

SPIS TREŚCI

PREAMBUŁA

CZĘŚĆ I

TYTUŁ I – DEFINICJA I CELE UNII

TYTUŁ II – PRAWA PODSTAWOWE
I OBYWATELSTWO UNII

TYTUŁ III – KOMPETENCJE UNII

TYTUŁ IV – INSTYTUCJE I ORGANY UNII

ROZDZIAŁ I – RAMY INSTYTUCJONALNE

ROZDZIAŁ II – INNE INSTYTUCJE I ORGANY DORADCZE UNII

TYTUŁ V – WYKONYWANIE KOMPETENCJI UNII

ROZDZIAŁ I – POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ROZDZIAŁ II – POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE

ROZDZIAŁ III – WZMOCNIONA WSPÓŁPRACA

TYTUŁ VI – ŻYCIE DEMOKRATYCZNE UNII

TYTUŁ VII – FINANSE UNII

TYTUŁ VIII – UNIA I JEJ BEZPOŚREDNIE OTOCZENIE

TYTUŁ IX – CZŁONKOSTWO W UNII

CZĘŚĆ II: KARTA PRAW PODSTAWOWYCH UNII

PREAMBUŁA

TYTUŁ I – GODNOŚĆ

TYTUŁ II – WOLNOŚCI

TYTUŁ III – RÓWNOŚĆ

TYTUŁ IV – SOLIDARNOŚĆ

TYTUŁ V – PRAWA OBYWATELSKIE

TYTUŁ VI – WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

TYTUŁ VII – POSTANOWIENIA OGÓLNE DOTYCZĄCE
WYKŁADNI I STOSOWANIA KARTY

CZĘŚĆ III: POLITYKI I FUNKCJONOWANIE UNII

TYTUŁ I – POSTANOWIENIA OGÓLNE

TYTUŁ II – NIEDYSKRYMINACJA I OBYWATELSTWO

TYTUŁ III – POLITYKI I DZIAŁANIA WEWNĘTRZNE

ROZDZIAŁ I – RYNEK WEWNĘTRZNY

Sekcja 1 – Ustanowienie i funkcjonowanie rynku wewnętrznego

Sekcja 2 – Swobodny przepływ osób i usług

Podsekcja 1 – Pracownicy

Podsekcja 2 – Swoboda przedsiębiorczości

Podsekcja 3 – Swoboda świadczenia usług

Sekcja 3 – Swobodny przepływ towarów

Podsekcja 1 – Unia celna

Podsekcja 2 – Współpraca celna

Podsekcja 3 – Zakaz ograniczeń ilościowych

Sekcja 4 – Kapitał i płatności

Sekcja 5 – Reguły konkurencji

Podsekcja 1 – Reguły mające zastosowanie do przedsiębiorstw

Podsekcja 2 – Pomoc przyznawana przez Państwa Członkowskie

Sekcja 6 – Postanowienia podatkowe

Sekcja 7 – Postanowienia wspólne

ROZDZIAŁ II – POLITYKA GOSPODARCZA I PIENIĘŻNA

Sekcja 1 – Polityka gospodarcza

Sekcja 2 – Polityka pieniężna

Sekcja 3 – Postanowienia instytucjonalne

Sekcja 4 – Postanowienia szczególne dla Państw Członkowskich, których walutą
jest euro

Sekcja 5 – Postanowienia przejściowe

ROZDZIAŁ III – POLITYKI W INNYCH DZIEDZINACH

Sekcja 1 – Zatrudnienie

Sekcja 2 – Polityka społeczna

Sekcja 3 – Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna

Sekcja 4 – Rolnictwo i rybołówstwo

Sekcja 5 – Środowisko naturalne

Sekcja 6 – Ochrona konsumentów

Sekcja 7 – Transport

Sekcja 8 – Sieci transeuropejskie

Sekcja 9 – Badania, rozwój technologiczny oraz przestrzeń kosmiczna

Sekcja 10 – Energetyka

ROZDZIAŁ IV – PRZESTRZEŃ WOLNOŚCI, BEZPIECZEŃSTWA

I SPRAWIEDLIWOŚCI

Sekcja 1 – Postanowienia ogólne

Sekcja 2 – Polityki dotyczące kontroli granicznej, azylu i imigracji

Sekcja 3 – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych

Sekcja 4 – Współpraca sądowa w sprawach karnych

Sekcja 5 – Współpraca policyjna

ROZDZIAŁ V – DZIEDZINY, W KTÓRYCH UNIA MOŻE PODEJMOWAĆ

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE, KOORDYNUJĄCE

LUB UZUPEŁNIAJĄCE

Sekcja 1 – Zdrowie publiczne

Sekcja 2 – Przemysł

Sekcja 3 – Kultura

Sekcja 4 – Turystyka

Sekcja 5 – Edukacja, młodzież, sport i kształcenie zawodowe

Sekcja 6 – Obrona cywilna

Sekcja 7 – Współpraca administracyjna

TYTUŁ IV – STOWARZYSZENIE KRAJÓW I TERYTORIÓW
ZAMORSKICH

TYTUŁ V – DZIAŁANIA ZEWNĘTRZNE UNII

ROZDZIAŁ I – POSTANOWIENIA O ZASTOSOWANIU OGÓLNYM

ROZDZIAŁ II – WSPÓLNA POLITYKA ZAGRANICZNA I BEZPIECZEŃSTWA

Sekcja 1 – Postanowienia wspólne

Sekcja 2 – Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony

Sekcja 3 – Postanowienia finansowe

ROZDZIAŁ III – WSPÓLNA POLITYKA HANDLOWA

ROZDZIAŁ IV – WSPÓŁPRACA Z PAŃSTWAMI TRZECIMI I POMOC
HUMANITARNA

Sekcja 1 – Współpraca na rzecz rozwoju

Sekcja 2 – Współpraca gospodarcza, finansowa i techniczna z państwami trzecimi

Sekcja 3 – Pomoc humanitarna

ROZDZIAŁ V – ŚRODKI OGRANICZAJĄCE

ROZDZIAŁ VI – UMOWY MIĘDZYNARODOWE

ROZDZIAŁ VII – STOSUNKI UNII Z ORGANIZACJAMI MIĘDZYNARODOWYMI
I PAŃSTWAMI TRZECIMI ORAZ DELEGATURY UNII

ROZDZIAŁ VIII – ZASTOSOWANIE KLAUZULI SOLIDARNOŚCI

TYTUŁ VI – FUNKCJONOWANIE UNII

ROZDZIAŁ I – POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

Sekcja 1 – Instytucje

Podsekcja 1 – Parlament Europejski

Podsekcja 2 – Rada Europejska

Podsekcja 3 – Rada Ministrów

Podsekcja 4 – Komisja Europejska

Podsekcja 5 – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Podsekcja 6 – Europejski Bank Centralny

Podsekcja 7 – Trybunał Obrachunkowy

Sekcja 2 – Organy doradcze Unii

Podsekcja 1 – Komitet Regionów

Podsekcja 2 – Komitet Ekonomiczno-Społeczny

Sekcja 3 – Europejski Bank Inwestycyjny

Sekcja 4 – Postanowienia wspólne dla instytucji, organów i jednostek organizacyjnych i Unii

ROZDZIAŁ II – POSTANOWIENIA FINANSOWE

Sekcja 1 – Wieloletnie ramy finansowe

Sekcja 2 – Budżet roczny Unii

Sekcja 3 – Wykonanie budżetu i absolutorium

Sekcja 4 – Postanowienia wspólne

Sekcja 5 – Zwalczanie nadużyć finansowych

ROZDZIAŁ III – WZMOCNIONA WSPÓLPRACA

TYTUŁ VII: POSTANOWIENIA WSPÓLNE

CZĘŚĆ IV: POSTANOWIENIA OGÓLNE I KOŃCOWE

TRAKTAT USTANAWIAJĄCY

KONSTYTUCJĘ DLA EUROPY

PREAMBUŁA

JEGO KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓL BELGÓW, PREZYDENT REPUBLIKI CZESKIEJ, JEJ KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓLOWA DANII, PREZYDENT REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC, PREZYDENT REPUBLIKI ESTOŃSKIEJ, PREZYDENT REPUBLIKI GRECKIEJ, JEGO KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓL HISZPANII, PREZYDENT REPUBLIKI FRANCUSKIEJ, PREZYDENT IRLANDII, PREZYDENT REPUBLIKI WŁOSKIEJ, PREZYDENT REPUBLIKI CYPRYJSKIEJ, PREZYDENT REPUBLIKI ŁOTEWSKIEJ, PREZYDENT REPUBLIKI LITEWSKIEJ, JEGO KRÓLEWSKA WYSOKOŚĆ WIELKI KSIĄŻĘ LUKSEMBURGA, PREZYDENT REPUBLIKI WĘGIERSKIEJ, PREZYDENT MALTY, JEJ KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓLOWA NIDERLANDÓW, PREZYDENT FEDERALNY REPUBLIKI AUSTRII, PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, PREZYDENT REPUBLIKI PORTUGALSKIEJ, PREZYDENT REPUBLIKI SŁOWENII, PREZYDENT REPUBLIKI SŁOWACKIEJ, PREZYDENT REPUBLIKI FINLANDII, RZĄD KRÓLESTWA SZWECJI, JEJ KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓLOWA ZJEDNOCZONEGO KRÓLESTWA WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ,

INSPIROWANI kulturowym, religijnym i humanistycznym dziedzictwem Europy, z którego wynikają powszechne wartości, stanowiące nienaruszalne i niezbywalne prawa człowieka, jak również wolność, demokracja, równość oraz państwo prawne,

WIERZĄC, że Europa, zjednoczona po gorzkich doświadczeniach zamierza wciąż podążać drogą cywilizacji, postępu i dobrobytu, dla dobra wszystkich jej mieszkańców, także tych najsłabszych i najbardziej poszkodowanych; że zamierza pozostać kontynentem otwartym na kulturę, wiedzę i postęp społeczny; oraz że zamierza pogłębiać demokratyczny charakter i przejrzystość swojego życia publicznego, a także dążyć do pokoju, sprawiedliwości i solidarności na świecie,

PRZEKONANI, że narody Europy, pozostając dumne ze swojej tożsamości narodowej i historii, zdecydowane są pokonać dawne podziały oraz, zjednoczone jeszcze silniej, ukształtować wspólną przyszłość,

PRZEKONANI, że „zjednoczona w różnorodności” Europa daje im najlepszą możliwość dalszego prowadzenia, w poszanowaniu praw każdej jednostki i ze świadomością odpowiedzialności wobec przyszłych pokoleń i naszej Planety, ogromnego przedsięwzięcia, które uczyni ją uprzywilejowanym obszarem ludzkiej nadziei,

ZDECYDOWANI kontynuować dzieło dokonane w ramach Traktatów ustanawiających Wspólnoty Europejskie i Traktatu o Unii Europejskiej poprzez zapewnienie ciągłości dorobku wspólnotowego,

WDZIĘCZNI członkom Konwentu Europejskiego za przygotowanie projektu niniejszej Konstytucji w imieniu obywateli i państw Europy,

POWOŁALI JAKO SWYCH PEŁNOMOCNIKÓW:

JEGO KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓL BELGÓW,

Guy VERHOFSTADT
Premier

Karel DE GUCHT
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI CZESKIEJ,

Stanislav GROSS
Premier

Cyril SVOBODA
Minister Spraw Zagranicznych

JEJ KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓLOWA DANII,

Anders Fogh RASMUSSEN
Premier

Per Stig MØLLER
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC,

Gerhard SCHRÖDER
Kanclerz Federalny

Joseph FISCHER
Minister Spraw Zagranicznych oraz Wicekanclerz Federalny

PREZYDENT REPUBLIKI ESTOŃSKIEJ,

Juhan PARTS
Premier

Kristiina OJULAND
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI GRECKIEJ,

Kostas KARAMANLIS
Premier

Petros G. MOLYVIATIS
Minister Spraw Zagranicznych

JEGO KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓL HISZPANII,

José Luis RODRÍGUEZ ZAPATERO
Przewodniczący Rządu

Miguel Angel MORATINOS CUYAUBÉ
Minister Spraw Zagranicznych i Współpracy

PREZYDENT REPUBLIKI FRANCUSKIEJ,

Jacques CHIRAC
Prezydent

Jean-Pierre RAFFARIN
Premier

Michel BARNIER
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT IRLANDII,

Bertie AHERN
Premier (Taoiseach)

Dermot AHERN
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI WŁOSKIEJ,

Silvio BERLUSCONI
Premier

Franco FRATTINI
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI CYPRYJSKIEJ,

Tassos PAPADOPOULOS
Prezydent

George IACOVOU
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI ŁOTEWSKIEJ,

Vaira VĪĶE FREIBERGA
Prezydent

Indulis EMSIS
Premier

Artis PABRIKS
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI LITEWSKIEJ,

Valdas ADAMKUS
Prezydent

Algirdas Mykolas BRAZAUSKAS
premier

Antanas VALIONIS
Minister Spraw Zagranicznych

JEGO KRÓLEWSKA WYSOKOŚĆ WIELKI KSIĄŻĘ LUKSEMBURGA,

Jean-Claude JUNCKER
Premier, Ministre d'Etat

Jean ASSELBORN
Wicepremier, Minister Spraw Zagranicznych i do spraw Imigracji

PREZYDENT REPUBLIKI WĘGIERSKIEJ,

Ferenc GYURCSÁNY
Premier

László KOVÁCS
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT MALTY,

The Hon Lawrence GONZI
Premier

The Hon Michael FREUDO
Minister Spraw Zagranicznych

JEJ KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓLOWA NIDERLANDÓW,

Dr. J. P. BALKENENDE
Premier

Dr. B. R. BOT
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI AUSTRII,

Dr. Wolfgang SCHÜSSEL
Kancelarz Federalny

Dr. Ursula PLASSNIK
Federalny Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,

Marek BELKA
Prezes Rady Ministrów

Włodzimierz CIMOSZEWICZ
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI PORTUGALSKIEJ,

Pedro Miguel DE SANTANA LOPES
Premier

António Victor MARTINS MONTEIRO
Minister Spraw Zagranicznych i Wspólnot Portugalskich Zagranicą

PREZYDENT REPUBLIKI SŁOWENII,

Anton ROP
Przewodniczący Rządu

Ivo VAJGL
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI SŁOWACKIEJ,

Mikuláš DZURINDA
Minister Spraw Zagranicznych

Eduard KUKAN
Minister Spraw Zagranicznych

PREZYDENT REPUBLIKI FINLANDII,

Matti VANHANEN
Premier

Erkki TUOMIOJA
Minister Spraw Zagranicznych

RZĄD KRÓLESTWA SZWECJI,

Göran PERSSON
Premier

Laila FREIVALDS
Minister Spraw Zagranicznych

JEJ KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓLOWA ZJEDNOCZONEGO KRÓLESTWA WIELKIEJ
BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ,

The Rt. Hon Tony BLAIR
Premier

The Rt. Hon Jack STRAW
Sekretarz Stanu do spraw Zagranicznych i Wspólnoty Brytyjskiej

KTÓRZY, po wymianie swych pełnomocnictw uznanych za należyte i sporządzone we właściwej formie, uzgodnili, co następuje:

CZĘŚĆ I

TYTUŁ I

DEFINICJA I CELE UNII

ARTYKUŁ I-1

Ustanowienie Unii

1. Zainspirowana wolą obywateli i państw Europy zbudowania wspólnej przyszłości, niniejsza Konstytucja ustanawia Unię Europejską, której Państwa Członkowskie przyznają kompetencje do osiągnięcia ich wspólnych celów. Unia koordynuje polityki Państw Członkowskich, zmierzające do osiągnięcia tych celów oraz wykonuje w trybie wspólnotowym kompetencje przyznane jej przez Państwa Członkowskie.
2. Unia jest otwarta dla wszystkich państw europejskich, które szanują jej wartości i zobowiązują się je wspólnie wspierać.

ARTYKUŁ I-2

Wartości Unii

Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwu Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.

ARTYKUŁ I-3

Cele Unii

1. Celem Unii jest wspieranie pokoju, jej wartości i dobrobytu jej narodów.
2. Unia zapewnia swym obywatelom przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości bez granic wewnętrznych oraz rynek wewnętrzny z wolną i niezakłóconą konkurencją.
3. Unia działa na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego oraz wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego. Unia wspiera postęp naukowo-techniczny.

Zwalcza wyłączenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera sprawiedliwość i ochronę socjalną, równość kobiet i mężczyzn, solidarność między pokoleniami i ochronę praw dziecka.

Wspiera spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną oraz solidarność między Państwami Członkowskimi.

Szanuje swoją bogatą różnorodność kulturową i językową oraz zapewnia ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego Europy.

4. W stosunkach zewnętrznych Unia umacnia i popiera swe wartości i interesy. Przyczynia się do pokoju, bezpieczeństwa, stałego rozwoju naszej Planety, do solidarności i wzajemnego szacunku między narodami, do swobodnego i uczciwego handlu, do wyeliminowania ubóstwa oraz do ochrony praw człowieka, w szczególności praw dziecka, a także do ścisłego przestrzegania i rozwoju prawa międzynarodowego, a w szczególności zasad Karty Narodów Zjednoczonych.

5. Unia dąży do osiągnięcia swych celów właściwymi środkami, w zależności od zakresu kompetencji przyznanych jej na mocy Konstytucji.

ARTYKUŁ I-4

Podstawowe wolności i niedyskryminacja

1. Unia zapewnia w swych granicach swobodny przepływ osób, usług, towarów i kapitału oraz swobodę przedsiębiorczości, zgodnie z Konstytucją.

2. W zakresie zastosowania Konstytucji i bez uszczerbku dla jej postanowień szczególnych zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.

ARTYKUŁ I-5

Stosunki między Unią a Państwami Członkowskimi

1. Unia szanuje równość Państw Członkowskich wobec Konstytucji, jak również ich tożsamość narodową, nierozzerwalnie związaną z ich podstawowymi strukturami politycznymi i konstytucyjnymi, w tym w odniesieniu do samorządu lokalnego i regionalnego. Szanuje także podstawowe funkcje państwa, w tym mające na celu zapewnienie jego integralności terytorialnej, utrzymanie porządku publicznego oraz ochronę bezpieczeństwa narodowego.
2. Zgodnie z zasadą lojalnej współpracy Unia i Państwa Członkowskie, wzajemnie się szanują i udzielają sobie wsparcia w wykonywaniu zadań wynikających z Konstytucji.

Państwa Członkowskie podejmują wszelkie środki ogólne lub szczególne właściwe dla zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z Konstytucji lub aktów instytucji Unii.

Państwa Członkowskie ułatwiają wypełnianie zadań Unii i powstrzymują się od podejmowania wszelkich środków, które mogłyby zagrażać urzeczywistnieniu celów Unii.

ARTYKUŁ I-6

Prawo Unii

Konstytucja i prawo przyjęte przez instytucje Unii w wykonywaniu przyznanych jej kompetencji mają pierwszeństwo przed prawem Państw Członkowskich.

ARTYKUŁ I-7

Osobowość prawna

Unia ma osobowość prawną.

ARTYKUŁ I-8

Symbole Unii

Flaga Unii przedstawia krąg dwunastu złotych gwiazd na niebieskim tle.

Hymn Unii pochodzi z „Ody do radości” z IX Symfonii Ludwiga van Beethovena.

Dewiza Unii brzmi: „Zjednoczona w różnorodności”.

Walutą Unii jest euro.

Dzień Europy obchodzony jest w całej Unii 9 maja.

TYTUŁ II

PRAWA PODSTAWOWE I OBYWATELSTWO UNII

ARTYKUŁ I-9

Prawa podstawowe

1. Unia uznaje prawa, wolności i zasady określone w Karcie Praw Podstawowych, która stanowi część II.
2. Unia przystępuje do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Przystąpienie do Konwencji nie narusza kompetencji Unii określonych w Konstytucji.
3. Prawa podstawowe, zagwarantowane w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz wynikające z tradycji konstytucyjnych wspólnych Państwom Członkowskim, stanowią część prawa Unii jako zasady ogólne prawa.

ARTYKUŁ I-10

Obywatelstwo Unii

1. Każda osoba mająca przynależność Państwa Członkowskiego jest obywatelem Unii. Obywatelstwo Unii ma charakter dodatkowy w stosunku do obywatelstwa krajowego i nie zastępuje go.

2. Obywatele Unii korzystają z praw i podlegają obowiązkom przewidzianym w Konstytucji.

Mają prawo do:

- a) swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich,
- b) głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach lokalnych w Państwie Członkowskim, w którym mają miejsce zamieszkania, na takich samych warunkach jak obywatele tego Państwa,
- c) korzystania na terytorium państwa trzeciego, w którym Państwo Członkowskie, którego są obywatelami, nie ma swojego przedstawicielstwa, z ochrony dyplomatycznej i konsularnej każdego z pozostałych Państw Członkowskich, na takich samych warunkach jak obywatele tego Państwa,
- d) kierowania petycji do Parlamentu Europejskiego, odwoływania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich oraz zwracania się do instytucji i organów doradczych Unii w jednym z języków Konstytucji oraz otrzymywania odpowiedzi w tym samym języku.

Prawa te są wykonywane na warunkach i w granicach określonych przez Konstytucję i środki przyjęte w jej zastosowaniu.

TYTUŁ III

KOMPETENCJE UNII

ARTYKUŁ I-11

Zasady podstawowe

1. Granice kompetencji Unii wyznacza zasada przyznania. Wykonywanie tych kompetencji podlega zasadom pomocniczości i proporcjonalności.
2. Zgodnie z zasadą przyznania, Unia działa w granicach kompetencji przyznanych jej przez Państwa Członkowskie w Konstytucji, do osiągnięcia określonych w niej celów. Kompetencje nie przyznane Unii w Konstytucji należą do Państw Członkowskich.
3. Zgodnie z zasadą pomocniczości, Unia w dziedzinach, które nie należą do jej wyłącznej kompetencji, podejmuje działania tylko wówczas i tylko w takim zakresie, w jakim cele zamierzonego działania nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez Państwa Członkowskie, zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym oraz lokalnym, i jeśli ze względu na rozmiary lub skutki proponowanego działania możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie Unii.

Instytucje Unii stosują zasadę pomocniczości zgodnie z Protokołem w sprawie stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności. Parlamenty narodowe zapewniają przestrzeganie tej zasady zgodnie z procedurą przewidzianą w tym Protokole.

4. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, zakres i forma działania Unii nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celów Konstytucji.

Instytucje Unii stosują zasadę proporcjonalności zgodnie z Protokołem w sprawie stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności.

ARTYKUŁ I-12

Kategorie kompetencji

1. Jeżeli Konstytucja przyznaje Unii wyłączną kompetencję w określonej dziedzinie, jedynie Unia może stanowić prawo oraz przyjmować akty prawnie wiążące, natomiast Państwa Członkowskie mogą to czynić wyłącznie z upoważnienia Unii lub w celu wykonania aktów Unii.
2. Jeżeli Konstytucja przyznaje Unii w określonej dziedzinie kompetencję dzieloną z Państwami Członkowskimi, Unia i Państwa Członkowskie mogą stanowić prawo i przyjmować akty prawnie wiążące w tej dziedzinie. Państwa Członkowskie wykonują swoją kompetencję w zakresie, w jakim Unia nie wykonała lub postanowiła zaprzestać wykonywania swojej kompetencji.
3. Państwa Członkowskie koordynują swoje polityki gospodarcze i zatrudnienia na zasadach przewidzianych w części III, do których określenia Unia ma kompetencje.
4. Unia ma kompetencję w zakresie określania i realizowania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, w tym stopniowego określania wspólnej polityki obrony.
5. W niektórych dziedzinach i na warunkach określonych w Konstytucji, Unia ma kompetencję w zakresie prowadzenia działań w celu wspierania, koordynowania lub uzupełniania działań Państw Członkowskich, nie zastępując jednak ich kompetencji w tych dziedzinach.

Prawnie wiążące akty Unii przyjęte na podstawie postanowień części III odnoszące się do tych dziedzin nie mogą prowadzić do harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

6. Zakres i warunki wykonywania kompetencji Unii są określone w postanowieniach części III, odnoszących się do każdej dziedziny.

ARTYKUŁ I-13

Dziedziny kompetencji wyłącznej

1. Unia ma wyłączną kompetencję w następujących dziedzinach:

- a) unia celna,
- b) ustanawianie reguł konkurencji niezbędnych do funkcjonowania rynku wewnętrznego,
- c) polityka pieniężna, w odniesieniu do Państw Członkowskich, których walutą jest euro,
- d) zachowanie morskich zasobów biologicznych w ramach wspólnej polityki rybołówstwa,
- e) wspólna polityka handlowa.

2. Unia ma także wyłączną kompetencję do zawierania umów międzynarodowych, jeżeli ich zawarcie zostało przewidziane w akcie ustawodawczym Unii lub jest niezbędne do umożliwienia Unii wykonywania jej wewnętrznych kompetencji lub w zakresie, w jakim ich zawarcie może wpływać na wspólne zasady lub zmieniać ich zakres.

ARTYKUŁ I-14

Dziedziny kompetencji dzielonej

1. Unia dzieli kompetencję z Państwami Członkowskimi, jeżeli Konstytucja przyznaje jej kompetencję, która nie dotyczy dziedzin określonych w artykułach I-13 i I-17.
2. Kompetencje dzielone między Unią a Państwami Członkowskimi stosują się do następujących głównych dziedzin:
 - a) rynek wewnętrzny,
 - b) polityka społeczna, w odniesieniu do aspektów określonych w części III,
 - c) spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna,
 - d) rolnictwo i rybołówstwo, z wyłączeniem zachowania morskich zasobów biologicznych,
 - e) środowisko naturalne,
 - f) ochrona konsumentów,
 - g) transport,
 - h) sieci transeuropejskie,
 - i) energia,
 - j) przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości,
 - k) wspólne problemy bezpieczeństwa w zakresie zdrowia publicznego, w odniesieniu do aspektów określonych w części III.
3. W dziedzinach badań, rozwoju technologicznego i przestrzeni kosmicznej Unia ma kompetencję do prowadzenia działań, w szczególności do określania i realizacji programów; jednakże wykonywanie tej kompetencji nie może doprowadzić do uniemożliwienia Państwom Członkowskim wykonywania ich kompetencji.

4. W dziedzinach współpracy na rzecz rozwoju i pomocy humanitarnej Unia ma kompetencję do prowadzenia działań i wspólnej polityki; jednakże wykonywanie tej kompetencji nie może doprowadzić do uniemożliwienia Państwom Członkowskim wykonywania ich kompetencji.

ARTYKUŁ I-15

Koordinacja polityk gospodarczych i zatrudnienia

1. Państwa Członkowskie koordynują swe polityki gospodarcze w ramach Unii. W tym celu Rada Ministrów przyjmuje środki, w szczególności ogólne wytyczne dotyczące tych polityk.

Do Państw Członkowskich, których walutą jest euro, stosuje się postanowienia szczególne.

2. Unia podejmuje środki w celu zapewnienia koordynacji polityk zatrudnienia Państw Członkowskich, w szczególności określając wytyczne dla tych polityk.

3. Unia może podejmować inicjatywy w celu zapewnienia koordynacji polityk społecznych Państw Członkowskich.

ARTYKUŁ I-16

Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa

1. Kompetencje Unii w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa obejmują wszelkie dziedziny polityki zagranicznej i wszelkie sprawy dotyczące bezpieczeństwa Unii, w tym stopniowe określanie wspólnej polityki obrony, która może prowadzić do wspólnej obrony.

2. Państwa Członkowskie popierają, aktywnie i bez zastrzeżeń, politykę zagraniczną i bezpieczeństwa Unii w duchu lojalności i wzajemnej solidarności, z poszanowaniem działań Unii w tej dziedzinie. Powstrzymują się od wszelkich działań, które byłyby sprzeczne z interesami Unii lub mogłyby zaszkodzić jej skuteczności.

ARTYKUŁ I-17

Dziedziny działań wspierających, koordynujących i uzupełniających

Unia ma kompetencję do podejmowania działań wspierających, koordynujących i uzupełniających. Do dziedzin takich działań o wymiarze europejskim należą:

- a) ochrona i poprawa zdrowia ludzkiego,
- b) przemysł,
- c) kultura,
- d) turystyka,
- e) edukacja, sprawy młodzieży, sport i szkolenie zawodowe,
- f) obrona cywilna,
- g) współpraca administracyjna.

ARTYKUŁ I-18

Klauzula elastyczności

1. Jeżeli działanie Unii okaże się niezbędne do osiągnięcia, w ramach polityk określonych w części III, jednego z celów, o których mowa w Konstytucji, a Konstytucja nie przewidziała uprawnień do działania wymaganego w tym celu, Rada Ministrów, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji Europejskiej i po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, przyjmuje właściwe środki.
2. W ramach procedury kontroli stosowania zasady pomocniczości określonej w artykule I-11 ustęp 3 Komisja Europejska zwraca uwagę parlamentów narodowych na wnioski oparte na niniejszym artykule.
3. Środki, których podstawą jest niniejszy artykuł, nie mogą prowadzić do harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich, jeżeli Konstytucja wyklucza taką harmonizację.

TYTUŁ IV

INSTYTUCJE I ORGANY UNII

ROZDZIAŁ I

RAMY INSTYTUCJONALNE

ARTYKUŁ I-19

Instytucje Unii

1. Unia ma jednolite ramy instytucjonalne służące:

- wspieraniu jej wartości,
- realizacji jej celów,
- jej interesom, interesom jej obywateli oraz Państw Członkowskich,
- zapewnianiu spójności, skuteczności i ciągłości jej polityk oraz działań.

Ramy instytucjonalne obejmują:

- Parlament Europejski,
- Radę Europejską,

- Radę Ministrów (zwaną dalej „Rada”),
 - Komisję Europejską (zwaną dalej „Komisją”),
 - Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.
2. Każda z tych instytucji działa w granicach uprawnień przyznanych jej na mocy Konstytucji oraz zgodnie z procedurami i na warunkach w niej określonych. Instytucje lojalnie ze sobą współpracują.

ARTYKUŁ I-20

Parlament Europejski

1. Parlament Europejski pełni, wspólnie z Radą, funkcje ustawodawczą i budżetową. Pełni także funkcje kontroli politycznej i konsultacyjne zgodnie z warunkami przewidzianymi w Konstytucji. Wybiera przewodniczącego Komisji Europejskiej.
2. W skład Parlamentu Europejskiego wchodzi przedstawiciele obywateli Unii. Ich liczba nie może przekroczyć siedmiuset pięćdziesięciu. Reprezentacja obywateli ma charakter degresywnie proporcjonalny, z minimalnym progiem sześciu członków na Państwo Członkowskie. Żadnemu Państwu Członkowskiemu nie można przyznać więcej niż dziewięćdziesiąt sześć miejsc.

Rada Europejska przyjmuje jednomyślnie, z inicjatywy Parlamentu Europejskiego i po uzyskaniu jego zgody, decyzję europejską określającą skład Parlamentu Europejskiego, z poszanowaniem zasad, o których mowa w akapicie pierwszym.

3. Członkowie Parlamentu Europejskiego są wybierani na pięcioletnią kadencję w powszechnych wyborach bezpośrednich, w głosowaniu wolnym i tajnym.
4. Parlament Europejski wybiera spośród swych członków przewodniczącego i prezydium.

ARTYKUŁ I-21

Rada Europejska

1. Rada Europejska nadaje Unii impulsy niezbędne do jej rozwoju i określa ogólne polityczne kierunki i priorytety. Nie pełni funkcji ustawodawczej.
2. W skład Rady Europejskiej wchodzi szefowie państw lub rządów Państw Członkowskich, jej przewodniczący oraz przewodniczący Komisji. W jej pracach uczestniczy minister spraw zagranicznych Unii.
3. Rada Europejska zbiera się co kwartał, zwoływana przez jej przewodniczącego. Jeżeli wymaga tego porządek obrad, członkowie Rady Europejskiej mogą podjąć decyzję, aby każdemu z nich towarzyszył minister, a w przypadku przewodniczącego Komisji członek Komisji. Jeżeli sytuacja tego wymaga, przewodniczący zwołuje nadzwyczajne posiedzenie Rady Europejskiej.
4. Jeżeli Konstytucja nie stanowi inaczej, Rada Europejska podejmuje decyzje w drodze konsensu.

ARTYKUŁ I-22

Przewodniczący Rady Europejskiej

1. Rada Europejska wybiera swego przewodniczącego większością kwalifikowaną na okres dwóch i pół roku; mandat przewodniczącego jest jednokrotnie odnawialny. W przypadku przeszkody lub poważnego uchybienia Rada Europejska może pozbawić przewodniczącego mandatu, zgodnie z tą samą procedurą.

2. Przewodniczący Rady Europejskiej:

- a) przewodniczy Radzie i kieruje jej pracami,
- b) zapewnia odpowiednie przygotowanie i ciągłość prac Rady Europejskiej, we współpracy z przewodniczącym Komisji i na podstawie prac Rady do Spraw Ogólnych,
- c) ułatwia osiąganie spójności i konsensu w Radzie Europejskiej,
- d) przedstawia Parlamentowi Europejskiemu sprawozdanie z każdego posiedzenia Rady Europejskiej.

Przewodniczący Rady Europejskiej zapewnia na swoim poziomie reprezentację Unii na zewnątrz w sprawach dotyczących wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, bez uszczerbku dla uprawnień ministra spraw zagranicznych Unii.

3. Przewodniczący Rady Europejskiej nie może sprawować mandatu narodowego.

ARTYKUŁ I-23

Rada Ministrów

1. Rada pełni, wspólnie z Parlamentem Europejskim, funkcje ustawodawczą i budżetową. Pełni funkcje określania polityki i koordynacji zgodnie z warunkami przewidzianymi w Konstytucji.
2. W skład Rady wchodzi jeden przedstawiciel na szczeblu ministerialnym z każdego Państwa Członkowskiego, upoważniony do zaciągania zobowiązań w imieniu rządu Państwa Członkowskiego, które reprezentuje, oraz do wykonywania prawa głosu.
3. Jeżeli Konstytucja nie stanowi inaczej, Rada stanowi większością kwalifikowaną.

ARTYKUŁ I-24

Składy Rady Ministrów

1. Rada zbiera się na posiedzenia w różnych składach.
2. Rada do Spraw Ogólnych zapewnia spójność prac różnych składów Rady.

Przygotowuje posiedzenia Rady Europejskiej i zapewnia ich kontynuację, w powiązaniu z przewodniczącym Rady Europejskiej i Komisją.

3. Rada do Spraw Zagranicznych opracowuje działania zewnętrzne Unii na podstawie strategicznych wytycznych określonych przez Radę Europejską oraz zapewnia spójność działań Unii.
4. Rada Europejska przyjmuje większością kwalifikowaną decyzję europejską ustanawiającą listę innych składów Rady.
5. Za przygotowanie prac Rady odpowiada Komitet Stałych Przedstawicieli Rządów Państw Członkowskich.
6. Posiedzenia Rady są jawne, kiedy Rada obraduje i głosuje nad projektem aktu ustawodawczego. W tym celu każde posiedzenie Rady składa się dwóch części, z których każda jest poświęcona odpowiednio obradom nad aktami ustawodawczymi Unii i działaniom o charakterze nieustawodawczym.
7. Prezydencję składów Rady, z wyjątkiem Rady do Spraw Zagranicznych, sprawują na zasadzie równej rotacji przedstawiciele Państw Członkowskich w Radzie, zgodnie z warunkami przewidzianymi w decyzji europejskiej Rady Europejskiej. Rada Europejska stanowi większością kwalifikowaną.

ARTYKUŁ I-25

Definicja większości kwalifikowanej w Radzie Europejskiej oraz Radzie

1. Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% członków Rady zawierające co najmniej 15 z nich i reprezentujących Państwa Członkowskie obejmujące co najmniej 65% ludności Unii.

Mniejszość blokująca musi obejmować co najmniej czterech członków Rady, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

2. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 1, gdy Rada nie stanowi na wniosek Komisji lub ministra spraw zagranicznych Unii, wymaganą większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 72% członków Rady reprezentujących Państwa Członkowskie obejmujące co najmniej 65% ludności Unii.

3. Ustępy 1 i 2 mają zastosowanie do Rady Europejskiej, jeżeli stanowi ona większością kwalifikowaną.

4. W Radzie Europejskiej, jej przewodniczący oraz przewodniczący Komisji nie biorą udziału w głosowaniu.

ARTYKUŁ I-26

Komisja Europejska

1. Komisja wspiera ogólny interes Unii i podejmuje w tym celu odpowiednie inicjatywy. Czuwa ona nad stosowaniem postanowień Konstytucji i środków przyjmowanych przez instytucje na podstawie Konstytucji. Nadzoruje stosowanie prawa Unii pod kontrolą Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wykonuje budżet i zarządza programami. Pełni funkcje koordynacyjne, wykonawcze i zarządzające, zgodnie z warunkami przewidzianymi w Konstytucji. Z wyjątkiem wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz innych przypadków przewidzianych w Konstytucji, zapewnia reprezentację Unii na zewnątrz. Podejmuje inicjatywy w zakresie rocznego i wieloletniego programowania Unii w celu osiągnięcia porozumień międzyinstytucjonalnych.

2. Jeżeli Konstytucja nie stanowi inaczej, akty ustawodawcze Unii mogą zostać przyjęte wyłącznie na wniosek Komisji. Pozostałe akty są przyjmowane na wniosek Komisji, jeżeli Konstytucja tak stanowi.
3. Kadencja Komisji wynosi pięć lat.
4. Członkowie Komisji są wybierani ze względu na swe ogólne kwalifikacje i zaangażowanie w sprawy europejskie spośród osobistości, których niezależność jest niekwestionowana.
5. Pierwsza Komisja mianowana na mocy postanowień Konstytucji składa się z jednego obywatela każdego Państwa Członkowskiego, w tym jej przewodniczącego i ministra spraw zagranicznych Unii, który jest jednym z jej wiceprzewodniczących.
6. Od zakończenia kadencji Komisji, o której mowa w ustępie 5, Komisja składa się z takiej liczby członków, która odpowiada dwóm trzecim liczby Państw Członkowskich, w tym z jej przewodniczącego i ministra spraw zagranicznych Unii, chyba że Rada Europejska, stanowiąc jednomyślnie, podejmie decyzję o zmianie tej liczby;

Członkowie Komisji są wybierani spośród obywateli Państw Członkowskich na podstawie systemu równej rotacji pomiędzy Państwami Członkowskimi. System ten jest ustanawiany na mocy decyzji europejskiej przyjętej jednomyślnie przez Radę Europejską i na podstawie następujących zasad:

- a) Państwa Członkowskie są traktowane na zasadzie ścisłej równości przy ustalaniu kolejności i długości obecności ich obywateli w Komisji; w związku z tym różnica między całkowitą liczbą kadencji pełnionych przez obywateli danych dwóch Państw Członkowskich nie może nigdy przewyższać jednej kadencji,

b) z zastrzeżeniem lit. a), skład każdej kolejnej Komisji odzwierciedla w zadowalający sposób różnorodność demograficzną i geograficzną wszystkich Państw Członkowskich.

7. Komisja jest całkowicie niezależna w wykonywaniu swoich zadań. Bez uszczerbku dla artykułu I-28 ustęp 2, członkowie Komisji nie zwracają się o instrukcje ani ich nie przyjmują od żadnego rządu, instytucji, organu lub jednostki organizacyjnej. Powstrzymują się oni od podejmowania wszelkich działań niezgodnych z charakterem ich funkcji lub wykonywaniem ich zadań.

8. Komisja ponosi kolegialnie odpowiedzialność przed Parlamentem Europejskim. Zgodnie z artykułem III-340, Parlament Europejski może uchwalić wotum nieufności w stosunku do Komisji. W przypadku uchwalenia wotum nieufności, członkowie Komisji kolegialnie rezygnują ze swych funkcji, a minister spraw zagranicznych Unii rezygnuje z funkcji pełnionych w ramach Komisji.

ARTYKUŁ I-27

Przewodniczący Komisji Europejskiej

1. Uwzględniając wybory do Parlamentu Europejskiego i po przeprowadzeniu stosownych konsultacji, Rada Europejska, stanowiąc większością kwalifikowaną, przedstawia Parlamentowi Europejskiemu swojego kandydata na przewodniczącego Komisji. Kandydat ten jest wybierany przez Parlament Europejski większością członków wchodzących w jego skład. Jeżeli nie uzyska on wymaganej większości, Rada Europejska, stanowiąc większością kwalifikowaną, w terminie miesiąca, przedstawia nowego kandydata, który jest wybierany przez Parlament Europejski zgodnie z tą samą procedurą.

2. Rada, za wspólnym porozumieniem z wybranym przewodniczącym, przyjmuje listę pozostałych osób, które proponuje mianować członkami Komisji. Są oni wybierani na podstawie sugestii zgłaszanych przez Państwa Członkowskie, zgodnie z kryteriami przewidzianymi w artykule I-26 ustęp 4 i ustęp 6 akapit drugi.

Przewodniczący, minister spraw zagranicznych Unii i pozostali członkowie Komisji podlegają kolegialnie zatwierdzeniu przez Parlament Europejski. Na podstawie takiego zatwierdzenia Rada Europejska mianuje Komisję, stanowiąc większością kwalifikowaną.

3. Przewodniczący Komisji:

- a) określa wytyczne, w ramach których Komisja wykonuje swe zadania,
- b) decyduje o wewnętrznej organizacji Komisji, zapewniając spójność, skuteczność i kolegialność jej działań,
- c) mianuje wiceprzewodniczących, innych niż minister spraw zagranicznych Unii, spośród członków Komisji.

Członek Komisji składa rezygnację, jeżeli przewodniczący tego zażąda. Minister spraw zagranicznych Unii składa rezygnację zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule I-28 ustęp 1, jeżeli przewodniczący tego zażąda.

ARTYKUŁ I-28

Minister spraw zagranicznych Unii

1. Rada Europejska, stanowiąc większością kwalifikowaną, za zgodą przewodniczącego Komisji mianuje ministra spraw zagranicznych Unii. Rada Europejska może zakończyć jego kadencję zgodnie z tą samą procedurą.
2. Minister spraw zagranicznych Unii prowadzi wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa Unii. Przyczynia się, poprzez swoje wnioski, do opracowania tej polityki i realizuje ją z upoważnienia Rady. Dotyczy to także wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.
3. Minister spraw zagranicznych Unii przewodniczy Radzie do Spraw Zagranicznych.
4. Minister spraw zagranicznych Unii jest jednym z wiceprzewodniczących Komisji. Zapewnia spójność zewnętrznych działań Unii. Odpowiada w ramach Komisji za jej obowiązki w zakresie stosunków zewnętrznych i koordynację innych aspektów zewnętrznych działań Unii. W wykonywaniu tych obowiązków w Komisji, i tylko w odniesieniu do tych obowiązków, minister spraw zagranicznych Unii podlega procedurom Komisji w zakresie, w jakim jest to zgodne z ustępami 2 i 3.

ARTYKUŁ I-29

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

1. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej obejmuje Trybunał Sprawiedliwości, Sąd i sądy wyspecjalizowane. Trybunał Sprawiedliwości zapewnia poszanowanie prawa w wykładni i stosowaniu Konstytucji.

Państwa Członkowskie ustanawiają środki zaskarżenia niezbędne do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej w dziedzinach objętych prawem Unii.

2. W skład Trybunału Sprawiedliwości wchodzi jeden sędzia z każdego Państwa Członkowskiego. Trybunał Sprawiedliwości jest wspomagany przez rzeczników generalnych.

W skład Sądu wchodzi co najmniej jeden sędzia z każdego Państwa Członkowskiego.

Sędziowie i rzecznicy generalni Trybunału Sprawiedliwości oraz sędziowie Sądu są wybierani spośród osobistości o niekwestionowanej niezależności, spełniających warunki określone w artykułach III-355 i III-356. Są oni mianowani za wspólnym porozumieniem przez rządy Państw Członkowskich na okres sześciu lat. Ustupujący sędziowie i rzecznicy generalni mogą być ponownie mianowani.

3. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej zgodnie z częścią III orzeka:

- a) w zakresie skarg wniesionych przez Państwa Członkowskie, instytucje oraz osoby fizyczne i prawne,
- b) w trybie prejudycjalnym, na wniosek sądów Państw Członkowskich, o wykładni prawa Unii lub ważności aktów przyjętych przez instytucje,

- c) w innych sprawach przewidzianych w Konstytucji.

ROZDZIAŁ II

INNE INSTYTUCJE I ORGANY DORADCZE UNII

ARTYKUŁ I-30

EUROPEJSKI BANK CENTRALNY

1. Europejski Bank Centralny i krajowe banki centralne stanowią Europejski System Banków Centralnych. Europejski Bank Centralny i krajowe banki centralne Państw Członkowskich, których walutą jest euro, tworzące Eurosystem, prowadzą politykę pieniężną Unii.
2. Europejski System Banków Centralnych jest kierowany przez organy decyzyjne Europejskiego Banku Centralnego. Podstawowym celem Europejskiego Systemu Banków Centralnych jest utrzymywanie stabilności cen. Bez uszczerbku dla tego celu wspiera on ogólne polityki gospodarcze Unii, tak aby się przyczynić do osiągnięcia jej celów. Wykonuje inne zadania banku centralnego, zgodnie z częścią III oraz Statutem Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego.
3. Europejski Bank Centralny jest instytucją. Ma on osobowość prawną. Ma wyłączne prawo do upoważniania do emisji euro. Jest niezależny w wykonywaniu swych uprawnień oraz w zakresie zarządzania swymi finansami. Instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii oraz rządy Państw Członkowskich szanują tę niezależność.

4. Europejski Bank Centralny przyjmuje środki niezbędne do wykonywania swych zadań zgodnie z artykułami III-185 - III-191 i artykułem III-196 oraz z warunkami ustanowionymi w Statucie Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego. Zgodnie z tymi artykułami, Państwa Członkowskie, których walutą nie jest euro, a także ich banki centralne zachowują swoje kompetencje w kwestiach pieniężnych.
5. W zakresie swych uprawnień Europejski Bank Centralny jest konsultowany w sprawie każdego projektu aktu Unii i każdego projektu regulacji na poziomie krajowym oraz może wydawać opinie.
6. Organy decyzyjne Europejskiego Banku Centralnego, ich skład i metody działania są określone w artykułach III-382 i III-383 oraz w Statucie Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego.

Artykuł I-31

Trybunał Obrachunkowy

1. Trybunał Obrachunkowy jest instytucją. Sprawuje kontrolę rachunków Unii.
2. Trybunał Obrachunkowy kontroluje rachunki wszystkich dochodów i wydatków Unii oraz zapewnia należyte zarządzanie finansami.
3. W skład Trybunału Obrachunkowego wchodzi jeden obywatel z każdego Państwa Członkowskiego. Członkowie Trybunału Obrachunkowego są w pełni niezależni w wykonywaniu swych funkcji, w ogólnym interesie Unii.

ARTYKUŁ I-32

Organy doradcze Unii

1. Parlament Europejski, Rada i Komisja są wspomagane przez Komitet Regionów i Komitet Ekonomiczno-Społeczny, które pełnią funkcje doradcze.
2. W skład Komitetu Regionów wchodzi przedstawiciele wspólnot regionalnych i lokalnych, posiadający mandat wyborczy społeczności regionalnej lub lokalnej, bądź odpowiedzialni politycznie przed wybranym zgromadzeniem.
3. W skład Komitetu Ekonomiczno-Społecznego wchodzi przedstawiciele organizacji pracodawców, pracowników oraz inni przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności z dziedzin społeczno-ekonomicznej, obywatelskiej, zawodowej i kultury.
4. Członków Komitetu Regionów i Komitetu Ekonomiczno-Społecznego nie wiążą żadne instrukcje. Są w pełni niezależni w wykonywaniu swych funkcji, w ogólnym interesie Unii.
5. Zasady regulujące skład tych Komitetów, wyznaczanie ich członków, ich uprawnienia i funkcjonowanie są określone w artykułach III-386 - III-392.

W regularnych odstępach czasu Rada dokonuje przeglądu zasad, o których mowa w ustępach 2 i 3, odnoszących się do charakteru składu Komitetów, uwzględniając rozwój gospodarczy, społeczny i demograficzny w Unii. W tym celu Rada na wniosek Komisji przyjmuje decyzje europejskie.

TYTUŁ V

WYKONYWANIE KOMPETENCJI UNII

ROZDZIAŁ I

Postanowienia wspólne

ARTYKUŁ I-33

Akty prawne Unii

1. W celu wykonywania kompetencji Unii instytucje wykorzystują jako instrumenty prawne, zgodnie z częścią III, ustawy europejskie, europejskie ustawy ramowe, rozporządzenia europejskie, decyzje europejskie, zalecenia i opinie.

Ustawa europejska jest aktem ustawodawczym o zasięgu ogólnym. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowana we wszystkich Państwach Członkowskich.

Europejska ustawa ramowa jest aktem ustawodawczym, który wiąże każde Państwo Członkowskie, do którego jest kierowana, w odniesieniu do rezultatu, który ma zostać osiągnięty, całkowicie pozostawiając organom krajowym swobodę wyboru formy i środków.

Rozporządzenie europejskie jest aktem o charakterze nieustawodawczym o zasięgu ogólnym, służącym do wprowadzenia w życie aktów ustawodawczych i niektórych postanowień Konstytucji. Może ono wiązać w całości i być bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich albo wiązać Państwa Członkowskie, do których jest kierowane, w odniesieniu do rezultatu, który ma zostać osiągnięty, całkowicie pozostawiając organom krajowym swobodę wyboru formy i środków.

Decyzja europejska jest aktem o charakterze nieustawodawczym wiążącym w całości. Decyzja, która wskazuje adresatów, wiąże tylko tych adresatów.

Zalecenia i opinie nie mają mocy wiążącej.

2. Rozpatrując projekt aktu ustawodawczego, Parlament Europejski i Rada powstrzymują się od przyjmowania aktów nieprzewidzianych przez procedurę ustawodawczą stosowaną w danej dziedzinie.

ARTYKUŁ I-34

Akty ustawodawcze

1. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane, na podstawie wniosków Komisji, wspólnie przez Parlament Europejski i Radę, zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą określoną w artykule III-396. Jeżeli obydwie te instytucje nie mogą osiągnąć porozumienia, akt nie zostaje przyjęty.

2. W szczególnych przypadkach przewidzianych w Konstytucji ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane przez Parlament Europejski z udziałem Rady albo przez Radę z udziałem Parlamentu Europejskiego, zgodnie ze specjalnymi procedurami ustawodawczymi.

3. W szczególnych przypadkach przewidzianych w Konstytucji ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe mogą zostać przyjęte z inicjatywy grupy Państw Członkowskich lub Parlamentu Europejskiego, na zalecenie Europejskiego Banku Centralnego, albo na wniosek Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

ARTYKUŁ I-35

Akty o charakterze nieustawodawczym

1. Rada Europejska przyjmuje decyzje europejskie w przypadkach przewidzianych w Konstytucji.
2. Rada i Komisja, w szczególności w przypadkach określonych w artykułach I-36 i I-37, a także Europejski Bank Centralny w szczególnych przypadkach przewidzianych w Konstytucji, przyjmują rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie.
3. Rada przyjmuje zalecenia. Rada stanowi na wniosek Komisji we wszystkich przypadkach, gdy Konstytucja przewiduje przyjmowanie aktów przez Radę na wniosek Komisji. Rada stanowi jednomyślnie w dziedzinach, w których jednomyślność wymagana jest do przyjęcia aktu Unii. Komisja, jak również Europejski Bank Centralny przyjmują zalecenia w szczególnych przypadkach przewidzianych w Konstytucji.

ARTYKUŁ I-36

Europejskie rozporządzenia delegowane

1. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe mogą upoważniać Komisję do przyjmowania europejskich rozporządzeń delegowanych stanowiących uzupełnienie lub zmianę niektórych nieistotnych elementów ustawy europejskiej lub europejskiej ustawy ramowej.

Cele, treść, zakres upoważnienia oraz czas, na jaki je wydano, są wyraźnie określone w ustawach europejskich i w europejskich ustawach ramowych. Upoważnienie nie może obejmować istotnych elementów danej dziedziny, ponieważ są one zastrzeżone dla ustawy europejskiej lub europejskiej ustawy ramowej.

2. Warunki, którym podlega upoważnienie, są wyraźnie określone w ustawach europejskich lub europejskich ustawach ramowych i mogą być następujące:

- a) Parlament Europejski lub Rada może zdecydować o odwołaniu upoważnienia;
- b) europejskie rozporządzenie delegowane może wejść w życie tylko wtedy, gdy Parlament Europejski lub Rada nie wyrażą sprzeciwu w terminie przewidzianym przez ustawę europejską lub europejską ustawę ramową.

Do celów postanowień lit. a) i b) Parlament Europejski stanowi większością swoich członków, a Rada większością kwalifikowaną.

ARTYKUŁ I-37

Akty wykonawcze

1. Państwa Członkowskie przyjmują wszelkie środki prawa krajowego niezbędne do wprowadzenia w życie prawnie wiążących aktów Unii.
2. Jeżeli konieczne są jednolite warunki wykonywania prawnie wiążących aktów Unii, akty te powierzają uprawnienia wykonawcze Komisji lub, w należycie uzasadnionych przypadkach oraz w przypadkach określonych w artykule I-40, Radzie.
3. Do celów ustępu 2 ustawy europejskie ustanawiają z wyprzedzeniem przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez Państwa Członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję.
4. Akty wykonawcze Unii mają formę europejskich rozporządzeń wykonawczych lub europejskich decyzji wykonawczych.

ARTYKUŁ I-38

Zasady wspólne dla aktów prawnych Unii

1. Jeżeli Konstytucja nie wskazuje rodzaju przyjmowanego aktu, instytucje dokonują wyboru jakiego rodzaju akt ma w danym przypadku być przyjęty, w poszanowaniu stosowanych procedur oraz zasady proporcjonalności określonej w artykule I-11.
2. Akty prawne są uzasadniane i odnoszą się do wszelkich wniosków, inicjatyw, zaleceń, wniosków lub opinii przewidzianych w Konstytucji.

ARTYKUŁ I-39

Publikacja i wejście w życie

1. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe przyjęte zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą są podpisywane przez przewodniczącego Parlamentu Europejskiego i przewodniczącego Rady.

W pozostałych przypadkach podpisuje je przewodniczący instytucji, która je przyjęła.

Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej i wchodzi w życie z dniem w nich określonym lub, w jego braku, dwudziestego dnia po ich opublikowaniu.

2. Rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie, które nie wskazują adresata, podpisuje przewodniczący instytucji, która je przyjęła.

Jeżeli rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie nie wskazują adresata, są one publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej i wchodzi w życie z dniem w nich określonym lub, w jego braku, dwudziestego dnia po ich opublikowaniu.

3. Decyzje europejskie inne niż te, o których mowa w ustępie 2, są notyfikowane ich adresatom i stają się skuteczne wraz z tą notyfikacją.

ROZDZIAŁ II

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE

ARTYKUŁ I-40

Postanowienia szczególne dotyczące wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa

1. Unia Europejska prowadzi wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, opartą na rozwoju wzajemnej politycznej solidarności między Państwami Członkowskimi, określaniu kwestii stanowiących przedmiot ogólnego zainteresowania i osiągnięciu coraz większego stopnia zbieżności działań Państw Członkowskich.
2. Rada Europejska określa strategiczne interesy Unii oraz ustala cele jej wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Rada opracowuje tę politykę zgodnie ze strategicznymi wytycznymi ustanowionymi przez Radę Europejską oraz zgodnie z częścią III.
3. Rada Europejska i Rada przyjmują niezbędne decyzje europejskie.

4. Wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa realizują minister spraw zagranicznych Unii oraz Państwa Członkowskie, stosując środki krajowe i unijne.
5. W ramach Rady Europejskiej i Rady, Państwa Członkowskie uzgadniają między sobą wszystkie kwestie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, stanowiące przedmiot ogólnego zainteresowania, w celu określenia wspólnego podejścia. Przed podjęciem jakichkolwiek działań na arenie międzynarodowej lub zaciągnięciem zobowiązań, które mogłyby wpłynąć na interesy Unii, każde Państwo Członkowskie konsultuje się z pozostałymi Państwami Członkowskimi w ramach Rady Europejskiej lub Rady. Państwa Członkowskie zapewniają, poprzez zbieżne działania, realizację interesów i wartości Unii na arenie międzynarodowej. Państwa Członkowskie są względem siebie solidarne.
6. W dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa decyzje europejskie są przyjmowane przez Radę Europejską i Radę jednomyślnie, z wyjątkiem przypadków określonych w części III. Rada Europejska i Rada stanowią z inicjatywy Państwa Członkowskiego, na wniosek ministra spraw zagranicznych Unii lub na wniosek tego ministra wspieranego przez Komisję. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe wyłącza się.
7. Rada Europejska może jednomyślnie przyjąć decyzję przewidującą, że Rada stanowi większością kwalifikowaną w przypadkach innych niż określone w części III.
8. Parlament Europejski jest regularnie konsultowany w zakresie głównych aspektów i podstawowych wyborów wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Jest informowany o jej rozwoju.

ARTYKUŁ I-41

Postanowienia szczególne dotyczące wspólnej polityki bezpieczeństwa
i obrony

1. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony stanowi integralną część wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Zapewnia Unii zdolność operacyjną, opierając się na środkach cywilnych i wojskowych. Unia może z nich korzystać w przeprowadzanych poza Unią misjach utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmacniania międzynarodowego bezpieczeństwa, zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych. Zadania te są wykonywane z wykorzystaniem potencjału jaki zapewniają Państwa Członkowskie.

2. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony obejmuje stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej. Doprowadzi ona do stworzenia wspólnej obrony, jeśli Rada Europejska, stanowiąc jednomyślnie, tak zadecyduje. W takim przypadku Rada Europejska zaleca Państwom Członkowskim przyjęcie decyzji w tym kierunku zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

Polityka Unii, określona w niniejszym artykule, nie ma wpływu na specyficzny charakter polityki bezpieczeństwa i obrony niektórych Państw Członkowskich, szanuje ona wynikające z Traktatu Północnoatlantyckiego zobowiązania niektórych Państw Członkowskich, które uważają, że ich wspólna obrona jest wykonywana w ramach Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego oraz jest zgodna z przyjętą w tych ramach wspólną polityką bezpieczeństwa i obrony.

3. Państwa Członkowskie, w celu wprowadzenia w życie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, oddają do dyspozycji Unii swój potencjał cywilny i wojskowy, aby przyczynić się do osiągnięcia celów określonych przez Radę. Państwa Członkowskie wspólnie tworzące siły wielonarodowe mogą również przekazać je do dyspozycji wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

Państwa Członkowskie zobowiązują się do stopniowej poprawy swych zdolności obronnych. Ustanawia się Agencję do spraw Rozwoju Zdolności Obronnych, Badań, Zakupów i Uzbrojenia (Europejska Agencja Obrony) w celu określenia wymogów operacyjnych, wspierania środków do ich realizacji, przyczyniania się do określania i, w stosownym przypadku, wprowadzania w życie wszelkich środków służących wzmocnieniu bazy przemysłowej i technologicznej sektora obrony, udziału w określaniu europejskiej polityki w zakresie zdolności obronnych i zbrojeń oraz wspomagania Rady w ocenie poprawy zdolności obronnych.

4. Decyzje europejskie dotyczące wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, w tym decyzje w sprawie podjęcia misji, o której mowa w niniejszym artykule, są przyjmowane przez Radę stanowiącą jednomyślnie na wniosek ministra spraw zagranicznych Unii lub z inicjatywy Państwa Członkowskiego. Minister spraw zagranicznych Unii, w stosownym przypadku wspólnie z Komisją, może zaproponować wykorzystanie zarówno środków krajowych, jak i instrumentów Unii.

5. Rada może powierzyć wykonanie danej misji, w ramach Unii, grupie Państw Członkowskich w celu ochrony wartości Unii i służenia jej interesom. Do wykonania takiej misji stosuje się artykuł III-310.

6. Państwa Członkowskie, których zdolności obronne spełniają wyższe kryteria i które zaciągnęły w tej dziedzinie bardziej wiążące wzajemne zobowiązania z uwagi na najbardziej wymagające misje, ustanawiają stałą współpracę strukturalną w ramach Unii. Współpraca ta jest regulowana przez artykuł III-312. Nie narusza ona postanowień artykułu III-309.

7. Jeżeli jakiegokolwiek Państwo Członkowskie stanie się ofiarą zbrojnej agresji na jego terytorium, pozostałe Państwa Członkowskie mają w stosunku do niego obowiązek udzielenia pomocy i wsparcia przy zastosowaniu wszelkich dostępnych im środków, zgodnie z artykułem 51 Karty Narodów Zjednoczonych. Nie ma to wpływu na specyficzny charakter polityki bezpieczeństwa i obrony niektórych Państw Członkowskich.

Zobowiązania i współpraca w tej dziedzinie są zgodne z zobowiązaniami wynikającymi z uczestnictwa w Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, która dla państw będących jej członkami pozostaje podstawą ich zbiorowej obrony i forum dla jej wykonywania.

8. Parlament Europejski jest regularnie konsultowany co do głównych aspektów i podstawowych wyborów wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony. Jest informowany o jej rozwoju.

ARTYKUŁ I-42

Postanowienia szczególne dotyczące przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości

1. Unia stanowi przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości poprzez:
 - a) przyjmowanie ustaw europejskich i europejskich ustaw ramowych, mających na celu, w miarę potrzeby, zbliżenie przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich w dziedzinach, o których mowa w części III,
 - b) wzmacnianie wzajemnego zaufania między właściwymi organami Państw Członkowskich, w szczególności na podstawie wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych i decyzji pozasądowych,
 - c) współpracę operacyjną między właściwymi organami Państw Członkowskich, w tym służbami policyjnymi, celnymi i innymi służbami wyspecjalizowanymi w dziedzinie zapobiegania i wykrywania przestępstw.

2. W ramach przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości parlamenty narodowe mogą uczestniczyć w mechanizmach oceny przewidzianych w artykule III- 260. Włączają się one w kontrolę polityczną Europolu i ocenę działań Eurojust, zgodnie z artykułami III-276 i III-273.
3. Państwom Członkowskim przysługuje prawo inicjatywy w dziedzinie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, zgodnie z artykułem III-264.

ARTYKUŁ I-43

Klauzula solidarności

1. Unia i jej Państwa Członkowskie działają wspólnie w duchu solidarności, jeżeli jakiegokolwiek Państwo Członkowskie stanie się przedmiotem ataku terrorystycznego lub ofiarą klęski żywiołowej bądź katastrofy spowodowanej przez człowieka. Unia mobilizuje wszystkie będące w jej dyspozycji instrumenty, w tym środki wojskowe udostępnione przez Państwa Członkowskie, w celu:
 - a) - zapobiegania zagrożeniu terrorystycznemu na terytorium Państw Członkowskich;
- ochrony instytucji demokratycznych i ludności cywilnej w przypadku ataku terrorystycznego,
- wspierania Państw Członkowskich na ich terytorium, na wniosek ich władz politycznych, w przypadku ataku terrorystycznego,
 - b) niesienia pomocy Państwu Członkowskiemu na jego terytorium, na wniosek jego władz politycznych, w przypadku klęski żywiołowej lub katastrofy spowodowanej przez człowieka.
2. Szczegółowe warunki stosowania niniejszego artykułu są przewidziane w artykule III-329.

ROZDZIAŁ III

WZMOCNIONA WSPÓŁPRACA

ARTYKUŁ I-44

Wzmocniona współpraca

1. Państwa Członkowskie, które pragną ustanowić między sobą wzmocnioną współpracę w ramach kompetencji niewyłącznych Unii, mogą korzystać w tym celu z jej instytucji i wykonywać te kompetencje, stosując odpowiednie postanowienia Konstytucji, z zastrzeżeniem ograniczeń oraz zgodnie z procedurą określoną w niniejszym artykule i w artykułach III-416 – III-423.

Celem wzmocnionej współpracy jest sprzyjanie realizacji celów Unii, ochrona jej interesów oraz wzmocnienie procesu jej integracji. Taka współpraca jest otwarta dla wszystkich Państw Członkowskich w dowolnym czasie, zgodnie z artykułem III-418.

2. Decyzję europejską upoważniającą do podjęcia wzmocnionej współpracy przyjmuje ostatecznie Rada, po ustaleniu, że cele takiej współpracy nie mogą zostać osiągnięte w rozsądnym terminie przez Unię jako całość, oraz pod warunkiem, że uczestniczy w niej co najmniej jedna trzecia Państw Członkowskich. Rada stanowi zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule III-419.

3. W obradach Rady mogą uczestniczyć wszystkie Państwa Członkowskie, jednak w głosowaniu biorą udział tylko członkowie Rady reprezentujący Państwa Członkowskie uczestniczące we wzmocnionej współpracy.

Jednomyślność jest osiągana wyłącznie głosami przedstawicieli uczestniczących Państw Członkowskich.

Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% członków Rady reprezentujących uczestniczące Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności tych Państw.

Mniejszość blokująca musi obejmować co najmniej minimalną liczbę członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

Na zasadzie odstępstwa od akapitów trzeciego i czwartego, gdy Rada nie stanowi na wniosek Komisji lub ministra spraw zagranicznych Unii, wymaganą większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 72% członków Rady reprezentujących uczestniczące Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności tych Państw.

4. Akty przyjmowane w ramach wzmocnionej współpracy wiążą wyłącznie uczestniczące Państwa Członkowskie. Nie są one uważane za dorobek, który musi zostać przyjęty przez państwa kandydujące do przystąpienia do Unii.

TYTUŁ VI

ŻYCIE DEMOKRATYCZNE UNII

ARTYKUŁ I-45

Zasada demokratycznej równości

We wszystkich swych działaniach Unia przestrzega zasady równości swych obywateli, którzy są traktowani z jednakową uwagą przez jej instytucje, organy i jednostki organizacyjne.

Artykuł I-46

Zasada demokracji przedstawicielskiej

1. Podstawą funkcjonowania Unii jest demokracja przedstawicielska.
2. Obywatele są bezpośrednio reprezentowani, na poziomie Unii, w Parlamencie Europejskim.

Państwa Członkowskie są reprezentowane w Radzie Europejskiej przez szefów państw lub rządów, a w Radzie przez ich rządy, demokratycznie odpowiedzialnych przed parlamentami narodowymi lub przed swymi obywatelami.

3. Każdy obywatel ma prawo uczestniczyć w życiu demokratycznym Unii. Decyzje są przyjmowane w sposób jak najbardziej otwarty i zbliżony do obywatela.
4. Partie polityczne na poziomie europejskim przyczyniają się do kształtowania europejskiej świadomości politycznej i wyrażania woli obywateli Unii.

ARTYKUŁ I-47

Zasada demokracji uczestniczącej

1. Za pomocą odpowiednich środków instytucje umożliwiają obywatelom i stowarzyszeniom przedstawicielskim wypowiedanie się i publiczną wymianę poglądów we wszystkich dziedzinach działania Unii.

2. Instytucje utrzymują otwarty, przejrzysty i regularny dialog ze stowarzyszeniami przedstawicielskimi i społeczeństwem obywatelskim.
3. Komisja prowadzi szerokie konsultacje z zainteresowanymi stronami w celu zapewnienia spójności i przejrzystości działań Unii.
4. Obywatele Unii, w liczbie nie mniejszej niż milion, mający przynależność państwową znacznej liczby Państw Członkowskich, mogą podjąć inicjatywę zwrócenia się do Komisji o przedłożenie, w ramach jej uprawnień, odpowiedniego wniosku w sprawach, w odniesieniu do których, zdaniem obywateli, wykonanie Konstytucji wymaga aktu prawnego Unii. Ustawa europejska określa przepisy dotyczące procedur i warunków wymaganych dla takiej inicjatywy obywatelskiej, w tym minimalną liczbę Państw Członkowskich, z których muszą pochodzić obywatele, którzy występują z taką inicjatywą.

ARTYKUŁ I-48

Partnerzy społeczni i niezależny dialog społeczny

Unia uznaje i wspiera rolę partnerów społecznych na swoim poziomie, uwzględniając różnorodność systemów krajowych. Ułatwia ona dialog między nimi, szanując ich niezależność.

Trójstronny Szczyt Społeczny ds. Wzrostu i Zatrudnienia przyczynia się do dialogu społecznego.

ARTYKUŁ I-49

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich, wybrany przez Parlament Europejski, przyjmuje skargi dotyczące niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych Unii na warunkach przewidzianych w Konstytucji; Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich bada te skargi i sporządza sprawozdanie na ich temat. Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich jest w pełni niezależny w wykonywaniu swoich funkcji.

ARTYKUŁ I-50

Przejrzystość prac instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii

1. W celu wspierania dobrego rządzenia i zapewnienia uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego, instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii wykonują swoje prace w sposób jak najbardziej otwarty.
2. Obrady Parlamentu Europejskiego oraz Rady obradującej i głosującej nad projektem aktu ustawodawczego, są jawne.
3. Każdy obywatel Unii oraz każda osoba fizyczna lub prawna, mająca miejsce zamieszkania lub siedzibę statutową w Państwie Członkowskim, ma prawo dostępu, na warunkach przewidzianych w części III, do dokumentów instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, niezależnie od ich formy .

Zasady ogólne i ograniczenia, które ze względu na interes publiczny lub prywatny, regulują korzystanie z prawa dostępu do dokumentów, określa ustawa europejska.

4. Każda instytucja, organ lub jednostka organizacyjna określa w swoim regulaminie wewnętrznym przepisy szczególne dotyczące dostępu do swych dokumentów, zgodnie z ustawą europejską, o której mowa w ustępie 3.

ARTYKUŁ I-51

Ochrona danych osobowych

1. Każda osoba ma prawo do ochrony danych osobowych jej dotyczących.
2. Ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa określa zasady dotyczące ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii oraz przez Państwa Członkowskie w wykonywaniu działań wchodzących w zakres zastosowania prawa Unii, a także zasady dotyczące swobodnego przepływu takich danych. Przestrzeganie tych zasad podlega kontroli niezależnych organów.

ARTYKUŁ I-52

Status kościołów i organizacji niewyznaniowych

1. Unia szanuje status przyznany na mocy prawa krajowego kościołom i stowarzyszeniom lub wspólnotom religijnym w Państwach Członkowskich i nie narusza tego statusu.
2. Unia szanuje na równi status organizacji świątopoglądowych i niewyznaniowych przyznany im na mocy prawa krajowego.

3. Uznając tożsamość i szczególny wkład tych kościołów i organizacji, Unia utrzymuje z nimi otwarty, przejrzysty i regularny dialog.

TYTUŁ VII

FINANSE UNII

ARTYKUŁ I-53

Zasady budżetowe i finansowe

1. Wszystkie dochody i wydatki Unii muszą być ujęte w preliminarzu na każdy rok budżetowy i wpisane do budżetu Unii, zgodnie z postanowieniami części III.
2. Budżet musi być zrównoważony w odniesieniu do dochodów i wydatków.
3. Wydatki wpisane do budżetu są dozwolone w czasie trwania rocznego okresu budżetowego, zgodnie z ustawą europejską, o której mowa w artykule III-412.
4. Dokonanie wydatków wpisanych do budżetu wymaga uprzedniego przyjęcia prawnie wiążącego aktu Unii stanowiącego podstawę prawną jej działania oraz dokonania odpowiednich wydatków zgodnie z ustawą europejską, o której mowa w artykule III-412, z zastrzeżeniem wyjątków przez nią określonych.

5. W celu zapewnienia dyscypliny budżetowej Unia nie przyjmuje żadnego aktu, który może mieć odczuwalny wpływ na budżet, bez zagwarantowania, że wydatki wynikające z takich aktów mogą być finansowane w granicach zasobów własnych Unii i w poszanowaniu wieloletnich ram finansowych, o których mowa w artykule I-55.

6. Budżet jest wykonywany zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami. Państwa Członkowskie współpracują z Unią w celu zagwarantowania, że środki wpisane do budżetu będą wykorzystywane zgodnie z tą zasadą.

7. Unia i Państwa Członkowskie, zgodnie z postanowieniami artykułu III-415, zwalczają nadużycia finansowe i wszelkie inne działania nielegalne naruszające interesy finansowe Unii.

ARTYKUŁ I-54

Zasoby własne Unii

1. Unia pozyskuje środki niezbędne do osiągnięcia swych celów i należytego prowadzenia swych polityk.

2. Bez uszczerbku dla innych dochodów, budżet Unii jest finansowany w całości z jej zasobów własnych.

3. Ustawa europejska Rady określa przepisy dotyczące systemu zasobów własnych Unii. W tym kontekście może ona ustanawiać nowe i uchylać istniejące kategorie zasobów własnych. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim. Ustawa europejska wchodzi w życie po jej zatwierdzeniu przez Państwa Członkowskie, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

4. Ustawa europejska Rady ustanawia środki wykonawcze w odniesieniu do systemu zasobów własnych Unii w zakresie, w jakim zostało to przewidziane w ustawie europejskiej przyjętej na podstawie ustępu 3. Rada stanowi po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

ARTYKUŁ I-55

Wieloletnie ramy finansowe

1. Wieloletnie ramy finansowe zmierzają do zapewnienia dokonywania wydatków Unii w sposób usystematyzowany i w granicach jej własnych zasobów. Ramy te określają kwoty rocznych pułapów środków przeznaczonych na zobowiązania z podziałem na kategorie wydatków, zgodnie z artykułem III-402.
2. Ustawa europejska Rady określa wieloletnie ramy finansowe. Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, udzielonej przez większość jego członków.
3. Roczny budżet Unii jest zgodny z wieloletnimi ramami finansowymi.
4. Rada Europejska może jednomyślnie przyjąć decyzję europejską upoważniającą Radę do stanowienia większością kwalifikowaną przy przyjmowaniu ustawy europejskiej Rady, o której mowa w ustępie 2.

ARTYKUŁ I-56

Budżet Unii

Ustawa europejska ustanawia roczny budżet Unii zgodnie z artykułem III-404.

TYTUŁ VIII

UNIA I JEJ BEZPOŚREDNIE OTOCZENIE

ARTYKUŁ I-57

Unia i jej bezpośrednie otoczenie

1. Unia rozwija szczególne stosunki z państwami będącymi jej sąsiadami, dążąc do utworzenia przestrzeni dobrobytu i dobrego sąsiedztwa, opartej na wartościach Unii i charakteryzującej się bliskimi, pokojowymi stosunkami opartymi na współpracy.
2. Do celów ustępu 1 Unia może zawierać specjalne umowy z zainteresowanymi państwami. Umowy te mogą obejmować wzajemne prawa i obowiązki oraz przewidywać możliwość podejmowania wspólnych działań. Ich wykonanie stanowi przedmiot okresowego uzgadniania.

TYTUŁ IX

CZŁONKOSTWO W UNII

ARTYKUŁ I-58

Kryteria kwalifikacji i procedura przystąpienia do Unii

1. Unia jest otwarta dla wszystkich państw europejskich, które szanują wartości określone w artykule I-2 i zobowiązują się wspólnie je wspierać.
2. Każde państwo europejskie, które pragnie zostać członkiem Unii, kieruje wniosek do Rady. Wniosek ten jest notyfikowany Parlamentowi Europejskiemu i parlamentom narodowym. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Komisją i po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, udzielonej większością głosów członków wchodzących w jego skład. Warunki oraz tryb przyjęcia są przedmiotem umowy między Państwami Członkowskimi a państwem kandydującym. Umowa ta podlega ratyfikacji przez wszystkie umawiające się państwa, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

ARTYKUŁ I-59

Zawieszenie niektórych praw wynikających z członkostwa w Unii

1. Na podstawie uzasadnionej inicjatywy jednej trzeciej Państw Członkowskich lub uzasadnionej inicjatywy Parlamentu Europejskiego, lub na wniosek Komisji, Rada może przyjąć decyzję europejską stwierdzającą istnienie wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Państwo Członkowskie wartości, o których mowa w artykule I-2. Rada stanowi większością czterech piątych swych członków, po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

Przed dokonaniem takiego stwierdzenia Rada wysłuchuje danego Państwa Członkowskiego i, stanowiąc zgodnie z tą samą procedurą, może skierować do tego Państwa zalecenia.

Rada regularnie bada, czy powody, które doprowadziły do takiego stwierdzenia pozostają ważne.

2. Rada Europejska, z inicjatywy jednej trzeciej Państw Członkowskich lub na wniosek Komisji, może, po wezwaniu tego Państwa Członkowskiego do przedstawienia swoich uwag w sprawie, przyjąć decyzję europejską stwierdzającą istnienie poważnego i trwałego naruszenia przez Państwo Członkowskie wartości wymienionych w artykule I-2. Rada Europejska stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

3. Po dokonaniu stwierdzenia na mocy ustępu 2, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, może przyjąć decyzję europejską zawieszającą niektóre prawa wynikające ze stosowania Konstytucji w stosunku do tego Państwa Członkowskiego, łącznie z prawem do głosowania członka Rady reprezentującego to państwo. Rada uwzględnia możliwe konsekwencje takiego zawieszenia dla praw i obowiązków osób fizycznych i prawnych.

Obowiązki, które ciążą na tym państwie na mocy Konstytucji, pozostają w każdym przypadku, wiążące dla tego państwa.

4. Rada może, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjąć decyzję europejską zmieniającą lub uchylającą środki przyjęte na podstawie ustępu 3, w przypadku zmiany sytuacji, która doprowadziła do zastosowania tych środków.

5. Do celów niniejszego artykułu członek Rady Europejskiej lub Rady reprezentujący dane Państwo Członkowskie nie bierze udziału w głosowaniu, a dane Państwo Członkowskie nie jest uwzględniane przy obliczaniu jednej trzeciej lub czterech piątych Państw Członkowskich przewidzianych w ustępach 1 i 2. Wstrzymanie się od głosu członków obecnych lub reprezentowanych nie stanowi przeszkody w przyjęciu decyzji europejskich, o których mowa w ustępie 2.

Do przyjęcia decyzji europejskich, o których mowa w ustępach 3 i 4, większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 72% członków Rady reprezentujących uczestniczące Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności tych państw.

Jeżeli w wyniku podjęcia decyzji o zawieszeniu prawa do głosowania zgodnie z ustępem 3 Rada stanowi większością kwalifikowaną na podstawie jednego z postanowień Konstytucji, większość kwalifikowaną określa się tak, jak w akapicie drugim, natomiast jeżeli Rada stanowi na wniosek Komisji lub ministra spraw zagranicznych Unii, większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% członków Rady reprezentujących uczestniczące Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności tych państw. W ostatnim przypadku mniejszość blokująca obejmuje co najmniej minimalną liczbę członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

6. Do celów niniejszego artykułu Parlament Europejski stanowi większością dwóch trzecich oddanych głosów, reprezentujących większość członków wchodzących w jego skład.

ARTYKUŁ I-60

Dobrowolne wystąpienie z Unii

1. Każde Państwo Członkowskie może, zgodnie ze swoimi wymogami konstytucyjnymi, podjąć decyzję o wystąpieniu z Unii .

2. Państwo Członkowskie, które podjęło decyzję o wystąpieniu, notyfikuje swój zamiar Radzie Europejskiej. W świetle wytycznych Rady Europejskiej Unia prowadzi negocjacje i zawiera z tym państwem umowę określającą warunki jego wystąpienia, uwzględniając ramy jego przyszłych stosunków z Unią. Umowę tę negocjuje się zgodnie z artykułem III-325 ustęp 3. Jest ona zawierana w imieniu Unii przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

3. Konstytucja przestaje mieć zastosowanie do tego Państwa Członkowskiego od dnia wejścia w życie umowy o wystąpieniu lub, w przypadku jej braku, dwa lata po notyfikacji, o której mowa w ustępie 2, chyba że Rada Europejska w porozumieniu z danym Państwem Członkowskim podejmie jednomyślnie decyzję o przedłużeniu tego okresu.

4. Do celów ustępów 2 i 3 członek Rady Europejskiej lub Rady reprezentujący występujące Państwo Członkowskie nie bierze udziału w obradach i przyjmowaniu decyzji europejskich Rady Europejskiej lub Rady dotyczących tego państwa.

Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 72% członków Rady reprezentujących uczestniczące Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności tych państw.

5. Jeżeli Państwo, które wystąpiło z Unii, zwraca się o ponowne przyjęcie, jego wniosek podlega procedurze, o której mowa w artykule I-58.

CZEŚĆ II

KARTA PRAW PODSTAWOWYCH UNII

PREAMBUŁA

Narody Europy, tworząc między sobą coraz ściślejszy związek, są zdecydowane dzielić ze sobą pokojową przyszłość opartą na wspólnych wartościach.

Świadoma swego duchowo-religijnego i moralnego dziedzictwa, Unia jest zbudowana na niepodzielnych, powszechnych wartościach godności osoby ludzkiej, wolności, równości i solidarności; opiera się na zasadach demokracji i państwa prawnego. Poprzez ustanowienie obywatelstwa Unii oraz stworzenie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości stawia jednostkę w centrum swych działań.

Unia przyczynia się do ochrony i rozwoju tych wspólnych wartości, szanując przy tym różnorodność kultur i tradycji narodów Europy, jak również tożsamość narodową Państw Członkowskich i organizację ich władz publicznych na poziomach: krajowym, regionalnym i lokalnym; dąży do wspierania zrównoważonego i stałego rozwoju oraz zapewnia swobodny przepływ osób, usług, towarów i kapitału oraz swobodę przedsiębiorczości.

W tym celu, w obliczu zmian w społeczeństwie, postępu społecznego oraz rozwoju naukowego i technologicznego, niezbędne jest wzmocnienie ochrony praw podstawowych poprzez wyszczególnienie tych praw w Karcie i przez to uczynienie ich bardziej widocznymi.

Niniejsza Karta potwierdza, szanując kompetencje i zadania Unii oraz zasadę pomocniczości, prawa wynikające zwłaszcza z tradycji konstytucyjnych i zobowiązań międzynarodowych wspólnych Państwom Członkowskim, europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Kart Społecznych przyjętych przez Unię i Radę Europy oraz z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W tym kontekście, sądy Unii i Państw Członkowskich będą interpretowały Kartę z należyтым uwzględnieniem wyjaśnień sporządzonych pod kierownictwem Prezydium Konwentu, który opracował Kartę i za których uaktualnienie odpowiada Prezydium Konwentu Europejskiego.

Korzystanie z tych praw rodzi odpowiedzialność i nakłada obowiązki wobec innych osób, wspólnoty ludzkiej i przyszłych pokoleń.

Unia uznaje zatem prawa, wolności i zasady wymienione poniżej.

TYTUŁ I

GODNOŚĆ

ARTYKUŁ II-61

Godność osoby ludzkiej

Godność osoby ludzkiej jest nienaruszalna. Musi być szanowana i chroniona.

ARTYKUŁ II-62

Prawo do życia

1. Każdy ma prawo do życia.
2. Nikt nie może być skazany na karę śmierci ani poddany jej wykonaniu.

ARTYKUŁ II-63

Prawo do integralności człowieka

1. Każdy ma prawo do poszanowania swej integralności fizycznej i psychicznej.
2. W dziedzinie medycyny i biologii, muszą być szanowane w szczególności:
 - a) swobodna i świadoma zgoda osoby zainteresowanej, wyrażona zgodnie z procedurami określonymi przez ustawę,
 - b) zakaz praktyk eugenicznych, w szczególności tych, których celem jest selekcja osób,
 - c) zakaz wykorzystywania ciała ludzkiego i jego poszczególnych części jako źródła zysku,
 - d) zakaz reprodukcyjnego klonowania istot ludzkich.

ARTYKUŁ II-64

Zakaz tortur i niehumanego lub poniżającego traktowania albo karania

Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.

ARTYKUŁ II-65

Zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej

1. Nikt nie może być trzymany w niewoli lub w poddaństwie.
2. Nikt nie może być zmuszony do świadczenia pracy przymusowej lub obowiązkowej.
3. Handel ludźmi jest zakazany.

TYTUŁ II

WOLNOŚCI

ARTYKUŁ II-66

Prawo do wolności i bezpieczeństwa

Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego.

Artykuł II-67

Poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego

Każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i komunikowania się.

ARTYKUŁ II-68

Ochrona danych osobowych

1. Każda osoba ma prawo do ochrony danych osobowych, które jej dotyczą.
2. Dane te muszą być przetwarzane rzetelnie w określonych celach i za zgodą osoby zainteresowanej lub na innej uzasadnionej podstawie przewidzianej ustawą. Każda osoba ma prawo dostępu do zebranych danych, które jej dotyczą i prawo do dokonania ich sprostowania.
3. Przestrzeganie tych zasad podlega kontroli niezależnego organu.

ARTYKUŁ II-69

Prawo do zawarcia małżeństwa i prawo do założenia rodziny

Prawo do zawarcia małżeństwa i prawo do założenia rodziny są gwarantowane zgodnie z ustawami krajowymi regulującymi korzystanie z tych praw.

ARTYKUŁ II-70

Wolność myśli, sumienia i religii

1. Każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i religii. Prawo to obejmuje wolność zmiany religii lub przekonań oraz wolność uzewnętrzniania, indywidualnie lub wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie, swej religii lub przekonań poprzez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie i uczestniczenie w obrzędach.
2. Uznaje się prawo do odmowy działania sprzecznego z własnym sumieniem, zgodnie z przepisami krajowymi regulującymi korzystanie z tego prawa.

Artykuł II-71

Wolność wypowiedzi i informacji

1. Każdy ma prawo do wolności wypowiedzi. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe.
2. Szanuje się wolność i pluralizm mediów.

ARTYKUŁ II-72

Wolność zgromadzania się i stowarzyszania się

1. Każdy ma prawo do swobodnego, pokojowego zgromadzania się i swobodnego stowarzyszania się na wszystkich poziomach, zwłaszcza w sprawach politycznych, związkowych i obywatelskich, z którego wynika prawo każdego do tworzenia związków zawodowych i przystępowania do nich dla obrony swoich interesów.
2. Partie polityczne na poziomie Unii przyczyniają się do wyrażania woli politycznej jej obywateli.

ARTYKUŁ II-73

Wolność sztuki i nauki

Sztuka i badania naukowe są wolne od ograniczeń. Wolność akademicka jest szanowana.

ARTYKUŁ II-74

Prawo do nauki

1. Każdy ma prawo do nauki i dostępu do kształcenia zawodowego i ustawicznego.
2. Prawo to obejmuje możliwość korzystania z bezpłatnej nauki obowiązkowej.

3. Z właściwym poszanowaniem zasad demokratycznych, wolność tworzenia placówek edukacyjnych i prawo rodziców do zapewnienia wychowania i nauczania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami religijnymi, filozoficznymi i pedagogicznymi są szanowane, zgodnie z ustawami krajowymi regulującymi korzystanie z tej wolności i tego prawa.

ARTYKUŁ II-75

Wolność wyboru zawodu i prawo do podejmowania pracy

1. Każdy ma prawo do podejmowania pracy oraz wykonywania swobodnie wybranego lub zaakceptowanego zawodu.
2. Każdy obywatel Unii ma swobodę poszukiwania zatrudnienia, wykonywania pracy, korzystania z prawa przedsiębiorczości oraz świadczenia usług w każdym Państwie Członkowskim.
3. Obywatele państw trzecich, którzy posiadają zezwolenie na pracę na terytorium Państw Członkowskich, mają prawo do takich samych warunków pracy, z jakich korzystają obywatele Unii.

ARTYKUŁ II-76

Wolność prowadzenia działalności gospodarczej

Uznaje się wolność prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z prawem Unii oraz ustawodawstwami i praktykami krajowymi.

ARTYKUŁ II-77

Prawo do własności

1. Każda osoba ma prawo do władania, używania, rozporządzenia i przekazania w drodze spadku mienia nabytego zgodnie z prawem. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym, w przypadkach i na warunkach przewidzianych w ustawie, za uczciwym odszkodowaniem za jej utratę wypłaconym we właściwym terminie. Korzystanie z mienia może podlegać regulacji ustawowej, w zakresie w jakim jest to konieczne ze względu na interes ogólny.
2. Własność intelektualna podlega ochronie.

ARTYKUŁ II-78

Prawo do azylu

Gwarantuje się prawo do azylu z poszanowaniem zasad Konwencji Genewskiej z 28 lipca 1951 roku i Protokołu z 31 stycznia 1967 roku dotyczących statusu uchodźców oraz zgodnie z Konstytucją.

ARTYKUŁ II-79

Ochrona w przypadku usunięcia z terytorium państwa, wydalenia lub ekstradycji

1. Wydalenia zbiorowe są zakazane.

2. Nikt nie może być usunięty z terytorium państwa, wydalony lub wydany w drodze ekstradycji do państwa, w którym istnieje poważne ryzyko, iż może być poddany karze śmierci, torturom lub innemu nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.

TYTUŁ III

RÓWNOŚĆ

ARTYKUŁ II-80

Równość wobec prawa

Wszyscy są równi wobec prawa.

ARTYKUŁ II-81

Niedyskryminacja

1. Zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, opinie polityczne lub wszelkie inne opinie, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

2. W zakresie zastosowania Konstytucji i bez uszczerbku dla jej postanowień szczególnych, zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.

ARTYKUŁ II-82

Różnorodność kulturowa, religijna i językowa

Unia szanuje różnorodność kulturową, religijną i językową.

ARTYKUŁ II-83

Równość kobiet i mężczyzn

Należy zapewnić równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym w zakresie zatrudnienia, pracy i wynagrodzenia.

Zasada równości nie stanowi przeszkody w utrzymywaniu lub przyjmowaniu środków zapewniających specyficzne korzyści dla osób płci niedostatecznie reprezentowanej.

ARTYKUŁ II-84

Prawa dziecka

1. Dzieci mają prawo do ochrony i opieki, jaka jest konieczna dla ich dobra. Mogą one swobodnie wyrażać swoje poglądy. Poglądy te są brane pod uwagę w sprawach, które ich dotyczą, stosownie do ich wieku i stopnia dojrzałości.

2. We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, zarówno podejmowanych przez władze publiczne, jak i instytucje prywatne, należy przede wszystkim uwzględnić najlepszy interes dziecka.
3. Każde dziecko ma prawo do utrzymywania stałego, osobistego związku i bezpośredniego kontaktu z obojgiem rodziców, chyba że jest to sprzeczne z jego interesami.

ARTYKUŁ II-85

Prawa osób w podeszłym wieku

Unia uznaje i szanuje prawo osób w podeszłym wieku do godnego i niezależnego życia oraz do uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym.

ARTYKUŁ II-86

Integracja osób niepełnosprawnych

Unia uznaje i szanuje prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków mających zapewnić im niezależność, integrację społeczną i zawodową oraz udział w życiu społeczności.

TYTUŁ IV

SOLIDARNOŚĆ

ARTYKUŁ II-87

Prawo pracowników do informacji i konsultacji w ramach przedsiębiorstwa

Pracownikom i ich przedstawicielom należy zagwarantować, na właściwych poziomach, informację i konsultację we właściwym czasie, w przypadkach i na warunkach przewidzianych w prawie Unii oraz ustawodawstwach i praktykach krajowych.

ARTYKUŁ II-88

Prawa do rokowań i działań zbiorowych

Pracownicy i pracodawcy, lub ich odpowiednie organizacje, mają, zgodnie z prawem Unii oraz ustawodawstwami i praktykami krajowymi, prawo do negocjowania i zawierania układów zbiorowych pracy na odpowiednich poziomach oraz do podejmowania, w przypadkach konfliktu interesów, działań zbiorowych, w tym strajku w obronie swoich interesów.

ARTYKUŁ II-89

Prawo dostępu do służb pośrednictwa pracy

Każdy ma prawo dostępu do bezpłatnej służby pośrednictwa pracy.

ARTYKUŁ II-90

Ochrona w przypadku nieuzasadnionego zwolnienia z pracy

Każdy pracownik ma prawo do ochrony w przypadku nieuzasadnionego zwolnienia z pracy, zgodnie z prawem Unii oraz ustawodawstwami i praktykami krajowymi.

ARTYKUŁ II-91

Należyte i sprawiedliwe warunki pracy

1. Każdy pracownik ma prawo do warunków pracy szanujących jego zdrowie, jego bezpieczeństwo i godność.
2. Każdy pracownik ma prawo do ograniczenia maksymalnego wymiaru czasu pracy, okresów dziennego i tygodniowego odpoczynku oraz do corocznego płatnego urlopu.

ARTYKUŁ II-92

Zakaz pracy dzieci i ochrona młodocianych w pracy

Praca dzieci jest zakazana. Minimalny wiek dopuszczenia do pracy nie może być niższy niż minimalny wiek zakończenia obowiązku szkolnego, bez uszczerbku dla uregulowań bardziej korzystnych dla młodocianych i z wyjątkiem ograniczonych odstępstw.

Młodociani dopuszczeni do pracy muszą mieć zapewnione warunki pracy odpowiednie dla ich wieku oraz być chronieni przed wykorzystywaniem ekonomicznym oraz jakąkolwiek pracą, która mogłaby szkodzić ich bezpieczeństwu, zdrowiu lub rozwojowi fizycznemu, psychicznemu, moralnemu i społecznemu albo utrudniać im edukację.

ARTYKUŁ II-93

Życie rodzinne i zawodowe

1. Rodzina korzysta z ochrony prawnej, ekonomicznej i społecznej.
2. W celu pogodzenia życia rodzinnego z zawodowym, każdy ma prawo do ochrony przed zwolnieniem z pracy z powodów związanych z macierzyństwem i prawo do płatnego urlopu macierzyńskiego oraz do urlopu wychowawczego po urodzeniu lub przysposobieniu dziecka.

ARTYKUŁ II-94

Zabezpieczenie społeczne i pomoc społeczna

1. Unia uznaje i szanuje prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz do usług społecznych, zapewniających ochronę w takich przypadkach, jak: macierzyństwo, choroba, wypadki przy pracy, zależność lub podeszły wiek oraz w przypadku utraty zatrudnienia, zgodnie z zasadami ustanowionymi w prawie Unii oraz ustawodawstwach i praktykach krajowych.

2. Każdy, mający miejsce zamieszkania i przemieszczający się legalnie w obrębie Unii Europejskiej, ma prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego i przywilejów socjalnych zgodnie z prawem Unii oraz ustawodawstwami i praktykami krajowymi.

3. W celu zwalczania wyłączenia społecznego i ubóstwa, Unia uznaje i szanuje prawo do pomocy społecznej i mieszkaniowej dla zapewnienia, zgodnie z zasadami ustanowionymi w prawie Unii oraz ustawodawstwach i praktykach krajowych, godnej egzystencji wszystkim osobom pozbawionym wystarczających środków.

ARTYKUŁ II-95

Ochrona zdrowia

Każdy ma prawo dostępu do profilaktycznej opieki zdrowotnej i prawo do korzystania z leczenia na warunkach ustanowionych w ustawodawstwach i praktykach krajowych. Przy określaniu i realizowaniu wszystkich polityk i działań Unii zapewnia się wysoki poziom ochrony zdrowia ludzkiego.

ARTYKUŁ II-96

Dostęp do usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym

Unia uznaje i szanuje dostęp do usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, przewidziany w ustawodawstwach i praktykach krajowych, zgodnie z Konstytucją, w celu wspierania spójności społecznej i terytorialnej Unii.

ARTYKUŁ II-97

Ochrona środowiska

Wysoki poziom ochrony środowiska i poprawa jego jakości muszą być zintegrowane z politykami Unii i zapewnione zgodnie z zasadą stałego rozwoju.

ARTYKUŁ II-98

Ochrona konsumentów

Zapewnia się wysoki poziom ochrony konsumentów w politykach Unii.

TYTUŁ V

PRAWA OBYWATELSKIE

ARTYKUŁ II-99

Prawo głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego

1. Każdy obywatel Unii ma prawo głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Państwie Członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, na takich samych warunkach jak obywatele tego Państwa.
2. Członkowie Parlamentu Europejskiego są wybierani w powszechnych wyborach bezpośrednich, w głosowaniu wolnym i tajnym.

ARTYKUŁ II-100

Prawo głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych

Każdy obywatel Unii ma prawo głosowania i kandydowania w wyborach do władz lokalnych w Państwie Członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, na takich samych warunkach jak obywatele tego Państwa.

ARTYKUŁ II-101

Prawo do dobrej administracji

1. Każda osoba ma prawo do bezstronnego i sprawiedliwego rozpatrzenia jej sprawy w rozsądnym terminie przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii.
2. Prawo to obejmuje:
 - a) prawo każdej osoby do bycia wysłuchaną, zanim zostaną podjęte indywidualne środki mogące negatywnie wpłynąć na jej sytuację,
 - b) prawo każdej osoby do dostępu do akt jej sprawy, z zastrzeżeniem poszanowania uprawnionych interesów poufności oraz tajemnicy zawodowej i handlowej,
 - c) obowiązek administracji uzasadniania swoich decyzji.
3. Każda osoba ma prawo domagania się od Unii naprawienia, zgodnie z zasadami ogólnymi wspólnymi dla praw Państw Członkowskich, szkody wyrządzonej przez instytucje lub ich pracowników przy wykonywaniu ich funkcji.

4. Każda osoba może zwrócić się pisemnie do instytucji Unii w jednym z języków Konstytucji i musi otrzymać odpowiedź w tym samym języku.

ARTYKUŁ II-102

Prawo dostępu do dokumentów

Każdy obywatel Unii i każda osoba fizyczna lub prawna mająca miejsce zamieszkania lub statutową siedzibę w Państwie Członkowskim, ma prawo dostępu do dokumentów instytucji, organów i jednostek organizacyjnych i Unii, niezależnie od ich formy.

ARTYKUŁ II-103

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich

Każdy obywatel Unii i każda osoba fizyczna lub prawna mająca miejsce zamieszkania lub statutową siedzibę w Państwie Członkowskim ma prawo zwracać się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w przypadkach niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe.

ARTYKUŁ II-104

Prawo petycji

Każdy obywatel Unii i każda osoba fizyczna lub prawna mająca miejsce zamieszkania lub statutową siedzibę w Państwie Członkowskim ma prawo petycji do Parlamentu Europejskiego.

ARTYKUŁ II-105

Swoboda przemieszczania się i pobytu

1. Każdy obywatel Unii ma prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich.
2. Swoboda przemieszczania się i pobytu może zostać przyznana, zgodnie z Konstytucją, obywatelom państw trzecich przebywającym legalnie na terytorium Państwa Członkowskiego.

ARTYKUŁ II-106

Opieka dyplomatyczna i konsularna

Każdy obywatel Unii korzysta na terytorium państwa trzeciego, w którym Państwo Członkowskie, którego jest obywatelem, nie ma swojego przedstawicielstwa, z ochrony dyplomatycznej i konsularnej każdego z pozostałych Państw Członkowskich na takich samych warunkach jak obywatele tego państwa.

TYTUŁ VI

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

ARTYKUŁ II-107

Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu

Każda osoba, której prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule.

Każda osoba ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jej sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Każda osoba ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela.

Pomoc prawna jest udzielana osobom, które nie posiadają wystarczających środków, w zakresie w jakim jest ona konieczna dla zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

ARTYKUŁ II-108

Domniemanie niewinności i prawo do obrony

1. Każdego oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona zgodnie z prawem.
2. Każdemu oskarżonemu gwarantuje się poszanowanie prawa do obrony.

ARTYKUŁ II-109

Zasady legalności oraz proporcjonalności czynów zabronionych pod groźbą kary i kar

1. Nikt nie może zostać skazany za popełnienie czynu polegającego na działaniu lub zaniechaniu, który według prawa krajowego lub prawa międzynarodowego nie stanowił czynu zabronionego pod groźbą kary w czasie jego popełnienia. Nie wymierza się również kary surowszej od tej, którą można było wymierzyć w czasie, gdy czyn zabroniony pod groźbą kary został popełniony. Jeśli ustawa, która weszła w życie po popełnieniu czynu zabronionego pod groźbą kary, przewiduje karę łagodniejszą, ta właśnie kara ma zastosowanie.
2. Niniejszy artykuł nie stanowi przeszkody w sądzeniu i karaniu osoby za działanie lub zaniechanie, które w czasie, gdy miało miejsce, stanowiło czyn zabroniony pod groźbą kary, zgodnie z ogólnymi zasadami uznanymi przez wspólnotę narodów.
3. Surowość kar nie może być nieproporcjonalna w stosunku do czynu zabronionego pod groźbą kary.

ARTYKUŁ II-110

Zakaz ponownego sądzenia lub karania w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary

Nikt nie może być ponownie sądzony lub ukarany w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary, w odniesieniu do którego zgodnie z ustawą został już uprzednio uniewinniony lub za który został już uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem na terytorium Unii.

TYTUŁ VII

POSTANOWIENIA OGÓLNE DOTYCZĄCE WYKŁADNI
I STOSOWANIA KARTY

ARTYKUŁ II-111

Zakres stosowania

1. Postanowienia niniejszej Karty mają zastosowanie do instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii w poszanowaniu zasady pomocniczości oraz do Państw Członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim wdrażają one prawo Unii. Państwa te szanują zatem prawa, przestrzegają zasad i popierają ich stosowanie zgodnie ze swymi odpowiednimi uprawnieniami i w poszanowaniu granic kompetencji Unii powierzonych jej w innych częściach Konstytucji.
2. Niniejsza Karta nie rozszerza zakresu stosowania prawa Unii poza kompetencje Unii, nie ustanawia nowych kompetencji lub zadań dla Unii ani nie zmienia kompetencji i zadań określonych w innych częściach Konstytucji.

ARTYKUŁ II-112

Zakres i wykładnia praw i zasad

1. Wszelkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w niniejszej Karcie muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności. Z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności, ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób.

2. Prawa uznane w niniejszej Karcie, które są przedmiotem postanowień innych części Konstytucji, są wykonywane na warunkach i w granicach w niej określonych.
3. W zakresie, w jakim niniejsza Karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, ich znaczenie i zakres są takie same jak praw przyznanych przez tę Konwencję. Niniejsze postanowienie nie stanowi przeszkody, aby prawo Unii przyznawało szerszą ochronę.
4. W zakresie, w jakim niniejsza Karta uznaje prawa podstawowe, wynikające ze wspólnych tradycji konstytucyjnych Państw Członkowskich, prawa te interpretuje się zgodnie z tymi tradycjami.
5. Postanowienia niniejszej Karty zawierające zasady mogą być wprowadzane w życie przez akty ustawodawcze i wykonawcze przyjęte przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii oraz przez akty Państw Członkowskich, jeśli stanowią wykonanie prawa Unii, w wykonywaniu ich odpowiednich uprawnień. Można się na nie powoływać w sądzie jedynie w celu wykładni tych aktów i kontroli ich legalności.
6. Ustawodawstwa i praktyki krajowe uwzględnia się w pełni, jak przewiduje to niniejsza Karta.
7. Wyjaśnienia sporządzone w celu wskazania wykładni Karty Praw Podstawowych są należycie uwzględniane przez sądy Unii i Państw Członkowskich.

ARTYKUŁ II-113

Poziom ochrony

Żadne z postanowień niniejszej Karty nie będzie interpretowane jako ograniczające lub naruszające prawa człowieka i podstawowe wolności uznane, we właściwych im obszarach zastosowania, przez prawo Unii i prawo międzynarodowe oraz konwencje międzynarodowe, których Unia lub wszystkie Państwa Członkowskie są stronami, w szczególności przez europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz przez konstytucje Państw Członkowskich.

ARTYKUŁ II-114

Zakaz nadużycia praw

Żadne z postanowień niniejszej Karty nie może być interpretowane jako przyznające prawo do podejmowania jakiejkolwiek działalności lub dokonywania jakiegokolwiek czynu zmierzającego do zniweczenia praw i wolności uznanych w niniejszej Karcie lub ich ograniczenia w większym stopniu, aniżeli jest to przewidziane w niniejszej Karcie.

CZĘŚĆ III

POLITYKI I FUNKCJONOWANIE UNII

TYTUŁ I

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ III-115

Unia zapewnia spójność różnych polityk i działań, o których mowa w niniejszej części, uwzględniając wszystkie jej cele i zgodnie z zasadą przyznania kompetencji.

ARTYKUŁ III-116

We wszystkich działaniach, o których mowa w niniejszej części, Unia zmierza do zniesienia nierówności kobiet i mężczyzn oraz wspierania równości między nimi.

ARTYKUŁ III-117

Przy określaniu i realizacji polityk i działań, o których mowa w niniejszej części, Unia bierze pod uwagę wymogi związane ze wspieraniem wysokiego poziomu zatrudnienia, zapewnianiem odpowiedniej ochrony socjalnej, zwalczaniem wyłączenia społecznego, a także z wysokim poziomem kształcenia, szkolenia oraz ochrony zdrowia ludzkiego.

ARTYKUŁ III-118

Przy określaniu i realizacji polityk i działań, o których mowa w niniejszej części, Unia dąży do zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

ARTYKUŁ III-119

Przy określaniu i realizacji polityk i działań, o których mowa w niniejszej części, w szczególności w celu wspierania stałego rozwoju, brane są pod uwagę wymogi ochrony środowiska naturalnego.

ARTYKUŁ III-120

Przy określaniu i realizacji innych polityk i działań brane są pod uwagę wymogi ochrony konsumentów.

ARTYKUŁ III-121

Unia i Państwa Członkowskie określając i realizując politykę Unii w dziedzinie rolnictwa, rybołówstwa, transportu, rynku wewnętrznego, badań i rozwoju technologicznego oraz przestrzeni kosmicznej w pełni uwzględniają wymogi dobrostanu zwierząt, jako istot zdolnych do odczuwania, przestrzegając jednocześnie przepisów ustawowych lub administracyjnych oraz praktyk Państw Członkowskich, zwłaszcza w zakresie obrzędów religijnych, tradycji kulturalnych oraz dziedzictwa regionalnego.

ARTYKUŁ III-122

Bez uszczerbku dla artykułów I-5, III-166, III-167 i III-238 oraz zważywszy na miejsce, jakie usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym zajmują wśród wspólnych wartości Unii, jak również ich znaczenie we wspieraniu jej spójności społecznej i terytorialnej, Unia i Państwa Członkowskie, każde w granicach swych odpowiednich kompetencji i w granicach stosowania Konstytucji, zapewniają, aby usługi te funkcjonowały na podstawie zasad i na warunkach, w szczególności gospodarczych i społecznych, które pozwolą im wypełniać ich zadania. Ustawy europejskie ustanawiają te zasady i określają warunki, bez uszczerbku dla kompetencji, które Państwa Członkowskie mają, w poszanowaniu Konstytucji, do świadczenia, zlecenia i finansowania takich usług.

TYTUŁ II

NIEDYSKRYMINACJA I OBYWATELSTWO

ARTYKUŁ III-123

Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą regulować zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, o którym mowa w artykule I-4 ustęp 2.

ARTYKUŁ III-124

1. Bez uszczerbku dla innych postanowień Konstytucji i w granicach kompetencji przyznanych przez nią Unii, ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa Rady może ustanowić środki niezbędne w celu zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.
2. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 1, ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa może ustanowić podstawowe zasady dla środków zachęcających Unii i określić takie środki, w celu wsparcia działań przedsięwziętych przez Państwa Członkowskie, aby przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w ustępie 1, z wyłączeniem harmonizacji ich przepisów ustawowych i wykonawczych.

ARTYKUŁ III-125

1. Jeżeli działanie Unii okazuje się niezbędne do ułatwienia wykonywania prawa każdego obywatela Unii do swobodnego przemieszczania się i przebywania, o którym mowa w artykule I-10 ustęp 2 lit. a), a Konstytucja nie przewiduje uprawnień do działania, ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa może ustanowić środki w tym celu.
2. W tych samych celach, jak te określone w ustępie 1 i jeżeli Konstytucja nie przewiduje uprawnień do działania, ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa Rady może ustanowić środki dotyczące paszportów, dowodów tożsamości, dokumentów pobytowych lub jakichkolwiek innych podobnych dokumentów, a także środki dotyczące zabezpieczenia społecznego lub ochrony socjalnej. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

ARTYKUŁ III-126

Ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa Rady określa warunki wykonywania prawa, o którym mowa w artykule I-10 ustęp 2 lit. b), każdego obywatela Unii do głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych i wyborach do Parlamentu Europejskiego w Państwie Członkowskim, w którym ma on miejsce zamieszkania, nie będąc jego obywatelem. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim. Warunki te mogą przewidywać odstępstwa, jeżeli uzasadniają to problemy właściwe dla Państwa Członkowskiego.

Prawo głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego jest wykonywane bez uszczerbku dla artykułu III-330 ustęp 1 i środków przyjętych w celu jego stosowania.

ARTYKUŁ III-127

Państwa Członkowskie przyjmują przepisy niezbędne do zapewnienia dyplomatycznej i konsularnej ochrony obywateli Unii w państwach trzecich, o której mowa w artykule I-10 ustęp 2 lit. c).

Państwa Członkowskie podejmują rokowania międzynarodowe wymagane do zapewnienia tej ochrony.

Ustawa europejska Rady może ustanowić środki niezbędne do ułatwienia tej ochrony. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

ARTYKUŁ III-128

Języki, w których każdy obywatel Unii ma prawo zwracać się do instytucji lub organów na mocy artykułu I-10 ustęp 2 lit. d) i otrzymywać odpowiedź, są wymienione w artykule IV-448 ust.1. Instytucjami i organami, o których mowa w artykule I-10 ustęp 2 lit. d), są instytucje i organy wymienione w artykule I-19 ustęp 1 drugi akapit oraz w artykułach I-30, I-31 i I-32 oraz Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich.

ARTYKUŁ III-129

Co trzy lata Komisja składa Parlamentowi Europejskiemu, Radzie oraz Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie w sprawie stosowania artykułu I-10 oraz niniejszego tytułu. Sprawozdanie to uwzględnia rozwój Unii.

Na podstawie tego sprawozdania i bez uszczerbku dla innych postanowień Konstytucji, ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa Rady może uzupełniać prawa przewidziane w artykule I-10. Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego. Ta ustawa lub ustawa ramowa wchodzi w życie jedynie po jej zatwierdzeniu przez Państwa Członkowskie zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

TYTUŁ III

POLITYKI I DZIAŁANIA WEWNĘTRZNE

ROZDZIAŁ I

RYNEK WEWNĘTRZNY

SEKCJA 1

USTANOWIENIE I FUNKCJONOWANIE RYNKU WEWNĘTRZNEGO

ARTYKUŁ III-130

1. Unia przyjmuje środki w celu ustanowienia lub zapewnienia funkcjonowania rynku wewnętrznego zgodnie z odpowiednimi postanowieniami Konstytucji.

2. Rynek wewnętrzny obejmuje obszar bez granic wewnętrznych, w którym jest zapewniony swobodny przepływ osób, usług, towarów i kapitału, zgodnie z Konstytucją.
3. Rada, na wniosek Komisji, przyjmuje rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie określające wytyczne i warunki niezbędne do zapewnienia zrównoważonego postępu we wszystkich odpowiednich sektorach.
4. Podczas opracowywania wniosków zmierzających do osiągnięcia celów wymienionych w ustępach 1 i 2, Komisja uwzględnia rozmiar wysiłku, jaki będą musiały podjąć niektóre gospodarki o zróżnicowanym rozwoju dla ustanowienia rynku wewnętrznego i może przedstawiać wnioski odnośnie do odpowiednich środków.

Jeżeli przepisy te przyjmują postać odstępstw, muszą mieć charakter przejściowy oraz powodować możliwie najmniejsze zakłócenia w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego.

ARTYKUŁ III-131

Państwa Członkowskie konsultują się ze sobą w celu wspólnego podjęcia działań niezbędnych, aby środki, do podjęcia których Państwo Członkowskie może być skłonione w przypadku poważnych zaburzeń wewnętrznych zagrażających porządkowi publicznemu, w przypadku wojny, poważnego napięcia międzynarodowego stanowiącego groźbę wojny lub w celu wypełnienia zobowiązań przyjętych przez nie w celu utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego nie miały wpływu na funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

ARTYKUŁ III-132

Jeżeli środki podjęte w przypadkach przewidzianych w artykułach III-131 i III-436 powodują zakłócenie warunków konkurencji na rynku wewnętrznym, Komisja bada z zainteresowanym Państwem Członkowskim warunki, na jakich te środki mogą być dostosowane do reguł ustanowionych w Konstytucji.

Na zasadzie odstępstwa od procedury przewidzianej w artykułach III-360 i III-361, Komisja lub każde Państwo Członkowskie mogą wnieść bezpośrednio do Trybunału Sprawiedliwości skargę, jeżeli uznają, że inne Państwo Członkowskie nadużywa uprawnień przewidzianych w artykułach III-131 i III-436. Trybunał Sprawiedliwości orzeka z wyłączeniem jawności.

SEKCJA 2

SWOBODNY PRZEPIYW OSÓB I USŁUG

Podsekcja 1

Pracownicy

ARTYKUŁ III-133

1. Pracownicy mają prawo swobodnego przemieszczania się wewnątrz Unii.

2. Zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową między pracownikami Państw Członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy.
3. Z zastrzeżeniem ograniczeń uzasadnionych względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego, pracownicy mają prawo do:
 - a) ubiegania się o rzeczywiście oferowane miejsca pracy,
 - b) swobodnego przemieszczania się w tym celu po terytorium Państw Członkowskich,
 - c) przebywania w jednym z Państw Członkowskich w celu podjęcia tam pracy, zgodnie z przepisami ustawowymi, wykonawczymi i administracyjnymi dotyczącymi zatrudniania pracowników tego Państwa,
 - d) pozostawania na terytorium Państwa Członkowskiego po ustaniu zatrudnienia, na warunkach określonych w rozporządzeniach europejskich przyjętych przez Komisję.
4. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do zatrudnienia w administracji publicznej.

ARTYKUŁ III-134

Środki niezbędne do realizacji swobodnego przepływu pracowników w rozumieniu artykułu III-133 są ustanawiane na mocy ustaw europejskich lub europejskich ustaw ramowych. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mają na celu, w szczególności:

- a) zapewnienie ścisłej współpracy między organami administracji krajowej właściwymi do spraw pracy,
- b) zniesienie procedur i praktyk administracyjnych, jak również terminów dostępu do wolnych miejsc pracy wynikających z ustawodawstwa krajowego bądź z wcześniejszych umów zawartych między Państwami Członkowskimi, których utrzymanie w mocy stanowiłoby przeszkodę w liberalizacji przepływu pracowników,
- c) zniesienie wszelkich terminów i innych ograniczeń przewidzianych w ustawodawstwie krajowym lub wcześniej zawartych umowach między Państwami Członkowskimi, które ustanawiają w stosunku do pracowników z innych Państw Członkowskich odmienne warunki co do swobodnego wyboru zatrudnienia niż w stosunku do własnych pracowników,
- d) ustanowienie mechanizmów właściwych do zapewnienia wymiany podań o pracę i ofert zatrudnienia oraz ułatwienie zachowania równowagi na rynku pracy, na warunkach, które zapobiegają poważnym zagrożeniom dla poziomu życia i zatrudnienia w różnych regionach i gałęziach przemysłu.

ARTYKUŁ III-135

Państwa Członkowskie popierają, w ramach wspólnego programu, wymianę młodych pracowników.

Artykuł III-136

1. W dziedzinie zabezpieczenia społecznego, ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki niezbędne do realizacji swobodnego przepływu pracowników przez wprowadzenie systemu umożliwiającego migrującym pracownikom najemnym i osobom prowadzącym działalność na własny rachunek oraz uprawnionym osobom od nich zależnym:

- a) zaliczenie wszystkich okresów uwzględnianych w ustawodawstwie poszczególnych państw, w celu nabycia i zachowania prawa do świadczenia oraz naliczenia wysokości świadczenia,
- b) wypłatę świadczeń osobom mającym miejsce zamieszkania na terytoriach Państw Członkowskich.

2. W przypadku gdy członek Rady uważa, że projekt ustawy europejskiej lub europejskiej ustawy ramowej, o której mowa w ustępie 1, mógłby naruszać podstawowe aspekty jego systemu zabezpieczenia społecznego, w szczególności jego zakres stosowania, koszty lub strukturę finansową lub mógłby naruszać równowagę finansową tego systemu, może zażądać przedłożenia tej kwestii Radzie Europejskiej. W takim przypadku, procedura, o której mowa w artykule III-396, zostaje zawieszona. Po przeprowadzeniu dyskusji, w terminie 4 miesięcy od takiego zawieszenia, Rada Europejska:

- a) odsyła projekt do Rady, co oznacza zakończenie zawieszenia procedury, o której mowa w artykule III-396, lub
- b) występuje z wnioskiem do Komisji o przedstawienie nowego wniosku; w tym przypadku, akt początkowo proponowany uważa się za nieprzyjęty.

Podsekcja 2

Swoboda przedsiębiorczości

ARTYKUŁ III-137

Ograniczenia swobody przedsiębiorczości obywateli jednego Państwa Członkowskiego na terytorium innego Państwa Członkowskiego są zakazane w ramach niniejszej podsekcji. Zakaz ten obejmuje również ograniczenia w tworzeniu agencji, oddziałów lub spółek zależnych przez obywateli danego Państwa Członkowskiego, mających swe przedsiębiorstwo na terytorium innego Państwa Członkowskiego.

Z zastrzeżeniem postanowień sekcji 4 niniejszego rozdziału dotyczącej kapitału i płatności, obywatele jednego Państwa Członkowskiego mają prawo podejmowania i wykonywania na terytorium innego Państwa Członkowskiego działalności prowadzonej na własny rachunek, jak również zakładania i zarządzania przedsiębiorstwami, a zwłaszcza spółkami w rozumieniu artykułu III-142 akapit drugi, na warunkach określonych przez ustawodawstwo Państwa przyjmującego dla własnych obywateli.

ARTYKUŁ III-138

1. Środki mające na celu realizację swobody przedsiębiorczości w odniesieniu do określonego rodzaju działalności są ustanawiane na mocy europejskich ustaw ramowych. Europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.
2. Parlament Europejski, Rada i Komisja wykonują funkcje powierzone im na podstawie ustępu 1, w szczególności:

- a) traktując co do zasady priorytetowo działalności, w których swoboda przedsiębiorczości wnosi szczególnie korzystny wkład w rozwój produkcji i handlu,
- b) zapewniając ścisłą współpracę między właściwymi organami administracyjnymi Państw Członkowskich w celu poznania szczególnych sytuacji w różnych dziedzinach działalności wewnątrz Unii,
- c) znosząc takie procedury i praktyki administracyjne wynikające z ustawodawstwa krajowego bądź z wcześniej zawartych umów między Państwami Członkowskimi, których utrzymanie w mocy stanowiłoby przeszkodę dla swobody przedsiębiorczości,
- d) czuwając, by pracownicy jednego z Państw Członkowskich zatrudnieni na terytorium innego Państwa Członkowskiego mogli pozostać na tym terytorium w celu podjęcia tam działalności na własny rachunek, na tych samych warunkach, które musieliby spełniać, gdyby przybyli do tego Państwa w chwili, kiedy zamierzali podjąć taką działalność,
- e) umożliwiając nabycie i korzystanie z własności gruntu znajdującego się na terytorium danego Państwa Członkowskiego przez obywateli Państwa Członkowskiego w zakresie, w jakim nie narusza to zasad, o których mowa w artykule III-227 ustęp 2,
- f) znosząc stopniowo ograniczenia swobody przedsiębiorczości w każdej wchodzącej w grę dziedzinie działalności, z jednej strony, w odniesieniu do warunków tworzenia na terytorium Państwa Członkowskiego agencji, oddziałów i spółek zależnych, a z drugiej, w stosunku do warunków wjazdu personelu głównego przedsiębiorstwa do organów zarządzających lub nadzorczych agencji, oddziałów i spółek zależnych,

- g) koordynując w niezbędnym zakresie, w celu zapewnienia ich równoważności, zabezpieczenia wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu artykułu III-142 akapit drugi, dla ochrony interesów wspólników i osób trzecich,
- h) zapewniając, że warunki przedsiębiorczości nie będą zakłócane przez pomoc przyznaną przez Państwo Członkowskie.

ARTYKUŁ III-139

Niniejsza podsekcja nie ma zastosowania do działalności, która w jednym z Państw Członkowskich jest związana, choćby przejściowo, z wykonywaniem władzy publicznej.

Niektóre rodzaje działalności mogą zostać wyłączone z zakresu stosowania niniejszej podsekcji na mocy ustaw europejskich lub europejskich ustaw ramowych.

ARTYKUŁ III-140

1. Niniejsza podsekcja oraz środki podjęte na jej podstawie nie przesądzają o zastosowaniu w Państwach Członkowskich przepisów ustawowych, wykonawczych lub administracyjnych przewidujących szczególne traktowanie cudzoziemców, uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego.
2. Przepisy krajowe, o których mowa w ustępie 1, są koordynowane przez europejskie ustawy ramowe.

ARTYKUŁ III-141

1. Europejskie ustawy ramowe ułatwiają podejmowanie i wykonywanie działalności prowadzonej na własny rachunek. Obejmują one:
 - a) wzajemne uznawanie dyplomów, świadectw i innych dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji,
 - b) koordynację przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących podejmowania i wykonywania działalności prowadzonej na własny rachunek.
2. W odniesieniu do zawodów medycznych i pokrewnych oraz farmaceutycznych stopniowe znoszenie ograniczeń zależy od koordynacji warunków wykonywania tych zawodów w różnych Państwach Członkowskich.

ARTYKUŁ III-142

Na potrzeby niniejszej podsekcji, spółki założone zgodnie z ustawodawstwem Państwa Członkowskiego i mające swoją statutową siedzibę, zarząd lub główne przedsiębiorstwo wewnątrz Unii są traktowane jak osoby fizyczne mające przynależność Państwa Członkowskiego.

Przez „spółki” rozumie się spółki prawa cywilnego lub handlowego, a także spółdzielnie oraz inne osoby prawne prawa publicznego lub prywatnego, z wyjątkiem spółek, których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysków.

ARTYKUŁ III-143

Państwa Członkowskie przyznają traktowanie narodowe obywatelom innych Państw Członkowskich w odniesieniu do udziału finansowego w kapitale spółek w rozumieniu akapitu drugiego artykułu III-142, bez uszczerbku dla stosowania innych postanowień Konstytucji.

Podsekcja 3

Swoboda świadczenia usług

ARTYKUŁ III-144

W ramach niniejszej podsekcji ograniczenia w swobodnym świadczeniu usług wewnątrz Unii są zakazane w odniesieniu do obywateli Państw Członkowskich mających swe przedsiębiorstwo w Państwie Członkowskim innym niż Państwo odbiorcy świadczenia.

Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą rozszerzyć korzyści wynikające z niniejszej podsekcji na obywateli państwa trzeciego świadczących usługi i mających swe przedsiębiorstwa wewnątrz Unii.

ARTYKUŁ III-145

Do celów Konstytucji, przez usługi rozumie się świadczenia wykonywane zwykle za wynagrodzeniem w zakresie, w jakim nie są objęte postanowieniami o swobodnym przepływie towarów, kapitału i osób.

Usługi obejmują w szczególności:

- a) działalność o charakterze przemysłowym,
- b) działalność o charakterze handlowym,
- c) działalność rzemieślniczą,
- d) wykonywanie wolnych zawodów.

Z zastrzeżeniem podsekcji 2 dotyczącej swobody przedsiębiorczości, świadczący usługę może, w celu spełnienia świadczenia, wykonywać przejściowo działalność w Państwie Członkowskim, w którym usługa jest świadczona, na tych samych warunkach, jakie państwo to nakłada na własnych obywateli.

ARTYKUŁ III-146

1. Swobodę przepływu usług w dziedzinie transportu regulują postanowienia rozdziału III sekcji 7 dotyczącej transportu.
2. Liberalizacja usług bankowych i ubezpieczeniowych związanych z przepływem kapitału jest realizowana w zgodzie z liberalizacją przepływu kapitału.

ARTYKUŁ III-147

1. Europejska ustawa ramowa ustanawia środki mające na celu zapewnienie liberalizacji określonej usługi. Ustawa ramowa jest przyjmowana po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.
2. W odniesieniu do europejskich ustaw ramowych, o których mowa w ustępie 1 w zasadzie należy dawać pierwszeństwo usługom, które bezpośrednio wpływają na koszty produkcji lub których liberalizacja przyczynia się do ułatwienia handlu towarami.

ARTYKUŁ III-148

Państwa Członkowskie dążą do liberalizacji usług w zakresie wykraczającym poza zobowiązanie wynikające z europejskich ustaw ramowych przyjmowanych na podstawie artykułu III-147 ustęp 1, jeśli ich ogólna sytuacja gospodarcza i sytuacja w danym sektorze na to pozwalają.

W tym celu Komisja kieruje zalecenia do zainteresowanych Państw Członkowskich.

ARTYKUŁ III-149

Dopóki ograniczenia w swobodnym świadczeniu usług nie zostaną zniesione, Państwa Członkowskie stosują je do wszystkich świadczących usługi, o których mowa w artykule III-144 akapit pierwszy, bez względu na przynależność państwową lub miejsce zamieszkania.

ARTYKUŁ III-150

Artykuły III-139 - III-142 mają zastosowanie do spraw uregulowanych w niniejszej podsekcji.

SEKCJA 3

SWOBODNY PRZEPIYW TOWARÓW

Podsekcja 1

Unia celna

ARTYKUŁ III-151

1. Unia obejmuje unię celną, która rozciąga się na całą wymianę towarową i obejmuje zakaz ceł przywozowych i wywozowych między Państwami Członkowskimi oraz wszelkich opłat o skutku równoważnym, jak również przyjęcie wspólnej taryfy celnej w stosunkach z państwami trzecimi.
2. Ustęp 4 i podsekcja 3 dotyczące zakazu ograniczeń ilościowych stosują się do produktów pochodzących z Państw Członkowskich oraz do produktów pochodzących z państw trzecich znajdujących się w swobodnym obrocie w Państwach Członkowskich.

3. Produkty pochodzące z państw trzecich są uważane za będące w swobodnym obrocie w jednym z Państw Członkowskich, jeżeli dopełniono wobec nich formalności przywózowych oraz pobrano wszystkie wymagane cła i opłaty o skutku równoważnym w tym Państwie Członkowskim i jeżeli nie skorzystały z całkowitego lub częściowego zwrotu tych ceł lub opłat.
4. Cła przywózowe i wywózowe lub opłaty o skutku równoważnym są zakazane między Państwami Członkowskimi. Zakaz ten stosuje się również do ceł o charakterze fiskalnym.
5. Rada, na wniosek Komisji, przyjmuje rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie określające cła wspólnej taryfy celnej.
6. Wykonując zadania powierzone jej na mocy niniejszego artykułu, Komisja kieruje się:
 - a) potrzebą popierania wymiany handlowej między Państwami Członkowskimi i państwami trzecimi,
 - b) zmianami warunków konkurencji wewnątrz Unii, jeżeli skutkiem tych zmian jest wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw,
 - c) potrzebami zaopatrzenia Unii w surowce i półprodukty, zwracając przy tym uwagę, by nie zakłócić warunków konkurencji między Państwami Członkowskimi co do produktów końcowych,
 - d) potrzebą unikania poważnych zaburzeń w życiu gospodarczym Państw Członkowskich oraz zapewnienia racjonalnego rozwoju produkcji i wzrostu konsumpcji w Unii.

Podsekcja 2

Współpraca celna

ARTYKUŁ III-152

W zakresie stosowania Konstytucji, ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki w celu wzmocnienia współpracy celnej między Państwami Członkowskimi i między nimi a Komisją.

Podsekcja 3

Zakaz ograniczeń ilościowych

ARTYKUŁ III-153

Ograniczenia ilościowe w przywozie i wywozie oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są zakazane między Państwami Członkowskimi.

ARTYKUŁ III-154

Artykuł III-153 nie stanowi przeszkody w stosowaniu zakazów lub ograniczeń przywozowych, wywozowych lub tranzytowych, uzasadnionych względami moralności publicznej, porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi i zwierząt lub ochrony roślin, ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej bądź ochrony własności przemysłowej i handlowej. Zakazy te i ograniczenia nie powinny jednak stanowić środka arbitralnej dyskryminacji ani ukrytych ograniczeń w handlu między Państwami Członkowskimi.

ARTYKUŁ III-155

1. Państwa Członkowskie dostosowują monopole państwowe o charakterze handlowym w taki sposób, aby wykluczona była wszelka dyskryminacja między obywatelami Państw Członkowskich w stosunku do warunków zaopatrzenia i zbytu.

Niniejszy artykuł stosuje się do każdego podmiotu, za pośrednictwem którego Państwo Członkowskie z mocy prawa lub faktycznie, bezpośrednio lub pośrednio, kontroluje, kieruje lub wpływa w stopniu odczuwalnym na przywóz lub wywóz w stosunkach między Państwami Członkowskimi. Artykuł ten stosuje się także do monopolów delegowanych przez państwo innym podmiotom.

2. Państwa Członkowskie powstrzymują się od wszelkich nowych środków sprzecznych z zasadami, o których mowa w ustępie 1 lub ograniczających zakres stosowania artykułów dotyczących zakazu ceł i ograniczeń ilościowych między Państwami Członkowskimi.

3. W przypadku monopolu o charakterze handlowym, obejmującego regulację zmierzającą do ułatwienia zbywania lub podnoszenia wartości produktów rolnych, w stosowaniu niniejszego artykułu należy zapewnić równoważne gwarancje w zakresie zatrudnienia i poziomu życia zainteresowanych producentów.

SEKCJA 4

KAPITAŁ I PŁATNOŚCI

ARTYKUŁ III-156

W ramach niniejszej sekcji zakazane są wszelkie ograniczenia w przepływie kapitału i w płatnościach między Państwami Członkowskimi oraz między Państwami Członkowskimi a państwami trzecimi.

ARTYKUŁ III-157

1. Artykuł III-156 nie narusza stosowania ograniczeń istniejących w dniu 31 grudnia 1993 roku w stosunku do państw trzecich na mocy prawa krajowego lub prawa Unii w odniesieniu do przepływu kapitału do lub z państw trzecich, gdy dotyczą inwestycji bezpośrednich, w tym inwestycji w nieruchomości, związanych z przedsiębiorczością, świadczeniem usług finansowych lub dopuszczaniem papierów wartościowych na rynki kapitałowe. W odniesieniu do ograniczeń istniejących na mocy prawa krajowego w Estonii i na Węgrzech, odnośną datą jest 31 grudnia 1999 roku.

2. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki dotyczące przepływu kapitału do lub z państw trzecich, gdy dotyczą inwestycji bezpośrednich, w tym inwestycji w nieruchomości, związanych z przedsiębiorczością, świadczeniem usług finansowych lub dopuszczaniem papierów wartościowych na rynki kapitałowe.

Parlament Europejski i Rada dążą do realizacji w możliwie najszerszym zakresie celu swobodnego przepływu kapitału między Państwami Członkowskimi a państwami trzecimi i bez uszczerbku dla innych postanowień Konstytucji.

3. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 2, jedynie ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa Rady może ustanawiać środki, które w prawie Unii stanowią krok wstecz w odniesieniu do liberalizacji przepływu kapitału do lub z państw trzecich. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

ARTYKUŁ III-158

1. Artykuł III-156 nie narusza prawa Państw Członkowskich do:

- a) stosowania odpowiednich przepisów ich ustawodawstwa podatkowego traktujących odmiennie podatników ze względu na różne miejsca zamieszkania lub inwestowania kapitału,
 - b) podejmowania środków niezbędnych do zapobiegania naruszeniom ich przepisów ustawowych i wykonawczych, zwłaszcza w sferze podatkowej i w dziedzinie nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami finansowymi lub ustanowienia procedur deklarowania przyływu kapitału do celów informacji administracyjnej bądź statystycznej, lub podejmowania środków uzasadnionych względami związanymi z porządkiem publicznym lub bezpieczeństwem publicznym.
2. Niniejsza sekcja nie przesądza o możliwości stosowania ograniczeń w dziedzinie prawa przedsiębiorczości zgodnych z Konstytucją.
 3. Środki i procedury określone w ustępach 1 i 2 nie powinny stanowić arbitralnej dyskryminacji, ani ukrytego ograniczenia w swobodnym przepływie kapitału i płatności w rozumieniu artykułu III-156.
 4. W przypadku braku ustawy europejskiej lub europejskiej ustawy ramowej przewidzianej w artykule III-157 ustęp 3 Komisja, a w przypadku braku decyzji europejskiej Komisji w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia wniosku przez odnośne Państwo Członkowskie, Rada, może przyjąć decyzję europejską stwierdzającą, że ograniczające środki podatkowe przyjęte przez Państwo Członkowskie, dotyczące jednego lub większej liczby państw trzecich uważa się za zgodne z Konstytucją, o ile są one uzasadnione ze względu na jeden z celów Unii i są zgodne z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego. Rada stanowi jednomyślnie na wniosek Państwa Członkowskiego.

Artykuł III-159

Jeżeli, w wyjątkowych okolicznościach, przepływ kapitału do lub z państw trzecich powoduje lub może spowodować poważne trudności w funkcjonowaniu unii gospodarczej i walutowej, Rada może, na wniosek Komisji, przyjąć rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie wprowadzające wobec państw trzecich środki ochronne na okres nie przekraczający sześciu miesięcy, o ile środki te są bezwzględnie konieczne. Rada stanowi po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym.

Artykuł III-160

Jeżeli realizacja celów, o których mowa w artykule III-257, tego wymaga, w odniesieniu do zapobiegania i zwalczania terroryzmu i działań powiązanych, ustawy europejskie określają ramy środków administracyjnych dotyczących przepływu kapitału i płatności, takich jak zamrożenie funduszy, aktywów finansowych lub zysków z działalności gospodarczej, które należą do osób fizycznych lub prawnych, grup lub innych podmiotów innych niż państwa, albo są w ich posiadaniu lub dyspozycji.

Rada przyjmuje, na wniosek Komisji, rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie w celu wykonania ustaw europejskich, o których mowa w pierwszym akapicie.

Akty, o których mowa w niniejszym artykule, zawierają niezbędne przepisy w zakresie gwarancji prawnych.

SEKCJA 5

REGUŁY KONKURENCJI

Podsekcja 1

Reguły mające zastosowanie do przedsiębiorstw

ARTYKUŁ III-161

1. Niezgodne z rynkiem wewnętrznym i zakazane są wszelkie porozumienia między przedsiębiorstwami, wszelkie decyzje związków przedsiębiorstw i wszelkie praktyki uzgodnione, które mogą wpływać na handel między Państwami Członkowskimi i których celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji na rynku wewnętrznym, a w szczególności te, które polegają na:

- a) ustalaniu w sposób bezpośredni lub pośredni cen zakupu lub sprzedaży albo innych warunków transakcji,
- b) ograniczaniu lub kontrolowaniu produkcji, rynków, rozwoju technicznego lub inwestycji,
- c) podziale rynków lub źródeł zaopatrzenia,
- d) stosowaniu wobec partnerów handlowych nierównych warunków do świadczeń równoważnych i stwarzaniu im przez to niekorzystnych warunków konkurencji,

e) uzależnieniu zawarcia kontraktów od przyjęcia przez partnerów zobowiązań dodatkowych, które ze względu na swój charakter lub zwyczaje handlowe nie mają związku z przedmiotem tych kontraktów.

2. Porozumienia lub decyzje zakazane na podstawie niniejszego artykułu są nieważne z mocy prawa.

3. Jednakże ustęp 1 może zostać uznany za nie mający zastosowania do:

- każdego porozumienia lub kategorii porozumień między przedsiębiorstwami,
- każdej decyzji lub kategorii decyzji związków przedsiębiorstw,
- każdej praktyki uzgodnionej lub kategorii praktyk uzgodnionych,

które przyczyniają się do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub gospodarczego, przy zastrzeżeniu dla użytkowników słusznej części zysku, który z tego wynika, oraz bez:

- a) nakładania na zainteresowane przedsiębiorstwa ograniczeń, które nie są niezbędne do osiągnięcia tych celów,
- b) dawania przedsiębiorstwom możliwości eliminowania konkurencji w stosunku do znacznej części danych produktów.

ARTYKUŁ III-162

Niezgodne z rynkiem wewnętrznym i zakazane jest nadużywanie przez jedno lub większą liczbę przedsiębiorstw pozycji dominującej na rynku wewnętrznym lub na znacznej jego części, w zakresie, w jakim może to wpływać na handel między Państwami Członkowskimi.

Nadużywanie takie może polegać w szczególności na:

- a) narzucaniu w sposób bezpośredni lub pośredni niesłusznym cen zakupu lub sprzedaży albo innych niesłusznym warunków transakcji,
- b) ograniczaniu produkcji, rynków lub rozwoju technicznego ze szkodą dla konsumentów,
- c) stosowaniu wobec partnerów handlowych nierównym warunków do świadczeń równoważnym i stwarzaniu im przez to niekorzystnym warunków konkurencji,
- d) uzależnianiu zawarcia kontraktów od przyjęcia przez partnerów zobowiązań dodatkowych, które ze względu na swój charakter lub zwyczaje handlowe nie mają związku z przedmiotem tych kontraktów.

ARTYKUŁ III-163

Rada, na wniosek Komisji, przyjmuje rozporządzenia europejskie w celu zastosowania zasad określonych w artykułach III-161 i III-162. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Rozporządzenia te mają na celu w szczególności:

- a) zapewnienie poszanowania zakazów, o których mowa w artykule III-161 ustęp 1 i w artykule III - 162 przez wprowadzenie grzywn i okresowych kar pieniężnych,
- b) ustanowienie szczegółowych zasad stosowania artykułu III-161 ustęp 3, przy uwzględnieniu potrzeby, z jednej strony, zapewnienia skutecznego nadzoru, a z drugiej - uproszczenia w największym możliwym stopniu kontroli administracyjnej,
- c) określenie, w razie potrzeby, w różnych gałęziach gospodarki, zakresu zastosowania artykułów III-161 i III-162,
- d) określenie roli Komisji i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w stosowaniu postanowień przewidzianych w niniejszym akapicie,
- e) określenie relacji między ustawodawstwami Państw Członkowskich, z jednej strony, a niniejszą podsekcją oraz rozporządzeniami europejskimi przyjętymi w zastosowaniu niniejszego artykułu, z drugiej strony.

Artykuł III-164

Do chwili wejścia w życie rozporządzeń europejskich przyjętych w zastosowaniu artykułu III-163, władze Państw Członkowskich rozstrzygają o dopuszczalności porozumień, decyzji i praktyk uzgodnionych oraz w sprawie nadużywania pozycji dominującej na rynku wewnętrznym, zgodnie z ich prawem krajowym i z artykułem III-161, a w szczególności z jego ustępem 3, i artykułem III-162.

ARTYKUŁ III-165

1. Bez uszczerbku dla artykułu III-164, Komisja czuwa nad stosowaniem zasad określonych w artykułach III-161 i III-162. Na wniosek Państwa Członkowskiego lub z urzędu oraz we współpracy z właściwymi władzami Państw Członkowskich, które udzielają jej pomocy, Komisja wszczyna postępowanie w przypadkach podejrzenia naruszenia tych zasad. Jeżeli stwierdzi, że doszło do naruszenia, proponuje środki właściwe do jego zaprzestania.
2. Jeżeli nie zaprzestano naruszania, o którym mowa w ustępie 1, Komisja przyjmuje uzasadnioną decyzję europejską stwierdzającą naruszenie zasad. Komisja może opublikować tę decyzję i upoważnić Państwa Członkowskie do podjęcia niezbędnych środków w celu zaradzenia sytuacji, których warunki i szczegóły określa.
3. Komisja może przyjmować rozporządzenia europejskie dotyczące kategorii porozumień, w odniesieniu do których Rada przyjęła rozporządzenie europejskie zgodnie z artykułem III-163 akapit drugi lit. b).

Artykuł III-166

1. Państwa Członkowskie, w odniesieniu do przedsiębiorstw publicznych i przedsiębiorstw, którym przyznają prawa specjalne lub wyłączne, nie wprowadzają ani nie utrzymują żadnego środka sprzecznego z Konstytucją, w szczególności z artykułem I-4 ustęp 2 oraz artykułami III-161 - III-169.

2. Przedsiębiorstwa zobowiązane do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym lub mające charakter monopolu skarbowego podlegają postanowieniom Konstytucji, zwłaszcza regułom konkurencji, w zakresie, w jakim stosowanie tych postanowień nie stanowi prawnej lub faktycznej przeszkody w wykonywaniu poszczególnych zadań im powierzonych. Rozwój handlu nie może być naruszony w zakresie sprzecznym z interesami Unii.
3. Komisja czuwa nad stosowaniem niniejszego artykułu i w miarę potrzeby przyjmuje stosowne rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie.

Podsekcja 2

Pomoc przyznawana przez Państwa Członkowskie

ARTYKUŁ III-167

1. Z zastrzeżeniem odstępstw przewidzianych w Konstytucji, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.
2. Zgodna z rynkiem wewnętrznym jest:
 - a) pomoc o charakterze socjalnym przyznawana indywidualnym konsumentom, pod warunkiem, że jest przyznawana bez dyskryminacji związanej z pochodzeniem produktów,

- b) pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi,
 - c) pomoc przyznawana gospodarce niektórych regionów Republiki Federalnej Niemiec dotkniętych podziałem Niemiec, w zakresie, w jakim jest niezbędna do skompensowania niekorzystnych skutków gospodarczych spowodowanych tym podziałem. Pięć lat po wejściu w życie Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy Rada, stanowiąc na wniosek Komisji, może przyjąć decyzję europejską uchylającą postanowienia niniejszej litery.
3. Za zgodną z rynkiem wewnętrznym może zostać uznana:
- a) pomoc przeznaczona na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia, oraz regionów, o których mowa w artykule III-424, ze względu na ich sytuację strukturalną, gospodarczą i społeczną,
 - b) pomoc przeznaczona na wspieranie realizacji ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania lub mająca na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom gospodarki Państwa Członkowskiego,
 - c) pomoc przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w sposób sprzeczny ze wspólnym interesem,
 - d) pomoc przeznaczona na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej i konkurencji w Unii w sposób sprzeczny ze wspólnym interesem,

- e) inne kategorie pomocy określone w rozporządzeniach europejskich lub decyzjach europejskich przyjmowanych przez Radę na wniosek Komisji.

ARTYKUŁ III-168

1. Komisja we współpracy z Państwami Członkowskimi stale bada systemy pomocy istniejące w tych Państwach. Proponuje im ona stosowne środki konieczne ze względu na stopniowy rozwój lub funkcjonowanie rynku wewnętrznego.
2. Jeżeli Komisja stwierdzi, po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia swych uwag, że pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych nie jest zgodna z rynkiem wewnętrznym w rozumieniu artykułu III-167, lub że pomoc ta jest nadużywana, przyjmuje decyzję europejską nakazującą danemu Państwu Członkowskiemu zniesienie lub zmianę tej pomocy w określonym przez nią terminie.

Jeśli dane Państwo Członkowskie nie zastosuje się do tej decyzji europejskiej w wyznaczonym terminie, Komisja lub każde inne zainteresowane Państwo Członkowskie może, na zasadzie odstępstwa od artykułów III-360 i III-361, wnieść sprawę bezpośrednio do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Na wniosek Państwa Członkowskiego Rada może przyjąć jednomyślnie decyzję europejską uznającą, że pomoc, którą to Państwo przyznaje lub zamierza przyznać, jest zgodna z rynkiem wewnętrznym, na zasadzie odstępstwa od artykułu III-167 lub rozporządzeń europejskich przewidzianych w artykule III-169, jeśli wyjątkowe okoliczności uzasadniają taką decyzję. Jeśli w odniesieniu do danej pomocy Komisja wszczęła procedurę przewidzianą w pierwszym akapicie niniejszego ustępu, wystąpienie zainteresowanego Państwa Członkowskiego z wnioskiem skierowanym do Rady powoduje zawieszenie tej procedury do czasu zajęcia stanowiska przez Radę.

Jednakże jeśli Rada nie zajmie stanowiska w terminie trzech miesięcy od wystąpienia z wnioskiem, Komisja wydaje decyzję w sprawie.

3. Komisja jest informowana przez Państwa Członkowskie, w czasie odpowiednim do przedstawienia swych uwag, o wszelkich planach przyznania lub zmiany pomocy. Jeżeli uznaje ona, że plan nie jest zgodny z rynkiem wewnętrznym w rozumieniu artykułu III-167, wszczyna bezzwłocznie procedurę przewidzianą w ustępie 2 niniejszego artykułu. Dane Państwo Członkowskie nie może wprowadzać w życie projektowanych środków dopóki procedura ta nie doprowadzi do wydania decyzji końcowej.

4. Komisja może przyjąć rozporządzenia europejskie dotyczące kategorii pomocy państwa, w odniesieniu do których Rada postanowiła, zgodnie z artykułem III-169, że mogą zostać zwolnione z procedury, przewidzianej w ustępie 3.

Artykuł III-169

Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć rozporządzenia europejskie w celu stosowania artykułów III-167 i III-168, a w szczególności w celu określenia warunków stosowania artykułu III-168 ustęp 3 i kategorii pomocy zwolnionych z procedury przewidzianej w tym ustępie. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

SEKCJA 6

POSTANOWIENIA PODATKOWE

ARTYKUŁ III-170

1. Żadne Państwo Członkowskie nie nakłada bezpośrednio lub pośrednio na produkty innych Państw Członkowskich podatków wewnętrznych jakiegokolwiek rodzaju wyższych od tych, które nakłada bezpośrednio lub pośrednio na podobne produkty krajowe.

Ponadto żadne Państwo Członkowskie nie nakłada na produkty innych Państw Członkowskich podatków wewnętrznych, które pośrednio chronią inne produkty.

2. W przypadku gdy produkty są wywożone z jednego Państwa Członkowskiego na terytorium jednego z Państw Członkowskich, zwrot podatków wewnętrznych nie może być wyższy od podatków, które zostały na nie nałożone bezpośrednio lub pośrednio.

3. W odniesieniu do opłat innych niż podatek obrotowy, akcyza i inne podatki pośrednie, zwolnienia i zwroty w wywozie do innych Państw Członkowskich nie mogą być dokonywane, a wyrównawcze opłaty celne w przywozie z Państw Członkowskich nie mogą być ustanawiane, chyba że projektowane środki były uprzednio zatwierdzone na czas ograniczony w decyzji europejskiej przyjętej przez Radę na wniosek Komisji.

ARTYKUŁ III-171

Ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa Rady ustanawia środki dotyczące harmonizacji ustawodawstw odnoszących się do podatków obrotowych, akcyzy i innych podatków pośrednich w zakresie, w jakim harmonizacja ta jest niezbędna do zapewnienia ustanowienia i funkcjonowania rynku wewnętrznego i uniknięcia zakłócenia konkurencji. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

SEKCJA 7

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ARTYKUŁ III-172

1. Jeżeli Konstytucja nie stanowi inaczej, niniejszy artykuł stosuje się do realizacji celów określonych w artykule III-130. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki dotyczące zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich, które mają na celu ustanowienie lub funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Ustawy te są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.
2. Ustęp 1 nie stosuje się do przepisów podatkowych, przepisów dotyczących swobodnego przepływu osób oraz odnoszących się do praw i interesów pracowników najemnych.

3. Komisja w swoich wnioskach składanych na podstawie ustępu 1 w dziedzinie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, ochrony środowiska naturalnego i ochrony konsumentów przyjmuje jako podstawę wysoki poziom ochrony, uwzględniając w szczególności wszelkie zmiany oparte na faktach naukowych. W ramach swoich odpowiednich uprawnień Parlament Europejski i Rada starają się również osiągnąć ten cel.
4. Jeśli po przyjęciu środka harmonizującego w drodze ustawy europejskiej lub europejskiej ustawy ramowej lub w drodze rozporządzenia europejskiego Komisji, Państwo Członkowskie uzna za niezbędne utrzymanie przepisów krajowych uzasadnionych ważnymi względami określonymi w artykule III-154 lub dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego, lub środowiska pracy, notyfikuje je Komisji, wskazując powody ich utrzymania.
5. Ponadto, bez uszczerbku dla ustępu 4, jeśli po przyjęciu środka harmonizującego w drodze ustawy europejskiej lub europejskiej ustawy ramowej lub w drodze rozporządzenia europejskiego Komisji, Państwo Członkowskie uzna za niezbędne wprowadzenie przepisów krajowych opartych na nowych dowodach naukowych dotyczących ochrony środowiska naturalnego lub środowiska pracy ze względu na specyficzny problem tego Państwa, który pojawił się po przyjęciu środka harmonizującego, notyfikuje ono Komisji projektowane przepisy oraz powody ich wprowadzenia.
6. W terminie sześciu miesięcy od notyfikacji, o których mowa w ustępach 4 i 5, Komisja przyjmuje decyzję europejską zatwierdzającą lub odrzucającą przepisy krajowe, o których mowa, po sprawdzeniu, czy są one środkiem arbitralnej dyskryminacji lub ukrytym ograniczeniem w handlu między Państwami Członkowskimi i czy stanowią one przeszkodę w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego.

W przypadku braku decyzji Komisji w tym terminie przepisy krajowe, o których mowa w ustępach 4 i 5, są uważane za zatwierdzone.

W przypadku gdy jest to uzasadnione złożonością sprawy i nie ma niebezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego, Komisja może notyfikować danemu Państwu Członkowskiemu, że okres, o którym mowa w niniejszym ustępie, jest przedłużony na kolejny okres trwający do sześciu miesięcy.

7. W przypadku gdy w zastosowaniu ustępu 6 Państwo Członkowskie zostaje upoważnione do utrzymania lub wprowadzenia przepisów krajowych uchylających środek harmonizujący, Komisja bada niezwłocznie, czy należy zaproponować dostosowanie tego środka.

8. W przypadku gdy Państwo Członkowskie zgłosi szczególny problem zdrowia publicznego w dziedzinie, która uprzednio stała się przedmiotem środka harmonizującego, informuje o tym Komisję, która bada niezwłocznie, czy należy zaproponować właściwe środki.

9. Na zasadzie odstępstwa od procedury przewidzianej w artykułach III-360 i III-361 Komisja i każde Państwo Członkowskie mogą wnieść sprawę bezpośrednio do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jeśli uznają, że inne Państwo Członkowskie nadużywa uprawnień przewidzianych w niniejszym artykule.

10. Środki harmonizujące, o których mowa w niniejszym artykule, obejmują, w odpowiednich przypadkach, klauzulę ochronną upoważniającą Państwa Członkowskie do przyjęcia, z jednego lub więcej powodów pozagospodarczych, o których mowa w artykule III-154, środków tymczasowych poddanych procedurze kontrolnej Unii.

ARTYKUŁ III-173

Bez uszczerbku dla artykułu III-172 europejska ustawa ramowa Rady ustanawia środki dla zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich, które mają bezpośredni wpływ na ustanowienie lub funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Artykuł III-174

W przypadku gdy Komisja stwierdzi, że różnica między przepisami ustawowymi, wykonawczymi lub administracyjnymi Państw Członkowskich narusza warunki konkurencji na rynku wewnętrznym i powoduje w ten sposób zakłócenie, które powinno być wyeliminowane, podejmuje ona konsultacje z zainteresowanymi Państwami Członkowskimi.

Jeżeli konsultacje te nie doprowadzą do porozumienia, europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki niezbędne dla eliminowania tych zakłóceń. Mogą zostać przyjęte wszelkie inne stosowne środki przewidziane w Konstytucji.

Artykuł III-175

1. W przypadku gdy istnieje obawa, że przyjęcie lub zmiana krajowego przepisu ustawowego, wykonawczego lub administracyjnego może spowodować zakłócenia w rozumieniu artykułu III-174, Państwo Członkowskie, które chce to uczynić podejmuje konsultacje z Komisją.

Po przeprowadzeniu konsultacji z Państwami Członkowskimi, Komisja zaleca zainteresowanym Państwom właściwe środki w celu uniknięcia tego zakłócenia.

2. Jeśli Państwo Członkowskie, które chce przyjąć lub zmienić przepisy krajowe nie zastosuje się do zalecenia Komisji, nie można żądać od innych Państw Członkowskich, w zastosowaniu artykułu III-174, zmiany ich przepisów krajowych w celu wyeliminowania tego zakłócenia. Jeśli Państwo Członkowskie, które nie zastosowało się do zalecenia Komisji, powoduje zakłócenie wyłącznie na własną szkodę, artykuł III-174 nie ma zastosowania.

Artykuł III-176

W ramach ustanawiania lub funkcjonowania rynku wewnętrznego, ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki dotyczące tworzenia europejskich tytułów prawnych w celu zapewnienia jednolitej ochrony praw własności intelektualnej w Unii oraz utworzenie scentralizowanych na poziomie Unii systemów zezwoleń, koordynacji i nadzoru.

Ustawa europejska Rady ustanawia systemy językowe dotyczące europejskich tytułów prawnych. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

ROZDZIAŁ II

POLITYKA GOSPODARCZA I PIENIĘŻNA

ARTYKUŁ III-177

Do celów artykułu I-3, działania Państw Członkowskich i Unii obejmują, na warunkach przewidzianych w Konstytucji, przyjęcie polityki gospodarczej opartej na ścisłej koordynacji polityk gospodarczych Państw Członkowskich, rynku wewnętrznym i ustaleniu wspólnych celów oraz prowadzonej w poszanowaniu zasady otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją.

Równolegle, na warunkach i zgodnie z procedurami przewidzianymi w Konstytucji, działania te obejmują jedną walutę, euro, jak również określenie oraz prowadzenie jednolitej polityki pieniężnej i polityki wymiany walut, których głównym celem jest utrzymanie stabilności cen, oraz, bez uszczerbku dla tego celu, wspieranie ogólnych polityk gospodarczych w Unii, zgodnie z zasadą otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją.

Te działania Państw Członkowskich i Unii zakładają poszanowanie następujących zasad przewodnich: stabilnych cen, zdrowych finansów publicznych i warunków pieniężnych oraz stabilnej równowagi płatniczej.

SEKCJA 1

POLITYKA GOSPODARCZA

ARTYKUŁ III-178

Państwa Członkowskie prowadzą swoje polityki gospodarcze, mając na względzie przyczynianie się do osiągnięcia celów Unii określonych w artykule I-3 i w kontekście ogólnych kierunków, o których mowa w artykule III-179 ustęp 2. Państwa Członkowskie i Unia działają w poszanowaniu zasady otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją, sprzyjając efektywnej alokacji zasobów, zgodnie z zasadami przewidzianymi w artykule III-177.

ARTYKUŁ III-179

1. Państwa Członkowskie uznają swoje polityki gospodarcze za przedmiot wspólnego zainteresowania i koordynują je w ramach Rady, zgodnie z artykułem III-178.
2. Rada na zalecenie Komisji opracowuje projekt ogólnych kierunków polityk gospodarczych Państw Członkowskich i Unii oraz składa sprawozdanie Radzie Europejskiej.

Rada Europejska, na podstawie sprawozdania Rady, debatuje nad konkluzją w sprawie ogólnych kierunków polityk gospodarczych Państw Członkowskich i Unii. Na podstawie tej konkluzji Rada przyjmuje zalecenie określające ogólne kierunki. Informuje o nim Parlament Europejski.

3. W celu zapewnienia ściślejszej koordynacji polityk gospodarczych i trwałej konwergencji dokonań gospodarczych Państw Członkowskich, Rada, na podstawie sprawozdań przedstawionych przez Komisję, nadzoruje rozwój sytuacji gospodarczej w każdym z Państw Członkowskich i w Unii, jak również zgodność polityk gospodarczych z ogólnymi kierunkami określonymi w ustępie 2 oraz regularnie dokonuje oceny całościowej.

Dla potrzeb tego wielostronnego nadzoru Państwa Członkowskie przesyłają Komisji informacje o ważnych środkach, które przyjęły w dziedzinie swej polityki gospodarczej oraz wszelkie inne informacje, które uznają za niezbędne.

4. W przypadku gdy w ramach procedury, o której mowa w ustępie 3, zostanie stwierdzone, że polityki gospodarcze Państwa Członkowskiego nie są zgodne z ogólnymi kierunkami określonymi w ustępie 2 lub zagrażają należytemu funkcjonowaniu unii gospodarczej i walutowej, Komisja może skierować do danego Państwa ostrzeżenie. Rada, na zalecenie Komisji, może kierować do danego Państwa Członkowskiego niezbędne zalecenia. Rada, na wniosek Komisji, może zdecydować o podaniu swoich zaleceń do publicznej wiadomości.

W zakresie niniejszego ustępu, Rada stanowi nie biorąc pod uwagę głosu członka Rady reprezentującego dane Państwo Członkowskie.

Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% pozostałych członków Rady reprezentujących Państwa Członkowskie obejmujące co najmniej 65% ludności uczestniczących Państw Członkowskich.

Mniejszość blokująca musi obejmować co najmniej minimalną liczbę pozostałych członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

5. Przewodniczący Rady i Komisja składają sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu dotyczące rezultatów wielostronnego nadzoru. Przewodniczący Rady może być wezwany do stawienia się przed właściwą komisją Parlamentu Europejskiego, jeśli Rada podała swoje zalecenia do publicznej wiadomości.

6. Ustawy europejskie mogą ustanowić szczegółowe zasady procedury wielostronnego nadzoru, o której mowa w ustępach 3 i 4.

ARTYKUŁ III-180

1. Bez uszczerbku dla innych procedur przewidzianych w Konstytucji, Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć decyzję europejską ustanawiającą środki odpowiednie do sytuacji gospodarczej, zwłaszcza jeśli pojawią się poważne trudności w zaopatrzeniu w niektóre produkty.

2. W przypadku gdy Państwo Członkowskie ma trudności lub jest istotnie zagrożone poważnymi trudnościami z powodu klęsk żywiołowych lub nadzwyczajnych okoliczności pozostających poza jego kontrolą, Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć decyzję europejską przyznającą danemu Państwu Członkowskiemu, pod pewnymi warunkami, pomoc finansową Unii. Przewodniczący Rady informuje Parlament Europejski o przyjętej decyzji.

ARTYKUŁ III-181

1. Zakazane jest udzielanie przez Europejski Bank Centralny lub banki centralne Państw Członkowskich, (zwane dalej „krajowymi bankami centralnymi”), pożyczek na pokrycie deficytu lub jakichkolwiek innych kredytów instytucjom, organom lub innym jednostkom organizacyjnym Unii, rządów centralnym, władzom regionalnym, lokalnym lub innym władzom publicznym, innym jednostkom organizacyjnym lub przedsiębiorstwom publicznym Państw Członkowskich. Zakazane jest również nabywanie bezpośrednio od nich przez Europejski Bank Centralny lub krajowe banki centralne ich papierów dłużnych.
2. Ustęp 1 nie ma zastosowania do publicznych instytucji kredytowych, które, w ramach utrzymywania rezerw przez banki centralne, korzystają ze strony krajowych banków centralnych i Europejskiego Banku Centralnego z takiego samego traktowania jak prywatne instytucje kredytowe.

ARTYKUŁ III-182

Zakazany jest każdy środek nieoparty na względach o charakterze ostrożnościowym, ustanawiający uprzywilejowany dostęp instytucji, organów lub innych jednostek organizacyjnych Unii, rządów centralnych, władz regionalnych, lokalnych lub innych władz publicznych, innych jednostek organizacyjnych lub przedsiębiorstw publicznych Państw Członkowskich do instytucji finansowych.

ARTYKUŁ III-183

1. Unia nie odpowiada za zobowiązania rządów centralnych, władz regionalnych, lokalnych lub innych władz publicznych, innych jednostek organizacyjnych lub przedsiębiorstw publicznych Państwa Członkowskiego, ani nie przejmuje takich zobowiązań, z zastrzeżeniem wzajemnych gwarancji finansowych dla wspólnego wykonania określonego projektu. Państwo Członkowskie nie odpowiada za zobowiązania rządów centralnych, władz regionalnych, lokalnych lub innych władz publicznych, innych jednostek organizacyjnych lub przedsiębiorstw publicznych innego Państwa Członkowskiego, ani nie przejmuje takich zobowiązań, z zastrzeżeniem wzajemnych gwarancji finansowych dla wspólnego wykonania określonego projektu.
2. Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie precyzujące definicje w celu stosowania zakazów przewidzianych w artykule III-181 i III-182 oraz w niniejszym artykule. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

ARTYKUŁ III-184

1. Państwa Członkowskie unikają nadmiernego deficytu budżetowego.
2. Komisja nadzoruje rozwój sytuacji budżetowej i wysokość długu publicznego w Państwach Członkowskich w celu wykrycia oczywistych błędów. Komisja bada w szczególności przestrzeganie dyscypliny budżetowej na podstawie poniższych dwóch kryteriów:
 - a) czy stosunek między planowanym lub rzeczywistym deficytem budżetowym a produktem krajowym brutto przekracza wartość odniesienia, chyba że:

- i) stosunek ten zmniejszył się znacznie oraz w sposób stały i osiągnął poziom bliski wartości odniesienia lub,
 - (ii) przekroczenie wartości odniesienia ma charakter wyjątkowy oraz tymczasowy i stosunek ten pozostaje bliski wartości odniesienia,
- b) czy stosunek między długiem publicznym a produktem krajowym brutto przekracza wartość odniesienia, chyba że stosunek ten zmniejsza się dostatecznie i zbliża do wartości odniesienia w zadowalającym tempie.

Wartości odniesienia są sprecyzowane w Protokole w sprawie procedury dotyczącej nadmiernego deficytu.

3. Jeżeli Państwo Członkowskie nie spełnia wymogów jednego lub obu tych kryteriów, Komisja sporządza sprawozdanie. Sprawozdanie Komisji uwzględnia również to, czy deficyt budżetowy przekracza publiczne wydatki inwestycyjne, a także uwzględnia wszelkie inne istotne czynniki, w tym średniookresową sytuację gospodarczą i budżetową Państwa Członkowskiego.

Komisja może także sporządzić sprawozdanie, jeśli mimo spełnienia wymagań wynikających z tych kryteriów uzna, że istnieje ryzyko nadmiernego deficytu w Państwie Członkowskim.

4. Komitet Ekonomiczno-Finansowy ustanowiony w artykule III-192 wydaje opinię w odniesieniu do sprawozdania Komisji.

5. Jeśli Komisja uzna, że w Państwie Członkowskim istnieje nadmierny deficyt lub że taki deficyt może wystąpić, kieruje opinię do danego Państwa Członkowskiego i informuje o tym Radę.

6. Rada, na wniosek Komisji i po rozważeniu ewentualnych uwag danego Państwa Członkowskiego oraz po dokonaniu ogólnej oceny decyduje, czy istnieje nadmierny deficyt. W takim przypadku Rada, na zalecenie Komisji, bez nieuzasadnionej zwłoki przyjmuje zalecenia skierowane do danego Państwa Członkowskiego, aby położyło ono kres tej sytuacji w oznaczonym terminie. Z zastrzeżeniem ustępu 8, zalecenia te nie zostają podane do publicznej wiadomości.

W zakresie niniejszego ustępu, Rada stanowi nie biorąc pod uwagę głosu członka Rady reprezentującego dane Państwo Członkowskie.

Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% pozostałych członków Rady reprezentujących Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności uczestniczących Państw Członkowskich.

Mniejszość blokująca obejmuje co najmniej minimalną liczbę pozostałych członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

7. Rada, na zalecenie Komisji, przyjmuje decyzje europejskie i zalecenia europejskie określone w ustępach 8 – 11.

Rada stanowi nie biorąc pod uwagę głosu członka Rady reprezentującego dane Państwo Członkowskie.

Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% pozostałych członków Rady reprezentujących Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności uczestniczących Państw Członkowskich.

Mniejszość blokująca obejmuje co najmniej minimalną liczbę pozostałych członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

8. W przypadku gdy Rada przyjmie decyzję europejską stwierdzającą, że w odpowiedzi na jej zalecenia żadne skuteczne działanie nie zostało podjęte w oznaczonym terminie, może podać zalecenia do publicznej wiadomości.

9. Jeżeli Państwo Członkowskie w dalszym ciągu nie wykonuje zalecenia Rady, może ona przyjąć decyzję europejską wzywającą to Państwo do przyjęcia w wyznaczonym terminie środków zmierzających do ograniczenia deficytu w zakresie uznanym przez Radę za niezbędny do zaradzenia sytuacji.

W takim przypadku Rada może zażądać od danego Państwa Członkowskiego przedstawienia sprawozdań według precyzyjnego harmonogramu, aby móc zbadać wysiłki dostosowawcze podjęte przez to Państwo Członkowskie.

10. Tak długo jak Państwo Członkowskie nie stosuje się do decyzji europejskiej przyjętej na podstawie ustępu 9, Rada może zdecydować o zastosowaniu lub, zależnie od przypadku, zastrzeniu jednego lub kilku z następujących środków:

- a) zażądania od danego Państwa Członkowskiego, aby opublikowało dodatkowe informacje, które określi Rada, przed emisją obligacji i papierów wartościowych,
- b) wezwania Europejskiego Banku Inwestycyjnego do ponownego rozważenia polityki udzielania pożyczek wobec danego Państwa Członkowskiego,

- c) zażądania złożenia w Unii przez dane Państwo Członkowskie nieoprocentowanego depozytu w stosowanej wysokości do czasu stwierdzenia przez Radę, że nadmierny deficyt został skorygowany,
- d) nałożenia grzywien w stosownej wysokości.

Przewodniczący Rady informuje Parlament Europejski o podjętych środkach.

11. Rada uchyla wszystkie lub niektóre środki, o których mowa w ustępie 6, 8, 9 i 10, w miarę jak nadmierny deficyt został, w ocenie Rady, skorygowany. Jeżeli Rada uprzednio podała zalecenia do publicznej wiadomości, to z chwilą uchylenia decyzji europejskiej przewidzianej w ustępie 8 oświadcza publicznie, że nie ma już nadmiernego deficytu w tym Państwie Członkowskim.

12. Prawo wniesienia skargi przewidziane w artykułach III-360 i III-361 nie mogą być wykonywane w ramach ustępów 1-6, 8 i 9.

13. Uzupełniające przepisy dotyczące stosowania procedury opisanej w niniejszym artykule znajdują się w Protokole w sprawie procedury dotyczącej nadmiernego deficytu.

Ustawa europejska Rady ustanawia właściwe środki, które zastąpią ten Protokół. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Europejskim Bankiem Centralnym.

Z zastrzeżeniem innych postanowień niniejszego ustępu, Rada, na wniosek Komisji, przyjmuje rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie określające szczegółowe warunki i definicje w celu zastosowania tego Protokołu. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

SEKCJA 2

POLITYKA PIENIĘŻNA

ARTYKUŁ III-185

1. Głównym celem Europejskiego Systemu Banków Centralnych jest utrzymywanie stabilności cen. Bez uszczerbku dla tego celu, Europejski System Banków Centralnych wspiera ogólne polityki gospodarcze w Unii, mając na względzie przyczynianie się do osiągnięcia celów Unii zdefiniowanych w artykule I-3. Europejski System Banków Centralnych działa zgodnie z zasadą otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją, sprzyjając efektywnej alokacji zasobów oraz zgodnie z zasadami przewidzianymi w artykule III-177.
2. Podstawowe zadania Europejskiego Systemu Banków Centralnych polegają na:
 - a) definiowaniu i wprowadzaniu w życie polityki pieniężnej Unii,
 - b) przeprowadzaniu operacji walutowych zgodnie artykułem III-326,
 - c) utrzymywaniu i zarządzaniu oficjalnymi rezerwami walutowymi Państw Członkowskich,
 - d) popieraniu należytego funkcjonowania systemów płatniczych.
3. Ustęp 2 lit. c) stosuje się bez uszczerbku dla utrzymywania i zarządzania przez rządy Państw Członkowskich dewizowymi środkami obrotowymi.

4. Europejski Bank Centralny jest konsultowany:
 - a) w sprawie każdego projektowanego aktu Unii w dziedzinach należących do jego uprawnień,
 - b) przez władze krajowe w sprawie każdego projektu regulacji w dziedzinach należących do jego uprawnień, lecz w granicach i na warunkach określonych przez Radę zgodnie z procedurą przewidzianą artykule III-187 ustęp 4.

Europejski Bank Centralny może, w dziedzinach należących do jego uprawnień, przedkładać opinie instytucjom, organom lub jednostkom organizacyjnym Unii bądź władzom krajowym.

5. Europejski System Banków Centralnych przyczynia się do należytego wykonywania polityk prowadzonych przez właściwe władze w odniesieniu do nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i do stabilności systemu finansowego.

6. Ustawa europejska Rady może powierzyć Europejskiemu Bankowi Centralnemu specyficzne zadania dotyczące polityk w dziedzinie nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i innymi instytucjami finansowymi, z wyjątkiem instytucji ubezpieczeniowych. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Europejskim Bankiem Centralnym.

ARTYKUŁ III-186

1. Europejski Bank Centralny ma wyłączne prawo do upoważniania do emisji banknotów euro w Unii. Banknoty takie może emitować Europejski Bank Centralny i krajowe banki centralne. Banknoty emitowane przez Europejski Bank Centralny i krajowe banki centralne są jedynym legalnym środkiem płatniczym w Unii.

2. Państwa Członkowskie mogą emitować monety euro, z zastrzeżeniem zgody Europejskiego Banku Centralnego co do wielkości emisji.

Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć rozporządzenia europejskie ustanawiające środki w celu zharmonizowania nominalów i specyfikacji technicznych wszystkich monet przeznaczonych do obiegu, w zakresie, w jakim jest to niezbędne do zapewnienia należytego ich obiegu w Unii. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Europejskim Bankiem Centralnym.

ARTYKUŁ III-187

1. Europejski System Banków Centralnych jest kierowany przez organy decyzyjne Europejskiego Banku Centralnego, którymi są Rada Prezesów i Zarząd.

2. Statut Europejskiego Systemu Banków Centralnych jest ustanowiony w Protokole w sprawie Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego.

3. Artykuł 5 ustępy 1, 2 i 3, artykuły 17 i 18, artykuł 19 ustęp 1, artykuły 22, 23, 24 i 26, artykuł 32 ustępy 2, 3, 4 i 6, artykuł 33 ustęp 1 lit. a) i artykuł 36 Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego mogą zostać zmienione przez ustawy europejskie:

- a) na wniosek Komisji i po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym, lub
- b) na zalecenie Europejskiego Banku Centralnego i po konsultacji z Komisją.

4. Rada przyjmuje rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie ustanawiające środki, o których mowa w artykule 4, artykule 5 ustęp 4, artykule 19 ustęp 2, artykule 20, artykule 28 ustęp 1, artykule 29 ustęp 2, artykule 30 ustęp 4 i artykule 34 ustęp 3 Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim:

- a) na wniosek Komisji i po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym albo
- b) na zalecenie Europejskiego Banku Centralnego i po konsultacji z Komisją.

ARTYKUŁ III-188

W wykonywaniu uprawnień oraz zadań i obowiązków, które zostały im powierzone na mocy Konstytucji i Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego, ani Europejski Bank Centralny, ani krajowy bank centralny, ani członek któregośkolwiek z ich organów decyzyjnych nie zwracają się o instrukcje ani ich nie przyjmują od instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych Unii, rządów Państw Członkowskich, ani jakiegokolwiek innej jednostki organizacyjnej. Instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii, jak również rządy Państw Członkowskich zobowiązują się szanować tę zasadę i nie dążyć do wywierania wpływu na członków organów decyzyjnych Europejskiego Banku Centralnego lub krajowych banków centralnych przy wykonywaniu ich zadań.

ARTYKUŁ III-189

Każde Państwo Członkowskie zapewnia zgodność swojego ustawodawstwa krajowego, w tym statutu krajowego banku centralnego, z Konstytucją i Statutem Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego.

Artykuł III-190

1. W celu wykonania zadań powierzonych Europejskiemu Systemowi Banków Centralnych, Europejski Bank Centralny, zgodnie z Konstytucją i na warunkach określonych w Statucie Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego:
 - a) przyjmuje rozporządzenia europejskie w zakresie niezbędnym do wykonania zadań określonych w artykule 3 ustęp 1 lit. a), artykule 19 ustęp 1, artykule 22 i artykule 25 ustęp 2 Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego, jak również w przypadkach przewidzianych w rozporządzeniach europejskich i decyzjach europejskich, o których mowa w artykule III-187 ustęp 4,
 - b) przyjmuje decyzje europejskie niezbędne do wykonania zadań powierzonych Europejskiemu Systemowi Banków Centralnych na mocy Konstytucji i Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego,
 - c) wydaje zalecenia i opinie.
2. Europejski Bank Centralny może zdecydować o opublikowaniu swych decyzji europejskich, zaleceń i opinii.
3. Rada, zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule III-187 ustęp 4, przyjmuje rozporządzenia europejskie ustanawiające granice i warunki, w ramach których Europejski Bank Centralny jest upoważniony, w przypadku nieprzestrzegania jego rozporządzeń europejskich i decyzji europejskich, do nakładania na przedsiębiorstwa grzywien i okresowych kar pieniężnych.

ARTYKUŁ III-191

Bez uszczerbku dla uprawnień Europejskiego Banku Centralnego, środki niezbędne do używania euro jako jednej waluty są ustanawiane w ustawach europejskich lub europejskich ustawach ramowych. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym.

SEKCJA 3

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

ARTYKUŁ III-192

1. W celu wspierania koordynacji polityk Państw Członkowskich w pełnym zakresie niezbędnym do funkcjonowania rynku wewnętrznego, niniejszym ustanawia się Komitet Ekonomiczno-Finansowy.
2. Zadania Komitetu obejmują:
 - a) wydawanie opinii na żądanie Rady lub Komisji bądź z inicjatywy własnej dla tych instytucji,
 - b) śledzenie sytuacji gospodarczej i finansowej Państw Członkowskich i Unii oraz regularne składanie Radzie i Komisji sprawozdań na ten temat, w szczególności w sprawie stosunków finansowych z państwami trzecimi i z instytucjami międzynarodowymi,

- c) bez uszczerbku dla artykułu III-344, przyczynianie się do przygotowania prac Rady, o których mowa w artykule III-159, artykule III-179 ustępy 2, 3, 4 i 6, artykułach III-180, III-183 i III-184, artykule III-185 ustęp 6, artykule III-186 ustęp 2, artykule III-187 ustępy 3 i 4, artykułach III-191 i III-196, artykule III-198 ustępy 2 i 3, artykule III-201, artykule III-202 ustępy 2 i 3 i w artykułach III-322 i III-326, oraz wykonywanie innych zadań doradczych i przygotowawczych, które są mu powierzane przez Radę,
- d) badanie, przynajmniej raz w roku, sytuacji w dziedzinie przepływów kapitału i swobody płatności wynikających ze stosowania Konstytucji i aktów Unii; badanie to dotyczy wszystkich środków odnoszących się do przepływów kapitału i płatności; Komitet składa sprawozdanie w sprawie wyników tego badania Komisji i Radzie.

Państwa Członkowskie, Komisja i Europejski Bank Centralny mianują nie więcej niż po dwóch członków Komitetu.

3. Rada, na wniosek Komisji, przyjmuje decyzję europejską ustalającą szczegóły dotyczące składu Komitetu Ekonomiczno-Finansowego. Rada stanowi po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym oraz z Komitetem. Przewodniczący Rady informuje Parlament Europejski o przyjętej decyzji.

4. Oprócz zadań określonych w ustępie 2 jeśli i tak długo jak istnieją Państwa Członkowskie objęte derogacją na mocy artykułu III-197, Komitet śledzi sytuację pieniężną i finansową oraz ogólny system płatności tych Państw Członkowskich i regularnie składa Radzie i Komisji sprawozdania na ten temat.

ARTYKUŁ III-193

W sprawach objętych zakresem zastosowania artykułu III-179 ustęp 4, artykułu III-184 z wyjątkiem ustępu 13, artykułów III-191, III-196, artykułu III-198 ustęp 3 i artykułu III-326, Rada lub Państwo Członkowskie może wystąpić z wnioskiem do Komisji o sformułowanie, w zależności od przypadku, zalecenia lub propozycji. Komisja niezwłocznie rozpatruje ten wniosek i przedstawia konkluzje Radzie.

SEKCJA 4

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DLA PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, KTÓRYCH
WALUTĄ JEST EURO

ARTYKUŁ III-194

1. W celu zapewnienia właściwego funkcjonowania unii gospodarczej i walutowej oraz zgodnie z odpowiednimi postanowieniami Konstytucji, Rada, zgodnie z odpowiednią procedurą spośród tych, o których mowa w artykułach III-179 i III-184, z wyjątkiem procedury przewidzianej w artykule III-184, ustęp 13, przyjmuje środki w odniesieniu do Państw Członkowskich, których walutą jest euro, aby:
 - a) wzmocnić koordynację i nadzór ich dyscypliny budżetowej,
 - b) określić kierunki, w zakresie w jakim ich to dotyczy, polityki gospodarczej, zapewniając zgodność tych kierunków z kierunkami przyjętymi dla całej Unii oraz nadzór nad nimi.

2. W odniesieniu do środków, o których mowa w ustępie 1, w głosowaniu biorą udział tylko członkowie Rady reprezentujący Państwa Członkowskie, których walutą jest euro.

Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% tych członków Rady reprezentujących Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności uczestniczących Państw Członkowskich.

Mniejszość blokująca obejmuje co najmniej minimalną liczbę tych członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

ARTYKUŁ III-195

Szczegóły dotyczące spotkań ministrów Państw Członkowskich, których walutą jest euro są ustalone w Protokole w sprawie Eurogrupy.

ARTYKUŁ III-196

1. W celu zapewnienia pozycji dla euro w międzynarodowym systemie walutowym, Rada, na wniosek Komisji, przyjmuje decyzję europejską ustanawiającą wspólne stanowiska w kwestiach szczególnego zainteresowania dla unii gospodarczej i walutowej, w ramach właściwych międzynarodowych instytucji i konferencji finansowych. Rada stanowi po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym.

2. Rada, na wniosek Komisji, może podjąć odpowiednie środki w celu zapewnienia jednolitej reprezentacji w międzynarodowych instytucjach i konferencjach finansowych. Rada stanowi po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym.

3. W odniesieniu do środków, o których mowa w ustępach 1 i 2, w głosowaniu biorą udział tylko członkowie Rady reprezentujący Państwa Członkowskie, których walutą jest euro.

Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% tych członków Rady reprezentujących Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności uczestniczących Państw Członkowskich.

Mniejszość blokująca obejmuje co najmniej minimalną liczbę tych członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

SEKCJA 5

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE

ARTYKUŁ III-197

1. Państwa Członkowskie, w odniesieniu do których Rada zadecydowała, że nie spełniają warunków niezbędnych do przyjęcia euro, zwane są dalej „Państwami Członkowskimi objętymi derogacją”.

2. Następujące postanowienia Konstytucji nie mają zastosowania do Państw Członkowskich objętych derogacją:
- a) uchwalanie części ogólnych kierunków polityk gospodarczych dotyczących ogólnie strefy euro (artykuł III-179 ustęp 2),
 - b) środki przymusowe mające na celu zaradzenie nadmiernemu deficytowi (artykuł III-184 ustępy 9 i 10),
 - c) cele i zadania Europejskiego Systemu Banków Centralnych (artykuł III-185 ustępy 1, 2, 3 i 5),
 - d) emisja euro (artykuł III-186),
 - e) akty Europejskiego Banku Centralnego (artykuł III-190),
 - f) środki dotyczące używania euro (artykuł III-191),
 - g) porozumienia walutowe i inne środki dotyczące polityki kursowej (artykuł III-326),
 - h) mianowanie członków Zarządu Europejskiego Banku Centralnego (artykuł III-382 ustęp 2),
 - i) decyzje europejskie ustanawiające wspólne stanowiska w kwestiach szczególnie istotnych dla unii gospodarczej i walutowej, w ramach właściwych międzynarodowych instytucji i konferencji finansowych (artykuł III-196 ustęp 1),

- j) środki w celu zapewnienia jednolitej reprezentacji w międzynarodowych instytucjach i konferencjach finansowych (artykuł III-196 ustęp 2).

W związku z tym, w artykułach, o których mowa w lit. a)-j), przez „Państwa Członkowskie” rozumie się Państwa Członkowskie, których walutą jest euro.

3. Państwa Członkowskie objęte derogacją i ich krajowe banki centralne są wyłączone z praw i obowiązków w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych, zgodnie z rozdziałem IX Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego.

4. Prawa głosu członków Rady reprezentujących Państwa Członkowskie objęte derogacją są zawieszane podczas przyjmowania przez Radę środków, o których mowa w artykułach wymienionych w ustępie 2 oraz w następujących przypadkach:

- a) zaleceń kierowanych do Państw Członkowskich, których walutą jest euro w ramach wielostronnego nadzoru, w tym programów stabilności i ostrzeżeń (artykuł III-179 ustęp 4),
- b) środków odnoszących się do nadmiernych deficytów dotyczących Państw Członkowskich, których walutą jest euro (artykuł III-184 ustępy 6, 7, 8 i 11).

Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% pozostałych członków Rady reprezentujących Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności uczestniczących Państw Członkowskich.

Mniejszość blokująca obejmuje co najmniej minimalną liczbę pozostałych członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

ARTYKUŁ III-198

1. Co najmniej co dwa lata lub na wniosek Państwa Członkowskiego objętego derogacją, Komisja i Europejski Bank Centralny składają Radzie sprawozdania w sprawie postępów dokonanych przez Państwa Członkowskie objęte derogacją w wypełnianiu ich zobowiązań w zakresie urzeczywistnienia unii gospodarczej i walutowej. Sprawozdania określają, czy ustawodawstwo krajowe każdego Państwa Członkowskiego, w tym statuty jego krajowego banku centralnego, jest zgodne z artykułami III-188 i III-189 oraz ze Statutem Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego. Sprawozdania określają również, czy osiągnięty został wysoki poziom trwałej konwergencji, analizując, w jakim stopniu każde Państwo Członkowskie spełniło następujące kryteria:

- a) osiągnięcie wysokiego stopnia stabilności cen; wynika to ze stopy inflacji zbliżonej do istniejącej w co najwyżej trzech Państwach Członkowskich, które mają najlepsze rezultaty w dziedzinie stabilności cen,
- b) stabilna sytuacja finansów publicznych; wynika to z sytuacji budżetowej, która nie wykazuje nadmiernego deficytu budżetowego w rozumieniu artykułu III-184 ustęp 6,
- c) poszanowanie zwykłych marginesów wahań kursów przewidzianych mechanizmem kursów wymiany walut europejskiego systemu walutowego przez co najmniej dwa lata, bez dewaluacji w stosunku do euro,

- d) trwały charakter konwergencji osiągniętej przez Państwo Członkowskie objęte derogacją i jego udziału w mechanizmie wymiany walut, co odzwierciedla się w poziomach długoterminowych stóp procentowych.

Cztery kryteria, o których mowa w niniejszym ustępie, i odpowiednie okresy, podczas których każde z nich ma być przestrzegane, są sprecyzowane w Protokole w sprawie kryteriów konwergencji. Sprawozdania Komisji i Europejskiego Banku Centralnego biorą również pod uwagę wyniki integracji rynków, sytuację i rozwój równowagi płatności bieżących oraz ocenę rozwoju jednostkowych kosztów pracy i innych wskaźników cen.

2. Po konsultacji z Parlamentem Europejskim i dyskusji w ramach Rady Europejskiej, Rada, stanowiąc na wniosek Komisji, przyjmuje decyzję europejską stwierdzającą, które Państwa Członkowskie objęte derogacją spełniają niezbędne warunki, na podstawie kryteriów, o których mowa w ustępie 1, i uchyla derogacje w stosunku do tych Państw Członkowskich.

Rada stanowi po otrzymaniu zalecenia od kwalifikowanej większości jej członków reprezentujących Państwa Członkowskie, których walutą jest euro. Członkowie ci stanowią w ciągu 6 miesięcy od dnia otrzymania przez Radę wniosku Komisji.

Większość kwalifikowaną, o której mowa w akapicie drugim, stanowi co najmniej 55% tych członków Rady reprezentujących Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności uczestniczących Państw Członkowskich. Mniejszość blokująca obejmuje co najmniej minimalną liczbę tych członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

3. Jeśli decyduje się, zgodnie z procedurą przewidzianą w ustępie 2, o uchyleniu derogacji, Rada, na wniosek Komisji przyjmuje rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie ustalające nieodwołalnie kurs, po jakim euro zastępuje walutę danego Państwa Członkowskiego, oraz ustanawiające inne środki niezbędne do wprowadzenia euro jako jednej waluty w danym Państwie Członkowskim. Rada stanowi jednomyślnie głosami członków reprezentujących Państwa Członkowskie, których walutą jest euro oraz danego Państwa Członkowskiego, po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym.

ARTYKUŁ III-199

1. Jeżeli i tak długo jak istnieją Państwa Członkowskie objęte derogacją oraz bez uszczerbku dla artykułu III-187 ustęp 1, Rada Ogólna Europejskiego Banku Centralnego, o której mowa w artykule 45 Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego, jest ukonstytuowana jako trzeci organ decyzyjny Europejskiego Banku Centralnego.

2. Jeżeli i tak długo jak istnieją Państwa Członkowskie objęte derogacją, Europejski Bank Centralny w odniesieniu do tych Państw Członkowskich:

- a) umacnia współpracę między krajowymi bankami centralnymi,
- b) umacnia koordynację polityk pieniężnych Państw Członkowskich, dążąc do zapewnienia stabilności cen,
- c) nadzoruje funkcjonowanie mechanizmu kursów wymiany walut,

- d) udziela konsultacji w kwestiach, które podlegają kompetencji krajowych banków centralnych i wpływają na stabilność instytucji i rynków finansowych,
- e) wykonuje dawne funkcje Europejskiego Funduszu Współpracy Walutowej, które zostały wcześniej przejęte przez Europejski Instytut Walutowy.

ARTYKUŁ III-200

Każde Państwo Członkowskie objęte derogacją traktuje swoją politykę kursową jako przedmiot wspólnego zainteresowania. Czyniąc to, Państwa Członkowskie uwzględniają doświadczenia zdobyte dzięki współpracy w ramach mechanizmu kursów walut.

ARTYKUŁ III-201

1. W przypadku trudności lub poważnego zagrożenia trudnościami w bilansie płatniczym Państwa Członkowskiego objętego derogacją wynikających bądź z ogólnego zachwiania bilansu płatniczego, bądź z charakteru walut, jakimi dysponuje, zwłaszcza gdy trudności te mogą narazić na niebezpieczeństwo funkcjonowanie rynku wewnętrznego lub realizację wspólnej polityki handlowej, Komisja niezwłocznie bada sytuację tego państwa, jak również działanie, jakie państwo to podjęło lub może podjąć zgodnie z Konstytucją, odwołując się do wszelkich dostępnych środków. Komisja wskazuje środki, których przyjęcie zaleca danemu państwu.

Jeśli działanie podjęte przez Państwo Członkowskie objęte derogacją i środki sugerowane przez Komisję nie okazują się wystarczające do przewyciężenia trudności lub zagrożeń trudnościami, Komisja zaleca Radzie, po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Finansowym, przyznanie wzajemnej pomocy i właściwe jej metody.

Komisja regularnie informuje Radę o sytuacji i jej rozwoju.

2. Rada przyjmuje rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie przyznające wzajemną pomoc oraz określające jej warunki i szczegóły. Wzajemna pomoc może przyjąć w szczególności formę:

- a) uzgodnionego działania w ramach innych organizacji międzynarodowych, do których mogą zwrócić się Państwa Członkowskie objęte derogacją,
- b) środków niezbędnych do uniknięcia zakłóceń w handlu, w przypadku gdy Państwo Członkowskie objęte derogacją, które znajduje się w trudnej sytuacji, utrzymuje lub przywraca ograniczenia ilościowe w stosunku do państw trzecich,
- c) udzielenia ograniczonych kredytów przez inne Państwa Członkowskie, z zastrzeżeniem ich zgody.

3. Jeśli wzajemna pomoc zalecona przez Komisję nie została przyznana przez Radę lub jeśli przyznana wzajemna pomoc i przyjęte środki są niewystarczające, Komisja upoważnia mające trudności Państwo Członkowskie objęte derogacją do podjęcia środków ochronnych, których warunki i szczegóły określa Komisja.

Takie upoważnienie może zostać odwołane, a powyższe warunki i szczegóły zmienione przez Radę.

ARTYKUŁ III-202

1. W przypadku nagłego kryzysu w bilansie płatniczym i jeżeli decyzja europejska, o której mowa w artykule III-201 ustęp 2 nie zostaje niezwłocznie przyjęta, Państwo Członkowskie objęte derogacją może podjąć, w charakterze środków zapobiegawczych, niezbędne środki ochronne. Środki te powinny powodować możliwie jak najmniejsze zakłócenia w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego i nie mogą wykraczać poza to, co jest ściśle konieczne do pokonania powstałych nagle trudności.
2. Komisja i pozostałe Państwa Członkowskie powinny być informowane o środkach ochronnych, o których mowa w ustępie 1 najpóźniej w chwili ich wejścia w życie. Komisja może zalecić Radzie udzielenie wzajemnej pomocy na podstawie artykułu III-201.
3. Rada, na zalecenie Komisji i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Finansowym, może przyjąć decyzję europejską ustalającą, że zainteresowane Państwo Członkowskie powinno zmienić, zawiesić lub znieść środki ochronne, o których mowa w ustępie 1.

ROZDZIAŁ III

POLITYKI W INNYCH DZIEDZINACH

SEKCJA 1

ZATRUDNIENIE

ARTYKUŁ III-203

Unia i Państwa Członkowskie działają, zgodnie z niniejszą sekcją, w celu wypracowania skoordynowanej strategii dla zatrudnienia, a w szczególności w celu wsparcia siły roboczej wykwalifikowanej, przeszkolonej i zdolnej do dostosowania się, jak również rynków pracy reagujących na zmiany gospodarcze, mając na względzie osiągnięcie celów, o których mowa w artykule I-3.

ARTYKUŁ III-204

1. Państwa Członkowskie poprzez swoje polityki zatrudnienia przyczyniają się do osiągnięcia celów, o których mowa w artykule III-203, w sposób zgodny z ogólnymi kierunkami polityk gospodarczych Państw Członkowskich i Unii, przyjętymi na podstawie artykułu III-179 ustęp 2.
2. Państwa Członkowskie, uwzględniając praktyki krajowe związane z funkcjami partnerów społecznych, uważają wspieranie zatrudnienia za przedmiot wspólnego zainteresowania i koordynują swoje działania w tym względzie w ramach Rady, zgodnie z artykułem III-206.

ARTYKUŁ III-205

1. Unia przyczynia się do urzeczywistnienia wysokiego poziomu zatrudnienia, zachęcając do współpracy Państwa Członkowskie i, w razie potrzeby, wspierając i uzupełniając ich działanie. Czyniąc to, szanuje ona w pełni kompetencje Państw Członkowskich w tej dziedzinie.
2. Cel osiągnięcia wysokiego poziomu zatrudnienia jest brany pod uwagę przy definiowaniu i wykonywaniu polityk i działań Unii.

ARTYKUŁ III-206

1. Rada Europejska bada co roku sytuację zatrudnienia w Unii i przyjmuje konkluzje w tym przedmiocie na podstawie wspólnego sprawozdania rocznego Rady i Komisji.
2. Na podstawie konkluzji Rady Europejskiej, Rada na wniosek Komisji przyjmuje co roku wytyczne, które Państwa Członkowskie uwzględniają w swoich politykach zatrudnienia. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim, Komitetem Regionów, Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Zatrudnienia.

Wytyczne te są zgodne z ogólnymi kierunkami przyjmowanymi w zastosowaniu artykułu III-179 ustęp 2.

3. Każde Państwo Członkowskie przesyła do Rady i Komisji roczne sprawozdanie w sprawie podstawowych środków, jakie przyjęło w celu wykonania swej polityki zatrudnienia w świetle wytycznych określonych w ustępie 2.

4. Na podstawie sprawozdań określonych w ustępie 3 i po uzyskaniu opinii Komitetu Zatrudnienia, Rada corocznie analizuje realizację polityk zatrudnienia Państw Członkowskich w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia. Rada na zalecenie Komisji może wydać zalecenia skierowane do Państw Członkowskich.

5. Na podstawie wyników tej analizy Rada i Komisja kierują do Rady Europejskiej wspólne sprawozdanie roczne dotyczące sytuacji zatrudnienia w Unii i wprowadzenia w życie wytycznych dotyczących zatrudnienia.

ARTYKUŁ III-207

Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą ustanowić środki zachęcające, zmierzające do sprzyjania współpracy między Państwami Członkowskimi oraz wspierania ich działań w dziedzinie zatrudnienia poprzez inicjatywy mające na celu rozwijanie wymiany informacji i najlepszych praktyk, dostarczając analizy porównawcze i porady, jak również popierając podejścia nowatorskie i oceniając doświadczenia, zwłaszcza przez odwołanie się do projektów pilotażowych. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe nie obejmują harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

ARTYKUŁ III-208

Rada przyjmuje zwykłą większością decyzję europejską ustanawiającą Komitet Zatrudnienia o charakterze doradczym w celu wspierania koordynacji między Państwami Członkowskimi polityk zatrudnienia i w zakresie rynku pracy. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Zadania Komitetu obejmują:

- a) śledzenie rozwoju sytuacji zatrudnienia i polityk zatrudnienia w Unii i w Państwach Członkowskich;
- b) bez uszczerbku dla artykułu III-344, formułowanie opinii na żądanie Rady lub Komisji, bądź z inicjatywy własnej, oraz przyczynianie się do przygotowania działań Rady określonych w artykule III-206.

W wypełnianiu swojego mandatu Komitet konsultuje się z partnerami społecznymi.

Każde Państwo Członkowskie i Komisja mianują po dwóch członków Komitetu.

SEKCJA 2

POLITYKA SPOŁECZNA

ARTYKUŁ III-209

Unia i Państwa Członkowskie, świadome podstawowych praw socjalnych wyrażonych w Europejskiej Karcie Społecznej, podpisanej w Turynie 18 października 1961 roku oraz we Wspólnotowej Karcie Socjalnych Praw Podstawowych Pracowników z 1989 roku, mają na celu promowanie zatrudnienia, poprawę warunków życia i pracy, tak aby umożliwić ich wyrównanie z jednoczesnym zachowaniem postępu, odpowiednią ochronę socjalną, dialog między partnerami społecznymi, rozwój zasobów ludzkich pozwalający podnosić i utrzymać poziom zatrudnienia oraz przeciwdziałanie wyłączeniu.

W tym celu Unia i Państwa Członkowskie wprowadzają w życie środki, które uwzględniają różnorodność praktyk krajowych, w szczególności w dziedzinie stosunków umownych, jak również potrzebę utrzymania konkurencyjności gospodarki Unii.

Uważają one, że taki rozwój będzie wynikał nie tylko z funkcjonowania rynku wewnętrznego, który będzie sprzyjał harmonizacji systemów społecznych, ale też z procedur przewidzianych w Konstytucji oraz ze zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich.

Artykuł III-210

1. Mając na względzie urzeczywistnienie celów określonych w artykule III-209, Unia wspiera i uzupełnia działania Państw Członkowskich w następujących dziedzinach:

- a) polepszanie w szczególności środowiska pracy w celu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników,
- b) warunki pracy,
- c) zabezpieczenie społeczne i ochrona socjalna pracowników,
- d) ochrona pracowników w przypadku wypowiedzenia umowy o pracę,
- e) informacja i konsultacja z pracownikami,
- f) reprezentacja i obrona zbiorowa interesów pracowników i pracodawców, w tym współzarządzanie, z zastrzeżeniem ustępu 6,

- g) warunki zatrudnienia obywateli państw trzecich legalnie przebywających na terytorium Unii,
- h) integracja osób wyłączonych z rynku pracy, bez uszczerbku dla artykułu III-283,
- i) równość kobiet i mężczyzn w odniesieniu do ich szans na rynku pracy i traktowania w pracy,
- j) zwalczanie wyłączenia społecznego,
- k) modernizacja systemów ochrony socjalnej, bez uszczerbku dla lit. c).

2. Do celów ustępu 1:

- a) ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą ustanowić środki w celu zachęcania do współpracy między Państwami Członkowskimi w drodze inicjatyw zmierzających do pogłębiania wiedzy, rozwijania wymiany informacji i najlepszych praktyk, wspierania podejść nowatorskich oraz oceny doświadczeń, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich,
- b) w dziedzinach, o których mowa w ustępie 1 lit. a) – i), europejskie ustawy ramowe mogą ustanowić minimalne wymagania stopniowo wprowadzane w życie, z uwzględnieniem warunków i norm technicznych istniejących w każdym z Państw Członkowskich. Takie europejskie ustawy ramowe unikają nakładania administracyjnych, finansowych i prawnych ograniczeń, które utrudniałyby tworzenie i rozwijanie małych i średnich przedsiębiorstw.

W każdym przypadku, ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

3. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 2, w dziedzinach, o których mowa w ustępie 1 lit. c), d), f) i g), Rada przyjmuje ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe stanowiąc jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim, Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Rada może, na wniosek Komisji, przyjąć decyzję europejską o stosowaniu zwykłej procedury ustawodawczej do ustępu 1 lit. d), f) i g). Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

4. Państwo Członkowskie może powierzyć partnerom społecznym, na ich wspólne żądanie, wykonanie europejskich ustaw ramowych przyjętych na podstawie ustępów 2 i 3 lub, w stosownych przypadkach, w wykonaniu rozporządzeń europejskich lub decyzji europejskich przyjętych zgodnie z artykułem III-212.

W takim przypadku dane Państwo Członkowskie, będąc zobowiązanym do przedsięwzięcia wszelkich środków pozwalających mu w każdej chwili na zagwarantowanie realizacji celów europejskiej ustawy ramowej, rozporządzenia europejskiego lub decyzji europejskiej zapewnia, że najpóźniej w dniu, w którym europejska ustawa ramowa musi być przetransponowana, a rozporządzenie europejskie lub decyzja europejska wdrożona, partnerzy społeczni przyjęli niezbędne środki w drodze porozumienia.

5. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe przyjęte na mocy niniejszego artykułu:

- a) nie naruszają prawa Państw Członkowskich do określenia podstawowych zasad ich systemów zabezpieczenia społecznego i nie mogą znacząco wpływać na ich równowagę finansową,
- b) nie stanowią przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymywaniu lub ustanawianiu bardziej rygorystycznych środków ochronnych zgodnych z Konstytucją.

6. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do wynagrodzeń ani do prawa zrzeszania się, ani do prawa strajku, ani do prawa lokautu.

ARTYKUŁ III-211

1. Komisja wspiera konsultacje między partnerami społecznymi na poziomie Unii i podejmuje wszelkie właściwe środki w celu ułatwienia ich dialogu, zapewniając stronom zrównoważone wsparcie.
2. Do celów ustępu 1, Komisja przed przedstawieniem wniosków w dziedzinie polityki społecznej, konsultuje się z partnerami społecznymi w sprawie możliwego kierunku działania Unii.
3. Jeśli Komisja po przeprowadzeniu konsultacji, o której mowa w ustępie 2 uzna, że działanie Unii jest pożądane, konsultuje się z partnerami społecznymi w sprawie treści rozważanego wniosku. Partnerzy społeczni przesyłają do Komisji opinię lub, w odpowiednim przypadku, zalecenie.
4. Przy okazji konsultacji, o których mowa w ustępach 2 i 3, partnerzy społeczni mogą informować Komisję o swojej woli rozpoczęcia postępowania przewidzianego w artykule III-212 ustęp 1. Czas trwania tego postępowania nie może przekraczać dziewięciu miesięcy, chyba że partnerzy społeczni i Komisja wspólnie zdecydują o jego przedłużeniu.

ARTYKUŁ III-212

1. Dialog między partnerami społecznymi na poziomie Unii może prowadzić, jeżeli oni sobie tego życzą, do nawiązania stosunków umownych, w tym do zawarcia umów zbiorowych.

2. Wykonywanie umów zbiorowych zawartych na poziomie Unii odbywa się bądź zgodnie z procedurami i praktykami właściwymi dla partnerów społecznych i Państw Członkowskich, bądź, w dziedzinach podlegających artykułowi III-210, na wspólne żądanie stron-sygnatariuszy, w drodze rozporządzeń europejskich lub decyzji europejskich przyjętych przez Radę na wniosek Komisji. Parlament Europejski jest informowany.

Rada stanowi jednomyślnie jeżeli dana umowa zawiera jedno lub więcej postanowień dotyczących jednej z dziedzin, w których zgodnie z artykułem III-210 ustęp 3 wymagana jest jednomyślność.

ARTYKUŁ III-213

Dla realizacji celów, o których jest mowa w artykule III-209 i bez uszczerbku dla innych postanowień Konstytucji, Komisja zachęca do współpracy między Państwami Członkowskimi oraz ułatwia koordynację ich działań we wszystkich dziedzinach polityki społecznej w ramach niniejszej sekcji, a zwłaszcza w dziedzinach odnoszących się do:

- a) zatrudnienia,
- b) prawa pracy i warunków pracy,
- c) kształcenia i doskonalenia zawodowego,
- d) zabezpieczenia społecznego,
- e) ochrony przed wypadkami i chorobami zawodowymi,
- f) higieny pracy,
- g) prawa zrzeszania się w związki zawodowe i sporów zbiorowych między pracodawcami a pracownikami.

W tym celu Komisja działa w ścisłym kontakcie z Państwami Członkowskimi, przeprowadzając badania, wydając opinie i organizując konsultacje zarówno w sprawie problemów pojawiających się na poziomie krajowym, jak i tych, które interesują organizacje międzynarodowe, w szczególności poprzez inicjatywy mające na celu określenie kierunków i wskaźników, organizowanie wymiany najlepszych praktyk i przygotowanie elementów niezbędnych dla prowadzenia okresowego nadzoru i oceny. Parlament Europejski jest w pełni informowany.

Przed wydaniem opinii przewidzianych niniejszym artykułem Komisja konsultuje się z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

ARTYKUŁ III-214

1. Każde Państwo Członkowskie zapewnia stosowanie zasady równości wynagrodzeń dla pracowników płci żeńskiej i męskiej i za taką samą pracę lub pracę tej samej wartości.
2. Do celów niniejszego artykułu przez „wynagrodzenie” rozumie się zwykłą podstawową lub minimalną płacę lub uposażenie oraz wszystkie inne korzyści w gotówce lub w naturze, otrzymywane przez pracownika bezpośrednio lub pośrednio, z racji zatrudnienia, od pracodawcy.

Równość wynagrodzenia bez dyskryminacji ze względu na płeć oznacza, że:

- a) wynagrodzenie przyznane za taką samą pracę na akord jest określane na podstawie takiej samej jednostki miary,
- b) wynagrodzenie za pracę na czas jest takie samo na tym samym stanowisku.

3. Środki zmierzające do zapewnienia stosowania zasady równości szans i równości traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy, w tym zasady równości wynagrodzeń za taką samą pracę lub pracę takiej samej wartości są ustanawiane na mocy ustaw europejskich lub europejskich ustaw ramowych. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

4. W celu rzeczywistego zapewnienia pełnej równości między kobietami i mężczyznami w życiu zawodowym zasada równości traktowania nie stanowi przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymaniu lub przyjmowaniu środków przewidujących specyficzne korzyści, zmierzające do ułatwienia wykonywania działalności zawodowej przez osoby płci niedostatecznie reprezentowanej bądź zapobiegania niekorzystnym sytuacjom w karierze zawodowej lub ich kompensowania.

ARTYKUŁ III-215

Państwa Członkowskie dokładają starań, aby utrzymać istniejącą równowagę systemów płatnych urlopów.

ARTYKUŁ III-216

Komisja opracowuje co roku sprawozdanie w sprawie postępów w realizacji celów, o których mowa w artykule III-209, w tym sytuacji demograficznej w Unii. Komisja przesyła to sprawozdanie do Parlamentu Europejskiego, Rady i Komitetu Ekonomiczno-Społecznego.

ARTYKUŁ III-217

Rada przyjmuje decyzję europejską ustanawiającą Komitet ds. Ochrony Socjalnej o charakterze doradczym, celem wspierania współpracy w dziedzinie ochrony socjalnej między Państwami Członkowskimi oraz Komisją. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Zadania Komitetu obejmują:

- a) śledzenie sytuacji społecznej i rozwoju ochrony socjalnej w Państwach Członkowskich i w Unii,
- b) wspieranie wymiany informacji, doświadczeń i dobrych praktyk między Państwami Członkowskimi oraz z Komisją,
- c) opracowywanie sprawozdań, formułowanie opinii lub podejmowanie innych prac w ramach swoich uprawnień, na żądanie Rady lub Komisji, lub z własnej inicjatywy, bez uszczerbku dla artykułu III-344.

W wypełnianiu swojego mandatu Komitet nawiązuje odpowiednie kontakty z partnerami społecznymi.

Każde Państwo Członkowskie i Komisja mianują po dwóch członków Komitetu.

ARTYKUŁ III-218

Komisja włącza do swojego sprawozdania rocznego dla Parlamentu Europejskiego oddzielny rozdział dotyczący rozwoju sytuacji społecznej w Unii.

Parlament Europejski może wezwać Komisję do opracowania sprawozdań w sprawie poszczególnych problemów dotyczących warunków społecznych.

ARTYKUŁ III-219

1. W celu poprawy możliwości zatrudniania pracowników w ramach rynku wewnętrznego i przyczyniania się w ten sposób do podniesienia poziomu życia, ustanawia się zgodnie z poniższymi postanowieniami Europejski Fundusz Społeczny, który dąży do ułatwienia zatrudniania pracowników i zwiększania ich mobilności geograficznej i zawodowej wewnątrz Unii, jak również do ułatwienia im dostosowania się do zmian w przemyśle i systemach produkcyjnych, zwłaszcza przez kształcenie zawodowe i przekwalifikowanie.
2. Funduszem zarządza Komisja. W wykonywaniu tego zadania Komisję wspomaga komitet złożony z przedstawicieli Państw Członkowskich, związków zawodowych i organizacji pracodawców, któremu przewodniczy członek Komisji.
3. Środki wykonawcze dotyczące Funduszu są ustanawiane w ustawach europejskich. Ustawy europejskie są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

SEKCJA 3

SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA, SPOŁECZNA I TERYTORIALNA

ARTYKUŁ III-220

W celu wspierania harmonijnego rozwoju całej Unii, rozwija ona i prowadzi działania służące wzmocnieniu jej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

W szczególności Unia zmierza do zmniejszenia dysproporcji w poziomach rozwoju różnych regionów oraz zaoferowania regionów najmniej uprzywilejowanych.

Wśród regionów, o których mowa, szczególną uwagę poświęca się obszarom wiejskim, obszarom podlegającym przemianom przemysłowym i obszarom, które cierpią na skutek poważnych lub trwałych trudności naturalnych lub demograficznych, takim jak najbardziej na północ wysunięte regiony o bardzo słabym zaludnieniu oraz regiony wyspiarskie, transgraniczne i górskie.

ARTYKUŁ III-221

Państwa Członkowskie prowadzą swoje polityki gospodarcze i koordynują je w taki sposób, aby osiągnąć także cele określone w artykule III-220. Przy formułowaniu i urzeczywistnianiu polityk i działań Unii oraz przy urzeczywistnianiu rynku wewnętrznego bierze się pod uwagę te cele i przyczynia się do ich realizacji. Unia wspiera także osiągnięcie tych celów przez działania, które podejmuje za pośrednictwem funduszy o przeznaczeniu strukturalnym (Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Orientacji, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego), Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz innych istniejących instrumentów finansowych.

Co trzy lata Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Komitetowi Regionów i Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie w sprawie postępów w urzeczywistnianiu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz w sprawie sposobu, w jaki różne środki przewidziane w niniejszym artykule przyczyniły się do tego. Sprawozdanie to zawiera, w odpowiednim przypadku, stosowne wnioski.

Bez uszczerbku dla środków przyjętych w ramach innych polityk Unii ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą ustanowić wszelkie środki specjalne poza funduszami. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Artykuł III-222

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ma na celu przyczynianie się do korygowania podstawowych dysproporcji regionalnych w Unii poprzez udział w rozwoju i dostosowaniu strukturalnym regionów opóźnionych w rozwoju oraz w przekształcaniu upadających regionów przemysłowych.

Artykuł III-223

1. Bez uszczerbku dla artykułu III-224, ustawy europejskie określają zadania, cele priorytetowe i organizację funduszy o przeznaczeniu strukturalnym, co może obejmować grupowanie funduszy, oraz ogólne zasady mające do nich zastosowanie, jak również przepisy niezbędne do zapewnienia ich skuteczności oraz koordynacji funduszy między sobą i z innymi istniejącymi instrumentami finansowymi.

Fundusz Spójności, utworzony przez ustawę europejską, wspiera finansowo projekty w dziedzinach środowiska naturalnego i sieci transeuropejskich w zakresie infrastruktury transportowej.

W każdym przypadku, ustawy europejskie są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

2. Pierwsze postanowienia w sprawie funduszy o przeznaczeniu strukturalnym i Funduszu Spójności, które zostaną przyjęte po postanowieniach obowiązujących w dniu podpisania Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy, ustanawia się na mocy ustawy europejskiej Rady. Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

ARTYKUŁ III-224

Środki wykonawcze dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego są ustanawiane na mocy ustaw europejskich. Ustawy europejskie są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

W odniesieniu do Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Orientacji oraz Europejskiego Funduszu Społecznego stosują się odpowiednio artykuły III-231 i III-219 ustęp 3.

SEKCJA 4

ROLNICTWO I RYBOŁÓWSTWO

ARTYKUŁ III-225

Unia określa i realizuje wspólną politykę rolną i rybołówstwa.

Przez „produkty rolne” należy rozumieć płody ziemi, produkty pochodzące z hodowli i rybołówstwa, jak również produkty pierwszego przetworzenia, które pozostają w bezpośrednim związku z tymi produktami. Odniesienia do wspólnej polityki rolnej lub do rolnictwa oraz stosowanie wyrazu „rolny” są rozumiane jako dotyczące także rybołówstwa, z uwzględnieniem szczególnych cech charakterystycznych tego sektora.

ARTYKUŁ III-226

1. Rynek wewnętrzny obejmuje także rolnictwo i handel produktami rolnymi.
2. Z zastrzeżeniem odmiennych postanowień artykułów III-227 – III-232, zasady przewidziane w celu ustanowienia lub funkcjonowania rynku wewnętrznego stosują się do produktów rolnych.
3. Produkty wymienione w załączniku I podlegają postanowieniom artykułów III-227 – III-232.
4. Funkcjonowaniu i rozwojowi rynku wewnętrznego produktów rolnych musi towarzyszyć wspólna polityka rolna.

ARTYKUŁ III-227

1. Celami wspólnej polityki rolnej są:
 - a) zwiększenie wydajności rolnictwa przez wspieranie postępu technicznego i racjonalny rozwój produkcji rolnej, jak również optymalne wykorzystanie czynników produkcji, zwłaszcza siły roboczej,
 - b) zapewnienie w ten sposób odpowiedniego poziomu życia ludności wiejskiej, zwłaszcza przez podniesienie indywidualnego dochodu osób pracujących w rolnictwie,
 - c) stabilizacja rynków,
 - d) zagwarantowanie bezpieczeństwa dostaw,
 - e) zapewnienie rozsądnych cen w dostawach dla konsumentów.

2. Przy ustalaniu wspólnej polityki rolnej i specjalnych środków służących jej realizacji uwzględnia się:
 - a) szczególny charakter gospodarki rolnej, wynikający ze struktury społecznej rolnictwa oraz z różnic strukturalnych i przyrodniczych między poszczególnymi regionami rolniczymi,
 - b) potrzebę stopniowego wprowadzania odpowiednich środków dostosowawczych,
 - c) fakt, że w Państwach Członkowskich rolnictwo jest sektorem ściśle powiązaniem z całą gospodarką.

ARTYKUŁ III-228.

1. Do osiągnięcia celów, o których mowa w artykule III-227, ustanawia się wspólną organizację rynków rolnych.

Zależnie od produktów, organizacja ta przybiera jedną z następujących form:

- a) wspólne reguły konkurencji,
- b) obowiązkowa koordynacja różnych krajowych organizacji rynkowych,
- c) europejska organizacja rynkowa.

2. Wspólna organizacja, ustanowiona w jednej z postaci przewidzianych w ustępie 1, może obejmować wszelkie środki konieczne do osiągnięcia celów, o których mowa w artykule III-227, a w szczególności regulację cen, subwencje służące produkcji i wprowadzaniu do obrotu różnych produktów, systemy magazynowania i przewozu oraz wspólne mechanizmy stabilizacji przywozu i wywozu.

Wspólna organizacja ogranicza się do osiągnięcia celów, o których mowa w artykule III-227, i wyklucza wszelką dyskryminację między producentami lub konsumentami wewnątrz Unii.

Wspólna polityka cenowa powinna się opierać na wspólnych kryteriach i jednolitych metodach kalkulacji.

3. Aby umożliwić wspólnej organizacji, o której mowa w ustępie 1, osiągnięcie jej celów, może być stworzony jeden lub kilka funduszy orientacji i gwarancji rolnej.

ARTYKUŁ III-229

Do umożliwienia osiągnięcia celów, o których mowa w artykule III-227, w ramach wspólnej polityki rolnej mogą być przewidziane w szczególności środki polegające na:

- a) skutecznej koordynacji wysiłków podejmowanych w dziedzinach kształcenia zawodowego, badań naukowych i upowszechniania wiedzy rolniczej, co może obejmować wspólne finansowanie projektów lub instytucji,
- b) wspólnym działaniu na rzecz zwiększania poziomu konsumpcji niektórych produktów.

ARTYKUŁ III-230

1. Postanowienia sekcji dotyczącej reguł konkurencji stosują się do produkcji rolnej i handlu produktami rolnymi jedynie w zakresie ustalonym przez ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe zgodnie z artykułem III-231 ustęp 2, z uwzględnieniem celów, o których mowa w artykule III-227.

2. Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć rozporządzenie europejskie lub decyzję europejską zezwalające na przyznanie pomocy:

- a) na ochronę gospodarstw znajdujących się w niekorzystnym położeniu ze względu na warunki strukturalne lub przyrodnicze,
- b) w ramach programów rozwoju gospodarczego.

ARTYKUŁ III-231

1. Komisja przedkłada wnioski dotyczące wypracowywania i realizowania wspólnej polityki rolnej, w tym zastąpienia organizacji krajowych przez jedną z form wspólnej organizacji przewidzianą w artykule III-228 ustęp 1, jak również wprowadzenia w życie środków, o których mowa w niniejszej sekcji.

Wnioski te uwzględniają współzależność zagadnień rolnych, o których mowa w niniejszej sekcji.

2. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają wspólną organizację rynków rolnych przewidzianą w artykule III-228 ustęp 1, jak również inne postanowienia niezbędne dla osiągnięcia celów wspólnej polityki rolnej i rybołówstwa. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

3. Rada na wniosek Komisji przyjmuje rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie w sprawie ustalania cen, potrąceń, pomocy i ograniczeń ilościowych, jak również w sprawie ustalania i przydziału wielkości dopuszczalnych połowów.

4. Zgodnie z ustępem 2, krajowe organizacje rynkowe mogą zostać zastąpione wspólną organizacją przewidzianą w artykule III-228 ustęp 1, jeżeli:

- a) wspólna organizacja oferuje Państwom Członkowskim sprzeciwiającym się temu środkowi i dysponującym własną organizacją krajową dla określonej produkcji równoważne gwarancje zatrudnienia i poziomu życia zainteresowanych producentów, uwzględniając harmonogram możliwych dostosowań i potrzebną specjalizację,
- b) organizacja ta zapewnia w handlu wewnątrz Unii warunki podobne do tych, jakie istnieją na rynku krajowym.

5. Jeżeli utworzona jest wspólna organizacja dla niektórych surowców, a nie istnieje jeszcze wspólna organizacja dla odpowiednich produktów przetworzonych, surowce te, wykorzystywane do produktów przetworzonych przeznaczonych na wywóz do państw trzecich, mogą być przywożone spoza Unii.

ARTYKUŁ III-232

Jeżeli w Państwie Członkowskim produkt jest przedmiotem krajowej organizacji rynkowej lub regulacji wewnętrznej o równoważnym skutku, która wpływa na pozycję konkurencyjną produkcji podobnej w innym Państwie Członkowskim, Państwa Członkowskie stosują w przywozie opłatę wyrównawczą na taki produkt pochodzący z Państwa Członkowskiego, w którym istnieje taka organizacja lub regulacja, chyba że Państwo to stosuje opłatę wyrównawczą przy wywozie.

Komisja przyjmuje rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie ustalające wysokość tych opłat na poziomie niezbędnym do przywrócenia równowagi. Może ona również zezwolić na inne środki, ustalając ich szczegóły i warunki.

SEKCJA 5

ŚRODOWISKO NATURALNE

ARTYKUŁ III-233

1. Polityka Unii w dziedzinie środowiska naturalnego przyczynia się do osiągnięcia następujących celów:

- a) zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego,
- b) ochrony zdrowia ludzkiego,
- c) ostrożnego i racjonalnego wykorzystywania zasobów naturalnych,
- d) promowania na płaszczyźnie międzynarodowej środków zmierzających do rozwiązywania regionalnych lub światowych problemów środowiska naturalnego.

2. Polityka Unii w dziedzinie środowiska naturalnego stawia sobie za cel wysoki poziom ochrony, z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Unii. Opiera się na zasadzie ostrożności oraz na zasadach działania zapobiegawczego, naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła i na zasadzie „zanieczyszczający płaci”.

W tym kontekście środki harmonizujące odpowiadające wymogom w dziedzinie ochrony środowiska obejmują, w odpowiednich przypadkach, klauzulę zabezpieczającą, która pozwala Państwom Członkowskim na podejmowanie, z pozagospodarczych względów związanych ze środowiskiem naturalnym, środków tymczasowych podlegających procedurze kontrolnej Unii.

3. Przy opracowywaniu polityki w dziedzinie środowiska naturalnego Unia uwzględnia:

- a) dostępne dane naukowo–techniczne,
- b) warunki środowiska naturalnego w różnych regionach Unii,
- c) korzyści i koszty, które mogą wynikać z działania lub zaniechania działania,
- d) gospodarczy i społeczny rozwój Unii jako całości i zrównoważony rozwój jej regionów.

4. W zakresie swoich odpowiednich kompetencji Unia i Państwa Członkowskie współpracują z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi. Warunki współpracy Unii mogą stanowić przedmiot umów między Unią i zainteresowanymi stronami trzecimi.

Pierwszy akapit nie narusza kompetencji Państw Członkowskich do negocjowania w organach międzynarodowych i zawierania umów międzynarodowych.

ARTYKUŁ III-234

1. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają działania służące osiągnięciu celów określonych w artykule III-233. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.
2. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 1 i bez uszczerbku dla artykułu III-172, Rada przyjmuje jednomyślnie ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiające:
 - a) przepisy mające przede wszystkim charakter fiskalny,
 - b) środki wpływające na:

- i) zagospodarowanie przestrzenne,
 - ii) zarządzanie ilościowe zasobami wodnymi lub wpływające w sposób pośredni lub bezpośredni na dostępność tych zasobów,
 - iii) przeznaczenie gruntów, z wyjątkiem kwestii zarządzania odpadami.
- c) środki wpływające znacząco na wybór Państwa Członkowskiego między różnymi źródłami energii i ogólną strukturę jego zaopatrzenia w energię.

Rada, stanowiąc jednomyślnie, na wniosek Komisji, może przyjąć decyzję europejską o stosowaniu zwykłej procedury ustawodawczej do spraw, o których mowa w pierwszym akapicie.

We wszystkich przypadkach Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim, Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

3. Ustawy europejskie ustanawiają ogólne programy działania określające cele priorytetowe, które mają być osiągnięte. Ustawy europejskie są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Środki niezbędne do urzeczywistnienia tych programów są przyjmowane na warunkach przewidzianych w ustępie 1 lub 2, zależnie od przypadku.

4. Bez uszczerbku dla niektórych środków przyjętych przez Unię, Państwa Członkowskie zapewniają finansowanie i wykonanie polityki w zakresie środowiska naturalnego.

5. Bez uszczerbku dla zasady, iż zanieczyszczający płaci, gdy środek podjęty na podstawie ustępu 1 wiąże się z kosztami uznanymi za nieproporcjonalne dla władz publicznych Państwa Członkowskiego, środek ten przewiduje, w odpowiedniej formie:

a) tymczasowe odstępstwa i/lub

b) wsparcie finansowe z Funduszu Spójności.

6. Środki ochronne przyjęte na mocy niniejszego artykułu nie stanowią przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymywaniu i ustanawianiu bardziej rygorystycznych środków ochronnych. Środki te muszą być zgodne z Konstytucją. Są one notyfikowane Komisji.

SEKCJA 6

OCHRONA KONSUMENTÓW

ARTYKUŁ III-235

1. Dążąc do popierania interesów konsumentów i zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumentów, Unia przyczynia się do ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i interesów gospodarczych konsumentów, jak również wspierania ich prawa do informacji, edukacji i organizowania się w celu zachowania ich interesów.
2. Unia przyczynia się do osiągnięcia celów, o których mowa w ustępie 1 poprzez:
 - a) środki, które przyjmuje w zastosowaniu artykułu III-172 w ramach ustanowienia lub funkcjonowania rynku wewnętrznego,
 - b) środki, które wspierają, uzupełniają i nadzorują politykę prowadzoną przez Państwa Członkowskie.

3. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki określone w ustępie 2 lit. b). Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.
4. Akty przyjęte na podstawie ustępu 3 nie stanowią przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymaniu lub ustanawianiu bardziej rygorystycznych przepisów ochronnych. Przepisy te muszą być zgodne z Konstytucją. Są one notyfikowane Komisji.

SEKCJA 7

TRANSPORT

ARTYKUŁ III-236

1. Cele Konstytucji, w odniesieniu do kwestii uregulowanych w niniejszej sekcji, są realizowane w ramach wspólnej polityki transportowej.
2. W celu wykonania ustępu 1, ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe uwzględniają specyficzne aspekty transportu. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają:

- a) wspólne reguły mające zastosowanie do transportu międzynarodowego wykonywanego z lub na terytorium Państwa Członkowskiego lub tranzytu przez terytorium jednego lub większej liczby Państw Członkowskich,

- b) warunki dostępu przewoźników nie mających stałej siedziby w Państwie Członkowskim do transportu krajowego w Państwie Członkowskim,
- c) środki pozwalające polepszyć bezpieczeństwo transportu,
- d) wszelkie inne potrzebne środki.

3. Przy przyjmowaniu ustaw europejskich lub europejskich ustaw ramowych, o których mowa w ustępie 2, uwzględnia się przypadki, w których stosowanie tych ustaw może poważnie wpływać na jakość życia i poziom zatrudnienia w pewnych regionach, jak również na funkcjonowanie infrastruktury transportowej.

ARTYKUŁ III-237

Do czasu przyjęcia ustaw europejskich lub europejskich ustaw ramowych, o których mowa w artykule III-236 ustęp 2, i z zastrzeżeniem jednomyślnego przyjęcia przez Radę decyzji europejskiej przyznającej odstępstwo, żadne Państwo Członkowskie nie może wydać mniej korzystnych, w ich bezpośrednim lub pośrednim skutku wobec przewoźników z innych Państw Członkowskich, w porównaniu z przewoźnikami krajowymi, różnych przepisów regulujących tę materię na dzień 1 stycznia 1958 roku lub, dla Państw przystępujących, na dzień ich przystąpienia.

ARTYKUŁ III-238

Zgodna z Konstytucją jest pomoc, która odpowiada potrzebom koordynacji transportu lub stanowi zwrot za wykonanie pewnych świadczeń nierozzerwalnie związanych z pojęciem usługi publicznej.

ARTYKUŁ III-239

Każdy środek w dziedzinie stawek i warunków transportu przyjęty w ramach niniejszej Konstytucji uwzględnia sytuację gospodarczą przewoźników.

ARTYKUŁ III-240

1. W odniesieniu do transportu wewnątrz Unii zakazana jest dyskryminacja polegająca na stosowaniu przez przewoźników względem tych samych towarów na tych samych połączeniach przewozowych różnych stawek i warunków transportu ze względu na Państwo Członkowskie pochodzenia lub przeznaczenia produktów przewożonych.
2. Ustęp 1 nie wyklucza przyjęcia innych ustaw europejskich lub europejskich ustaw ramowych w zastosowaniu artykułu III-236 ustęp 2.
3. Rada przyjmuje, na wniosek Komisji, rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie zapewniające wykonanie ustępu 1. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskimi Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Rada może w szczególności przyjąć rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie niezbędne w celu umożliwienia instytucjom zapewnienia zgodności z zasadami, o których mowa w ustępie 1, i w celu zapewnienia pełnych korzyści użytkownikom.

4. Komisja, z inicjatywy własnej lub na wniosek Państwa Członkowskiego, bada przypadki dyskryminacji określone w ustępie 1 i po konsultacji z każdym zainteresowanym Państwem Członkowskim przyjmuje, w ramach rozporządzeń europejskich i decyzji europejskich, o których mowa w ustępie 3, niezbędne decyzje europejskie.

ARTYKUŁ III-241

1. Zakazane jest narzucanie przez Państwo Członkowskie w zakresie transportu wykonywanego wewnątrz Unii stosowania stawek i warunków zawierających jakikolwiek element wsparcia lub ochrony jednego lub kilku przedsiębiorstw bądź poszczególnych gałęzi przemysłu, chyba że jest ono dozwolone przez Komisję w drodze decyzji europejskiej.

2. Komisja, z inicjatywy własnej lub na wniosek Państwa Członkowskiego, bada stawki i warunki, o których mowa w ustępie 1, uwzględniając w szczególności, z jednej strony, wymogi właściwej regionalnej polityki gospodarczej, potrzeby regionów słabo rozwiniętych i problemy regionów poważnie dotkniętych przez okoliczności polityczne oraz, z drugiej strony, skutki tych stawek i warunków dla konkurencji między różnymi rodzajami transportu.

Komisja przyjmuje niezbędne decyzje europejskie po konsultacji z każdym zainteresowanym Państwem Członkowskim.

3. Zakaz ustanowiony w ustępie 1 nie ma zastosowania do taryf konkurencyjnych.

ARTYKUŁ III-242

Opłaty i należności pobierane przez przewoźnika w związku z przekraczaniem granic niezależnie od ceny transportu nie powinny przekraczać rozsądnego poziomu, przy uwzględnieniu rzeczywistych kosztów efektywnie poniesionych w związku z przekroczeniem granicy.

Państwa Członkowskie podejmują starania, aby obniżyć te koszty.

Komisja może kierować do Państw Członkowskich zalecenia w celu zastosowania niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ III-243

Postanowienia niniejszej sekcji nie stanowią przeszkody w stosowaniu środków podjętych przez Republikę Federalną Niemiec, o ile są one niezbędne do skompensowania niekorzystnych skutków gospodarczych spowodowanych podziałem Niemiec dla gospodarki niektórych regionów Republiki Federalnej Niemiec dotkniętych tym podziałem. Pięć lat po wejściu w życie Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy, Rada, stanowiąc na wniosek Komisji, może przyjąć decyzję europejską uchylającą postanowienia niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ III-244

Komitet doradczy, złożony z ekspertów wyznaczonych przez rządy Państw Członkowskich, jest ustanowiony przy Komisji. Komisja konsultuje z nim kwestie transportu gdy uzna to za pożądane.

ARTYKUŁ III-245

1. Postanowienia niniejszej sekcji mają zastosowanie do transportu kolejowego, drogowego i śródlądowego.

2. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą wprowadzać odpowiednie środki dla transportu morskiego i lotniczego. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

SEKCJA 8

SIECI TRANSEUROPEJSKIE

ARTYKUŁ III-246

1. Aby pomóc osiągnąć cele określone w artykułach III-130 i III-220 oraz umożliwić obywatelom Unii, podmiotom gospodarczym, wspólnotom regionalnym i lokalnym pełne czerpanie korzyści z ustanowienia obszaru bez granic wewnętrznych, Unia przyczynia się do tworzenia i rozwoju sieci transeuropejskich w infrastrukturach transportu, telekomunikacji i energetyki.
2. W ramach systemu wolnych i konkurencyjnych rynków działanie Unii zmierza do sprzyjania wzajemnym połączeniom oraz interoperacyjności sieci krajowych, jak również dostępowi do tych sieci. Uwzględnia ona w szczególności potrzebę łączenia regionów wyspiarskich, zamkniętych i peryferyjnych z centralnymi regionami Unii.

ARTYKUŁ III-247

1. Dla osiągnięcia celów określonych w artykule III-246, Unia:
 - a) ustanawia zbiór wytycznych obejmujących cele, priorytety jak również ogólne kierunki działań przewidzianych w dziedzinie sieci transeuropejskich; wytyczne te wskazują projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania,
 - b) wprowadza w życie każde działanie, które może się okazać niezbędne do zapewnienia współdziałania między sieciami, w szczególności w dziedzinie normalizacji technicznej,
 - c) może wspierać projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, popierane przez Państwa Członkowskie, a wskazane w ramach wytycznych o których mowa w lit. a), w szczególności poprzez analizy wykonalności, gwarancje kredytowe lub bonifikaty oprocentowania; Unia może się również przyczyniać do finansowania, za pośrednictwem Funduszu Spójności, poszczególnych projektów w Państwach Członkowskich w dziedzinie infrastruktury transportu.

Działania Unii biorą pod uwagę potencjalną efektywność gospodarczą projektów.

2. Wytyczne i inne środki przewidziane w ustępie 1 są ustanawiane na mocy ustaw europejskich lub europejskich ustaw ramowych. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Wytyczne i projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, które dotyczą terytorium jednego Państwa Członkowskiego, wymagają zgody tego Państwa Członkowskiego.

3. Państwa Członkowskie, w powiązaniu z Komisją, koordynują między sobą polityki prowadzone na poziomie krajowym, które mogą mieć znaczący wpływ na realizację celów określonych w artykule III-246. Komisja może podjąć, w ścisłej współpracy z Państwami Członkowskimi, każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia tej koordynacji.
4. Unia może współpracować z państwami trzecimi w celu wspierania projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz zapewnienia współdziałania między sieciami.

SEKCJA 9

BADANIA, ROZWÓJ TECHNOLOGICZNY ORAZ PRZESTRZEŃ KOSMICZNA

ARTYKUŁ III-248

1. Działanie Unii ma na celu wzmocnienie jej bazy naukowej i technologicznej, poprzez utworzenie europejskiego obszaru badań, w którym naukowcy, wiedza naukowa i technologie podlegają swobodnej wymianie, oraz sprzyjanie zwiększeniu jej konkurencyjności, także w przemyśle, przy jednoczesnym promowaniu działalności badawczej uznanej za niezbędną na mocy innych rozdziałów Konstytucji.
2. Do celów o których mowa w ustępie 1, Unia sprzyja na całym swoim obszarze przedsiębiorstwom, w tym małym i średnim przedsiębiorstwom, ośrodkom badawczym i uniwersytetom w ich wysiłkach badawczych i rozwoju technologicznym wysokiej jakości. Wspiera ich wysiłki w zakresie współpracy, zmierzając w szczególności do umożliwienia naukowcom swobodnej współpracy ponad granicami i przedsiębiorstwom pełnego wykorzystania potencjału rynku wewnętrznego, zwłaszcza poprzez otwarcie krajowych rynków zamówień publicznych, określanie wspólnych norm i usuwanie przeszkód prawnych i fiskalnych tej współpracy.

3. O wszelkich działaniach Unii w dziedzinie badań i rozwoju technologicznego, w tym o projektach demonstracyjnych, decyduje się oraz wprowadza je w życie zgodnie z niniejszą sekcją.

ARTYKUŁ III-249

W dążeniu do osiągnięcia celów o których mowa w artykule III-248, Unia prowadzi następujące działania, które stanowią uzupełnienie działań podejmowanych przez Państwa Członkowskie:

- a) wykonywanie programów badań, rozwoju technologicznego i demonstracyjnych, wraz ze wspieraniem współpracy z przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczymi i uczelniami oraz współpracy pomiędzy nimi,
- b) wspieranie współpracy z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji Unii,
- c) upowszechnianie i optymalizacja wyników działań w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji Unii,
- d) popieranie kształcenia i mobilności naukowców w Unii.

ARTYKUŁ III-250

1. Unia i Państwa Członkowskie koordynują swoje działania w zakresie badań i rozwoju technologicznego, tak aby zapewnić wzajemną spójność polityk krajowych z polityką Unii.

2. W ścisłej współpracy z Państwami Członkowskimi Komisja może podjąć każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia koordynacji, o której mowa w ustępie 1, w szczególności inicjatywy zmierzające do określenia kierunków i wskaźników, zorganizowania wymiany najlepszych praktyk i przygotowania niezbędnych elementów okresowego nadzoru i oceny. Parlament Europejski jest w pełni informowany.

ARTYKUŁ III-251

1. Ustawy europejskie ustanawiają wieloletni program ramowy określający wszystkie działania finansowane przez Unię. Ustawy europejskie są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Program ramowy:

- a) ustala naukowe i techniczne cele, które mają zostać osiągnięte poprzez działania, o których mowa w artykule III–249, oraz priorytety, które się z nimi wiążą,
 - b) wskazuje ogólne kierunki tych działań,
 - c) ustanawia ogólną maksymalną kwotę oraz szczegółowe zasady uczestnictwa finansowego Unii w programie ramowym, jak również odpowiednie udziały w każdym z przewidywanych działań.
2. Wieloletni program ramowy jest dostosowywany lub uzupełniany w zależności od rozwoju sytuacji.

3. Ustawa europejska Rady ustanawia programy szczegółowe opracowane w celu wdrożenia wieloletnich programów ramowych w zakresie każdego działania. Każdy program szczegółowy określa szczegółowe zasady jego realizacji, ustala czas jego trwania i przewiduje środki uznane za niezbędne. Suma kwot uznanych za niezbędne, ustalonych przez programy szczegółowe, nie może przekroczyć łącznej maksymalnej kwoty przewidzianej dla programu ramowego i dla każdego działania. Ustawa europejska Rady jest przyjmowana po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

4. Jako uzupełnienie działań przewidzianych w wieloletnich programach ramowych, ustawa europejska ustanawia środki niezbędne do wprowadzenia w życie europejskiego obszaru badań. Taka ustawa jest przyjmowana po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

ARTYKUŁ III-252

1. W celu wprowadzenia w życie wieloletniego programu ramowego, ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają:

- a) zasady uczestnictwa przedsiębiorstw, ośrodków badawczych i uniwersytetów,
- b) zasady dotyczące upowszechniania wyników badań.

Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

2. Przy wprowadzaniu w życie wieloletniego programu ramowego, ustawy europejskie mogą ustanawiać programy uzupełniające z udziałem tylko niektórych Państw Członkowskich, finansujących je z zastrzeżeniem ewentualnego uczestnictwa Unii.

Ustawy europejskie określają zasady mające zastosowanie do programów uzupełniających, zwłaszcza w odniesieniu do upowszechniania wiedzy i dostępu innych Państw Członkowskich. Są one przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i za zgodą zainteresowanych Państw Członkowskich.

3. Przy wprowadzaniu w życie wieloletniego programu ramowego ustawy europejskie mogą przewidywać, za zgodą zainteresowanych Państw Członkowskich, udział w programach badawczych i rozwojowych podjętych przez kilka Państw Członkowskich, w tym udział w strukturach utworzonych w celu wykonania tych programów.

Ustawy europejskie są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

4. Przy wprowadzaniu w życie wieloletniego programu ramowego Unia może ustanowić współpracę w zakresie unijnych badań, rozwoju technologicznego i demonstracji z państwami trzecimi lub organizacjami międzynarodowymi.

Szczegółowe rozwiązania dotyczące tej współpracy mogą być przedmiotem umów między Unią a zainteresowanymi stronami trzecimi.

ARTYKUŁ III-253

Rada na wniosek Komisji może przyjąć rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie w celu utworzenia wspólnych przedsiębiorstw lub jakiegokolwiek innej struktury niezbędnej do skutecznego wykonywania programów badawczych, rozwoju technologicznego i demonstracyjnych Unii. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

ARTYKUŁ III-254

1. W celu wspierania postępu naukowo-technicznego, konkurencyjności przemysłowej i wprowadzenia w życie swoich polityk, Unia opracowuje europejską politykę przestrzeni kosmicznej. W tym celu Unia może promować wspólne inicjatywy, popierać badania i rozwój technologiczny i koordynować wysiłki niezbędne dla badania i wykorzystania przestrzeni kosmicznej.
2. W celu przyczynienia się do realizacji celów określonych w ustępie 1, ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają niezbędne środki, które mogą przybrać postać europejskiego programu kosmicznego.
3. Unia ustanawia odpowiednie stosunki z Europejską Agencją Kosmiczną.

ARTYKUŁ III-255

Na początku każdego roku Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie. Sprawozdanie to zawiera zwłaszcza informację o działaniach w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego i upowszechniania wyników w roku poprzednim, oraz program pracy na rok bieżący.

SEKCJA 10

ENERGETYKA

ARTYKUŁ III-256

1. W ramach ustanawiania lub funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz z uwzględnieniem potrzeby zachowania i poprawy środowiska naturalnego, polityka Unii w dziedzinie energetyki ma na celu:

- a) zapewnienie funkcjonowania rynku energii,
- b) zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii w Unii, oraz
- c) wspieranie efektywności energetycznej i oszczędności energii jak również rozwoju nowych i odnawialnych form energii.

2. Bez uszczerbku dla stosowania innych postanowień Konstytucji, ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki niezbędne do osiągnięcia celów, o których mowa w ustępie 1. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe nie naruszają prawa Państwa Członkowskiego do określenia warunków wykorzystania jego źródeł energii, wyboru między różnymi źródłami energii i ogólnej struktury dostaw energii danego Państwa, bez uszczerbku dla artykułu III-234 ustęp 2 lit. c).

3. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 2, ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa Rady ustanawia środki, o których mowa w tym ustępie, w przypadku gdy mają one głównie charakter fiskalny. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

ROZDZIAŁ IV

PRZESTRZEŃ WOLNOŚCI, BEZPIECZEŃSTWA I SPRAWIEDLIWOŚCI

SEKCJA 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ III-257

1. Unia stanowi przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w poszanowaniu praw podstawowych oraz różnych systemów i tradycji prawnych Państw Członkowskich.
2. Unia zapewnia brak kontroli osób na granicach wewnętrznych i rozwija wspólną politykę w dziedzinie azylu, imigracji i kontroli granic zewnętrznych, opartą na solidarności między Państwami Członkowskimi i sprawiedliwą wobec obywateli państw trzecich. Do celów niniejszego rozdziału, bezpaństwowcy są traktowani jak obywatele państw trzecich.

3. Unia dokłada starań, aby zapewnić wysoki poziom bezpieczeństwa za pomocą środków zapobiegających i zwalczających przestępczość, rasizm i ksenofobię oraz za pomocą środków służących koordynacji i współpracy organów policyjnych i sądowych oraz innych właściwych organów, a także wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych i, w miarę potrzeby, poprzez zbliżanie przepisów karnych.

4. Unia ułatwia dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności poprzez zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych i decyzji pozasądowych w sprawach cywilnych.

ARTYKUŁ III-258

Rada Europejska określa strategiczne wytyczne planowania ustawodawczego i operacyjnego w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

ARTYKUŁ III-259

Parlamenty narodowe zapewniają zgodność wniosków i inicjatyw ustawodawczych przedłożonych na mocy sekcji 4 i 5 z zasadą pomocniczości, zgodnie ze szczegółowymi zasadami przewidzianymi w Protokole w sprawie stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności.

ARTYKUŁ III-260

Bez uszczerbku dla artykułów III-360 – III-362, Rada może przyjąć, na wniosek Komisji, rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie ustanawiające warunki dokonywania przez Państwa Członkowskie, we współpracy z Komisją, obiektywnej i bezstronnej oceny wprowadzania w życie przez władze Państw Członkowskich polityk Unii, o których mowa w niniejszym rozdziale, w szczególności w celu sprzyjania nieograniczonemu stosowaniu zasady wzajemnego uznawania. Parlament Europejski oraz parlamenty narodowe są informowane o treści i wynikach tej oceny.

ARTYKUŁ III-261

W ramach Rady ustanawia się stały komitet w celu zapewnienia wewnątrz Unii wspierania i wzmocnienia współpracy operacyjnej w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego. Bez uszczerbku dla artykułu III-344, ułatwia on koordynację działań właściwych władz Państw Członkowskich. Przedstawiciele zainteresowanych organów i jednostek organizacyjnych Unii mogą uczestniczyć w pracach komitetu. Parlament Europejski jak również parlamenty narodowe są informowane o pracach komitetu.

ARTYKUŁ III-262

Niniejszy rozdział nie narusza wykonywania przez Państwa Członkowskie obowiązków dotyczących utrzymania porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego.

ARTYKUŁ III-263

Rada przyjmuje rozporządzenia europejskie w celu zapewnienia współpracy administracyjnej między właściwymi służbami Państw Członkowskich w dziedzinach, o których mowa w niniejszym rozdziale, jak również między tymi służbami a Komisją. Rada stanowi na wniosek Komisji, z zastrzeżeniem artykułu III-264 i po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Artykuł III-264

Akty, o których mowa w sekcjach 4 i 5, jak również rozporządzenia europejskie, o których mowa w artykule III-263, które zapewniają współpracę administracyjną w dziedzinach, o których mowa w tych sekcjach są przyjmowane:

- a) na wniosek Komisji, lub
- b) z inicjatywy jednej czwartej Państw Członkowskich.

SEKCJA 2

POLITYKI DOTYCZĄCE KONTROLI GRANICZNEJ, AZYLU I IMIGRACJI

ARTYKUŁ III-265

1. Unia rozwija politykę mającą na celu:

- a) zapewnienie braku jakiegokolwiek kontroli osób, niezależnie od ich przynależności państwowej, przy przekraczaniu przez nie granic wewnętrznych,
 - b) zapewnienie kontroli osób i skutecznego nadzoru przy przekraczaniu granic zewnętrznych,
 - c) stopniowe wprowadzanie wspólnego systemu zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi.
2. Do celów ustępu 1 ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki dotyczące:
- a) wspólnej polityki w zakresie wydawania wiz i innych dokumentów uprawniających do krótkiego pobytu,
 - b) kontroli, której podlegają osoby przekraczające granice zewnętrzne,
 - c) warunków swobodnego przemieszczania się obywateli państw trzecich, w krótkim okresie, na terytorium Unii,
 - d) wszelkich środków niezbędnych dla stopniowego wprowadzania wspólnego systemu zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi,
 - e) braku kontroli osób, niezależnie od ich przynależności państwowej, przy przekraczaniu granic wewnętrznych.
3. Niniejszy artykuł nie narusza kompetencji Państw Członkowskich w dziedzinie geograficznego wytyczania ich granic, zgodnie z prawem międzynarodowym.

ARTYKUŁ III-266

1. Unia rozwija wspólną politykę w dziedzinie azylu, dodatkowej ochrony i tymczasowej ochrony, mającą na celu przyznanie odpowiedniego statusu każdemu obywatelowi państwa trzeciego wymagającemu międzynarodowej ochrony oraz mającą na celu zapewnienie przestrzegania zasady *non-refoulement*. Polityka ta musi być zgodna z Konwencją Genewską z dnia 28 lipca 1951 roku i Protokołem z dnia 31 stycznia 1967 roku dotyczącymi statusu uchodźców, jak również z innymi odpowiednimi traktatami.

2. Do celów ustępu 1 ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki dotyczące wspólnego europejskiego systemu azylowego obejmujące:
 - a) jednolity status azylu dla obywateli państw trzecich, obowiązujący w całej Unii,
 - b) jednolity status dodatkowej ochrony dla obywateli państw trzecich, którzy nie uzyskawszy azylu europejskiego, wymagają międzynarodowej ochrony,
 - c) wspólny system tymczasowej ochrony dla wysiedleńców, na wypadek masowego napływu,
 - d) wspólne procedury przyznawania i pozbawiania jednolitego statusu azylu lub ochrony dodatkowej,
 - e) kryteria i mechanizmy ustalania Państwa Członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu lub dodatkowej ochrony,
 - f) normy dotyczące warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl lub o ochronę dodatkową,

g) partnerstwo i współpracę z państwami trzecimi w celu zarządzania napływem osób ubiegających się o azyl lub o ochronę dodatkową lub tymczasową.

3. W przypadku gdy jedno lub więcej Państw Członkowskich znajdzie się w nadzwyczajnej sytuacji charakteryzującej się nagłym napływem obywateli państw trzecich, Rada może przyjąć, na wniosek Komisji, rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie zawierające środki tymczasowe na korzyść zainteresowanego Państwa lub Państw Członkowskich. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

ARTYKUŁ III-267

1. Unia rozwija wspólną politykę imigracyjną mającą na celu zagwarantowanie, na każdym etapie, skutecznego zarządzania napływem uchodźców, sprawiedliwego traktowania obywateli państw trzecich przebywających legalnie w Państwach Członkowskich oraz zapobieganie nielegalnej imigracji i handlowi ludźmi i wzmocnione ich zwalczanie.

2. Do celów ustępu 1 ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki w następujących dziedzinach:

- a) warunki wjazdu i pobytu jak również normy dotyczące procedur wydawania przez Państwa Członkowskie długoterminowych wiz i dokumentów pobytowych, w tym dla celów łączenia rodzin,
- b) określenie praw obywateli państw trzecich legalnie przebywających w Państwie Członkowskim, w tym warunków dotyczących swobody przemieszczania się i pobytu w innych Państwach Członkowskich,

- c) nielegalna imigracja i nielegalny pobyt, w tym wydalenie i odsyłanie osób przebywających nielegalnie;
- d) zwalczanie handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi.

3. Unia może zawrzeć z państwami trzecimi umowy o ponownym przyjęciu do państw pochodzenia lub państw z których oni przybywają, obywateli państw trzecich, którzy nie spełniają warunków wjazdu, obecności lub pobytu na terytorium jednego z Państw Członkowskich lub przestali je spełniać.

4. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą ustanowić środki zachęcające i wspierające działania Państw Członkowskich, podejmowane w celu popierania integracji obywateli państw trzecich przebywających legalnie na ich terytoriach, z wyłączeniem jakiejkolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

5. Niniejszy artykuł nie narusza prawa Państw Członkowskich do ustalania wielkości napływu obywateli państw trzecich przybywających z państw trzecich na ich terytorium w poszukiwaniu pracy najemnej lub prowadzonej na własny rachunek.

ARTYKUŁ III-268

Polityki Unii, o których mowa w niniejszej sekcji oraz ich wprowadzanie w życie, podlegają zasadzie solidarności i sprawiedliwego podziału odpowiedzialności między Państwami Członkowskimi, w tym również na płaszczyźnie finansowej. Akty Unii przyjęte na podstawie niniejszej sekcji zawierają, w miarę potrzeby, odpowiednie środki w celu zastosowania tej zasady.

SEKCJA 3

WSPÓŁPRACA SĄDOWA W SPRAWACH CYWILNYCH

ARTYKUŁ III-269

1. Unia rozwija współpracę sądową w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne, w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych oraz decyzji pozasądowych. Współpraca ta może obejmować przyjmowanie środków w celu zbliżenia przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.
2. Do celów ustępu 1 ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe określają środki, zwłaszcza jeśli jest to niezbędne do należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego, mające na celu zapewnienie:
 - a) wzajemnego uznawania i wykonywania przez Państwa Członkowskie orzeczeń sądowych oraz decyzji pozasądowych,
 - b) transgranicznego doręczania i zawiadamiania o aktach sądowych i pozasądowych,
 - c) zgodności norm mających zastosowanie w Państwach Członkowskich w dziedzinie kolizji ustaw i sporów o właściwość,
 - d) współpracy w zakresie gromadzenia dowodów,
 - e) skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości,

- f) usuwania przeszkód utrudniających należyty bieg procedur cywilnych, wspierając w razie potrzeby zgodność norm dotyczących procedury cywilnej mających zastosowanie w Państwach Członkowskich,
- g) rozwoju alternatywnych metod rozstrzygnięcia sporów,
- h) wspierania szkolenia sędziów i innych pracowników wymiaru sprawiedliwości.

3. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 2, środki dotyczące prawa rodzinnego mające skutki transgraniczne są ustanawiane na mocy ustawy europejskiej lub europejskiej ustawy ramowej Rady. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć decyzję europejską wskazującą te aspekty prawa rodzinnego o skutkach transgranicznych, które mogą być przedmiotem aktów zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

SEKCJA 4

WSPÓŁPRACA SĄDOWA W SPRAWACH KARNYCH

ARTYKUŁ III-270

1. Współpraca w sprawach karnych w Unii opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania orzeczeń i decyzji sądowych oraz obejmuje zbliżenie przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich w dziedzinach, o których mowa w ustępie 2 i w artykule III-271. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki mające na celu:

- a) ustanowienie zasad i procedur zapewniających uznawanie w całej Unii wszystkich form orzeczeń i decyzji sądowych,
- b) zapobieganie i rozstrzyganie sporów o właściwość pomiędzy Państwami Członkowskimi,
- c) wspieranie szkolenia sędziów i innych pracowników wymiaru sprawiedliwości,
- d) ułatwianie współpracy pomiędzy sądowymi lub równoważnymi organami Państw Członkowskich w odniesieniu do postępowania w sprawach karnych i wykonywania decyzji.

2. W zakresie niezbędnym dla ułatwienia wzajemnego uznawania orzeczeń i decyzji sądowych jak również współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym, europejskie ustawy ramowe mogą ustanawiać minimalne normy. Normy takie uwzględniają różnice między tradycjami i systemami prawnymi Państw Członkowskich.

Dotyczą one:

- a) wzajemnego dopuszczania dowodów pomiędzy Państwami Członkowskimi,
- b) praw jednostek w postępowaniu karnym,
- c) praw ofiar przestępstw,

- d) innych szczególnych aspektów postępowania karnego, określonych uprzednio przez Radę w decyzji europejskiej. Przyjmując decyzję europejską, Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

Przyjęcie minimalnych norm, o których mowa w niniejszym ustępie, nie stanowi przeszkody dla Państw Członkowskich w utrzymaniu lub ustanowieniu wyższego poziomu ochrony osób.

3. W przypadku gdy członek Rady uzna, że projekt europejskiej ustawy ramowej, o której mowa w ustępie 2, naruszałby podstawowe aspekty jego systemu sądownictwa karnego, może wystąpić z wnioskiem, aby projekt ustawy ramowej został przekazany do rozpatrzenia Radzie Europejskiej. W takim przypadku, procedura, o której mowa w artykule III-396, zostaje zawieszona.

Po przeprowadzeniu dyskusji, w terminie 4 miesięcy od takiego zawieszenia, Rada Europejska:

- a) odsyła projekt do Rady, co oznacza zakończenie zawieszenia procedury, o której mowa w artykule III-396, lub
- b) występuje z wnioskiem, aby Komisja lub grupa Państw Członkowskich, od których pochodzi projekt, przedstawiły jego nową wersję; w tym przypadku, akt przedstawiony początkowo uważa się za nieprzyjęty.

4. Jeżeli do końca okresu, o którym mowa w ustępie 3, Rada Europejska nie podjęła żadnego działania lub, jeżeli w terminie 12 miesięcy od przedłożenia nowego projektu na mocy ustępu 3 lit. b), europejska ustawa ramowa nie została przyjęta, a co najmniej jedna trzecia Państw Członkowskich pragnie ustanowić wzmocnioną współpracę na podstawie danego projektu ustawy ramowej, informują one o tym Parlament Europejski, Radę i Komisję.

W takim przypadku, uznaje się, że zezwolenie na wprowadzenie wzmocnionej współpracy, o której mowa w artykułach I-44 ustęp 2 i III-419 ustęp 1, zostało udzielone i zastosowanie mają postanowienia w sprawie wzmocnionej współpracy.

ARTYKUŁ III-271

1. Europejskie ustawy ramowe mogą ustanowić normy minimalne odnoszące się do określania przestępstw oraz kar w dziedzinach szczególnie poważnej przestępczości o wymiarze transgranicznym, wynikające z rodzaju lub skutków tych przestępstw lub ze szczególnej potrzeby wspólnego ich zwalczania.

Powyższe dziedziny przestępczości obejmują: terroryzm, handel ludźmi, seksualne wykorzystywanie kobiet i dzieci, nielegalny handel narkotykami, handel bronią, pranie pieniędzy, korupcję, fałszowanie środków płatniczych, przestępczość komputerową i przestępczość zorganizowaną.

W zależności od rozwoju przestępczości Rada może przyjąć decyzję europejską określającą inne dziedziny przestępczości spełniające kryteria wymienione w niniejszym ustępie. Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

2. W przypadku, gdy zbliżenie przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich w sprawach karnych okaże się niezbędne w celu zapewnienia skutecznego wprowadzania w życie polityki Unii w dziedzinie, która stała się przedmiotem środków harmonizujących, europejskie ustawy ramowe mogą ustanowić normy minimalne odnoszące się do określania przestępstw oraz kar w danej dziedzinie. Europejskie ustawy ramowe zostają przyjęte zgodnie z tą samą procedurą co odnośne środki harmonizujące, bez uszczerbku dla artykułu III-264.

3. W przypadku, gdy członek Rady uzna, że projekt europejskiej ustawy ramowej, o której mowa w ustępie 1 lub 2, naruszałby podstawowe aspekty jego systemu sądownictwa karnego, może wystąpić z wnioskiem, aby projekt ustawy ramowej został przekazany do rozpatrzenia Radzie Europejskiej. W takim przypadku, jeżeli zastosowanie ma procedura, o której mowa w artykule III-396, zostaje ona zawieszona. Po przeprowadzeniu dyskusji i w terminie 4 miesięcy od takiego zawieszenia, Rada Europejska:

- a) odsyła projekt do Rady, co oznacza zakończenie zawieszenia procedury, o której mowa w artykule III-396 w stosownych przypadkach, lub
- b) występuje z wnioskiem, by Komisja lub grupa Państw Członkowskich, od których pochodzi projekt, przedstawiły jego nową wersję; w tym przypadku, akt przedstawiony początkowo uważa się za nieprzyjęty.

4. Jeżeli do końca okresu, o którym mowa w ustępie 3, Rada Europejska nie podjęła żadnego działania lub, jeżeli w terminie 12 miesięcy od przedłożenia nowego projektu na mocy ustępu 3 lit. b), europejska ustawa ramowa nie została przyjęta, a co najmniej jedna trzecia Państw Członkowskich pragnie ustanowić wzmocnioną współpracę na podstawie danego projektu ustawy ramowej, informują one o tym Parlament Europejski, Radę i Komisję.

W takim przypadku uznaje się, że zezwolenie na wprowadzenie wzmocnionej współpracy, o której mowa w artykułach I-44 ustęp 2 i III-419 ustęp 1, zostało udzielone i zastosowanie mają postanowienia w sprawie wzmocnionej współpracy.

ARTYKUŁ III-272

Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą ustanowić środki w celu promowania i popierania działania Państw Członkowskich w dziedzinie zapobiegania przestępczości, z wyłączeniem harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

ARTYKUŁ III-273

1. Zadaniem Eurojust jest wspieranie oraz wzmacnianie koordynacji i współpracy między krajowymi organami śledczymi i ścigania w odniesieniu do poważnej przestępczości, która dotyczy dwóch lub więcej Państw Członkowskich lub która wymaga wspólnego ścigania, w oparciu o operacje przeprowadzane i informacje dostarczane przez organy Państw Członkowskich i Europol.

W związku z tym ustawy europejskie określają strukturę, funkcjonowanie oraz zakres działań i zadań Eurojust. Zadania te mogą obejmować:

- a) wszczynanie śledztwa karnego oraz występowanie z wnioskiem o wszczęcie ścigania prowadzonego przez właściwe organy krajowe, w szczególności dotyczącego przestępstw przeciwko interesom finansowym Unii,
- b) koordynację śledztw i ścigania, o których mowa w lit. a),
- c) wzmacnianie współpracy sądowej, w tym poprzez rozstrzyganie sporów o właściwość i ścisłą współpracę z Europejską Siecią Sądową.

Ustawy europejskie określają także warunki uczestnictwa Parlamentu Europejskiego i parlamentów narodowych w ocenie działalności Eurojust.

2. W ramach ścigania, o którym mowa w ustępie 1 i bez uszczerbku dla artykułu III-274, czynności urzędowe w postępowaniu sądowym są dokonywane przez właściwych urzędników krajowych.

ARTYKUŁ III-274

1. W celu zwalczania przestępstw przeciwko interesom finansowym Unii, ustawa europejska Rady może ustanowić Prokuraturę Europejską w oparciu o Eurojust. Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.
2. Prokuratura Europejska jest właściwa do spraw dochodzenia, ścigania i stawiania przed sądem, w razie potrzeby w powiązaniu z Europolem, sprawców i współsprawców przestępstw przeciwko interesom finansowym Unii, określonym w ustawie europejskiej przewidzianej w ustępie 1. Prokuratura Europejska jest właściwa do wnoszenia przed właściwymi sądami Państw Członkowskich publicznego oskarżenia w odniesieniu do tych przestępstw.
3. Ustawa europejska, o której mowa w ustępie 1, określa statut Prokuratury Europejskiej, warunki wypełniania jej funkcji, zasady proceduralne mające zastosowanie do jej działań, jak również warunki dopuszczalności dowodów oraz zasady sądowej kontroli czynności procesowych podjętych przez nią przy wypełnianiu jej funkcji.
4. Rada Europejska może, jednocześnie lub później, przyjąć decyzję europejską zmieniającą ustęp 1 w celu rozszerzenia uprawnień Prokuratury Europejskiej, aby obejmowały poważne przestępstwa o wymiarze transgranicznym oraz odpowiednio zmieniającą ustęp 2 w odniesieniu do sprawców i współsprawców poważnych przestępstw, dotyczących więcej niż jedno Państwo Członkowskie. Rada Europejska stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego i po konsultacji z Komisją.

SEKCJA 5

WSPÓŁPRACA POLICYJNA

Artykuł III-275

1. Unia rozwija współpracę policyjną obejmującą wszystkie właściwe organy Państw Członkowskich, w tym służby policji, służby celne oraz inne organy ścigania wyspecjalizowane w zapobieganiu, wykrywaniu i ściganiu przestępstw.
2. Do celów ustępu 1, ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą ustanowić środki dotyczące:
 - a) gromadzenia, przechowywania, przetwarzania, analizowania i wymiany istotnych informacji,
 - b) wspierania szkolenia pracowników i współpracy w zakresie wymiany pracowników oraz wyposażenia i badań w dziedzinie kryminalistyki,
 - c) wspólnych technik śledczych dotyczących wykrywania poważnych form przestępczości zorganizowanej.
3. Ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa Rady może ustanowić środki dotyczące współpracy operacyjnej między organami, o których mowa w niniejszym artykule. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

ARTYKUŁ III-276

1. Zadaniem Europolu jest wspieranie i wzmocnianie działań organów policyjnych i innych organów ścigania Państw Członkowskich, jak również ich wzajemnej współpracy w zapobieganiu i zwalczaniu poważnej przestępczości dotykającej dwa lub więcej Państw Członkowskich, terroryzmu oraz form przestępczości naruszających wspólne interesy objęte polityką Unii.
2. Ustawy europejskie określają strukturę, funkcjonowanie oraz zakres działań i zadań Europolu. Zadania te mogą obejmować:
 - a) gromadzenie, przechowywanie, przetwarzanie, analizę i wymianę informacji, przekazywanych zwłaszcza przez organy Państw Członkowskich, państw trzecich lub instytucji spoza Unii,
 - b) koordynowanie, organizowanie i prowadzenie działań dochodzeniowych i operacyjnych realizowanych wspólnie z właściwymi organami Państw Członkowskich lub w ramach wspólnych zespołów dochodzeniowych, w miarę potrzeb w powiązaniu z Eurojust.

Ustawy europejskie określają również procedury kontroli działań Europolu przez Parlament Europejski, w której uczestniczą parlamenty narodowe .

3. Działania operacyjne Europolu są prowadzone w powiązaniu i w porozumieniu z organami Państwa lub Państw Członkowskich, których terytorium obejmują. Użycie środków przymusu należy do wyłącznej kompetencji właściwych organów krajowych.

ARTYKUŁ III-277

Ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa Rady określa warunki i granice, w jakich właściwe organy Państw Członkowskich, o których mowa w artykułach III-270 i III-275, mogą podejmować działania na terytorium innego Państwa Członkowskiego, w powiązaniu i za zgodą organów tego Państwa. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

ROZDZIAŁ V

DZIEDZINY, W KTÓRYCH UNIA MOŻE PODEJMOWAĆ DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE, KOORDYNUJĄCE LUB UZUPEŁNIAJĄCE

SEKCJA 1

ZDROWIE PUBLICZNE

ARTYKUŁ III-278

1. Przy określaniu i wprowadzaniu w życie wszystkich polityk i działań Unii zapewnia się wysoki poziom ochrony zdrowia ludzkiego.

Działanie Unii, które uzupełnia polityki krajowe, ukierunkowane jest na poprawę zdrowia publicznego jak również zapobieganie chorobom i dolegliwościom ludzkim oraz usuwanie źródeł zagrożeń dla zdrowia fizycznego i umysłowego. Działanie to obejmuje:

- a) zwalczanie epidemii, poprzez wspieranie badań nad ich przyczynami, sposobami ich rozprzestrzeniania się oraz zapobiegania im, jak również informacji i edukacji zdrowotnej,
- b) monitorowanie poważnych transgranicznych zagrożeń dla zdrowia, wczesne ostrzeżenie w przypadku takich zagrożeń oraz ich zwalczanie.

Unia uzupełnia działanie Państw Członkowskich w celu zmniejszenia szkodliwych dla zdrowia skutków narkomanii, włącznie z informacją i profilaktyką.

2. Unia zachęca do współpracy między Państwami Członkowskimi w dziedzinach, o których mowa w niniejszym artykule oraz, jeżeli to konieczne, wspiera ich działania. Unia zachęca w szczególności do współpracy między Państwami Członkowskimi w celu zwiększenia komplementarności ich usług zdrowotnych w regionach transgranicznych.

Państwa Członkowskie, w powiązaniu z Komisją, koordynują między sobą własne polityki i programy w dziedzinach określonych w ustępie 1. Komisja może podjąć, w ścisłym kontakcie z Państwami Członkowskimi, każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia tej koordynacji, w szczególności, poprzez inicjatywy mające na celu określenie kierunków i wskaźników, organizowanie wymiany najlepszych praktyk i przygotowanie elementów niezbędnych dla prowadzenia okresowego nadzoru i oceny. Parlament Europejski jest w pełni informowany.

3. Unia i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy w dziedzinie zdrowia publicznego z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi.

4. Na zasadzie odstępstwa od artykułu I-12 ustęp 5, i artykułu I-17 lit. a), oraz zgodnie z artykułem I-14 ustęp 2 lit. k), ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe przyczyniają się do osiągnięcia celów, o których mowa w niniejszym artykule, ustanawiając następujące środki w celu rozwiązania wspólnych problemów w dziedzinie bezpieczeństwa:

- a) środki ustanawiające wysokie standardy jakości i bezpieczeństwa organów i substancji pochodzenia ludzkiego, krwi i pochodnych krwi; środki te nie stanowią przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymaniu lub ustanawianiu bardziej rygorystycznych środków ochronnych,
- b) środki w dziedzinach weterynaryjnej i fitosanitarnej, mające bezpośrednio na celu ochronę zdrowia publicznego,
- c) środki ustanawiające wysokie standardy jakości i bezpieczeństwa produktów leczniczych i wyrobów medycznych,
- d) środki dotyczące monitorowania poważnych transgranicznych zagrożeń dla zdrowia, wczesnego ostrzegania w przypadku takich zagrożeń oraz ich zwalczania.

Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

5. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą również ustanowić środki zachęcające, zmierzające do ochrony i poprawy zdrowia ludzkiego, a w szczególności zwalczania epidemii transgranicznych, jak również środki, których bezpośrednim celem jest ochrona zdrowia publicznego w związku z tytoniem i nadużywaniem alkoholu, z wyłączeniem harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

6. Do celów niniejszego artykułu, Rada, na wniosek Komisji, może również przyjąć zalecenia.

7. Działanie Unii jest prowadzone w poszanowaniu odpowiedzialności Państw Członkowskich w zakresie określania ich polityki dotyczącej zdrowia, jak również organizacji i świadczenia usług zdrowotnych i opieki medycznej. Do obowiązków Państw Członkowskich należy zarządzanie usługami zdrowotnymi i opieką medyczną, a także podział środków, które zostały im przyznane. Środki, o których mowa w ustępie 4 lit. a), nie naruszają przepisów krajowych dotyczących pozyskiwania organów i krwi lub ich wykorzystywania do celów medycznych.

SEKCJA 2

PRZEMYSŁ

ARTYKUŁ III-279

1. Unia i Państwa Członkowskie czuwają nad zapewnieniem warunków niezbędnych dla konkurencyjności przemysłu Unii.

W tym celu, zgodnie z systemem wolnych i konkurencyjnych rynków, ich działania zmierzają do:

- a) przyspieszenia dostosowania przemysłu do zmian strukturalnych,
- b) wspierania środowiska sprzyjającego inicjatywom i rozwojowi przedsiębiorstw w całej Unii, a zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw,

- c) wspierania środowiska sprzyjającego współpracy między przedsiębiorstwami,
- d) sprzyjania lepszemu wykorzystaniu potencjału przemysłowego polityk innowacyjnych, badań i rozwoju technologicznego.

2. Państwa Członkowskie, w powiązaniu z Komisją, konsultują się ze sobą oraz, w miarę potrzeby, koordynują swoje działania. Komisja może podjąć każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia tej koordynacji, w szczególności inicjatywy mające na celu określenie kierunków i wskaźników, organizowanie wymiany najlepszych praktyk i przygotowanie elementów niezbędnych dla prowadzenia okresowego nadzoru i oceny. Parlament Europejski jest w pełni informowany.

3. Unia przyczynia się do realizacji celów, o których mowa w ustępie 1 przez polityki i działania, które prowadzi na podstawie innych postanowień Konstytucji. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mogą ustanowić szczególne środki przeznaczone na wsparcie działań podjętych w Państwach Członkowskich, służących realizacji celów, o których mowa w ustępie 1, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Niniejsza sekcja nie stanowi podstawy do wprowadzenia przez Unię jakiegokolwiek środka, który mógłby prowadzić do zakłócenia konkurencji, bądź który zawiera przepisy podatkowe lub przepisy odnoszące się do praw i interesów pracowników najemnych.

SEKCJA 3

KULTURA

ARTYKUŁ III-280

1. Unia przyczynia się do rozkwitu kultur Państw Członkowskich, w poszanowaniu ich różnorodności narodowej i regionalnej, równocześnie podkreślając znaczenie wspólnego dziedzictwa kulturowego.
2. Działanie Unii zmierza do zachęcenia do współpracy między Państwami Członkowskimi oraz, jeżeli to niezbędne, do wspierania i uzupełniania ich działań w następujących dziedzinach:
 - a) pogłębiania wiedzy oraz upowszechniania kultury i historii narodów europejskich,
 - b) zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim,
 - c) niehandlowej wymiany kulturalnej,
 - d) twórczości artystycznej i literackiej, włącznie z sektorem audiowizualnym.
3. Unia i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy w dziedzinie kultury z państwami trzecimi oraz z właściwymi organizacjami międzynarodowymi, w szczególności z Radą Europy.
4. Unia uwzględnia aspekty kulturalne w swoim działaniu na podstawie innych postanowień Konstytucji, zwłaszcza w celu poszanowania i popierania różnorodności jej kultur.

5. Aby przyczynić się do realizacji celów, o których mowa w niniejszym artykule:
- a) ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają działania zachęcające, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów,
 - b) Rada na wniosek Komisji wydaje zalecenia.

SEKCJA 4

TURYSTYKA

Artykuł III-281

1. Unia uzupełnia działania Państw Członkowskich w sektorze turystycznym, w szczególności poprzez wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw Unii w tym sektorze.

W tym celu działania Unii skierowane są na:

- a) zachęcanie do tworzenia korzystnego środowiska dla rozwoju przedsiębiorstw w tym sektorze,
- b) wspieranie współpracy między Państwami Członkowskimi, w szczególności poprzez wymianę dobrych praktyk.

2. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają szczególne środki przeznaczone do uzupełnienia działań podejmowanych w Państwach Członkowskich służących realizacji celów, o których mowa w niniejszym artykule, z wyłączeniem jakiejkolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

SEKCJA 5

EDUKACJA, MŁODZIEŻ, SPORT I KSZTAŁCENIE ZAWODOWE

ARTYKUŁ III-282

1. Unia przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości, poprzez zachęcanie do współpracy między Państwami Członkowskimi oraz, jeżeli to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działań. Unia w pełni szanuje odpowiedzialność Państw Członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również ich różnorodność kulturową i językową.

Unia przyczynia się do wspierania europejskich przedsięwzięć w zakresie sportu, uwzględniając jego szczególny charakter, jego struktury oparte na zasadzie dobrowolności oraz uwzględniając jego funkcję społeczną i edukacyjną.

Działanie Unii zmierza do:

- a) rozwoju wymiaru europejskiego w edukacji, zwłaszcza przez nauczanie i upowszechnianie języków Państw Członkowskich,

- b) sprzyjania mobilności studentów i nauczycieli, między innymi poprzez zachęcanie do akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów,
- c) promowania współpracy między placówkami edukacyjnymi,
- d) rozwoju wymiany informacji i doświadczeń w kwestiach wspólnych dla systemów edukacyjnych Państw Członkowskich,
- e) sprzyjania rozwojowi wymiany młodzieży i instruktorów społeczno-edukacyjnych, a także zachęcania młodzieży do uczestnictwa w demokratycznym życiu Europy,
- f) popierania rozwoju kształcenia na odległość,
- g) rozwoju europejskiego wymiaru sportu, przez popieranie uczciwości i dostępności we współzawodnictwie sportowym oraz współpracy między organizacjami odpowiedzialnymi za sport, jak również przez ochronę integralności fizycznej i psychicznej sportowców, w szczególności młodych sportowców.

2. Unia i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy w dziedzinie edukacji i sportu z państwami trzecimi oraz z właściwymi organizacjami międzynarodowymi, zwłaszcza z Radą Europy.

3. Aby przyczynić się do realizacji celów określonych w niniejszym artykule:

- a) ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają działania zachęcające, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

- b) Rada na wniosek Komisji wydaje zalecenia.

ARTYKUŁ III-283

1. Unia realizuje politykę kształcenia zawodowego, która wspiera i uzupełnia działania Państw Członkowskich, w pełni szanując odpowiedzialność Państw Członkowskich za treść i organizację kształcenia zawodowego.

Działanie Unii zmierza do:

- a) ułatwienia przystosowania się do zmian w przemyśle, zwłaszcza przez kształcenie zawodowe i przekwalifikowanie,
 - b) poprawy kształcenia zawodowego wstępnego i ustawicznego w celu ułatwienia integracji zawodowej i reintegracji z rynkiem pracy,
 - c) ułatwienia dostępu do kształcenia zawodowego i sprzyjanie mobilności instruktorów i kształcących się, zwłaszcza młodzieży,
 - d) pobudzania współpracy edukacyjnej między placówkami edukacyjnymi i kształcenia zawodowego a przedsiębiorstwami,
 - e) rozwoju wymiany informacji i doświadczeń w kwestiach wspólnych dla systemów kształcenia Państw Członkowskich.
2. Unia i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi w dziedzinie kształcenia zawodowego.

3. Aby przyczynić się do realizacji celów, o których mowa w niniejszym artykule:
 - a) ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają niezbędne środki, z wyłączeniem jakiejkolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Komitetem Regionów i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym,
 - b) Rada na wniosek Komisji wydaje zalecenia.

SEKCJA 6

OBRONA CYWILNA

ARTYKUŁ III-284

1. Unia zachęca do współpracy między Państwami Członkowskimi w celu zwiększenia skuteczności systemów zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom spowodowanym przez człowieka i ochrony przed nimi.

Działanie Unii zmierza do:

- a) wspierania i uzupełniania działań Państw Członkowskich na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym w zakresie zapobiegania zagrożeniom, przygotowania personelu obrony cywilnej w Państwach Członkowskich i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy spowodowane przez człowieka wewnątrz Unii,

- b) wspierania szybkiej i skutecznej współpracy operacyjnej krajowych służb obrony cywilnej wewnątrz Unii,
- c) wspierania spójności międzynarodowych działań w zakresie obrony cywilnej.

2. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają niezbędne środki przyczyniające się do realizacji celów, o których mowa w ustępie 1, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

SEKCJA 7

WSPÓLPRACA ADMINISTRACYJNA

ARTYKUŁ III-285

1. Skuteczne wdrażanie prawa Unii przez Państwa Członkowskie mające istotne znaczenie dla dobrego funkcjonowania Unii jest uznawane za sprawę będącą przedmiotem wspólnego zainteresowania.

2. Unia może wspierać wysiłki Państw Członkowskich w celu poprawy ich zdolności administracyjnej do wdrażania prawa Unii. Działanie to może polegać w szczególności na ułatwianiu wymiany informacji i urzędników służby cywilnej oraz wspieraniu programów szkolenia. Żadne Państwo Członkowskie nie jest zobowiązane do korzystania z tego wsparcia. Ustawy europejskie ustanawiają niezbędne w tym celu środki, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

3. Niniejszy artykuł nie narusza zobowiązań Państw Członkowskich do wdrażania prawa Unii ani prerogatyw i obowiązków Komisji. Nie narusza również pozostałych postanowień Konstytucji przewidujących współpracę administracyjną między Państwami Członkowskimi oraz między nimi i Unią.

TYTUŁ IV

STOWARZYSZENIE KRAJÓW I TERYTORIÓW ZAMORSKICH

ARTYKUŁ III-286

1. Kraje i terytoria pozaeuropejskie, które utrzymują szczególne stosunki z Danią, Francją, Niderlandami i Zjednoczonym Królestwem, są stowarzyszone z Unią. Lista tych krajów i terytoriów (zwanym dalej „krajami i terytoriami”) zawarta jest w załączniku II.

Niniejszy tytuł ma zastosowanie do Grenlandii, z zastrzeżeniem szczególnych postanowień zawartych w Protokole w sprawie szczególnych ustaleń dla Grenlandii.

2. Celem stowarzyszenia jest wspieranie rozwoju gospodarczego i społecznego krajów i terytoriów oraz ustanowienie ścisłych stosunków gospodarczych między nimi i Unią.

Stowarzyszenie służy przede wszystkim sprzyjaniu interesom i pomyślności mieszkańców tych krajów i terytoriów, w sposób prowadzący je do rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego, do czego dążą.

ARTYKUŁ III-287

Stowarzyszenie ma następujące cele:

- a) Państwa Członkowskie stosują w wymianie handlowej z krajami i terytoriami takie same warunki, jakie stosują między sobą na podstawie Konstytucji,
- b) każdy kraj lub terytorium stosuje w swej wymianie handlowej z Państwami Członkowskimi oraz innymi krajami i terytoriami takie same warunki, jakie stosuje względem państwa europejskiego, z którym utrzymuje szczególne stosunki,
- c) Państwa Członkowskie przyczyniają się do inwestycji, których wymaga stopniowy rozwój tych krajów i terytoriów,
- d) w odniesieniu do inwestycji finansowanych przez Unię, udział w przetargach i dostawach jest otwarty na równych warunkach dla wszystkich osób fizycznych i prawnych, które mają przynależność Państwa Członkowskiego lub jednego z krajów i terytoriów,
- e) w stosunkach między Państwami Członkowskimi oraz krajami i terytoriami prawo przedsiębiorczości obywateli i spółek jest regulowane zgodnie z postanowieniami tytułu III, rozdziału I, sekcji 2, podsekcji 2 dotyczącej swobody przedsiębiorczości oraz w zastosowaniu procedur przewidzianych w tej podsekcji, jak również na niedyskryminacyjnych podstawach, z zastrzeżeniem aktów przyjętych na mocy artykułu III-291.

ARTYKUŁ III-288

1. Cła na przywóz do Państw Członkowskich towarów pochodzących z krajów i terytoriów są zakazane tak jak cła między Państwami Członkowskimi zgodnie z Konstytucją.
2. Cła na przywóz do każdego kraju lub terytorium z Państw Członkowskich lub z innego kraju lub terytorium są zakazane zgodnie z artykułem III-151 ustęp 4.
3. Kraje i terytoria mogą jednak nakładać cła odpowiadające potrzebom ich rozwoju i uprzemysłowienia lub cła o charakterze fiskalnym, mające na celu zasilanie ich budżetu.

Cła określone w pierwszym akapicie nie mogą przewyższać poziomu ceł nałożonych na przywóz produktów pochodzących z Państwa Członkowskiego, z którym każdy kraj lub terytorium utrzymuje szczególne stosunki.

4. Ustęp 2 nie ma zastosowania do krajów i terytoriów, które z racji ich szczególnych zobowiązań międzynarodowych, którymi są związane, stosują już niedyskryminacyjną taryfę celną.
5. Ustanowienie lub zmiana ceł nałożonych na towary przywożone do krajów i terytoriów nie może powodować faktycznej lub prawnej, bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji między przywozem z różnych Państw Członkowskich.

ARTYKUŁ III-289

Jeżeli poziom ceł mających zastosowanie do towarów pochodzących z państwa trzeciego przy przywozie do kraju lub na terytorium może, uwzględniając zastosowanie artykułu III-288 ustęp 1, spowodować zakłócenia w handlu ze szkodą dla Państwa Członkowskiego, może ono żądać od Komisji przedstawienia innym Państwom Członkowskim środków niezbędnych do zaradzenia tej sytuacji.

ARTYKUŁ III-290

Z zastrzeżeniem postanowień dotyczących zdrowia publicznego, bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego, swoboda przepływu pracowników z krajów i terytoriów do Państw Członkowskich oraz z Państw Członkowskich do krajów i terytoriów jest uregulowana przez akty przyjęte zgodnie z artykułem III-291.

ARTYKUŁ III-291

Rada, na wniosek Komisji, przyjmuje jednomyślnie, na podstawie doświadczeń nabytych w ramach stowarzyszenia krajów i terytoriów z Unią, ustawy europejskie, europejskie ustawy ramowe, rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie określające sposoby i procedurę stowarzyszenia krajów i terytoriów z Unią. Ustawy europejskie i europejskie ustawy ramowe są przyjmowane po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

TYTUŁ V

DZIAŁANIA ZEWNĘTRZNE UNII

ROZDZIAŁ I

POSTANOWIENIA O ZASTOSOWANIU OGÓLNYM

ARTYKUŁ III-292

1. W swych działaniach na arenie międzynarodowej Unia opiera się na zasadach, które leżą u podstaw jej utworzenia, rozwoju i rozszerzenia oraz które zamierza wspierać na świecie: demokracji, państwa prawnego, powszechności i niepodzielności praw człowieka i podstawowych wolności, poszanowania godności ludzkiej, zasad równości i solidarności oraz poszanowania zasad Karty Narodów Zjednoczonych oraz prawa międzynarodowego.

Unia dąży do rozwijania stosunków i budowania partnerstwa z państwami trzecimi, organizacjami międzynarodowymi, regionalnymi lub światowymi, które również przyjęły zasady, o których mowa w pierwszym akapicie. Sprzyja ona wielostronnym rozwiązaniom wspólnych problemów, w szczególności w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych.

2. Unia określa i prowadzi wspólne polityki i działania, działa również na rzecz osiągnięcia wysokiego stopnia współpracy we wszelkich dziedzinach stosunków międzynarodowych, w celu:

- a) ochrony swych wspólnych wartości, podstawowych interesów, bezpieczeństwa, niezależności i integralności,

- b) umacniania i wspierania demokracji, państwa prawnego, praw człowieka i zasad prawa międzynarodowego,
- c) utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i umacniania bezpieczeństwa międzynarodowego zgodnie z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych, jak również z zasadami Aktu końcowego z Helsinek oraz celami Karty Paryskiej, włączając te, które dotyczą granic zewnętrznych,
- d) wspierania trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego oraz w zakresie środowiska naturalnego państw rozwijających się, przyjmąwszy za nadrzędny cel likwidację ubóstwa,
- e) zachęcania wszystkich państw do integracji w ramach gospodarki światowej, również drogą stopniowej eliminacji ograniczeń w handlu międzynarodowym,
- f) przyczyniania się do opracowywania międzynarodowych środków służących ochronie i poprawie stanu środowiska naturalnego oraz trwałego zarządzania światowymi zasobami naturalnymi, w celu zapewnienia trwałego rozwoju,
- g) niesienia pomocy narodom, państwom i regionom w usuwaniu skutków klęsk żywiołowych lub katastrof spowodowanych przez człowieka;
- h) wspierania międzynarodowego systemu opartego na silniejszej współpracy wielostronnej i na dobrym zarządzaniu na poziomie światowym.

3. Unia szanuje zasady i dąży do osiągnięcia celów, o których mowa w ustępach 1 i 2, przy opracowywaniu i wprowadzaniu w życie różnych dziedzin jej zewnętrznych działań objętych niniejszym tytułem oraz aspektów zewnętrznych innych polityk Unii.

Unia zapewnia spójność różnych dziedzin jej działania zewnętrznego oraz ich spójność z innymi politykami. Rada i Komisja, wspomagane przez ministra spraw zagranicznych Unii, zapewniają tę spójność oraz współpracują w tym celu.

ARTYKUŁ III-293

1. W oparciu o zasady i cele wymienione w artykule III-292, Rada Europejska określa strategiczne interesy i cele Unii.

Decyzje europejskie Rady Europejskiej w sprawie strategicznych interesów i celów Unii dotyczą wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz innych dziedzin zewnętrznych działań Unii. Decyzje te mogą dotyczyć stosunków Unii z określonym państwem lub regionem albo danego tematu. Określają one ich czas trwania oraz środki, które mają zostać udostępnione przez Unię i Państwa Członkowskie.

Rada Europejska stanowi jednomyślnie na zalecenie Rady, która przyjmuje je na warunkach przewidzianych dla każdej dziedziny. Decyzje europejskie Rady Europejskiej są wprowadzane w życie zgodnie z procedurami przewidzianymi w Konstytucji.

2. Minister spraw zagranicznych Unii w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz Komisja w innych dziedzinach działania zewnętrznego, mogą przedkładać Radzie wspólne wnioski.

ROZDZIAŁ II

WSPÓLNA POLITYKA ZAGRANICZNA I BEZPIECZEŃSTWA

SEKCJA 1

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ARTYKUŁ III-294

1. W ramach zasad i celów jej zewnętrznego działania, Unia określa i realizuje wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, obejmującą wszystkie dziedziny polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.
2. Państwa Członkowskie wspierają, aktywnie i bez zastrzeżeń, wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa w duchu lojalności i wzajemnej solidarności.

Państwa Członkowskie działają zgodnie na rzecz umacniania i rozwijania wzajemnej solidarności politycznej. Powstrzymują się od wszelkich działań, które byłyby sprzeczne z interesami Unii lub mogłyby zaszkodzić jej skuteczności jako spójnej sile w stosunkach międzynarodowych.

Rada i minister spraw zagranicznych Unii czuwają nad poszanowaniem tych zasad.

3. Unia prowadzi wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa poprzez:
 - a) określanie ogólnych wytycznych,

- b) przyjmowanie decyzji europejskich określających:
 - i) działania, które powinny być podjęte przez Unię,
 - ii) stanowiska, które powinny być podjęte przez Unię,
 - iii) zasady wykonania decyzji europejskich, o których mowa w punktach i) oraz ii),
- c) umacnianie systematycznej współpracy między Państwami Członkowskimi w prowadzeniu ich polityki.

ARTYKUŁ III-295

1. Rada Europejska określa ogólne wytyczne wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, łącznie ze sprawami mającymi wpływ na kwestie obronne.

Jeżeli wymaga tego sytuacja międzynarodowa, przewodniczący Rady Europejskiej zwołuje nadzwyczajne posiedzenie Rady Europejskiej w celu określenia strategicznych kierunków polityki Unii w obliczu takiej sytuacji.

2. Rada przyjmuje decyzje europejskie niezbędne do określenia i realizacji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa na podstawie ogólnych wytycznych i strategicznych kierunków określonych przez Radę Europejską.

ARTYKUŁ III-296

1. Minister spraw zagranicznych Unii, który przewodniczy Radzie do Spraw Zagranicznych, przyczynia się swoimi propozycjami do wypracowania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz zapewnia wykonanie decyzji europejskich przyjętych przez Radę Europejską i Radę.
2. Minister spraw zagranicznych Unii reprezentuje Unię w zakresie spraw odnoszących się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Prowadzi dialog ze stronami trzecimi w imieniu Unii oraz wyraża jej stanowisko w organizacjach międzynarodowych i na konferencjach międzynarodowych.
3. W wykonywaniu swojego mandatu, minister spraw zagranicznych Unii jest wspomagany przez Europejską Służbę Działań Zewnętrznych. Służba ta współpracuje ze służbami dyplomatycznymi Państw Członkowskich i składa się z urzędników odpowiednich departamentów Sekretariatu Generalnego Rady i Komisji, jak również z personelu delegowanego przez krajowe służby dyplomatyczne Państw Członkowskich. Organizacja i zasady funkcjonowania Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych określa decyzja europejska Rady. Rada stanowi na wniosek ministra spraw zagranicznych Unii po konsultacji z Parlamentem Europejskim i po uzyskaniu zgody Komisji.

ARTYKUŁ III-297

1. Jeżeli sytuacja międzynarodowa wymaga działania operacyjnego Unii, Rada przyjmuje niezbędne decyzje europejskie. Decyzje te określają cele, zakres i środki, które mają być oddane do dyspozycji Unii, a także, w miarę potrzeb, czas trwania i warunki realizacji działania.

Jeżeli nastąpiła zmiana okoliczności mająca wyraźny wpływ na kwestię stanowiącą przedmiot takiej decyzji europejskiej, Rada dokonuje przeglądu zasad i celów takiej decyzji oraz przyjmuje niezbędne decyzje europejskie.

2. Decyzje europejskie, o których mowa w ustępie 1, wiążą Państwa Członkowskie w odniesieniu do zajmowanych przez nie stanowisk i prowadzonych działań.
3. O wszelkich zamiarach zajęcia krajowego stanowiska lub podjęcia jakiegokolwiek krajowego działania w zastosowaniu decyzji europejskiej, o której mowa w ustępie 1, dane Państwo Członkowskie informuje w takim czasie, aby możliwe było, w razie potrzeby, wcześniejsze przeprowadzenie uzgodnień w Radzie. Obowiązek wcześniejszego poinformowania nie dotyczy środków stanowiących jedynie transpozycję takiej decyzji na płaszczyźnie krajowej.
4. W przypadku bezwzględnej konieczności wynikającej z rozwoju sytuacji i wobec braku rewizji decyzji europejskiej, o której mowa w ustępie 1, Państwa Członkowskie mogą podjąć w trybie pilnym niezbędne środki, uwzględniając ogólne cele takiej decyzji. Państwo Członkowskie, które podejmuje takie środki, informuje o nich niezwłocznie Radę.
5. W przypadku poważnych trudności w wykonaniu decyzji europejskiej przewidzianej w niniejszym artykule, Państwo Członkowskie powiadamia o nich Radę, która rozważa je i poszukuje właściwych rozwiązań. Nie mogą być one sprzeczne z celami działania ani szkodzić jego skuteczności.

ARTYKUŁ III-298

Rada przyjmuje decyzje europejskie, które określają stanowisko Unii wobec danego problemu o charakterze geograficznym lub przedmiotowym. Państwa Członkowskie zapewniają zgodność swych polityk krajowych ze stanowiskami Unii.

ARTYKUŁ III-299

1. Każde Państwo Członkowskie, minister spraw zagranicznych Unii lub minister spraw zagranicznych Unii przy wsparciu Komisji, mogą zwracać się do Rady z wszelkimi pytaniami dotyczącymi wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz przedkładać jej odpowiednio, inicjatywy lub wnioski.
2. W przypadkach wymagających szybkiej decyzji, minister spraw zagranicznych Unii zwołuje, z inicjatywy własnej lub na wniosek Państwa Członkowskiego, w ciągu 48 godzin lub - w razie bezwzględnej potrzeby - w krótszym terminie, nadzwyczajne posiedzenie Rady.

ARTYKUŁ III-300

1. Decyzje europejskie, o których mowa w niniejszym rozdziale, Rada przyjmuje stanowiąc jednomyślnie.

Każdy członek Rady, który wstrzymuje się od głosu, może jednocześnie złożyć formalne oświadczenie. W takim przypadku nie jest on zobowiązany do wykonania decyzji europejskiej, ale akceptuje, że decyzja ta wiąże Unię. W duchu wzajemnej solidarności dane Państwo Członkowskie powstrzymuje się od wszelkich działań, które mogłyby być sprzeczne lub utrudnić działania Unii podejmowane na podstawie tej decyzji. Pozostałe Państwa Członkowskie szanują jego stanowisko. Decyzja nie zostaje przyjęta, jeżeli członkowie Rady, którzy złożyli oświadczenie w związku ze wstrzymaniem się od głosu, reprezentują co najmniej jedną trzecią Państw Członkowskich obejmujących co najmniej jedną trzecią ludności Unii.

2. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 1 Rada stanowi większością kwalifikowaną w sytuacji, gdy:

- a) przyjmuje decyzje europejskie określające działania lub stanowiska Unii, na podstawie decyzji europejskiej Rady Europejskiej dotyczącej strategicznych interesów i celów Unii, o której mowa w artykule III-293 ustęp 1,
- b) przyjmuje decyzję europejską określającą działania lub stanowiska Unii, zgodnie propozycją ministra spraw zagranicznych Unii, przedłożoną w wyniku specjalnego wniosku, który Rada Europejska skierowała do niego z własnej inicjatywy lub z inicjatywy ministra,
- c) przyjmuje decyzję europejską wykonującą decyzję europejską określającą działanie lub stanowisko Unii,
- d) przyjmuje decyzję europejską dotyczącą mianowania specjalnego przedstawiciela zgodnie z artykułem III-302.

Głosowanie nie dochodzi do skutku, jeżeli członek Rady oświadcza, że z istotnych względów polityki krajowej, które musi określić, zamierza się sprzeciwić przyjęciu decyzji przyjmowanej większością kwalifikowaną. Minister spraw zagranicznych Unii poszukuje, w ścisłej konsultacji z zainteresowanym Państwem Członkowskim, odpowiedniego dla tego Państwa Członkowskiego rozwiązania. Jeżeli rozwiązanie nie zostanie znalezione, Rada stanowiąc większością kwalifikowaną może wnieść o przedłożenie tej sprawy Radzie Europejskiej w celu przyjęcia jednomyślnie decyzji europejskiej.

3. Zgodnie z artykułem I-40 ustęp 7 Rada Europejska może jednomyślnie przyjąć decyzję europejską, która przewiduje, że Rada stanowi większością kwalifikowaną w sytuacjach innych niż te, o których mowa w ustępie 2 niniejszego artykułu.

4. Ustępy 2 i 3 nie stosują się do decyzji mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne.

ARTYKUŁ III-301

1. Jeżeli Rada Europejska lub Rada określiły wspólne podejście Unii w rozumieniu artykułu I-40 ustęp 5, minister spraw zagranicznych Unii i ministrowie spraw zagranicznych Państw Członkowskich koordynują swoją działalność w Radzie.
2. Misje dyplomatyczne Państw Członkowskich i delegatury Unii w państwach trzecich i w organizacjach międzynarodowych współpracują ze sobą, przyczyniając się do formułowania i wprowadzania w życie wspólnego podejścia, o którym mowa w ustępie 1.

ARTYKUŁ III-302

Rada może mianować, zgodnie z propozycją ministra spraw zagranicznych Unii specjalnego przedstawiciela, któremu powierza się mandat w odniesieniu do poszczególnych kwestii politycznych. Specjalny przedstawiciel w sprawowaniu swojego mandatu podlega ministrowi.

ARTYKUŁ III-303

Unia może zawierać umowy z jednym lub z większą liczbą państw lub z organizacjami międzynarodowymi w dziedzinach objętych niniejszym rozdziałem.

ARTYKUŁ III-304

1. Minister spraw zagranicznych Unii konsultuje się z Parlamentem Europejskim i informuje Parlament Europejski zgodnie z artykułem I-40 ustęp 8 oraz artykułem I-41 ustęp 8. Czuwa on nad tym, aby poglądy Parlamentu Europejskiego zostały należycie uwzględnione. Specjalni przedstawiciele mogą uczestniczyć w informowaniu Parlamentu Europejskiego.
2. Parlament Europejski może kierować do Rady i ministra spraw zagranicznych Unii pytania lub formułować pod ich adresem zalecenia. Dwa razy w roku przeprowadza on debatę o postępach w realizacji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, w tym wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

Artykuł III-305

1. Państwa Członkowskie koordynują swe działania w organizacjach międzynarodowych i na konferencjach międzynarodowych, podtrzymując na tym forum stanowiska Unii. Koordynację tę zapewnia minister spraw zagranicznych Unii.

Jeżeli w organizacjach międzynarodowych lub na konferencjach międzynarodowych nie wszystkie Państwa Członkowskie są reprezentowane, uczestniczące Państwa Członkowskie podtrzymują stanowiska Unii.

2. Zgodnie z artykułem I-16 ustęp 2, Państwa Członkowskie reprezentowane w organizacjach międzynarodowych lub na konferencjach międzynarodowych, w których nie wszystkie Państwa Członkowskie uczestniczą, informują te ostatnie, jak również ministra spraw zagranicznych Unii, o wszelkich sprawach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.

Państwa Członkowskie, które są także członkami Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych, uzgadniają i wyczerpująco informują pozostałe Państwa Członkowskie, jak również ministra spraw zagranicznych Unii. Państwa Członkowskie, które są członkami Rady Bezpieczeństwa, przy wykonywaniu swoich funkcji będą bronić stanowisk i interesów Unii, bez uszczerbku dla ich zobowiązań wynikających z Karty Narodów Zjednoczonych.

Jeżeli Unia określiła stanowisko w kwestii wpisanej do porządku obrad Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych, Państwa Członkowskie, które zasiadają w Radzie Bezpieczeństwa wnoszą o przedstawienie stanowiska Unii przez ministra spraw zagranicznych Unii.

Artykuł III-306

Misje dyplomatyczne i konsularne Państw Członkowskich oraz delegatury Unii w państwach trzecich i na konferencjach międzynarodowych, a także ich przedstawicielstwa w organizacjach międzynarodowych współpracują ze sobą w celu zapewnienia przestrzegania i wykonania decyzji europejskich określających stanowiska i działania Unii przyjętych na mocy niniejszego rozdziału. Umacniają one współpracę, wymieniając informacje i dokonując wspólnych ocen.

Przyczyniają się one do wprowadzania w życie prawa obywateli europejskich do ochrony na terytorium państw trzecich, o którym mowa w artykule I-10 ustęp 2 lit. c), oraz środków podjętych zgodnie z artykułem III-127.

Artykuł III-307

1. Bez uszczerbku dla postanowień artykułu III-344, Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa obserwuje sytuację międzynarodową w dziedzinach objętych wspólną polityką zagraniczną i bezpieczeństwa oraz przyczynia się do określania polityk, wydając opinie dla Rady, na jej wniosek, na wniosek ministra spraw zagranicznych lub z inicjatywy własnej. Czuwa również nad realizacją uzgodnionych polityk, bez uszczerbku dla kompetencji ministra spraw zagranicznych Unii.

2. W zakresie objętym niniejszym rozdziałem, Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa, sprawuje, pod kierunkiem Rady i ministra spraw zagranicznych Unii, kontrolę polityczną i kierownictwo strategiczne nad operacjami zarządzania kryzysami, o których mowa w artykule III-309.

Rada może upoważnić Komitet do podjęcia, w celu i na czas trwania operacji zarządzania kryzysami, określonych przez Radę, odpowiednich środków dotyczących kontroli politycznej i kierownictwa strategicznego nad operacją.

Artykuł III-308

Realizacja wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa nie narusza stosowania procedur oraz zakresu uprawnień instytucji przewidzianych w Konstytucji do wykonywania kompetencji Unii, o których mowa w artykułach I-13 - I-15 i w artykule I-17.

Wprowadzanie w życie polityk o których mowa w tych artykułach, także nie narusza stosowania procedur oraz zakresu uprawnień instytucji przewidzianych w Konstytucji do wykonywania kompetencji Unii na podstawie niniejszego rozdziału.

SEKCJA 2

WSPÓLNA POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY

ARTYKUŁ III-309

1. Misje, o których mowa w artykule I-41 ustęp 1, przy prowadzeniu których Unia może użyć środków wojskowych i cywilnych, obejmują wspólne działania rozbrojeniowe, misje humanitarne i ratunkowe, misje wojskowego doradztwa i wsparcia, misje zapobiegania konfliktom i utrzymywania pokoju oraz misje służące zarządzaniu kryzysami, w tym przywracaniu pokoju i stabilizacji sytuacji po konfliktach. Misje te mogą przyczyniać się do walki z terroryzmem, w tym poprzez wspieranie państw trzecich w zwalczaniu terroryzmu na ich terytoriach.
2. Rada przyjmuje decyzje europejskie dotyczące misji w rozumieniu ustępu 1, określające ich cel i zakres oraz ogólne warunki ich przeprowadzania. Minister spraw zagranicznych Unii, pod kierunkiem Rady oraz w ścisłym i stałym porozumieniu z Komitetem Politycznym i Bezpieczeństwa, zapewnia koordynację cywilnych i wojskowych aspektów tych misji.

Artykuł III-310

1. W ramach decyzji europejskich przyjmowanych na podstawie artykułu III-309, Rada może powierzyć przeprowadzenie misji grupie Państw Członkowskich, które wyrażą taką wolę i które dysponują potencjałem wymaganym dla tej misji. Te Państwa Członkowskie, wspólnie z ministrem spraw zagranicznych Unii, uzgadniają między sobą sposób zarządzania misją.

2. Państwa Członkowskie uczestniczące w misji informują regularnie Radę o jej przebiegu z własnej inicjatywy lub na wniosek innego Państwa Członkowskiego. Jeżeli wykonanie misji spowoduje powstanie istotnych konsekwencji lub jeżeli wymaga zmiany celu, zakresu i warunków misji określonych w decyzjach europejskich, o których mowa w ustępie 1 uczestniczące Państwa Członkowskie niezwłocznie informują o tym Radę. W takich przypadkach Rada przyjmuje niezbędne decyzje europejskie.

ARTYKUŁ III-311

1. Agencja do spraw Rozwoju Zdolności Obronnych, Badań, Zakupów i Uzbrojenia (Europejska Agencja Obrony), ustanowiona w artykule I-41 ustęp 3 ma za zadanie, pod kierunkiem Rady:

- a) przyczyniać się do określania celów zdolności obronnych Państw Członkowskich i oceny wykonania zobowiązań podjętych przez Państwa Członkowskie w zakresie zdolności obronnych,
- b) wspierać harmonizację potrzeb operacyjnych i ustanowienie skutecznych i spójnych sposobów zamówień,
- c) zgłaszać wielostronne projekty dla osiągnięcia celów zdolności obronnych oraz zapewniać koordynację programów realizowanych przez Państwa Członkowskie i zarządzanie szczególnymi programami współpracy,
- d) wspierać badania nad technologiami obronnymi oraz koordynować i planować wspólne działania badawcze i studia nad rozwiązaniami technicznymi odpowiadającymi przyszłym wymaganiom operacyjnym,

- e) przyczyniać się do określania, a w miarę potrzeby wprowadzania w życie wszelkich użytecznych środków wzmacniających podstawę przemysłową i technologiczną sektora obronnego oraz zwiększających efektywność wydatków wojskowych.

2. Europejska Agencja Obrony jest otwarta dla wszystkich Państw Członkowskich zamierzających uczestniczyć w jej pracach. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjmuje decyzję europejską określającą statut, siedzibę i zasady funkcjonowania Agencji. Decyzja ta uwzględnia poziom faktycznego uczestnictwa w działaniach Agencji. W ramach Agencji tworzy się specjalne grupy skupiające Państwa Członkowskie uczestniczące we wspólnych projektach. Agencja wykonuje swoje działania, w miarę potrzeby, w powiązaniu z Komisją.

ARTYKUŁ III-312

1. Państwa Członkowskie pragnące wziąć udział w stałej współpracy strukturalnej, o której mowa w artykule I-41 ustęp 6, które spełniają kryteria i które przyjęły zobowiązania w zakresie zdolności obronnych wymienione w Protokole w sprawie stałej współpracy strukturalnej, notyfikują swój zamiar Radzie i ministrowi spraw zagranicznych Unii.
2. W terminie trzech miesięcy od notyfikacji, o której mowa w ustępie 1, Rada przyjmuje decyzję europejską ustanawiającą stałą współpracę strukturalną i określającą listę uczestniczących Państw Członkowskich. Rada stanowi większością kwalifikowaną, po konsultacji z ministrem spraw zagranicznych Unii.
3. Każde Państwo Członkowskie, które na dalszym etapie pragnie wziąć udział w stałej współpracy strukturalnej, notyfikuje swój zamiar Radzie i ministrowi spraw zagranicznych Unii.

Rada przyjmuje decyzję europejską potwierdzającą udział zainteresowanego Państwa Członkowskiego, które spełnia kryteria i przyjmuje zobowiązania, o których mowa w artykułach 1 i 2 Protokołu w sprawie stałej współpracy strukturalnej. Rada stanowi większością kwalifikowaną, po konsultacji z ministrem spraw zagranicznych Unii. W głosowaniu biorą udział tylko członkowie Rady reprezentujący uczestniczące Państwa Członkowskie.

Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% członków Rady reprezentujących uczestniczące Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności tych Państw.

Mniejszość blokująca obejmuje co najmniej minimalną liczbę członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

4. Jeżeli uczestniczące Państwo Członkowskie przestało spełniać kryteria albo nie jest w stanie wypełniać zobowiązań, o których mowa w artykułach 1 i 2 Protokołu w sprawie stałej współpracy strukturalnej, Rada może przyjąć decyzję europejską zawieszającą udział zainteresowanego Państwa Członkowskiego.

Rada stanowi większością kwalifikowaną. W głosowaniu biorą udział tylko członkowie Rady reprezentujący uczestniczące Państwa Członkowskie, z wyjątkiem zainteresowanego Państwa Członkowskiego.

Większość kwalifikowaną stanowi co najmniej 55% członków Rady reprezentujących uczestniczące Państwa Członkowskie, obejmujące co najmniej 65% ludności tych Państw.

Mniejszość blokująca obejmuje co najmniej minimalną liczbę członków Rady reprezentujących więcej niż 35% ludności uczestniczących Państw Członkowskich, plus jeden członek, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

5. Każde uczestniczące Państwo Członkowskie, które pragnie wycofać się ze stałej współpracy strukturalnej notyfikuje swoją decyzję Radzie, która przyjmuje do wiadomości, że uczestnictwo zainteresowanego Państwa Członkowskiego we współpracy zakończyło się.

6. Decyzje europejskie i zalecenia Rady w ramach stałej współpracy strukturalnej, inne niż te przewidziane w ustępach 2 - 5 są przyjmowane jednomyślnie. Do celów niniejszego ustępu, jednomyślność stanowiona jest jedynie głosami przedstawicieli uczestniczących Państw Członkowskich.

SEKCJA 3

POSTANOWIENIA FINANSOWE

ARTYKUŁ III-313

1. Wydatki administracyjne ponoszone przez instytucje w związku z wykonywaniem niniejszego rozdziału są pokrywane z budżetu Unii.

2. Wydatki operacyjne ponoszone w związku z wykonywaniem niniejszego rozdziału są również pokrywane z budżetu Unii, z wyjątkiem wydatków przypadających na operacje mające wpływ na kwestie wojskowe i obronne oraz przypadków, gdy Rada postanowi inaczej.

Jeżeli wydatki nie są pokrywane z budżetu Unii, ponoszą je Państwa Członkowskie według kryterium produktu narodowego brutto, chyba że Rada postanowi inaczej. Państwa Członkowskie, których przedstawiciele w Radzie złożyli formalne oświadczenie na podstawie artykułu III-300 ustęp 1 drugi akapit, nie są zobowiązane do wnoszenia wkładu w finansowanie operacji mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne.

3. Rada przyjmuje decyzję europejską ustanawiającą szczególne procedury w celu zapewnienia szybkiego dostępu do środków budżetowych Unii przeznaczonych na natychmiastowe finansowanie inicjatyw w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, zwłaszcza działań przygotowawczych do misji wymienionych w artykułach I-41 ustęp 1 i III-309. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Działania przygotowawcze do misji, o których mowa w artykułach I-41 ustęp 1 i III-309, które nie obciążają budżetu Unii, są finansowane z funduszu początkowego utworzonego ze składek Państw Członkowskich.

Rada na wniosek ministra spraw zagranicznych Unii przyjmuje większością kwalifikowaną decyzje europejskie ustanawiające:

- a) warunki tworzenia i finansowania funduszu początkowego, w szczególności wysokość środków przekazywanych funduszowi,
- b) warunki zarządzania funduszem początkowym,
- c) warunki kontroli finansowej.

Jeżeli misja zaplanowana zgodnie z artykułem I-41 ustęp 1 i artykułem III-309, nie może być finansowana z budżetu Unii, Rada upoważnia ministra spraw zagranicznych Unii do wykorzystania tego funduszu. Minister spraw zagranicznych Unii składa Radzie sprawozdanie z wykonania tego upoważnienia.

ROZDZIAŁ III

WSPÓLNA POLITYKA HANDLOWA

ARTYKUŁ III-314

Poprzez utworzenie unii celnej zgodnie z artykułem III-151 Unia przyczynia się, we wspólnym interesie, do harmonijnego rozwoju handlu światowego, stopniowego zniesienia ograniczeń w handlu międzynarodowym i w bezpośrednich inwestycjach zagranicznych oraz do obniżenia barier celnych i innych.

ARTYKUŁ III-315

1. Wspólna polityka handlowa jest oparta na jednolitych zasadach, w szczególności w odniesieniu do zmian stawek celnych, zawierania umów celnych i handlowych dotyczących handlu towarami i usługami oraz do aspektów handlowych własności intelektualnej, bezpośrednich inwestycji zagranicznych, ujednoczenia środków liberalizacyjnych, polityki eksportowej i handlowych środków ochronnych podejmowanych w przypadku dumpingu lub subsydiów. Wspólna polityka handlowa prowadzona jest zgodnie z zasadami i celami działań zewnętrznych Unii.

2. Ustawy europejskie ustanawiają środki określające ramy realizacji wspólnej polityki handlowej.

3. Jeżeli istnieje potrzeba wynegocjowania i zawarcia umów z jednym lub większą liczbą państw albo organizacji międzynarodowych, stosuje się artykuł III-325, z zastrzeżeniem szczególnych postanowień niniejszego artykułu.

Komisja przedstawia zalecenia Radzie Ministrów, która upoważnia ją do rozpoczęcia koniecznych rokowań. Rada i Komisja są odpowiedzialne za zapewnienie zgodności umów będących przedmiotem rokowań z wewnętrznymi politykami i zasadami Unii.

Komisja prowadzi te rokowania w konsultacji ze specjalnym komitetem wyznaczonym przez Radę w celu wsparcia jej w tym zadaniu i w ramach dyrektyw, które Rada może do niej kierować. Komisja regularnie składa specjalnemu komitetowi i Parlamentowi Europejskiemu sprawozdanie w sprawie postępu w rokowaniach.

4. W odniesieniu do rokowań i zawierania umów, o których mowa w ustępie 3, Rada stanowi większością kwalifikowaną.

W odniesieniu do rokowań i zawierania umów w dziedzinie handlu usługami i w dziedzinie handlowych aspektów własności intelektualnej, jak również bezpośrednich inwestycji zagranicznych Rada stanowi jednomyślnie, jeżeli umowy te zawierają postanowienia wymagające jednomyślności do przyjęcia przepisów wewnętrznych.

Rada stanowi jednomyślnie także przy rokowaniach i zawieraniu umów:

a) w dziedzinie handlu usługami w zakresie kultury i audiowizualnymi, jeżeli mogłyby one zagrozić różnorodności kulturowej i językowej Unii,

- b) w dziedzinie handlu usługami społecznymi, w zakresie edukacji i zdrowia, jeżeli takie umowy mogłyby w znacznym stopniu zakłócać działanie krajowego systemu tych usług i będą mieć negatywny wpływ na odpowiedzialność Państw Członkowskich za ich zapewnienie.
5. Rokowania i zawieranie umów międzynarodowych w dziedzinie transportu podlegają postanowieniom sekcji 7 rozdziału III tytułu III oraz artykułu III-325.
6. Wykonywanie uprawnień w dziedzinie wspólnej polityki handlowej, przyznanych niniejszym artykułem, nie narusza podziału kompetencji między Unią i Państwami Członkowskimi i nie prowadzi do harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich, jeżeli Konstytucja wyklucza taką harmonizację.

ROZDZIAŁ IV

WSPÓŁPRACA Z PAŃSTWAMI TRZECIMI I POMOC HUMANITARNA

SEKCJA 1

WSPÓŁPRACA NA RZECZ ROZWOJU

ARTYKUŁ III-316

1. Polityka Unii w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju jest prowadzona zgodnie z zasadami i celami działań zewnętrznych Unii. Polityka Unii i polityka Państw Członkowskich w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju uzupełniają się i wzmacniają wzajemnie.

Głównym celem polityki Unii w tej dziedzinie jest zmniejszenie, a docelowo, likwidacja ubóstwa. Przy wykonywaniu polityk, które mogłyby mieć wpływ na kraje rozwijające się, Unia bierze pod uwagę cele współpracy na rzecz rozwoju.

2. Unia i Państwa Członkowskie szanują zobowiązania i uwzględniają cele, na które wyraziły zgodę w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych właściwych organizacji międzynarodowych.

ARTYKUŁ III-317

1. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki niezbędne w celu realizacji polityki w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju, które mogą dotyczyć wieloletnich programów współpracy z krajami rozwijającymi się lub programów tematycznych.

2. Unia może zawierać z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi umowy, które przyczyniają się do realizacji celów, o których mowa w artykułach III-292 i III-316.

Pierwszy akapit nie narusza kompetencji Państw Członkowskich do negocjowania w organach międzynarodowych i zawierania umów.

3. Europejski Bank Inwestycyjny przyczynia się, na warunkach przewidzianych w jego statucie, do realizacji środków, o których mowa w ustępie 1.

ARTYKUŁ III-318

1. Dążąc do zwiększenia komplementarności i skuteczności swoich działań, Unia i Państwa Członkowskie koordynują swoje polityki w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju i konsultują się między sobą w sprawie swych programów pomocy, w tym w ramach organizacji międzynarodowych i podczas konferencji międzynarodowych. Mogą one podejmować wspólne działania. Państwa Członkowskie przyczyniają się, w razie potrzeby, do wykonania programów pomocy Unii.
2. Komisja może podjąć każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia koordynacji, o której mowa w ustępie 1.
3. W zakresie swoich odpowiednich kompetencji, Unia i Państwa Członkowskie współpracują z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi.

SEKCJA 2

WSPÓŁPRACA GOSPODARCZA, FINANSOWA I TECHNICZNA
Z PAŃSTWAMI TRZECIMI

ARTYKUŁ III-319

1. Bez uszczerbku dla innych postanowień Konstytucji, w szczególności postanowień artykułów III-316–III-318, Unia prowadzi działania w zakresie współpracy gospodarczej, finansowej i technicznej, w tym pomocy w szczególności w dziedzinie finansowej, z państwami trzecimi innymi niż państwa rozwijające się. Działania te są spójne z polityką Unii na rzecz rozwoju i są prowadzone zgodnie z zasadami i celami jej działań zewnętrznych. Działania Unii i Państw Członkowskich wzajemnie się wspierają i uzupełniają.

2. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają środki niezbędne do wprowadzenia w życie ustępu 1.

3. W zakresie swoich odpowiednich kompetencji, Unia i Państwa Członkowskie współpracują z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi. Warunki współpracy Unii mogą stanowić przedmiot umów między Unią i zainteresowanymi stronami trzecimi.

Pierwszy akapit nie narusza kompetencji Państw Członkowskich do negocjowania w organach międzynarodowych i zawierania umów.

ARTYKUŁ III-320

Jeżeli sytuacja w państwie trzecim wymaga pilnej pomocy finansowej ze strony Unii, Rada przyjmuje niezbędne decyzje europejskie na wniosek Komisji.

SEKCJA 3

POMOC HUMANITARNA

Artykuł III-321

1. Działania Unii w dziedzinie pomocy humanitarnej są prowadzone zgodnie z zasadami i celami działań zewnętrznych Unii. Działania te mają na celu zapewnienie doraźnej pomocy, opieki i ochrony ludności w państwach trzecich, która stała się ofiarą klęsk żywiołowych lub katastrof spowodowanych przez człowieka, aby sprostać potrzebom humanitarnym wynikającym z takich różnych sytuacji. Działania Unii i Państw Członkowskich wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają.
2. Pomoc humanitarna jest udzielana zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego oraz zasadami bezstronności, neutralności i niedyskryminacji.
3. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają niezbędne środki, określające ramy prowadzenia przez Unię akcji pomocy humanitarnej.
4. Unia może zawierać z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi wszelkie rodzaje umów, które przyczyniają się do realizacji celów, o których mowa w ustępie 1 i artykule III-292.

Pierwszy akapit nie narusza kompetencji Państw Członkowskich do negocjowania na forach międzynarodowych i zawierania umów.

5. W celu ustanowienia ram wspólnego wkładu młodych Europejczyków w akcje pomocy humanitarnej Unii ustanawia się Europejski Ochotniczy Korpus Pomocy Humanitarnej. Ustawy europejskie określają status i warunki działania Korpusu.
6. Komisja może podjąć każdą użyteczną inicjatywę na rzecz lepszej koordynacji działań Unii i Państw Członkowskich, zmierzającą do większej skuteczności i lepszego uzupełniania się środków pomocy humanitarnej na poziomie Unii i krajowym.
7. Unia zapewnia, że jej akcje pomocy humanitarnej będą skoordynowane i zgodne z działaniami podjętymi przez organizacje i organy międzynarodowe, w szczególności te, które wchodzą w skład Systemu Narodów Zjednoczonych.

ROZDZIAŁ V

ŚRODKI OGRANICZAJĄCE

ARTYKUŁ III-322

1. Jeżeli decyzja europejska, przyjęta zgodnie z rozdziałem II, przewiduje zerwanie lub ograniczenie w całości lub w części stosunków gospodarczych i finansowych z jednym lub z większą liczbą państw trzecich, Rada przyjmuje niezbędne rozporządzenia europejskie lub decyzje europejskie, stanowiąc większością kwalifikowaną na wspólny wniosek ministra spraw zagranicznych Unii oraz Komisji. Rada informuje o tym Parlament Europejski.

2. Jeżeli przewiduje to decyzja europejska przyjęta zgodnie z rozdziałem II, Rada może podjąć środki ograniczające wobec osób fizycznych lub prawnych oraz grup lub podmiotów innych niż państwa, zgodnie z procedurą, o której mowa w ustępie 1.
3. Akty, o których mowa w niniejszym artykule, zawierają niezbędne przepisy w zakresie gwarancji prawnych.

ROZDZIAŁ 6

UMOWY MIĘDZYNARODOWE

ARTYKUŁ III-323

1. Unia może zawierać umowy z jednym lub z większą liczbą państw trzecich lub organizacji międzynarodowych, jeżeli przewiduje to Konstytucja, lub gdy zawarcie umowy jest niezbędne do osiągnięcia, w ramach polityk Unii, jednego z celów, o których mowa w Konstytucji, lub gdy zawarcie umowy jest przewidziane w prawnie wiążącym akcie Unii lub może mieć wpływ na wspólne zasady lub zmienić ich zakres.
2. Umowy zawarte przez Unię wiążą instytucje Unii i Państwa Członkowskie.

ARTYKUŁ III-324

Unia może zawierać z jednym lub większą liczbą państw trzecich lub organizacji międzynarodowych umowy stowarzyszeniowe w celu tworzenia stowarzyszeń charakteryzujących się wzajemnością praw i obowiązków, wspólnymi działaniami i szczególnymi procedurami.

ARTYKUŁ III-325

1. Bez uszczerbku dla szczególnych postanowień artykułu III-315, umowy pomiędzy Unią a państwami trzecimi lub organizacjami międzynarodowymi są negocjowane i zawierane zgodnie z następującą procedurą.
2. Rada upoważnia do podjęcia rokowań, wydaje dyrektywy negocjacyjne, upoważnia do podpisywania i zawierania umów.
3. Komisja lub, jeżeli przewidywana umowa dotyczy wyłącznie lub głównie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, minister spraw zagranicznych Unii, przedstawia swe zalecenia Radzie, która przyjmuje decyzję europejską upoważniającą do podjęcia rokowań oraz, w zależności od przedmiotu przewidywanej umowy, nominującą negocjatora lub przewodniczącego zespołu negocjatorów Unii.
4. Rada może kierować dyrektywą do negocjatora Unii oraz wyznaczyć specjalny komitet, w konsultacji z którym należy prowadzić rokowania.
5. Rada, na wniosek negocjatora przyjmuje decyzję europejską upoważniającą do podpisania umowy i, w razie potrzeby, do tymczasowego jej stosowania, przed jej wejściem w życie.

6. Na wniosek negocjatora Rada przyjmuje decyzję europejską w sprawie zawarcia umowy.

Z wyjątkiem przypadków, w których umowy dotyczą wyłącznie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, Rada przyjmuje decyzję w sprawie zawarcia umowy:

- a) po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego w następujących przypadkach:
 - i) umów ustanawiających stowarzyszenie,
 - ii) przystąpienia Unii do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,
 - iii) umów, które tworzą specyficzne ramy instytucjonalne poprzez organizację procedur współpracy,
 - iv) umów mających istotne implikacje budżetowe dla Unii,
 - v) umów dotyczących dziedzin, do których stosuje się zwykłą procedurę ustawodawczą albo szczególną procedurę ustawodawczą, w przypadku której potrzebna jest zgoda Parlamentu Europejskiego.

Parlament Europejski i Rada mogą, w pilnych przypadkach, uzgodnić termin wyrażenia zgody.

- b) po konsultacji z Parlamentem Europejskim w innych przypadkach. Parlament Europejski wyraża swoją opinię w terminie, jaki Rada może określić stosownie do pilności sprawy. W przypadku braku opinii w tym terminie Rada może stanowić samodzielnie.

7. Zawierając umowę, Rada może, na zasadzie odstępstwa od ustępów 5, 6 i 9, upoważnić negocjatora do zatwierdzenia poprawek w imieniu Unii, gdy umowa przewiduje, że poprawki te powinny być przyjęte według procedury uproszczonej lub przez organ utworzony przez tę umowę. Rada może dołączyć do takiego upoważnienia warunki specyficzne.

8. Podczas całej procedury Rada stanowi większością kwalifikowaną.

Rada stanowi jednak jednomyślnie, gdy umowa dotyczy dziedziny, w której do przyjęcia aktu Unii wymagana jest jednomyślność, jak również w przypadku umów ustanawiających stowarzyszenie oraz umów, o których mowa w artykule III-319 z krajami kandydującymi do przystąpienia.

9. Rada, na wniosek Komisji lub ministra spraw zagranicznych Unii, przyjmuje decyzję europejską zawieszającą stosowanie umowy i ustalającą stanowiska, które mają być zajęte w imieniu Unii w organie utworzonym przez umowę, gdy organ ten ma przyjąć akty mające skutki prawne, z wyjątkiem aktów uzupełniających lub zmieniających ramy instytucjonalne umowy.

10. Parlament Europejski jest natychmiast i w pełni informowany na wszystkich etapach procedury.

11. Państwo Członkowskie, Parlament Europejski, Rada lub Komisja mogą uzyskać opinię Trybunału Sprawiedliwości w sprawie zgodności przewidywanej umowy z Konstytucją. Jeżeli opinia Trybunału Sprawiedliwości jest negatywna, przewidywana umowa może wejść w życie wyłącznie po jej zmianie lub rewizji Konstytucji.

ARTYKUŁ III-326

1. Na zasadzie odstępstwa od artykułu III-325, Rada, bądź na zalecenie Europejskiego Banku Centralnego, bądź na zalecenie Komisji i po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym, w celu doprowadzenia do konsensu zgodnego z celem stabilności cen, może zawrzeć umowy formalne dotyczące systemu kursów wymiany euro w stosunku do walut państw trzecich. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim, zgodnie z procedurą określoną w ustępie 3.

Rada, bądź na zalecenie Europejskiego Banku Centralnego bądź na zalecenie Komisji i po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym, w celu doprowadzenia do konsensu zgodnego z celem stabilności cen, może przyjąć, zmienić lub zrezygnować z centralnych kursów euro w systemie kursów walutowych. Przewodniczący Rady informuje Parlament Europejski o przyjęciu, zmianie lub rezygnacji z centralnych kursów euro.

2. W przypadku braku systemu kursów walutowych w stosunku do większej liczby walut państw trzecich w rozumieniu ustępu 1, Rada stanowiąc bądź na zalecenie Europejskiego Banku Centralnego, bądź na zalecenie Komisji i po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym, może określić ogólne kierunki polityki kursów walutowych w stosunku do tych walut. Te ogólne kierunki nie naruszają podstawowego celu Europejskiego Systemu Banków Centralnych, a mianowicie utrzymania stabilności cen.

3. Na zasadzie odstępstwa od artykułu III-325, w przypadku gdy umowy w sprawach odnoszących się do systemu walutowego lub kursowego powinny stanowić przedmiot rokowań między Unią a jednym lub większą liczbą państw trzecich albo organizacji międzynarodowych, Rada, stanowiąc na zalecenie Komisji i po konsultacji z Europejskim Bankiem Centralnym, decyduje o ustaleniach dotyczących rokowań i zawarcia tych umów. Ustalenia te powinny zapewnić wyrażanie przez Unię jednolitego stanowiska. Komisja jest w pełni włączana do rokowań.

4. Bez uszczerbku dla kompetencji i umów Unii w dziedzinie unii gospodarczej i walutowej, Państwa Członkowskie mogą prowadzić rokowania w organach międzynarodowych i zawierać umowy.

ROZDZIAŁ VII

STOSUNKI UNII Z ORGANIZACJAMI MIĘDZYNARODOWYMI I PAŃSTWAMI TRZECIMI ORAZ DELEGATURY UNII

ARTYKUŁ III-327

1. Unia ustanawia wszelkie właściwe formy współpracy z organami Organizacji Narodów Zjednoczonych i ich wyspecjalizowanymi agencjami, Radą Europy, Organizacją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

Unia utrzymuje także właściwe stosunki z innymi organizacjami międzynarodowymi.

2. Obowiązek wprowadzenia niniejszego artykułu w życie spoczywa na ministrze spraw zagranicznych Unii i na Komisji.

ARTYKUŁ III-328

1. Delegatury Unii w państwach trzecich i przy organizacjach międzynarodowych zapewniają reprezentację Unii.
2. Delegatury Unii podlegają ministrowi spraw zagranicznych Unii. Działają w ścisłej współpracy z misjami dyplomatycznymi i konsularnymi Państw Członkowskich.

ROZDZIAŁ VIII

STOSOWANIE KLAUZULI SOLIDARNOŚCI

ARTYKUŁ III-329

1. Jeżeli Państwo Członkowskie stało się ofiarą ataku terrorystycznego lub klęski żywiołowej lub katastrofy spowodowanej przez człowieka, na prośbę jego władz politycznych inne Państwa Członkowskie udzielają mu wsparcia. W tym celu Państwa Członkowskie koordynują swe działania w Radzie.
2. Stanowiąc na wspólny wniosek Komisji i ministra spraw zagranicznych Unii, Rada przyjmuje decyzję europejską określającą warunki zastosowania przez Unię klauzuli solidarności, o której mowa w artykule I-43. Rada stanowi zgodnie z artykułem III-300 ustęp 1, jeżeli decyzja ta ma wpływ na kwestie obronne. Parlament Europejski jest informowany.

W zakresie niniejszego ustępu i bez uszczerbku dla artykułu III-344, Radę wspomagają Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa, wspierany przez struktury powstałe w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, oraz Komitet, o którym mowa w artykule III-261, które, w razie potrzeby, przedstawiają wspólne opinie.

3. W celu umożliwienia podjęcia skutecznych działań przez Unię i jej Państwa Członkowskie, Rada Europejska systematycznie ocenia zagrożenia dla Unii.

TYTUŁ VI

FUNKCJONOWANIE UNII

ROZDZIAŁ I

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

SEKCJA 1

INSTYTUCJE

Podsekcja 1

Parlament Europejski

ARTYKUŁ III-330

1. Ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa Rady ustanawia niezbędne środki w celu umożliwienia przeprowadzenia powszechnych wyborów bezpośrednich do Parlamentu Europejskiego, zgodnie z jednolitą procedurą we wszystkich Państwach Członkowskich lub zgodnie z zasadami wspólnymi dla wszystkich Państw Członkowskich.

Rada stanowi jednomyślnie z inicjatywy Parlamentu Europejskiego, po uzyskaniu jego zgody udzielonej większością głosów jego członków. Ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa wchodzi w życie po jej zatwierdzeniu przez Państwa Członkowskie, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

2. Ustawa europejska Parlamentu Europejskiego określa status i ogólne warunki pełnienia funkcji przez jego członków. Parlament Europejski stanowi, z inicjatywy własnej, po zasięgnięciu opinii Komisji i po zatwierdzeniu przez Radę. Rada stanowi jednomyślnie w sprawie wszelkich przepisów lub warunków dotyczących opodatkowania obecnych lub byłych członków.

ARTYKUŁ III-331

Ustawa europejska określa status partii politycznych na poziomie europejskim, o których mowa w artykule I-46 ustęp 4, w szczególności zasady dotyczące ich finansowania.

ARTYKUŁ III-332

Parlament Europejski może, stanowiąc większością swoich członków, zażądać od Komisji przedłożenia wszelkich właściwych wniosków w kwestiach, co do których uważa on, że akt Unii jest niezbędny w celu wykonania Konstytucji. Jeżeli Komisja nie przedłoży wniosku, zawiadamia o tym Parlament Europejski, podając uzasadnienie.

ARTYKUŁ III-333

W ramach wykonywania swych zadań Parlament Europejski może, na żądanie jednej czwartej swoich członków, ustanowić tymczasową komisję śledczą do zbadania, bez uszczerbku dla uprawnień powierzonych w Konstytucji innym instytucjom lub organom, zarzutów naruszenia lub niewłaściwego administrowania w stosowaniu prawa Unii, chyba że podnoszone fakty są rozpatrywane przez sąd i postępowanie sądowe nie jest zakończone.

Tymczasowa komisja śledcza kończy działalność wraz z przedłożeniem swojego sprawozdania.

Ustawa europejska Parlamentu Europejskiego określa szczegóły dotyczące wykonywania uprawnień śledczych. Parlament Europejski stanowi z własnej inicjatywy, po uzyskaniu zgody Rady i Komisji.

ARTYKUŁ III-334

Zgodnie z artykułami I-10 ustęp 2 lit. d), wszyscy obywatele Unii, jak również wszystkie osoby fizyczne lub prawne mające miejsce zamieszkania lub statutową siedzibę w Państwie Członkowskim, mają prawo kierowania, indywidualnie lub wspólnie z innymi osobami, petycji do Parlamentu Europejskiego w sprawach objętych zakresem działalności Unii, które dotyczą ich bezpośrednio.

ARTYKUŁ III-335

1. Parlament Europejski wybiera Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Zgodnie z artykułami I-10 ustęp 2 lit. d) i I-49, jest on uprawniony do przyjmowania od każdego obywatela Unii lub każdej osoby fizycznej bądź prawnej mającej miejsce zamieszkania lub statutową siedzibę w Państwie Członkowskim skarg, które dotyczą przypadków niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych Unii, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykonującego swoje funkcje sądowe.

Zgodnie ze swymi zadaniami, Rzecznik Praw Obywatelskich przeprowadza dochodzenia, które uważa za uzasadnione, bądź z inicjatywy własnej, bądź na podstawie skarg przedstawionych mu bezpośrednio lub za pośrednictwem członka Parlamentu Europejskiego, chyba że podnoszone fakty są lub były przedmiotem postępowania sądowego. Jeżeli Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdzi przypadek niewłaściwego administrowania, przekazuje sprawę do danej instytucji, organu, lub jednostki organizacyjnej, które mają trzy miesiące, aby poinformować go o swoim stanowisku. Następnie Rzecznik Praw Obywatelskich przesyła sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu i danej instytucji, organowi lub jednostce organizacyjnej. Osoba, która złożyła skargę, jest informowana o wyniku dochodzeń.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia Parlamentowi Europejskiemu roczne sprawozdanie z wyników swoich dochodzeń.

2. Rzecznik Praw Obywatelskich jest wybierany po każdych wyborach do Parlamentu Europejskiego na okres jego kadencji. Rzecznik Praw Obywatelskich może być mianowany ponownie.

Rzecznik Praw Obywatelskich może zostać odwołany przez Trybunał Sprawiedliwości na żądanie Parlamentu Europejskiego, jeżeli nie spełnia już warunków koniecznych do wykonywania swych funkcji lub jeżeli dopuścił się poważnego uchybienia.

3. Rzecznik Praw Obywatelskich jest w pełni niezależny w wykonywaniu swej funkcji. W wykonywaniu tej funkcji nie zwraca się o instrukcje ani ich nie przyjmuje od żadnej instytucji, organu lub jednostki organizacyjnej. Podczas trwania swej kadencji Rzecznik Praw Obywatelskich nie może wykonywać żadnej innej zarobkowej lub niezarobkowej działalności zawodowej.

4. Ustawa europejska Parlamentu Europejskiego określa status i ogólne warunki pełnienia funkcji Rzecznika Praw Obywatelskich. Parlament Europejski stanowi z własnej inicjatywy, po zasięgnięciu opinii Komisji i za zgodą Rady.

ARTYKUŁ III-336

Parlament Europejski odbywa sesję roczną. Zbiera się on z mocy prawa w drugi wtorek marca.

Parlament Europejski może zebrać się na sesji nadzwyczajnej na żądanie większości jego członków lub na żądanie Rady bądź Komisji.

ARTYKUŁ III-337

1. Rada Europejska i Rada są wysłuchiwane przez Parlament Europejski na warunkach przewidzianych w regulaminie Rady Europejskiej i Rady.

2. Komisja może uczestniczyć we wszystkich posiedzeniach Parlamentu Europejskiego, a na swój wniosek musi być wysłuchana. Komisja odpowiada ustnie lub pisemnie na pytania skierowane do niej przez Parlament Europejski lub jego członków.

3. Parlament Europejski na posiedzeniu jawnym rozpatruje ogólne sprawozdanie roczne przedstawione mu przez Komisję.

ARTYKUŁ III-338

Z zastrzeżeniem odmiennych postanowień Konstytucji, Parlament Europejski stanowi większością oddanych głosów. Regulamin Parlamentu Europejskiego określa kworum.

ARTYKUŁ III-339

Parlament Europejski uchwała swój regulamin, stanowiąc większością swoich członków.

Protokoły posiedzeń Parlamentu Europejskiego są publikowane na warunkach określonych w Konstytucji i w regulaminie Parlamentu Europejskiego.

ARTYKUŁ III-340

Jeżeli do Parlamentu Europejskiego wpłynię wniosek o wotum nieufności dla Komisji ze względu na jej działalność, może on głosować w sprawie tego wniosku co najmniej trzy dni po jego złożeniu i wyłącznie w głosowaniu jawnym.

Jeżeli wniosek o wotum nieufności zostanie przyjęty większością dwóch trzecich oddanych głosów, reprezentującą większość członków Parlamentu Europejskiego, członkowie Komisji kolegialnie rezygnują ze swych funkcji a minister spraw zagranicznych Unii rezygnuje z pełnienia funkcji w Komisji. Nadal pełnią oni swoje funkcje i prowadzą sprawy bieżące do czasu zastąpienia ich zgodnie z artykułami I-26 i I-27. W takim przypadku mandat członków Komisji mianowanych na ich miejsce wygasa z dniem, w którym wygasłby mandat członków Komisji zobowiązanych do kolegiальной rezygnacji.

Podsekcja 2

Rada Europejska

ARTYKUŁ III-341

1. W przypadku głosowania każdy członek Rady Europejskiej może otrzymać pełnomocnictwo tylko od jednego z pozostałych członków.

Wstrzymanie się od głosu przez członków obecnych lub reprezentowanych nie stanowi przeszkody w przyjęciu uchwały, która wymaga jednomyślności.

2. Przewodniczący Parlamentu Europejskiego może zostać zaproszony przez Radę Europejską w celu jego wysłuchania.

3. Rada Europejska stanowi zwykłą większością w kwestiach proceduralnych oraz w sprawie przyjęcia swojego regulaminu.

4. Radę Europejską wspomaga Sekretariat Generalny Rady.

Podsekcja 3

Rada Ministrów

ARTYKUŁ III-342

Posiedzenia Rady zwołuje jej przewodniczący z inicjatywy własnej, jednego z jej członków lub Komisji.

ARTYKUŁ III-343

1. W przypadku głosowania każdy członek Rady może otrzymać pełnomocnictwo tylko od jednego z pozostałych członków.
2. Jeżeli przyjęcie uchwały wymaga większości zwykłej, Rada stanowi większością swoich członków.
3. Wstrzymanie się od głosu przez członków obecnych lub reprezentowanych nie stanowi przeszkody w przyjęciu uchwał Rady, które wymagają jedności.

ARTYKUŁ III-344

1. Komitet złożony ze stałych przedstawicieli rządów Państw Członkowskich jest odpowiedzialny za przygotowywanie prac Rady i wykonywanie zadań powierzonych mu przez Radę. Komitet może przyjmować decyzje proceduralne w przypadkach przewidzianych w regulaminie Rady.

2. Radę wspomaga Sekretariat Generalny, działający pod kierunkiem sekretarza generalnego mianowanego przez Radę.

Rada decyduje o organizacji Sekretariatu Generalnego zwykłą większością.

3. Rada stanowi zwykłą większością w kwestiach proceduralnych oraz dla przyjęcia swego regulaminu.

ARTYKUŁ III-345

Rada może, stanowiąc zwykłą większością, zażądać od Komisji przeprowadzenia wszelkich analiz, które uzna za pożądane dla realizacji wspólnych celów i przedłożenia jej wszelkich właściwych wniosków. Jeżeli Komisja nie przedłoży wniosku, zawiadamia o tym Radę, podając uzasadnienie.

ARTYKUŁ III-346

Rada przyjmuje decyzje europejskie określające status komitetów przewidzianych w Konstytucji.
Rada stanowi zwykłą większością po konsultacji z Komisją.

Podsekcja 4

Komisja Europejska

ARTYKUŁ III-347

Członkowie Komisji powstrzymują się od wszelkich czynności niezgodnych z charakterem ich funkcji. Państwa Członkowskie szanują ich niezależność i nie dążą do wywierania na nich wpływu przy wykonywaniu przez nich zadań.

Członkowie Komisji nie mogą, podczas pełnienia ich funkcji, wykonywać żadnej innej zarobkowej lub niezarobkowej działalności zawodowej. Obejmując swoje stanowiska, uroczyście zobowiązują się szanować, w trakcie pełnienia funkcji i po ich zakończeniu, zobowiązania z nich wynikające, w szczególności obowiązki uczciwości i roztropności przy obejmowaniu pewnych stanowisk lub przyjmowaniu pewnych korzyści po zakończeniu funkcji. W przypadku naruszenia tych zobowiązań przez członka Komisji Trybunał Sprawiedliwości, na wniosek Rady, stanowiącej zwykłą większością, lub na wniosek Komisji, może orzec, stosownie do okoliczności, o jego dymisji, zgodnie z artykułem III-349, lub o pozbawieniu go prawa do emerytury lub innych podobnych korzyści.

ARTYKUŁ III-348

1. Poza przypadkami normalnej wymiany lub śmierci funkcje członka Komisji kończą się z chwilą jego rezygnacji lub dymisji.

2. W przypadku wakat spowodowanego przez rezygnację, dymisję lub śmierć członka Komisji jest on zastępowany, na czas pozostający do zakończenia kadencji, przez nowego członka o tym samym obywatelstwie mianowanego przez Radę we wspólnym porozumieniu z przewodniczącym Komisji po konsultacji z Parlamentem i zgodnie z kryteriami, o których mowa w artykule I-26 ustęp 4.

Rada, stanowiąc jednogłośnie na wniosek przewodniczącego Komisji, może podjąć decyzję, aby nie zastępować takiego członka, zwłaszcza jeżeli okres pozostający do zakończenia jego kadencji jest krótki.

3. W przypadku rezygnacji, dymisji lub śmierci, przewodniczący jest zastępowany na okres pozostający do zakończenia kadencji, zgodnie z artykułem I-27 ustęp 1.

4. W przypadku rezygnacji, dymisji lub śmierci, minister spraw zagranicznych Unii jest zastępowany na okres pozostający do zakończenia kadencji, zgodnie z artykułem I-28 ustęp 1.

5. W przypadku kolegialnej rezygnacji członków Komisji, pełnią oni swoje funkcje i nadal prowadzą sprawy bieżące do chwili ich zastąpienia, przez okres pozostający do zakończenia kadencji, zgodnie z artykułami I-26 i I-27.

ARTYKUŁ III-349

Jeżeli członek Komisji nie spełnia już warunków koniecznych do wykonywania swych funkcji lub dopuścił się poważnego uchybienia, Trybunał Sprawiedliwości może go zdymisjonować na wniosek Rady stanowiącej zwykłą większością lub na wniosek Komisji.

ARTYKUŁ III-350

Bez uszczerbku dla artykułu I-28 ustęp 4, przewodniczący ustala zakres obowiązków Komisji i rozdziela je pomiędzy jej członków, zgodnie z artykułem I-27 ustęp 3 Konstytucji.

Przewodniczący może dokonywać zmian w rozdziale obowiązków w trakcie kadencji Komisji. Członkowie Komisji wykonują funkcje powierzone im przez przewodniczącego i pod jego kierownictwem.

ARTYKUŁ III-351

Komisja podejmuje uchwały większością swych członków. Regulamin Komisji określa kworum.

ARTYKUŁ III-352

1. Komisja uchwala swój regulamin w celu zapewnienia funkcjonowania jej oraz jej służb. Zapewnia ona publikację tego regulaminu.
2. Komisja publikuje co roku, nie później niż na miesiąc przed otwarciem sesji Parlamentu Europejskiego, ogólne sprawozdanie z działalności Unii.

Podsekcja 5

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

ARTYKUŁ III-353

Trybunał Sprawiedliwości obraduje w izbach, w składzie wielkiej izby lub w pełnym składzie, zgodnie ze Statutem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ III-354

Trybunał Sprawiedliwości jest wspomagany przez ośmiu rzeczników generalnych. Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości wystąpi z takim wnioskiem, Rada, stanowiąc jednomyślnie, może przyjąć decyzję europejską w sprawie zwiększenia liczby rzeczników generalnych.

Rolą rzecznika generalnego jest publiczne przedstawianie, przy zachowaniu całkowitej bezstronności i niezależności, uzasadnionych wniosków w sprawach, które zgodnie ze Statutem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wymagają jego interwencji.

ARTYKUŁ III-355

Sędziowie i rzecznicy generalni Trybunału Sprawiedliwości są wybierani spośród osób o niekwestionowanej niezależności i mających kwalifikacje wymagane w ich państwach do zajmowania najwyższych stanowisk sądowych lub są prawnikami o uznanej kompetencji; są oni mianowani za wspólnym porozumieniem przez rządy Państw Członkowskich, po konsultacji z komitetem przewidzianym w artykule III-357.

Co trzy lata następuje częściowe odnowienie składu sędziowskiego i składu rzeczników generalnych, na warunkach przewidzianych w Statucie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Sędziowie wybierają spośród siebie na okres trzech lat prezesa Trybunału Sprawiedliwości. Jego mandat jest odnawialny.

Trybunał Sprawiedliwości przyjmuje swój regulamin. Wymaga on zatwierdzenia przez Radę.

ARTYKUŁ III-356

Liczbę sędziów Sądu określa Statut Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Statut może przewidywać, że Sąd wspomagany będzie przez rzeczników generalnych.

Członkowie Sądu są wybierani spośród osób o niekwestionowanej niezależności i mogących zajmować wysokie stanowiska sędowe. Są oni mianowani za wspólnym porozumieniem przez rządy Państw Członkowskich, po konsultacji z komitetem przewidzianym w artykule III-357.

Co trzy lata następuje częściowe odnowienie składu Sądu.

Sędziowie wybierają spośród siebie na okres trzech lat prezesa Sądu. Jego mandat jest odnawialny.

Sąd przyjmuje swój regulamin w porozumieniu z Trybunałem Sprawiedliwości. Regulamin ten wymaga zatwierdzenia przez Radę.

Z zastrzeżeniem odmiennych postanowień Statutu, postanowienia Konstytucji dotyczące Trybunału Sprawiedliwości stosują się do Sądu.

ARTYKUŁ III-357

Ustanawia się komitet, którego zadaniem jest opiniowanie kandydatów do wykonywania funkcji sędziego i rzecznika generalnego w Trybunale Sprawiedliwości i Sądzie przed ich mianowaniem przez rządy Państw Członkowskich zgodnie z artykułami III-355 i III-356.

Komitet składa się z siedmiu osobistości wybranych spośród byłych członków Trybunału Sprawiedliwości i Sądu, członków krajowych sądów najwyższych i prawników o uznanej kompetencji, przy czym jedną z kandydatur proponuje Parlament Europejski. Rada przyjmuje decyzję europejską ustanawiającą reguły funkcjonowania komitetu oraz decyzję europejską mianującą jego członków. Rada stanowi na wniosek prezesa Trybunału Sprawiedliwości.

ARTYKUŁ III-358

1. Sąd jest właściwy do rozpoznawania w pierwszej instancji skarg, o których mowa w artykułach III-365, III-367, III-370, III-372 i III-374, z wyjątkiem skarg przydzielonych sądowi wyspecjalizowanemu, utworzonemu w zastosowaniu artykułu III-359 lub skarg zastrzeżonych na mocy Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dla Trybunału Sprawiedliwości. Statut może przyznać Sądowi właściwość w innych kategoriach skarg.

Od orzeczeń wydanych przez Sąd na mocy niniejszego ustępu przysługuje, na warunkach i w zakresie określonym przez Statut, prawo odwołania się do Trybunału Sprawiedliwości, ograniczone do kwestii prawnych.

2. Sąd jest właściwy do rozpoznawania skarg wniesionych przeciwko orzeczeniom sądów wyspecjalizowanych.

Orzeczenia wydane przez Sąd na mocy niniejszego ustępu mogą zostać w drodze wyjątku, na warunkach i w zakresie określonym przez Statut Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, poddane kontroli Trybunału Sprawiedliwości, jeżeli zachodzi poważne ryzyko naruszenia jednolitości lub spójności prawa Unii.

3. Sąd jest właściwy do rozpoznawania pytań prejudycjalnych przedkładanych na mocy artykułu III-369, w szczególnych dziedzinach określonych w Statucie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Jeżeli Sąd uzna, że sprawa wymaga orzeczenia co do zasady, które może mieć wpływ na jednolitość lub spójność prawa Unii, może on przekazać tę sprawę do rozpoznania Trybunałowi Sprawiedliwości.

Orzeczenia wydane przez Sąd w sprawach pytań prejudycjalnych mogą zostać w drodze wyjątku, na warunkach i w zakresie określonym przez Statut, poddane kontroli Trybunału Sprawiedliwości, jeżeli zachodzi poważne ryzyko naruszenia jednolitości lub spójności prawa Unii.

Artykuł III-359

1. Ustawy europejskie mogą utworzyć przy Sądzie sądy wyspecjalizowane, do rozpoznawania w pierwszej instancji niektórych kategorii skarg wniesionych w szczególnych dziedzinach. Ustawy europejskie są przyjmowane na wniosek Komisji i po konsultacji z Trybunałem Sprawiedliwości albo na wniosek Trybunału Sprawiedliwości i po konsultacji z Komisją.

2. Ustawa europejska w sprawie utworzenia sądu wyspecjalizowanego określa zasady dotyczące składu tego sądu i precyzuje zakres przyznanych mu uprawnień.

3. Od orzeczeń wydanych przez sądy wyspecjalizowane przysługuje prawo odwołania się do Sądu, ograniczone do kwestii prawnych lub – jeżeli jest to przewidziane w ustawie europejskiej w sprawie utworzenia sądu wyspecjalizowanego – obejmujące również kwestie faktyczne.
4. Członkowie sądów wyspecjalizowanych są wybierani spośród osób o niekwestionowanej niezależności i mogących zajmować stanowiska sędowskie. Są oni mianowani przez Radę, stanowiącą jednomyślnie.
5. Sądy wyspecjalizowane przyjmują swój regulamin w porozumieniu z Trybunałem Sprawiedliwości. Regulamin podlega zatwierdzeniu przez Radę.
6. Z zastrzeżeniem odmiennych przepisów ustawy europejskiej w sprawie utworzenia sądu wyspecjalizowanego, postanowienia Konstytucji dotyczące Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz postanowienia Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, stosują się do sądów wyspecjalizowanych. Tytuł I Statutu oraz jego artykuł 64 stosują się w każdym przypadku do sądów wyspecjalizowanych.

Artykuł III-360

Jeżeli Komisja uzna, że Państwo Członkowskie uchybiło jednemu z zobowiązań, które na nim ciąży na mocy Konstytucji, wydaje ona uzasadnioną opinię w tym przedmiocie, po uprzednim umożliwieniu temu Państwu przedstawienia swych uwag.

Jeżeli Państwo to nie zastosuje się do opinii w terminie określonym przez Komisję, może ona wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ III-361

Każde Państwo Członkowskie może wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jeżeli uznaje, że inne Państwo Członkowskie uchybiło jednemu z zobowiązań, które na nim ciąży na mocy Konstytucji.

Zanim Państwo Członkowskie wnieśli przeciwko innemu Państwu Członkowskiemu skargę opartą na zarzucanym naruszeniu zobowiązania, które na nim ciąży na podstawie Konstytucji, wnosi sprawę do Komisji.

Komisja wydaje uzasadnioną opinię, po umożliwieniu zainteresowanym Państwom przedstawienia na zasadzie spornej uwag pisemnych i ustnych.

Jeżeli Komisja nie wyda opinii w terminie trzech miesięcy od wniesienia sprawy, brak opinii nie stanowi przeszkody we wniesieniu sprawy do Trybunału.

ARTYKUŁ III-362

1. Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdza, że Państwo Członkowskie uchybiło jednemu z zobowiązań, które na nim ciąży na mocy Konstytucji, Państwo to jest zobowiązane podjąć środki, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału.

2. Jeżeli Komisja uznaje, że dane Państwo Członkowskie nie podjęło środków zapewniających wykonanie wyroku, o którym mowa w ustępie 1, może ona wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, po umożliwieniu temu Państwu przedstawienia uwag. Wskazuje ona wysokość ryczałtu lub okresowej kary pieniężnej do zapłacenia przez dane Państwo Członkowskie, jaką uzna za odpowiednią do okoliczności.

Jeżeli Trybunał stwierdza, że dane Państwo Członkowskie nie zastosowało się do jego wyroku, może na nie nałożyć ryczałt lub okresową karę pieniężną.

Procedura ta nie narusza artykułu III-361.

3. Jeżeli Komisja wniesie skargę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zgodnie z artykułem III-360 uznając, że dane Państwo Członkowskie uchybiło obowiązkowi poinformowania o środkach podjętych w celu transpozycji europejskiej ustawy ramowej, Komisja może, o ile uzna to za właściwe, określić kwotę ryczałtu lub okresowej kary pieniężnej do zapłacenia przez dane Państwo, którą uzna za odpowiednią do okoliczności.

Jeżeli Trybunał stwierdza, że nastąpiło naruszenie prawa, może nałożyć na dane Państwo Członkowskie ryczałt lub okresową karę pieniężną w wysokości nie przekraczającej kwoty ustalonej przez Komisję. Zobowiązanie do zapłaty staje się skuteczne w terminie określonym w wyroku Trybunału.

ARTYKUŁ III-363

Ustawy europejskie lub rozporządzenia europejskie Rady mogą przyznać Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej nieograniczone prawo orzekania w odniesieniu do kar, które przewidują.

ARTYKUŁ III-364

Bez uszczerbku dla innych postanowień Konstytucji, ustawa europejska może przyznać Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w określonym przez nią zakresie, właściwość do rozstrzygania sporów dotyczących stosowania aktów przyjętych na podstawie Konstytucji, które tworzą europejskie tytuły prawne w dziedzinie własności intelektualnej.

ARTYKUŁ III-365

1. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej kontroluje legalność ustaw europejskich i europejskich ustaw ramowych, aktów Rady, Komisji i Europejskiego Banku Centralnego, innych niż zalecenia i opinie, oraz aktów Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej zmierzających do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich. Kontroluje również legalność aktów organów i jednostek organizacyjnych Unii, które zmierzają do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich.
2. Do celów określonych w ustępie 1, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w zakresie skarg wniesionych przez Państwo Członkowskie, Parlament Europejski, Radę lub Komisję, podnoszących zarzut braku kompetencji, naruszenia istotnych wymogów proceduralnych, naruszenia Konstytucji lub jakiegokolwiek reguły prawnej związanej z jej stosowaniem lub nadużycia władzy.
3. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania, na warunkach przewidzianych w ustępach 1 i 2, w zakresie skarg wniesionych przez Trybunał Obrachunkowy, przez Europejski Bank Centralny i Komitet Regionów, zmierzających do zapewnienia ochrony ich prerogatyw.
4. Każda osoba fizyczna lub prawna może wnieść, na warunkach przewidzianych w ustępach 1 i 2, skargę na akty, których jest adresatem lub które dotyczą jej bezpośrednio i indywidualnie oraz na akty regulacyjne, które dotyczą jej bezpośrednio i nie wymagają środków wykonawczych.
5. Akty tworzące organy i jednostki organizacyjne Unii mogą przewidywać wymogi i warunki szczególne dotyczące skarg wniesionych przez osoby fizyczne lub prawne na akty tych organów lub jednostek organizacyjnych zmierzające do wywarcia skutków prawnych wobec tych osób.

6. Skargi przewidziane w niniejszym artykule powinny być wniesione w terminie dwóch miesięcy, stosownie do przypadku, od daty publikacji aktu lub jego notyfikowania skarżącemu lub, w razie ich braku, od daty powzięcia przez niego wiadomości o tym akcie.

ARTYKUŁ III-366

Jeżeli skarga jest zasadna, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzeka o nieważności danego aktu.

Jednakże Trybunał Sprawiedliwości wskazuje, jeśli uzna to za niezbędne, które skutki aktu, o którego nieważności orzekł, powinny być uważane za ostateczne.

ARTYKUŁ III-367

Jeżeli Parlament Europejski, Rada Europejska, Rada, Komisja lub Europejski Bank Centralny, z naruszeniem Konstytucji, zaniechają działania, Państwa Członkowskie i inne instytucje Unii mogą wnieść skargę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w celu stwierdzenia tego naruszenia. Niniejszy artykuł stosuje się, na tych samych warunkach, do organów i jednostek organizacyjnych Unii, które zaniechają działania.

Skarga ta jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy dana instytucja, organ lub jednostka organizacyjna zostały uprzednio wezwane do działania. Jeżeli w terminie dwóch miesięcy od tego wezwania instytucja, organ lub jednostka organizacyjna nie zajęły stanowiska, skarga może być wniesiona w ciągu następnych dwóch miesięcy.

Każda osoba fizyczna lub prawna może wnieść sprawę do Trybunału, na warunkach przewidzianych w ustępie 1 i 2, stawiając zarzut jednej z instytucji, jednemu z organów lub jednej z jednostek organizacyjnych Unii, iż zaniechała wydania aktu skierowanego do niej, innego niż zalecenie lub opinia.

ARTYKUŁ III-368

Instytucja, organ lub jednostka organizacyjna, których akt uznano za nieważny lub którego zaniechanie zostało uznane za sprzeczne z Konstytucją, ma obowiązek podjąć środki zapewniające wykonanie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Obowiązek ten nie narusza obowiązku, który może wynikać z zastosowania artykułu III-431 akapit drugi.

ARTYKUŁ III-369

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym:

- a) o wykładni Konstytucji,
- b) o ważności i wykładni aktów instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii.

W przypadku gdy pytanie z tym związane jest podniesione przed sądem jednego z Państw Członkowskich, sąd ten może, jeżeli uzna, że decyzja w tej kwestii jest niezbędna do wydania wyroku, zwrócić się do Trybunału z wnioskiem o rozpatrzenie tego pytania.

W przypadku gdy takie pytanie jest podniesione w sprawie zawisłej przed sądem krajowym, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, sąd ten jest zobowiązany wnieść sprawę do Trybunału.

Jeżeli takie pytanie jest podniesione w sprawie zawisłej przed sądem krajowym dotyczącej osoby zatrzymanej, Trybunał stanowi w jak najkrótszym terminie.

ARTYKUŁ III-370

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w sporach dotyczących odszkodowań, o których mowa w artykule III-431 akapity drugi i trzeci.

ARTYKUŁ III-371

Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania w sprawie legalności aktu przyjętego przez Radę Europejską lub Radę zgodnie z artykułem I-59 wyłącznie na wniosek Państwa Członkowskiego, którego dotyczy stwierdzenie Rady Europejskiej lub Rady, oraz wyłącznie w odniesieniu do przestrzegania postanowień czysto proceduralnych przewidzianych w tym artykule.

Wniosek musi być złożony w terminie miesiąca od daty tego stwierdzenia. Trybunał orzeka w terminie miesiąca od daty tego wniosku.

ARTYKUŁ III-372

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w każdym sporze między Unią a jej pracownikami, w granicach i na warunkach określonych w regulaminie pracowniczym urzędników Unii lub warunkach zatrudnienia innych pracowników Unii.

ARTYKUŁ III-373

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania, w poniższych granicach, w sporach dotyczących:

- a) wykonywania zobowiązań Państw Członkowskich, wynikających ze Statutu Europejskiego Banku Inwestycyjnego. W tym zakresie Rada Dyrektorów Banku ma uprawnienia przyznane Komisji przez artykuł III-360,
- b) uchwał przyjętych przez Radę Gubernatorów Europejskiego Banku Inwestycyjnego. W tym zakresie każde Państwo Członkowskie, Komisja i Rada Dyrektorów Banku mogą wnieść skargę na warunkach przewidzianych w artykule III-365,
- c) uchwał przyjętych przez Radę Dyrektorów Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Skargi na te uchwały mogą być wnoszone tylko przez Państwa Członkowskie lub Komisję, na warunkach przewidzianych w artykule III-365, i wyłącznie w związku z naruszeniem procedur przewidzianych w artykule 21 ustępy 2, 5, 6 i 7 Statutu Banku,

- d) wykonywania przez krajowe banki centralne obowiązków wynikających z Konstytucji i Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego. W tym zakresie Rada Prezesów Europejskiego Banku Centralnego dysponuje wobec krajowych banków centralnych uprawnieniami przyznanymi Komisji wobec Państw Członkowskich przez artykuł III-360. Jeśli Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdza, że krajowy bank centralny uchybił jednemu ze zobowiązań, które na nim ciąży na mocy Konstytucji, bank ten jest zobowiązany podjąć środki, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału.

ARTYKUŁ III-374

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania na mocy klauzuli arbitrażowej umieszczonej w umowie prawa publicznego lub prywatnego, zawartej przez Unię lub w jej imieniu.

ARTYKUŁ III-375

1. Z zastrzeżeniem właściwości Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej określonej w Konstytucji, spory, których stroną jest Unia, nie są z tego tytułu wyłączone spod jurysdykcji sądów krajowych.
2. Państwa Członkowskie zobowiązują się nie poddawać sporów dotyczących wykładni lub stosowania Konstytucji innym procedurom rozstrzygania niż te przewidziane w Konstytucji.
3. Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania w każdym sporze między Państwami Członkowskimi, związanym z przedmiotem Konstytucji, jeżeli spór ten jest mu przedłożony na mocy porozumienia między stronami.

ARTYKUŁ III-376

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie jest właściwy w odniesieniu do artykułów I-40 i I-41, postanowień rozdziału II, tytułu V dotyczących wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, oraz w odniesieniu do artykułu III-293 w zakresie, w jakim dotyczy on wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.

Jednakże Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do kontrolowania przestrzegania artykułu III-308 oraz orzekania w sprawie skarg wniesionych na warunkach przewidzianych w artykule III-365 ustęp 4, dotyczących kontroli legalności decyzji europejskich przewidujących środki ograniczające stosowane wobec osób fizycznych lub prawnych przyjętych przez Radę na podstawie rozdziału II tytułu V.

ARTYKUŁ III-377

W wykonywaniu swoich uprawnień dotyczących postanowień sekcji 4 i 5 rozdziału IV tytułu III odnoszących się do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie jest właściwy w zakresie kontroli ważności lub proporcjonalności działań policji lub innych organów ścigania w Państwie Członkowskim, ani do orzekania w sprawie wykonywania przez Państwa Członkowskie obowiązków dotyczących utrzymania porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego.

ARTYKUŁ III-378

Bez względu na upływ terminu przewidzianego w artykule III-365 ustęp 6, każda strona może, w postępowaniu dotyczącym aktu o zasięgu ogólnym przyjętym przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii, podnieść zarzuty określone w artykule III-365 ustęp 2, w celu powołania się przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej na niemożność stosowania tego aktu.

ARTYKUŁ III-379

1. Skargi wniesione do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie mają skutku zawieszającego. Jednakże Trybunał może, jeśli uzna, że okoliczności tego wymagają, zarządzić zawieszenie wykonania zaskarżonego aktu.

2. W sprawach, które rozpatruje, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej może zarządzić niezbędne środki tymczasowe.

ARTYKUŁ III-380

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej podlegają wykonaniu na warunkach przewidzianych w artykule III-401.

ARTYKUŁ III-381

Statut Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest określony w Protokole.

Ustawa europejska może zmienić postanowienia Statutu, z wyjątkiem postanowień tytułu I i jego artykułu 64. Ustawa jest przyjmowana na wniosek Trybunału Sprawiedliwości i po konsultacji z Komisją albo na wniosek Komisji i po konsultacji z Trybunałem Sprawiedliwości.

Podsekcja 6

Europejski Bank Centralny

ARTYKUŁ III-382

1. Rada Prezesów Europejskiego Banku Centralnego składa się z członków Zarządu Europejskiego Banku Centralnego i prezesów krajowych banków centralnych Państw Członkowskich nie objętych derogacją w rozumieniu artykułu III-197.
2. Zarząd składa się z prezesa, wiceprezesa i czterech innych członków.

Prezes, wiceprezes i pozostali członkowie Zarządu są mianowani przez Radę Europejską, stanowiącą większość kwalifikowaną na zalecenie Rady i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz z Radą Prezesów Europejskiego Banku Centralnego, spośród osób o uznanym autorytecie i doświadczeniu zawodowym w dziedzinie pieniądza lub bankowości.

Ich mandat trwa osiem lat i nie jest odnawialny.

Członkami Zarządu mogą być tylko obywatele Państw Członkowskich.

ARTYKUŁ III-383

1. Przewodniczący Rady i członek Komisji mogą uczestniczyć, bez prawa głosu, w posiedzeniach Rady Prezesów Europejskiego Banku Centralnego.

Przewodniczący Rady może przedłożyć wniosek do rozważenia przez Radę Prezesów Europejskiego Banku Centralnego.

2. Prezes Europejskiego Banku Centralnego jest zapraszany do uczestniczenia w posiedzeniach Rady, kiedy dyskutuje ona o sprawach dotyczących celów i zadań Europejskiego Systemu Banków Centralnych.

3. Europejski Bank Centralny kieruje roczne sprawozdanie z działalności Europejskiego Systemu Banków Centralnych i w sprawie polityki pieniężnej za rok ubiegły i rok bieżący do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady i Komisji. Prezes Europejskiego Banku Centralnego przedstawia to sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu, który może odbyć debatę generalną na tej podstawie, oraz Radzie.

Prezes Europejskiego Banku Centralnego i inni członkowie Zarządu mogą, na żądanie Parlamentu Europejskiego lub z inicjatywy własnej, być przesłuchani przez właściwe komisje Parlamentu Europejskiego.

Podsekcja 7

Trybunał Obrachunkowy

ARTYKUŁ III-384

1. Trybunał Obrachunkowy kontroluje rachunki wszystkich dochodów i wydatków Unii. Kontroluje również rachunki wszystkich dochodów i wydatków wszystkich organów i jednostek organizacyjnych utworzonych przez Unię, w zakresie, w jakim akt założycielski tych organów lub jednostek organizacyjnych nie wyklucza takiej kontroli.

Trybunał Obrachunkowy przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie oświadczenie o wiarygodności rachunków, jak również legalności i prawidłowości operacji leżących u ich podstaw, które jest publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Poświadczenie to może zostać uzupełnione przez szczegółowe oceny każdego z głównych obszarów działania Unii.

2. Trybunał Obrachunkowy kontroluje legalność i prawidłowość dochodów i wydatków oraz upewnia się co do należytego zarządzania finansami. Czyniąc to, sygnalizuje w szczególności wszelkie nieprawidłowości.

Kontrolę dochodów przeprowadza się zarówno na podstawie założeń dochodowych, jak i płatności przekazanych Unii.

Kontrolę wydatków przeprowadza się zarówno na podstawie podjętych zobowiązań, jak i dokonanych wypłat.

Kontrole te mogą być przeprowadzane przed zamknięciem rozliczeń w danym roku budżetowym.

3. Kontrola dotyczy dokumentów, a w razie potrzeby przeprowadzana jest na miejscu w innych instytucjach lub w pomieszczeniach każdego organu lub jednostki organizacyjnej zarządzających dochodami i wydatkami w imieniu Unii oraz w Państwach Członkowskich, w tym w pomieszczeniach każdej osoby fizycznej lub prawnej otrzymującej płatności z budżetu. Kontrolę w Państwach Członkowskich przeprowadza się w powiązaniu z krajowymi instytucjami kontrolnymi lub, jeżeli nie mają one niezbędnych uprawnień, z właściwymi służbami krajowymi. Trybunał Obrachunkowy oraz krajowe instytucje kontrolne Państw Członkowskich współpracują na zasadzie wzajemnego zaufania, zachowując swoją niezależność. Instytucje te lub służby zawiadamiają Trybunał Obrachunkowy, czy zamierzają uczestniczyć w kontroli.

Inne instytucje, organy i jednostki organizacyjne zarządzające dochodami i wydatkami w imieniu Unii, osoby fizyczne lub prawne otrzymujące płatności z budżetu oraz krajowe instytucje kontrolne albo, jeżeli nie mają one niezbędnych uprawnień, właściwe służby krajowe, przekazują Trybunałowi Obrachunkowemu, na jego żądanie, wszelkie dokumenty lub informacje niezbędne do wykonywania jego zadania.

W odniesieniu do działalności Europejskiego Banku Inwestycyjnego związanej z zarządzaniem dochodami i wydatkami Unii, prawo dostępu Trybunału Obrachunkowego do informacji posiadanych przez Bank jest regulowane umową zawartą między Trybunałem Obrachunkowym, Bankiem oraz Komisją. W przypadku braku umowy Trybunał Obrachunkowy ma jednak dostęp do informacji niezbędnych do przeprowadzania kontroli dochodów i wydatków Unii zarządzanych przez Bank.

4. Trybunał Obrachunkowy sporządza roczne sprawozdanie po zamknięciu każdego roku budżetowego. Sprawozdanie to jest przesyłane innym instytucjom i publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, wraz z odpowiedziami tych instytucji na uwagi Trybunału Obrachunkowego.

Ponadto Trybunał Obrachunkowy może przedstawiać w każdej chwili swoje uwagi, zwłaszcza w formie sprawozdań specjalnych w poszczególnych sprawach oraz wydawać opinie na wniosek jednej z pozostałych instytucji.

Przyjmuje on swoje sprawozdania roczne, sprawozdania specjalne lub opinie większością członków wchodzących w jego skład. Jednakże, może on ustanowić wewnętrzne izby, w celu przyjmowania pewnych kategorii sprawozdań lub opinii, na warunkach określonych w jego regulaminie.

Pomaga on Parlamentowi Europejskiemu i Radzie w wykonywaniu ich funkcji kontrolnych w zakresie wykonania budżetu.

Trybunał Obrachunkowy uchwała swój regulamin. Regulamin ten wymaga zatwierdzenia przez Radę.

ARTYKUŁ III-385

1. Członkowie Trybunału Obrachunkowego są wybierani spośród osób, które wchodziły lub wchodziły w swych państwach w skład organów kontroli zewnętrznej lub mają szczególne kwalifikacje do zajmowania tego stanowiska. Ich niezależność musi być niekwestionowana.
2. Członkowie Trybunału Obrachunkowego są mianowani na okres sześciu lat. Ich mandat jest odnawialny. Rada przyjmuje decyzję europejską ustanawiającą listę członków, sporządzoną zgodnie z propozycjami każdego z Państw Członkowskich. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Członkowie Trybunału Obrachunkowego wybierają spośród siebie, na okres trzech lat, prezesa. Jego mandat jest odnawialny.

3. W wykonywaniu swych obowiązków członkowie Trybunału Obrachunkowego nie zwracają się o instrukcje ani ich nie przyjmują od żadnego rządu lub jakiegokolwiek organu. Powstrzymują się od wszelkich czynności niezgodnych z charakterem ich funkcji.
4. Członkowie Trybunału Obrachunkowego nie mogą podczas pełnienia swych funkcji wykonywać żadnej innej zarobkowej lub niezarobkowej działalności zawodowej. Obejmując swoje stanowiska, uroczyście zobowiązują się szanować, w trakcie pełnienia funkcji i po ich zakończeniu, zobowiązania z nich wynikające, zwłaszcza obowiązki uczciwości i roztropności przy obejmowaniu pewnych stanowisk lub przyjmowaniu pewnych korzyści po zakończeniu funkcji.

5. Poza przypadkami normalnej wymiany lub śmierci, funkcje członka Trybunału Obrachunkowego kończą się z chwilą jego rezygnacji lub dymisji, orzeczonej przez Trybunał Sprawiedliwości zgodnie z ustępem 6.

Osoba ta jest zastępowana na okres pozostający do zakończenia mandatu.

Z wyjątkiem przypadku dymisji, członkowie Trybunału Obrachunkowego pełnią swoje funkcje do chwili ich zastąpienia.

6. Członkowie Trybunału Obrachunkowego mogą zostać zwolnieni z funkcji lub pozbawieni prawa do emerytury bądź innych podobnych korzyści tylko wówczas, gdy Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi, na wniosek Trybunału Obrachunkowego, że przestali odpowiadać wymaganym warunkom lub czynić zadość zobowiązaniom wynikającym z ich urzędu.

SEKCJA 2

ORGANY DORADCZE UNII

Podsekcja 1

Komitety Regionów

ARTYKUŁ III-386

Liczba członków Komitetu Regionów nie przekracza 350. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji przyjmuje decyzję europejską określającą skład Komitetu.

Członkowie Komitetu oraz w równej liczbie zastępcy członków są mianowani na okres pięciu lat. Ich mandat jest odnawialny. Członkowie Komitetu nie mogą być równocześnie członkami Parlamentu Europejskiego.

Rada przyjmuje decyzję europejską ustalającą listę członków oraz zastępców członków, sporządzoną zgodnie z propozycjami każdego z Państw Członkowskich.

Kadencja członków Komitetu kończy się automatycznie, w raz z upływem mandatu , o którym mowa w artykule I-32 ustęp 2, na podstawie którego zostali zaproponowani, i są wówczas zastępowani, według tej samej procedury, na czas pozostający do zakończenia kadencji.

ARTYKUŁ III-387

Komitet Regionów wybiera spośród swoich członków przewodniczącego i prezydium na okres dwóch i pół roku.

Komitet jest zwoływany przez przewodniczącego na wniosek Parlamentu Europejskiego, Rady lub Komisji. Może również zbierać się z własnej inicjatywy.

Uchwala on swój regulamin.

ARTYKUŁ III-388

Komitet Regionów jest konsultowany przez Parlament Europejski, Radę lub Komisję w przypadkach przewidzianych w Konstytucji oraz we wszelkich innych przypadkach, w których jedna z tych instytucji uzna to za stosowne, w szczególności jeżeli mają związek ze współpracą transgraniczną.

Parlament Europejski, Rada lub Komisja wyznaczają Komitetowi, jeśli uznają to za niezbędne, termin na dostarczenie opinii, który nie może być krótszy niż miesiąc od daty skierowania do przewodniczącego zawiadomienia w tej sprawie. Po upływie wyznaczonego terminu brak opinii nie stanowi przeszkody w podjęciu dalszych działań.

W przypadku gdy Komitet Ekonomiczno-Społeczny jest konsultowany, Komitet Regionów jest informowany przez Parlament Europejski, Radę lub Komisję o wniosku o wydanie opinii. Komitet Regionów może, jeśli uzna, że wchodzi w grę specyficzne interesy regionalne, wydać opinię w tym przedmiocie. Może on także wydawać opinie z własnej inicjatywy.

Opinia Komitetu, jak również protokół z jego obrad są przesyłane Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Komisji.

Podsekcja 2

Komitet Ekonomiczno-Społeczny

ARTYKUŁ III-389

Liczba członków Komitetu Ekonomiczno-Społecznego nie przekracza 350. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji przyjmuje decyzję europejską określającą skład Komitetu.

ARTYKUŁ III-390

Członkowie Komitetu Ekonomiczno-Społecznego są mianowani na okres pięciu lat. Ich mandat jest odnawialny. Rada przyjmuje decyzję europejską ustalającą listę członków, sporządzoną zgodnie z propozycjami każdego z Państw Członkowskich.

Rada stanowi po konsultacji z Komisją. Może ona zasięgnąć opinii organizacji europejskich reprezentujących różne sektory gospodarcze i społeczne oraz społeczeństwo obywatelskie, których dotyczy działalność Unii.

ARTYKUŁ III-391

Komitet Ekonomiczno-Społeczny wybiera spośród swoich członków przewodniczącego i prezydium na okres dwóch i pół roku.

Komitet Ekonomiczno-Społeczny jest zwoływany przez przewodniczącego na żądanie Parlamentu Europejskiego, Rady lub Komisji. Może również zbierać się z własnej inicjatywy.

Uchwala on swój regulamin.

ARTYKUŁ III-392

Komitet Ekonomiczno-Społeczny jest konsultowany przez Parlament Europejski, Radę lub Komisję w przypadkach przewidzianych w Konstytucji. Może być konsultowany przez te instytucje we wszystkich przypadkach, gdy uznają to za stosowne. Może on także wydawać opinie z własnej inicjatywy.

Parlament Europejski, Rada lub Komisja wyznaczają Komitetowi, jeśli uznają to za niezbędne, termin na dostarczenie opinii, który nie może być krótszy niż miesiąc od daty skierowania do przewodniczącego zawiadomienia w tej sprawie. Po upływie wyznaczonego terminu brak opinii nie stanowi przeszkody w podjęciu dalszych działań.

Opinia Komitetu, jak również protokół z jego obrad, są przesyłane Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Komisji.

SEKCJA 3

EUROPEJSKI BANK INWESTYCYJNY

ARTYKUŁ III-393

Europejski Bank Inwestycyjny ma osobowość prawną.

Jego członkami są Państwa Członkowskie.

Statut Europejskiego Banku Inwestycyjnego stanowi przedmiot protokołu.

Ustawa europejska Rady może zmieniać Statut Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Rada stanowi jednomyślnie na wniosek Banku i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komisją, bądź na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Europejskim Bankiem Inwestycyjnym.

ARTYKUŁ III-394

Zadaniem Europejskiego Banku Inwestycyjnego jest przyczynianie się, poprzez odwołanie się do rynku kapitałowego i zasobów własnych, do zrównoważonego i stałego rozwoju rynku wewnętrznego w interesie Unii. W tym celu ułatwia, w szczególności poprzez udzielanie pożyczek i gwarancji w celu niezarobkowym, finansowanie poniższych projektów we wszystkich sektorach gospodarki:

- a) projektów zmierzających do rozwoju regionów mniej rozwiniętych,
- b) projektów modernizacji lub przekształcania przedsiębiorstw lub tworzenia nowych dziedzin działalności, wynikających z ustanawiania lub funkcjonowania rynku wewnętrznego, które z uwagi na swoje rozmiary lub charakter nie mogą być całkowicie sfinansowane z różnych środków dostępnych w poszczególnych Państwach Członkowskich,
- c) projektów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania kilku Państw Członkowskich, które z uwagi na swoje rozmiary lub charakter nie mogą być całkowicie sfinansowane z różnych środków dostępnych w poszczególnych Państwach Członkowskich.

Wykonując swoje zadania Europejski Bank Inwestycyjne ułatwia finansowanie programów inwestycyjnych w powiązaniu z pomocą funduszy o przeznaczeniu strukturalnym i innych instrumentów finansowych Unii.

SEKCJA 4

POSTANOWIENIA WSPÓLNE DLA INSTYTUCJI, ORGANÓW I JEDNOSTEK
ORGANIZACYJNYCH UNII

ARTYKUŁ III-395

1. Jeśli, na mocy Konstytucji, Rada stanowi na wniosek Komisji, może ona zmienić ten wniosek tylko jednomyślnie, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w artykułach I-55, I-56, w artykule III-396 ustępy 10 i 13, artykułach III-404 oraz III-405 ustęp 2.
2. Dopóki Rada nie podjęła działań, Komisja może zmienić swój wniosek w każdej chwili w toku procedur prowadzących do przyjęcia aktu Unii.

ARTYKUŁ III-396

1. W przypadku gdy na mocy Konstytucji, ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe są przyjmowane zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, stosowane są następujące postanowienia.
2. Komisja przedstawia projekt Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

Pierwsze czytanie

3. Parlament Europejski uchwała stanowisko w pierwszym czytaniu i przekazuje je Radzie.
4. Jeżeli Rada zatwierdzi stanowisko Parlamentu Europejskiego, projektowany akt zostaje przyjęty w brzmieniu, które odpowiada stanowisku Parlamentu Europejskiego.

5. Jeżeli Rada nie zatwierdzi stanowiska Parlamentu Europejskiego, przyjmuje własne stanowisko w pierwszym czytaniu i przekazuje je Parlamentowi Europejskiemu.

6. Rada informuje w pełni Parlament Europejski o powodach, które doprowadziły ją do przyjęcia jej stanowiska w pierwszym czytaniu. Komisja informuje w pełni Parlament Europejski o swoim stanowisku.

Drugie czytanie

7. Jeżeli w terminie trzech miesięcy od tego przekazania Parlament Europejski:

- a) zatwierdzi stanowisko Rady w pierwszym czytaniu lub nie wypowie się, dany akt uważa się za przyjęty w brzmieniu, które odpowiada stanowisku Rady,
- b) odrzuci, większością głosów swych członków, stanowisko Rady w pierwszym czytaniu, wnioskowany akt uważa się za nieprzyjęty,
- c) zaproponuje większością głosów swych członków poprawki do stanowiska Rady w pierwszym czytaniu, zmieniony w ten sposób tekst jest przekazywany Radzie i Komisji, która wydaje opinię w przedmiocie tych poprawek.

8. Jeżeli w terminie trzech miesięcy od otrzymania poprawek Parlamentu Europejskiego, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną:

- a) przyjmie wszystkie te poprawki, dany akt uważa się za przyjęty,
- b) nie przyjmie wszystkich poprawek, przewodniczący Rady w porozumieniu z przewodniczącym Parlamentu Europejskiego, zwołuje komitet pojednawczy w terminie sześciu tygodni.

9. Rada stanowi jednomyślnie w sprawie poprawek, które stały się przedmiotem negatywnej opinii Komisji.

Procedura pojednawcza

10. Komitet pojednawczy, w którego skład wchodzi członkowie Rady lub ich przedstawiciele oraz taka sama liczba członków reprezentujących Parlament Europejski, ma za zadanie doprowadzić do porozumienia w sprawie wspólnego projektu większością kwalifikowaną członków Rady lub ich przedstawicieli oraz większością głosów członków reprezentujących Parlament Europejski, w terminie sześciu tygodni od jego zwołania, na podstawie stanowisk Parlamentu Europejskiego i Rady w drugim czytaniu.

11. Komisja uczestniczy w pracach komitetu pojednawczego i podejmuje wszelkie niezbędne inicjatywy na rzecz zbliżenia stanowisk Parlamentu Europejskiego i Rady.

12. Jeżeli w terminie sześciu tygodni od jego zwołania komitet pojednawczy nie zatwierdzi wspólnego projektu, proponowany akt uważa się za nieprzyjęty.

Trzecie czytanie

13. Jeżeli w tym terminie komitet pojednawczy zatwierdzi wspólny projekt, Parlament Europejski i Rada mają termin sześciu tygodni od tego zatwierdzenia na przyjęcie danego aktu zgodnie z tym projektem, jeśli chodzi o Parlament Europejski – większością oddanych głosów, a jeśli chodzi o Radę – większością kwalifikowaną. Jeżeli nie uczynią tego, wnioskowany akt uważa się za nieprzyjęty.

14. Terminy trzech miesięcy i sześciu tygodni, o których mowa w niniejszym artykule, są przedłużone najwyżej, odpowiednio, o miesiąc i o dwa tygodnie, z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

Przepisy szczególne

15. Jeżeli, w przypadkach przewidzianych w Konstytucji, ustawa lub ustawa ramowa jest poddana zwykłej procedurze ustawodawczej z inicjatywy grupy Państw Członkowskich, na zalecenie Europejskiego Banku Centralnego, albo na wniosek Trybunału Sprawiedliwości, ustęp 2, drugie zdanie ustępu 6 oraz ustęp 9 nie mają zastosowania.

W takich przypadkach Parlament Europejski i Rada przekazują Komisji projekt aktu oraz swoje stanowiska w pierwszym i drugim czytaniu. Parlament Europejski lub Rada mogą żądać opinii Komisji w toku całej procedury, którą Komisja może wydać również z własnej inicjatywy. Może ona również, jeżeli uzna to za niezbędne, uczestniczyć w obradach komitetu pojednawczego zgodnie z ustępem 11.

ARTYKUŁ III-397

Parlament Europejski, Rada i Komisja konsultują się wzajemnie oraz za wspólnym porozumieniem ustalają warunki współpracy. W tym celu mogą one, w poszanowaniu Konstytucji, zawierać porozumienia międzyinstytucjonalne, które mogą mieć charakter wiążący.

ARTYKUŁ III-398

1. Wykonując swoje funkcje, instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii korzystają ze wsparcia otwartej, efektywnej i niezależnej administracji europejskiej.

2. Przy poszanowaniu praw i obowiązków urzędników oraz uregulowań przyjętych na podstawie artykułu III-427, ustawa europejska określa w tym celu przepisy szczególne.

Artykuł III-399

1. Instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii zapewniają przejrzystość ich prac i, w zastosowaniu artykułu I-50, określają w swoich regulaminach przepisy dotyczące publicznego dostępu do ich dokumentów. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejski Bank Centralny i Europejski Bank Inwestycyjny podlegają artykułowi I-50 ustęp 3 oraz niniejszemu artykułowi jedynie w wykonywaniu swoich funkcji administracyjnych.

2. Parlament Europejski i Rada zapewniają publikację dokumentów dotyczących procedur ustawodawczych na warunkach określonych ustawą europejską, o której mowa w artykule I-50 ustęp 3.

Artykuł III-400

1. Rada przyjmuje rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie ustalające:

- a) uposażenia, dodatki i emerytury przewodniczącego Rady Europejskiej, przewodniczącego Komisji, ministra spraw zagranicznych Unii, członków Komisji, prezesów, członków i sekretarzy Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, oraz sekretarza generalnego Rady,
- b) warunki zatrudnienia, w szczególności uposażenia, dodatki i emerytury przewodniczącego i członków Trybunału Obrachunkowego,

c) wszelkie należności płatne zamiast wynagrodzenia wypłacane osobom, o których mowa w lit. a) i b).

2. Rada przyjmuje rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie określające dodatki członków Komitetu Ekonomiczno-Społecznego.

ARTYKUŁ III-401

Akty Rady, Komisji lub Europejskiego Banku Centralnego, które nakładają zobowiązanie pieniężne na podmioty inne niż Państwa Członkowskie stanowią tytuł wykonawczy.

Postępowanie egzekucyjne jest regulowane przez przepisy procedury cywilnej obowiązujące w Państwie Członkowskim, na terytorium którego ma ono miejsce. Klauzula wykonalności jest nadawana, bez jakiegokolwiek kontroli innej niż weryfikacja autentyczności tytułu, przez wyznaczony w tym celu przez rząd Państwa Członkowskiego organ krajowy, o którym zostanie powiadomiona Komisja i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Po dopełnieniu tych formalności na wniosek zainteresowanego, może on przystąpić do egzekucji, wnosząc sprawę bezpośrednio do właściwego organu zgodnie z ustawodawstwem krajowym.

Postępowanie egzekucyjne może być zawieszona wyłącznie na mocy orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Jednakże kontrola prawidłowości przeprowadzenia egzekucji podlega właściwości sądów krajowych.

ROZDZIAŁ II

POSTANOWIENIA FINANSOWE

SEKCJA 1

WIELOLETNIE RAMY FINANSOWE

ARTYKUŁ III-402

1. Wieloletnie ramy finansowe ustanawia się na okres co najmniej pięciu lat zgodnie z artykułem I-55.
2. Wieloletnie ramy finansowe ustalają kwoty rocznych pułapów środków przeznaczonych na zobowiązania z podziałem na kategorie wydatków oraz roczne pułapy środków przeznaczonych na płatności. Kategorie wydatków, których liczba jest ograniczona, odpowiadają głównym sektorom działalności Unii.
3. Wieloletnie ramy finansowe zawierają inne postanowienia wymagane dla prawidłowego prowadzenia rocznej procedury budżetowej.
4. Jeżeli ustawa europejska Rady ustanawiająca nowe ramy finansowe nie została przyjęta przed wygaśnięciem poprzednich ram finansowych, pułapy i inne postanowienia dotyczące ostatniego roku obowiązywania tych ram przedłuża się do czasu przyjęcia tej ustawy.
5. W toku całej procedury prowadzącej do przyjęcia ram finansowych Parlament Europejski, Rada i Komisja podejmują wszelkie środki niezbędne do pomyślnego zakończenia procedury.

SEKCJA 2

BUDŻET ROCZNY UNII

ARTYKUŁ III-403

Rok budżetowy rozpoczyna się 1 stycznia i kończy 31 grudnia.

ARTYKUŁ III-404

Ustawy europejskie ustanawiają budżet roczny Unii zgodnie z następującymi postanowieniami:

1. Każda instytucja Unii sporządza przed 1 lipca swój preliminarz wydatków na następny rok finansowy. Komisja łączy te preliminarze w projekt budżetu, który może zawierać różne warianty preliminarzy.

Projekt budżetu obejmuje prognozę dochodów i wydatków.

2. Komisja przedkłada wniosek zawierający projekt budżetu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie najpóźniej 1 września roku poprzedzającego rok, w którym budżet ma być wykonywany.

Komisja może zmieniać projekt budżetu w toku procedury do czasu powołania komitetu pojednawczego, o którym mowa w ustępie 5 poniżej.

3. Rada przyjmuje stanowisko w sprawie projektu budżetu i przekazuje je Parlamentowi Europejskiemu najpóźniej 1 października roku poprzedzającego rok, w którym budżet ma być wykonywany. Rada w pełni informuje Parlament Europejski o powodach, które doprowadziły ją do przyjęcia jej stanowiska.

4. Jeżeli w terminie czterdziestu dwóch dni od tego przekazania Parlament Europejski:
 - a) zatwierdzi stanowisko Rady, ustawa europejska ustanawiająca budżet zostaje przyjęta,
 - b) nie podejmie decyzji, ustawę europejską ustanawiającą budżet uważa się za przyjętą,
 - c) przyjmie większością swoich członków poprawki, zmieniony projekt jest przekazywany Radzie i Komisji. Przewodniczący Parlamentu Europejskiego w porozumieniu z przewodniczącym Rady niezwłocznie zwołuje komitet pojednawczy. Jednak komitet pojednawczy nie zbiera się, jeżeli w terminie dziesięciu dni od przekazania projektu, Rada poinformuje Parlament Europejski o przyjęciu wszystkich jego poprawek.
5. Komitet pojednawczy, w którego skład wchodzi członkowie Rady lub ich przedstawiciele oraz taka sama liczba członków reprezentujących Parlament Europejski, ma za zadanie na podstawie stanowisk Parlamentu Europejskiego i Rady osiągnąć porozumienie w sprawie wspólnego projektu większością kwalifikowaną członków Rady lub ich przedstawicieli oraz większością głosów członków reprezentujących Parlament Europejski, w terminie dwudziestu jeden dni od jego zwołania.

Komisja uczestniczy w pracach komitetu pojednawczego i podejmuje wszelkie niezbędne inicjatywy na rzecz zbliżenia stanowisk Parlamentu Europejskiego i Rady.

6. Jeżeli w terminie dwudziestu jeden dni, o którym mowa w ustępie 5, komitet pojednawczy doprowadzi do porozumienia w sprawie wspólnego projektu, zarówno Parlament Europejski jak i Rada dysponują terminem czternastu dni licząc od tej daty, aby przyjąć wspólny projekt.
7. Jeżeli w terminie czternastu dni, o którym mowa w ustępie 6:

- a) Parlament Europejski Rada zatwierdzą wspólny projekt lub nie podejmą decyzji, lub jeżeli jedna z tych instytucji zatwierdzi wspólny projekt, podczas gdy druga nie podejmie decyzji, ustawa europejska ustanawiająca budżet jest uznana za ostatecznie przyjętą zgodnie ze wspólnym projektem, lub
 - b) Parlament Europejski, stanowiąc większością głosów swych członków i Rada odrzuca wspólny projekt, lub jedna z tych instytucji odrzuci wspólny projekt podczas gdy druga nie podejmie decyzji, Komisja przedkłada nowy projekt budżetu, lub
 - c) Parlament Europejski, stanowiąc większością swych członków, odrzuci wspólny tekst podczas gdy Rada go zatwierdzi, Komisja przedkłada nowy projekt budżetu, lub
 - d) Parlament Europejski zatwierdzi wspólny projekt, podczas gdy Rada go odrzuci, Parlament Europejski może, w terminie czternastu dni od dnia odrzucenia projektu przez Radę i stanowiąc większością swych członków i trzech piątych głosów oddanych, zdecydować o potwierdzeniu wszystkich lub niektórych poprawek, o których mowa w ustępie 4 lit. c). Jeżeli którakolwiek z poprawek Parlamentu Europejskiego nie zostanie potwierdzona, stanowisko uzgodnione w ramach komitetu pojednawczego w sprawie pozycji budżetowej, która jest przedmiotem tej zmiany zostaje utrzymane. Na tej podstawie ustawa europejska ustanawiająca budżet zostaje uznana za ostatecznie przyjętą.
8. Jeżeli w terminie dwudziestu jeden dni, o którym mowa w ustępie 5, komitet pojednawczy nie doprowadzi do porozumienia w sprawie wspólnego projektu, Komisja przedkłada nowy projekt budżetu.

9. Po zakończeniu procedury przewidzianej w niniejszym artykule, przewodniczący Parlamentu Europejskiego stwierdza, że ustawa europejska ustanawiająca budżet została ostatecznie przyjęta.

10. Każda instytucja korzysta z uprawnień przyznanych jej w niniejszym artykule zgodnie z Konstytucją oraz aktami przyjętymi na jej mocy, w szczególności w dziedzinie zasobów własnych Unii oraz równowagi między dochodami i wydatkami.

ARTYKUŁ III-405

1. Jeśli na początku roku budżetowego ustawa europejska ustanawiająca budżet nie została jeszcze ostatecznie przyjęta, wydatki mogą być dokonywane miesięcznie na rozdział, zgodnie z ustawą europejską, o której mowa w artykule III-412, w granicach jednej dwunastej środków przyznanych na dany rozdział budżetu na poprzedni rok finansowy; suma ta nie może jednak przekraczać jednej dwunastej środków przyznanych dla danego rozdziału w projekcie budżetu.

2. Rada, na wniosek Komisji i przestrzegając warunków przewidzianych w ustępie 1, może przyjąć decyzję europejską upoważniającą do dokonywania wydatków przekraczających jedną dwunastą, zgodnie z ustawą europejską, o której mowa w artykule III-412. Rada niezwłocznie przekazuje decyzję Parlamentowi Europejskiemu.

Decyzja europejska przewiduje niezbędne środki w zakresie zasobów dla stosowania niniejszego artykułu, w poszanowaniu ustaw europejskich, o których mowa w artykule I-54 ustępy 3 i 4.

Wchodzi ona w życie trzydziestego dnia od jej przyjęcia, jeżeli w tym terminie Parlament Europejski, stanowiąc większością głosów swych członków nie zdecydował o ograniczeniu tych wydatków.

ARTYKUŁ III-406

Zgodnie z warunkami przewidzianymi przez ustawę europejską, o której mowa w artykule III-412, środki inne niż dotyczące wydatków personalnych, które nie zostaną wykorzystane na koniec roku budżetowego, mogą być przeniesione wyłącznie na następny rok budżetowy.

Wydatki klasyfikowane są w rozdziały grupujące wydatki według ich charakteru lub przeznaczenia, oraz dzielone dalej zgodnie z ustawą europejską, o której mowa w artykule III-412.

Wydatki

- Parlamentu Europejskiego,
- Rady Europejskiej i Rady,
- Komisji oraz
- Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

są przedmiotem odrębnych części budżetu, bez uszczerbku dla szczególnych zasad odnoszących się do niektórych wydatków wspólnych.

SEKCJA 3

WYKONANIE BUDŻETU I ABSOLUTORIUM

ARTYKUŁ III-407

Komisja wykonuje budżet we współpracy z Państwami Członkowskimi, zgodnie z ustawą europejską, o której mowa w artykule III-412, na własną odpowiedzialność i w granicach przyznanych środków, zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami. Państwa Członkowskie współpracują z Komisją w celu zapewnienia, aby środki były wykorzystywane zgodnie z tą zasadą.

Ustawa europejska, o której mowa w artykule III-412, ustanawia obowiązki kontroli i audytu Państw Członkowskich w zakresie wykonania budżetu oraz wynikającą z nich odpowiedzialność. Ustanawia ona obowiązki i szczegółowe sposoby, według których każda instytucja uczestniczy w wykonywaniu swych własnych wydatków.

Komisja może, w granicach i na warunkach określonych w ustawie europejskiej, o której mowa w artykule III-412, przenosić w ramach budżetu środki z rozdziału do rozdziału bądź z podrozdziału do podrozdziału.

ARTYKUŁ III-408

Komisja przedkłada corocznie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie rozliczenia za poprzedni rok budżetowy odnoszące się do operacji budżetowych. Komisja przekazuje im także bilans finansowy przedstawiający aktywa i pasywa Unii.

Komisja przekazuje także Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie oceniające finanse Unii oparte na uzyskanych wynikach, w szczególności w odniesieniu do wskazań udzielonych przez Parlament Europejski i Radę na podstawie artykułu III-409.

ARTYKUŁ III-409

1. Parlament Europejski, na zalecenie Rady, udziela Komisji absolutorium z wykonania budżetu. W tym celu Rada i Parlament kolejno badają rachunki, bilans finansowy i sprawozdanie oceniające, o których mowa w artykule III-408, roczne sprawozdanie Trybunału Obrachunkowego, wraz z odpowiedziami kontrolowanych instytucji na uwagi Trybunału Obrachunkowego, oświadczenie o wiarygodności, o którym mowa w artykule III-384 ustęp 1 drugi akapit, jak również odpowiednie sprawozdania specjalne Trybunału Obrachunkowego.
2. Przed udzieleniem Komisji absolutorium lub w jakichkolwiek innych celach pozostających w związku z wykonywaniem jego uprawnień w dziedzinie realizacji budżetu, Parlament Europejski może żądać przesłuchania Komisji w sprawie wykonywania wydatków lub funkcjonowania systemów kontroli finansowej. Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu, na jego wniosek, wszelkie niezbędne informacje.
3. Komisja podejmuje wszelkie działania w celu uwzględnienia uwag towarzyszących decyzjom o absolutorium i innych uwag Parlamentu Europejskiego dotyczących wykonywania wydatków, jak również komentarzy towarzyszących zaleceniom odnoszącym się do absolutorium przyjętym przez Radę.
4. Na żądanie Parlamentu Europejskiego lub Rady Komisja składa sprawozdanie co do środków podjętych w kontekście tych uwag i komentarzy, w szczególności co do instrukcji udzielonych służbom odpowiedzialnym za wykonanie budżetu. Sprawozdania te są również przesyłane do Trybunału Obrachunkowego.

SEKCJA 4

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ARTYKUŁ III-410

Wieloletnie ramy finansowe i budżet roczny są ustanawiane w euro.

Artykuł III-411

Komisja może, z zastrzeżeniem, iż poinformuje o tym właściwe władze zainteresowanych Państw Członkowskich, przelewać w walucie jednego z Państw Członkowskich aktywa, które posiada w walucie innego Państwa Członkowskiego, w zakresie koniecznym do ich wykorzystania w celach przewidzianych w Konstytucji. Komisja unika w miarę możliwości dokonywania takich przelewów, jeśli ma dostępne lub dające się zgromadzić aktywa w walutach, których potrzebuje.

Komisja komunikuje się z każdym z zainteresowanych Państw Członkowskich za pośrednictwem organu, który one wyznaczają. W wykonywaniu operacji finansowych korzysta ona z usług banku emisyjnego zainteresowanego Państwa Członkowskiego lub innej instytucji finansowej przez niego uznanej.

Artykuł III-412

1. Ustawy europejskie określają:
 - a) zasady finansowe ustalające w szczególności procedurę ustanawiania i wykonywania budżetu oraz przedstawiania i kontrolowania rachunków,

- b) zasady ustalające kontrolę odpowiedzialności kontrolerów finansowych, w szczególności intendentów i księgowych.

Ustawy europejskie są przyjmowane po konsultacji z Trybunałem Obrachunkowym.

2. Rada na wniosek Komisji przyjmuje rozporządzenie europejskie ustanawiające metody i procedurę, według których dochody budżetowe przewidziane w ramach systemu zasobów własnych Unii są oddane do dyspozycji Komisji oraz środki stosowane, w razie potrzeby, w celu zaspokojenia potrzeb gotówkowych. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Trybunałem Obrachunkowym.

3. Do 31 grudnia 2006 roku Rada stanowi jednomyślnie we wszystkich przypadkach, o których mowa w niniejszym artykule.

ARTYKUŁ III-413

Parlament Europejski, Rada i Komisja zapewniają dostępność środków finansowych umożliwiających Unii wykonywanie jej zobowiązań prawnych wobec stron trzecich.

ARTYKUŁ III-414

Regularne spotkania przewodniczących Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji są zwoływane z inicjatywy Komisji w ramach procedur budżetowych, o których mowa w niniejszym rozdziale. Przewodniczący podejmują wszelkie środki niezbędne do popierania uzgodnień i zbliżania stanowisk instytucji, którymi kierują w celu ułatwienia wykonania niniejszego rozdziału.

SEKCJA 5

ZWALCZANIE NADUŻYĆ FINANSOWYCH

ARTYKUŁ III-415

1. Unia i Państwa Członkowskie zwalczają nadużycia finansowe i wszelkie inne działania nielegalne naruszające interesy finansowe Unii za pomocą środków podejmowanych zgodnie z niniejszym artykułem. Środki te mają skutek odstrasżający i zapewniają skuteczną ochronę w Państwach Członkowskich oraz we wszystkich instytucjach, organach i jednostkach organizacyjnych Unii.
2. W celu zwalczania nadużyć finansowych naruszających interesy finansowe Unii, Państwa Członkowskie podejmują takie same środki jakie podejmują do zwalczania nadużyć finansowych naruszających ich własne interesy finansowe.
3. Z zastrzeżeniem innych postanowień Konstytucji, Państwa Członkowskie koordynują swe działania zapewniające ochronę interesów finansowych Unii przed nadużyciami finansowymi. W tym celu organizują z Komisją ścisłą i regularną współpracę między właściwymi władzami.
4. Ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe ustanawiają niezbędne środki w dziedzinach zapobiegania nadużyciom finansowym naruszającym interesy finansowe Unii i zwalczania tych nadużyć w celu zapewnienia skutecznej i równoważnej ochrony w Państwach Członkowskich oraz we wszystkich instytucjach, organach i jednostkach organizacyjnych Unii. Ustawy te są przyjmowane po konsultacji z Trybunałem Obrachunkowym.
5. Komisja, we współpracy z Państwami Członkowskimi kieruje corocznie do Parlamentu Europejskiego i Rady sprawozdanie w sprawie środków podjętych w celu wykonania niniejszego artykułu.

ROZDZIAŁ III

WZMOCNIONA WSPÓLPRACA

ARTYKUŁ III-416

Wzmocniona współpraca jest podejmowana w poszanowaniu Konstytucji i prawa Unii.

Współpraca ta nie może naruszać rynku wewnętrznego ani spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Nie może ona stanowić przeszkody ani dyskryminacji w handlu między Państwami Członkowskimi, ani prowadzić do zakłócenia konkurencji między nimi.

ARTYKUŁ III-417

Wzmocniona współpraca nie narusza kompetencji, praw i obowiązków Państw Członkowskich, które w niej nie uczestniczą. Państwa te nie utrudniają wprowadzania jej w życie przez uczestniczące Państwa Członkowskie.

ARTYKUŁ III-418

1. Jeżeli wzmocniona współpraca jest ustanawiana, pozostaje ona otwarta dla wszystkich Państw Członkowskich, pod warunkiem spełnienia warunków uczestnictwa określonych w upoważniającej decyzji europejskiej. Pozostaje również otwarta dla nich w każdej chwili, jeśli zastosują się, z zastrzeżeniem spełnienia powyższych warunków, do aktów już przyjętych w ramach tej współpracy.

Komisja i Państwa Członkowskie uczestniczące we wzmocnionej współpracy zapewniają wsparcie dla uczestnictwa w niej możliwie największej liczby Państw Członkowskich.

2. Komisja oraz, w stosownym przypadku, minister spraw zagranicznych Unii informują regularnie Parlament Europejski i Radę o rozwoju wzmocnionej współpracy.

ARTYKUŁ III-419

1. Państwa Członkowskie, które pragną ustanowić między sobą wzmocnioną współpracę w jednej z dziedzin, o których mowa w Konstytucji, z wyjątkiem dziedzin kompetencji wyłącznej oraz wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, kierują wniosek do Komisji, określając zakres zastosowania i cele przewidywanej wzmocnionej współpracy. Komisja może przedłożyć Radzie odpowiedni wniosek. Jeżeli Komisja nie przedłoży takiego wniosku, zawiadamia o tym zainteresowane Państwa Członkowskie, podając uzasadnienie.

Upoważnienie do podjęcia wzmocnionej współpracy jest udzielane na mocy decyzji europejskiej Rady stanowiącej na wniosek Komisji i po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

2. Wniosek Państw Członkowskich, które chcą ustanowić między sobą wzmocnioną współpracę w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, jest kierowany do Rady. Jest on przekazywany ministrowi spraw zagranicznych Unii, który wydaje opinię o spójności zamierzonej wzmocnionej współpracy ze wspólną polityką zagraniczną i bezpieczeństwa Unii, oraz do Komisji, która wydaje opinię dotyczącą w szczególności spójności zamierzonej wzmocnionej współpracy z innymi politykami Unii. Wniosek przekazywany jest również do wiadomości Parlamentu Europejskiego.

Upoważnienie do podjęcia wzmocnionej współpracy jest udzielane na mocy decyzji europejskiej Rady, stanowiącej jednomyślnie.

ARTYKUŁ III-420

1. Każde Państwo Członkowskie, które pragnie uczestniczyć w już realizowanej wzmocnionej współpracy w jednej z dziedzin, o których mowa w artykule III-419 ustęp 1, notyfikuje swój zamiar Radzie i Komisji.

Komisja potwierdza, w terminie czterech miesięcy od otrzymania tej notyfikacji, uczestnictwo danego Państwa Członkowskiego. Stwierdza ona, w razie potrzeby, że warunki uczestnictwa zostały spełnione i przyjmuje niezbędne środki przejściowe dotyczące stosowania aktów już przyjętych w ramach wzmocnionej współpracy.

Jeżeli jednak Komisja uważa, że warunki uczestnictwa nie zostały spełnione, wskazuje środki, które należy podjąć w celu spełnienia tych warunków i określa termin ponownego rozpatrzenia wniosku. Po upływie terminu, rozpatruje ona ponownie wniosek zgodnie z procedurą przewidzianą w akapicie drugim. Jeżeli Komisja uważa, że warunki uczestnictwa nadal pozostają niespełnione, zainteresowane Państwo Członkowskie może przekazać sprawę Radzie, która podejmuje decyzję w sprawie wniosku. Rada stanowi zgodnie z artykułem I-44 ustęp 3. Rada może również na wniosek Komisji przyjąć środki przejściowe, o których mowa w drugim akapicie.

2. Każde Państwo Członkowskie, które pragnie uczestniczyć w realizowanej już wzmocnionej współpracy w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, notyfikuje swój zamiar Radzie, ministrowi spraw zagranicznych Unii oraz Komisji.

Rada potwierdza uczestnictwo danego Państwa Członkowskiego po konsultacji z ministrem spraw zagranicznych Unii i po stwierdzeniu, w razie potrzeby, że warunki uczestnictwa zostały spełnione. Rada, na wniosek ministra spraw zagranicznych Unii, może także przyjąć wszelkie niezbędne środki przejściowe dotyczące stosowania aktów już przyjętych w ramach wzmocnionej współpracy. Jeżeli jednak Rada uważa, że warunki uczestnictwa nie zostały spełnione, wskazuje środki, które należy podjąć w celu spełnienia tych warunków i określa termin ponownego rozpatrzenia wniosku w sprawie uczestnictwa.

Do celów niniejszego ustępu Rada stanowi jednomyślnie zgodnie z artykułem I-44 ustęp 3.

ARTYKUŁ III-421

Wydatki wynikające z wprowadzania w życie wzmocnionej współpracy, inne niż koszty administracyjne ponoszone przez instytucje, obciążają uczestniczące we współpracy Państwa Członkowskie, chyba że Rada, stanowiąc jednomyślną decyzją wszystkich swoich członków po konsultacji z Parlamentem Europejskim, zadecyduje inaczej.

ARTYKUŁ III-422

1. Jeżeli postanowienie Konstytucji, które może być zastosowane w ramach wzmocnionej współpracy przewiduje, że Rada stanowi jednomyślnie, Rada, stanowiąc jednomyślnie zgodnie z ustaleniami zawartymi w artykule I-44 ustęp 3, może podjąć decyzję europejską o stanowieniu większością kwalifikowaną.
2. Jeżeli postanowienie Konstytucji, które może być zastosowane w ramach wzmocnionej współpracy przewiduje, że Rada przyjmuje ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe zgodnie ze szczególną procedurą ustawodawczą, Rada, stanowiąc jednomyślnie zgodnie z ustaleniami zawartymi w artykule I-44 ustęp 3, może przyjąć decyzję europejską o stanowieniu zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.
3. Ustępy 1 i 2 nie stosują się do decyzji mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne.

ARTYKUŁ III-423

Rada i Komisja zapewniają spójność działań podejmowanych w ramach wzmocnionej współpracy oraz ich zgodność z politykami Unii, współpracując w tym celu ze sobą.

TYTUŁ VII

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ARTYKUŁ III-424

Biorąc pod uwagę strukturalną sytuację gospodarczą i społeczną Gwadelupy, Gujany Francuskiej, Martyniki, Reunionu, Azorów, Madery i Wysp Kanaryjskich, pogorszoną ich oddaleniem, charakterem wyspiarskim, niewielkimi rozmiarami, trudną topografią i klimatem, ich zależnością gospodarczą od niewielkiej liczby produktów, przy czym trwałość i łączne występowanie tych czynników poważnie utrudniają ich rozwój, Rada, na wniosek Komisji, przyjmuje ustawy europejskie, europejskie ustawy ramowe, rozporządzenia europejskie i decyzje europejskie zmierzające w szczególności do określenia warunków stosowania Konstytucji do tych regionów, w tym wspólnych polityk. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Akty, o których mowa w pierwszym akapicie, dotyczą w szczególności takich dziedzin, jak polityki celne i handlowe, polityka fiskalna, strefy wolnocłowe, polityki w dziedzinach rolnictwa i rybołówstwa, warunki zaopatrzenia w surowce i dobra konsumpcyjne pierwszej potrzeby, pomoc państwa i warunki dostępu do funduszy o przeznaczeniu strukturalnym oraz programów horyzontalnych Unii.

Rada przyjmuje akty, o których mowa w pierwszym akapicie biorąc pod uwagę szczególne cechy i ograniczenia regionów peryferyjnych, nie naruszając przy tym integralności i spójności porządku prawnego Unii, w tym rynku wewnętrznego i wspólnych polityk.

ARTYKUŁ III-425

Konstytucja nie przesądza w niczym zasad prawa własności w Państwach Członkowskich.

ARTYKUŁ III-426

W każdym z Państw Członkowskich Unia posiada zdolność do czynności prawnych o najszerszym zakresie przyznanym przez ustawodawstwa krajowe osobom prawnym; może ona w szczególności nabywać lub zbywać mienie ruchome i nieruchome oraz stawać przed sądem. W tym zakresie jest ona reprezentowana przez Komisję. Jednakże jest ona także reprezentowana przez każdą z instytucji, z tytułu ich autonomii administracyjnej, w sprawach związanych z ich odpowiednim działaniem.

ARTYKUŁ III-427

Ustawa europejska określa prawa i obowiązki urzędników Unii oraz przepisy stosowane do innych pracowników Unii. Jest ona przyjmowana po konsultacji z zainteresowanymi instytucjami.

ARTYKUŁ III-428

W celu wypełnienia zadań, które są jej powierzone, Komisja może zbierać wszelkie informacje i dokonywać wszelkich niezbędnych weryfikacji w granicach i na warunkach przewidzianych przez rozporządzenie europejskie lub decyzję europejską, przyjęte przez Radę stanowiącą zwykłą większością.

ARTYKUŁ III-429

1. Bez uszczerbku dla artykułu 5 Protokołu w sprawie Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego, ustawa europejska lub europejska ustawa ramowa określa środki w celu tworzenia statystyk, jeżeli jest to konieczne do wykonywania działań Unii.
2. Tworzenie statystyk odbywa się w poszanowaniu bezstronności, rzetelności, obiektywizmu, niezależności naukowej, efektywności pod względem kosztów oraz poufności informacji statystycznych. Nie może to pociągać za sobą nadmiernych obciążeń dla podmiotów gospodarczych.

ARTYKUŁ III-430

Członkowie instytucji Unii, członkowie komitetów, jak również urzędnicy i inni pracownicy Unii są zobowiązani, również po zaprzestaniu pełnienia swoich funkcji, nie ujawniać informacji objętych ze względu na swój charakter tajemnicą zawodową, a zwłaszcza informacji dotyczących przedsiębiorstw i ich stosunków handlowych lub kosztów własnych.

ARTYKUŁ III-431

Odpowiedzialność umowna Unii podlega prawu właściwemu dla danej umowy.

W dziedzinie odpowiedzialności pozaumownej Unia jest zobowiązana naprawić, zgodnie z zasadami ogólnymi, wspólnymi dla praw Państw Członkowskich, szkody wyrządzone przez jej instytucje lub jej pracowników przy wykonywaniu ich funkcji.

Na zasadzie odstępstwa od akapitu drugiego, Europejski Bank Centralny jest zobowiązany naprawić, zgodnie z zasadami ogólnymi, wspólnymi dla praw Państw Członkowskich, szkody wyrządzone przez Bank lub jego pracowników przy wykonywaniu ich funkcji.

Odpowiedzialność osobista pracowników wobec Unii jest uregulowana przepisami określającymi ich prawa i obowiązki lub innymi przepisami mającymi do nich zastosowanie.

ARTYKUŁ III-432

Siedzibę instytucji Unii określa wspólne porozumienie rządów Państw Członkowskich.

ARTYKUŁ III-433

Rada przyjmuje, stanowiąc jednomyślnie, rozporządzenie europejskie określające system językowy instytucji Unii, bez uszczerbku dla postanowień Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ III-434

Unia korzysta na terytorium Państw Członkowskich z przywilejów i immunitetów koniecznych do wykonywania jej zadań, na warunkach przewidzianych w Protokole w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej. Jest tak również w przypadku Europejskiego Banku Centralnego i Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

ARTYKUŁ III-435

Postanowienia Konstytucji nie naruszają praw i obowiązków wynikających z umów zawartych przed 1 stycznia 1958 roku lub, wobec Państw przystępujących, przed datą ich przystąpienia, między jednym lub większą liczbą Państw Członkowskich z jednej strony a jednym lub większą liczbą państw trzecich z drugiej strony.

W zakresie, w jakim umowy te nie są zgodne z Konstytucją, dane Państwo lub Państwa Członkowskie zastosują wszelkie właściwe środki w celu wyeliminowania stwierdzonych niezgodności. W razie potrzeby Państwa Członkowskie udzielają sobie wzajemnie pomocy dla osiągnięcia tego celu i w odpowiednim przypadku przyjmują wspólną postawę.

Przy stosowaniu umów, o których mowa w pierwszym akapicie, Państwa Członkowskie uwzględniają fakt, że korzyści uzgodnione w Konstytucji przez każde Państwo Członkowskie stanowią integralną część Unii i z tego tytułu są nierozzerwalnie związane z utworzeniem instytucji, którym powierzono uprawnienia na mocy Konstytucji i przyznaniem identycznych korzyści przez wszystkie pozostałe Państwa Członkowskie.

ARTYKUŁ III-436

1. Konstytucja nie stanowi przeszkody w stosowaniu następujących reguł:
 - a) żadne Państwo Członkowskie nie ma obowiązku udzielania informacji, których ujawnienie uznaje za sprzeczne z podstawowymi interesami jego bezpieczeństwa,
 - b) każde Państwo Członkowskie może podejmować środki, które uważa za niezbędne do ochrony podstawowych interesów jego bezpieczeństwa, a które odnoszą się z produkcji lub handlu bronią, amunicją lub materiałami wojennymi; środki takie nie mogą negatywnie wpływać na warunki konkurencji na rynku wewnętrznym w odniesieniu do produktów, które nie są przeznaczone wyłącznie do celów wojskowych.

2. Rada na wniosek Komisji może przyjąć jednomyślnie decyzję europejską zmieniającą listę produktów z 15 kwietnia 1958 roku, do których mają zastosowanie postanowienia ustępu 1 lit. b).

CZĘŚĆ IV

POSTANOWIENIA OGÓLNE I KOŃCOWE

ARTYKUŁ IV-437

Uchylenie wcześniejszych Traktatów

1. Niniejszy Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy uchyla Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, Traktat o Unii Europejskiej oraz, na warunkach przewidzianych w Protokole w sprawie aktów i traktatów, które uzupełniły lub zmieniły Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską i Traktat o Unii Europejskiej, akty i traktaty, które je uzupełniły lub zmieniły, z zastrzeżeniem ustępu 2 niniejszego artykułu.
2. Traktaty o przystąpieniu:
 - a) Królestwa Danii, Irlandii oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej,
 - b) Republiki Greckiej,
 - c) Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalskiej,
 - d) Republiki Austrii, Republiki Finlandii i Królestwa Szwecji, oraz

- e) Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii, i Republiki Słowackiej,

zostają uchylone. Jednakże:

- postanowienia traktatów, o których mowa w lit. a) - d), powtórzone lub o których mowa w Protokole w sprawie traktatów o przystąpieniu i aktów przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Republiki Greckiej, Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalskiej oraz Republiki Austrii, Republiki Finlandii i Królestwa Szwecji pozostają w mocy, a ich skutki prawne są zachowane zgodnie z tym Protokołem;
- postanowienia traktatu, o którym mowa w lit. e), powtórzone lub o których mowa w Protokole w sprawie Traktatu o Przystąpieniu i Aktu Przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii, i Republiki Słowackiej pozostają w mocy, a ich skutki prawne są zachowane zgodnie z tym Protokołem.

ARTYKUŁ IV-438

Sukcesja i ciągłość prawna

1. Unia Europejska ustanowiona niniejszym Traktatem jest następcą Unii Europejskiej ustanowionej przez Traktat o Unii Europejskiej oraz Wspólnoty Europejskiej.
2. Z zastrzeżeniem postanowień artykułu IV-439 i do czasu przyjęcia nowych postanowień w zastosowaniu niniejszego Traktatu lub do czasu zakończenia swoich kadencji, instytucje, organy i jednostki organizacyjne istniejące w dniu wejścia w życie niniejszego Traktatu, wykonują, w składzie istniejącym w tym dniu, swoje uprawnienia w rozumieniu niniejszego Traktatu.
3. Akty instytucji, organów i jednostek organizacyjnych, przyjęte na podstawie traktatów i aktów uchylonych przez artykuł IV-437, pozostają w mocy. Ich skutki prawne są zachowane do czasu uchylenia, unieważnienia lub zmiany tych aktów w zastosowaniu niniejszego Traktatu. Ta sama zasada ma zastosowanie do konwencji zawartych między Państwami Członkowskimi na podstawie traktatów i aktów uchylonych przez artykuł IV-437.

Pozostałe elementy dorobku Wspólnoty oraz Unii istniejące w chwili wejścia w życie niniejszego Traktatu, w szczególności porozumienia międzyinstytucjonalne, decyzje i umowy uzgodnione przez przedstawicieli rządów Państw Członkowskich zebranych w Radzie, umowy zawarte przez Państwa Członkowskie w sprawie funkcjonowania Unii lub Wspólnoty, lub związane z działaniami Unii lub Wspólnoty; deklaracje, także takie, które zostały sporządzone w ramach konferencji międzyrządowych, oraz rezolucje lub inne stanowiska przyjęte przez Radę Europejską lub Radę, jak również te, które dotyczą Unii lub Wspólnoty, przyjęte za wspólnym porozumieniem Państw Członkowskich, pozostają w mocy do czasu ich uchylenia lub zmiany.

4. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich i Sądu Pierwszej Instancji w sprawie wykładni i stosowania traktatów i aktów uchylonych przez artykuł IV-437, jak również aktów i konwencji przyjętych dla ich stosowania pozostaje *mutatis mutandis* źródłem wykładni prawa Unii, a w szczególności porównywalnych postanowień Konstytucji.

5. Ciągłość procedur administracyjnych i prawnych podjętych przed datą wejścia w życie niniejszego Traktatu jest zapewniona w poszanowaniu Konstytucji. Instytucje, organy i jednostki organizacyjne odpowiedzialne za te procedury podejmują w tym celu odpowiednie środki.

ARTYKUŁ IV-439

Postanowienia przejściowe odnoszące się do niektórych instytucji

Postanowienia przejściowe odnoszące się do składu Parlamentu Europejskiego, określenia większości kwalifikowanej w Radzie Europejskiej i Radzie, włączając przypadki, kiedy nie wszyscy członkowie Rady Europejskiej lub Rady głosują oraz do składu Komisji, w tym ministra spraw zagranicznych Unii, są przewidziane w Protokole w sprawie postanowień przejściowych dotyczących instytucji i organów Unii.

ARTYKUŁ IV-440

Zakres

1. Niniejszy Traktat stosuje się do Królestwa Belgii, Republiki Czeskiej, Królestwa Danii, Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Estońskiej, Republiki Greckiej, Królestwa Hiszpanii, Republiki Francuskiej, Irlandii, Republiki Włoskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Wielkiego Księstwa Luksemburga, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Królestwa Niderlandów, Republiki Austrii, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Portugalskiej, Republiki Słowenii, Republiki Słowackiej, Republiki Finlandii, Królestwa Szwecji oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.
2. Niniejszy Traktat stosuje się do Gwadelupy, Gujany Francuskiej, Martyniki, Reunionu, Azorów, Madery i Wysp Kanaryjskich zgodnie z artykułem III-424.
3. Do krajów i terytoriów zamorskich, których lista zawarta jest w załączniku II, stosują się szczególne zasady stowarzyszenia określone w tytule IV części III niniejszego Traktatu.

Niniejszy Traktat nie ma zastosowania do krajów i terytoriów zamorskich utrzymujących szczególne stosunki ze Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, które nie są umieszczone na wymienionej liście.

4. Niniejszy Traktat ma zastosowanie do terytoriów europejskich, za których stosunki zewnętrzne odpowiedzialne jest Państwo Członkowskie.

5. Niniejszy Traktat stosuje się do Wysp Alandzkich z zastrzeżeniem odstępstw znajdujących się od początku w traktacie, o którym mowa w artykule IV-437 ustęp 2 lit. d) Konstytucji i powtórzonych w Protokole w sprawie traktatów o przystąpieniu i aktów przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Republiki Greckiej, Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalskiej oraz Republiki Austrii, Republiki Finlandii i Królestwa Szwecji.
6. Na zasadzie odstępstwa od ustępów 1-5:
- a) niniejszy Traktat nie ma zastosowania do Wysp Owczych,
 - b) niniejszy Traktat ma zastosowanie do Akrotiri i Dhekelia, stref suwerennych Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej na Cyprze, jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia zastosowania systemu przewidzianego od początku w Protokole w sprawie stref suwerennych Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej na Cyprze, załączonym do Aktu Przystąpienia, który stanowi integralną część traktatu, o którym mowa w artykule IV-437 ustęp 2 lit. e) Konstytucji, i który został powtórzony w tytule II części III Protokołu w sprawie Traktatu o Przystąpieniu i Aktu Przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej,
 - c) niniejszy Traktat ma zastosowanie do Wysp Normandzkich i Wyspy Man jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia zastosowania systemu przewidzianego dla tych wysp od początku w traktacie, o którym mowa w artykule IV-437 ustęp 2 lit. a) Konstytucji, i który został powtórzony w sekcji 3 tytułu II Protokołu w sprawie traktatów o przystąpieniu i aktów przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Republiki Greckiej, Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalskiej oraz Republiki Austrii, Republiki Finlandii i Królestwa Szwecji.

7. Rada Europejska może, z inicjatywy zainteresowanego Państwa Członkowskiego, przyjąć decyzję europejską zmieniającą wobec Unii status francuskiego, niderlandzkiego bądź duńskiego kraju lub terytorium, o którym mowa w ustępach 2 i 3. Rada Europejska stanowi jednomyślnie po konsultacji z Komisją.

ARTYKUŁ IV-441

Związki regionalne

Niniejszy Traktat nie wyklucza istnienia lub powstania związków regionalnych między Belgią i Luksemburgiem, jak również między Belgią, Luksemburgiem i Niderlandami, w zakresie, w jakim cele tych związków regionalnych nie są osiągnięte w wyniku zastosowania niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ IV-442

Protokoły i załączniki

Protokoły i załączniki załączone do niniejszego Traktatu stanowią jego integralną część.

ARTYKUŁ IV-443

Zwykła procedura zmiany

1. Rząd każdego Państwa Członkowskiego, Parlament Europejski lub Komisja mogą przedkładać Radzie propozycje zmiany niniejszego Traktatu. Propozycje te są przekazywane przez Radę Radzie Europejskiej oraz notyfikowane parlamentom narodowym.

2. Jeżeli Rada Europejska, po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komisją, podejmie zwykłą większością decyzję, w której opowie się za rozpatrzeniem proponowanych zmian, przewodniczący Rady Europejskiej zwołuje konwent złożony z przedstawicieli parlamentów narodowych, szefów państw lub rządów Państw Członkowskich, Parlamentu Europejskiego i Komisji. W przypadku zmian instytucjonalnych w dziedzinie pieniężnej konsultowany jest również Europejski Bank Centralny. Konwent rozpatruje propozycje zmian i przyjmuje, w drodze konsensu, zalecenie dla Konferencji przedstawicieli rządów Państw Członkowskich, jak przewidziano to w ustępie 3.

Rada Europejska może zwykłą większością, po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, podjąć decyzję o nie zwołaniu konwentu, gdy zakres proponowanych zmian nie uzasadnia jego zwołania. W takim przypadku Rada Europejska określa zakres uprawnień Konferencji przedstawicieli rządów Państw Członkowskich.

3. Konferencję przedstawicieli rządów Państw Członkowskich zwołuje przewodniczący Rady w celu uchwalenia, za wspólnym porozumieniem, zmian, jakie mają zostać dokonane w niniejszym Traktacie.

Zmiany wchodzi w życie po ich ratyfikowaniu przez wszystkie Państwa Członkowskie, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

4. Jeżeli po upływie dwóch lat od podpisania traktatu zmieniającego niniejszy Traktat, został on ratyfikowany przez cztery piąte Państw Członkowskich i gdy jedno lub więcej Państw Członkowskich napotkało trudności w postępowaniu ratyfikacyjnym, sprawę kieruje się do Rady Europejskiej.

ARTYKUŁ IV-444

Uproszczona procedura zmiany

1. Jeżeli część III przewiduje, że Rada stanowi jednomyślnie w danej dziedzinie lub w danym przypadku, Rada Europejska może przyjąć decyzję europejską upoważniającą Radę do stanowienia większością kwalifikowaną w danej dziedzinie lub danym przypadku.

Niniejszy ustęp nie stosuje się do decyzji mających wpływ na kwestie wojskowe lub obronne.

2. Jeżeli część III przewiduje, że ustawy europejskie lub europejskie ustawy ramowe mają być przyjęte przez Radę zgodnie ze szczególną procedurą ustawodawczą, Rada Europejska może przyjąć decyzję europejską zezwalającą na przyjęcie takiej ustawy europejskiej lub europejskiej ustawy ramowej zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą.

3. Wszelkie inicjatywy podejmowane przez Radę Europejską na podstawie ustępu 1 lub 2 są przekazywane parlamentom narodowym. W przypadku gdy jeden z parlamentów narodowych notyfikuje swój sprzeciw w ciągu sześciu miesięcy od daty takiego przekazania, decyzja europejska, o której mowa w ustępach 1 i 2, nie zostaje przyjęta. W przypadku braku sprzeciwu Rada Europejska może przyjąć taką decyzję.

W celu przyjęcia decyzji europejskiej, o której mowa w ustępach 1 i 2, Rada Europejska stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, wyrażonej przez większość jego członków.

ARTYKUŁ IV-445

Uproszczona procedura zmiany dotycząca polityk i działań wewnętrznych Unii

1. Rząd każdego Państwa Członkowskiego, Parlament Europejski lub Komisja mogą przedkładać Radzie Europejskiej projekty dotyczące zmiany wszystkich lub części postanowień tytułu III części III w sprawie polityk i działań wewnętrznych Unii.
2. Rada Europejska może przyjąć decyzję europejską zmieniającą wszystkie lub część postanowień tytułu III części III. Rada Europejska stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komisją oraz Europejskim Bankiem Centralnym w przypadkach zmian instytucjonalnych w dziedzinie pieniądza.

Decyzja europejska wchodzi w życie po zatwierdzeniu przez Państwa Członkowskie, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

3. Decyzja europejska, o której mowa w ustępie 2, nie może zwiększyć kompetencji przyznanych Unii w niniejszym Traktacie.

ARTYKUŁ IV-446

Czas obowiązywania

Niniejszy Traktat zawiera się na czas nieograniczony.

ARTYKUŁ IV-447

Ratyfikacja i wejście w życie

1. Niniejszy Traktat podlega ratyfikacji przez Wysokie Umawiające się Strony, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi. Dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone do depozytu rządowi Republiki Włoskiej.
2. Niniejszy Traktat wchodzi w życie 1 listopada 2006 roku pod warunkiem, że zostaną złożone do depozytu wszystkie dokumenty ratyfikacyjne lub w przeciwnym wypadku wchodzi on w życie pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po do depozytu dokumentu ratyfikacyjnego przez Państwo-Sygnatariusza, które jako ostatnie spełni tę formalność.

ARTYKUŁ IV-448

Teksty autentyczne i tłumaczenia

1. Niniejszy Traktat sporządzony w jednym oryginalnym egzemplarzu w języku angielskim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, irlandzkim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim i włoskim, przy czym teksty w każdym z tych języków są na równi autentyczne, zostanie złożony do depozytu w archiwum Rządu Republiki Włoskiej, który przekaże uwierzytelniony odpis każdemu z rządów pozostałych Państw-Sygnatariuszy.
2. Niniejszy Traktat może być również przetłumaczony na wszystkie inne języki określone przez Państwa Członkowskie, które zgodnie z ich porządkiem konstytucyjnym mają status języków urzędowych na całym terytorium lub jego części. Poświadczona kopia takich tłumaczeń zostaje przekazana przez zainteresowane Państwa Członkowskie do przechowywania w archiwach Rady.